ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΓΟΥΔΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΩι ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩι ΤΗΣ Μ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

IV.

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Ζ

«Γηράσκω δ' αἰεὶ διδασκόμενος» (Σόλων).

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
ΟΔΟΣ ΤΑΚΗ 13
1925

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ραφαηλαντεφ δυνατδεφ 1985
ΟΝΙΙ
Ι. Σλαμεφ Τζιμας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΓΟΥΔΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΙ ΤΗΣ Μ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

IV.

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Ζ

«Γηράσκω δ' αἰεὶ διδασκόμενος» (Σόλων).

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
ΟΔΟΣ ΤΑΚΗ 13
1925

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΛΙΑΔΟΣ Ζ.

Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλία.

Τρῶων δ' οἰώθη καὶ Ἀχαιῶν φύλοπις αἰνή·
πολλὰ δ' ἄρ' ἔνθα καὶ ἔνθ' ἴθυσε μάχη πεδίοιο,
ἀλλήλων ἰθυνομένων χαλκήρεα δοῦρα,
μεσσηγὺς Σιμόεντος ἰδὲ Ξάνθοιο ῥοάων. |
Αἴας δὲ πρῶτος Τελαμώνιος, ἕρκος Ἀχαιῶν, 5
Τρώων ῥῆξε φάλαγγα, φόως δ' ἑτάροισιν ἔθηκεν,
ἄνδρα βαλών, ὃς ἄριστος ἐνὶ Θρῄκεσσι τέτυκτο,
υἱὸν Ἐυσσώρου' Ἀκάμαντ', ἠΰν τε μέγαν τε.
τὸν ῥ' ἔβαλε πρῶτος κόρυθος φάλον ἱπποδασείης,
ἐν δὲ μετώπῳ πῆξε, πέρησε δ' ἄρ' ὀστέον εἴσω 10
αἰχμὴ χαλκείη· τὸν δὲ σκότος ὄσσε κάλυψεν. |
Ἄξυλον δ' ἄρ' ἔπεφνε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης
Τευθρανίδην, ὃς ἔναιεν ἐὺ κτιμένῃ ἐν Ἀρίσβῃ
ἀφνειὸς βιότοιο, φίλος δ' ἔεν ἀνθρώποισι·
πάντας γὰρ φιλέεσκεν ὁδῷ ἔπι Ϝοικία ναίων. 15
ἀλλά Ϝοι οὔ τις τῶν γε τότ' ἤρκεσε λυγρὸν ὄλεθρον
πρόσθεν ὑπαντιάσας, ἀλλ' ἄμφω θυμὸν ἀπέϝρα,
αὐτὸν καὶ θεράποντα Καλήσιον, ὅς ῥα τόθ' ἵππων
ἔσκεν ὑφηνίοχος· τὼ δ' ἄμφω γαῖαν ἐδύτην. |
Ἀρῆσον δ' Εὐρύαλος καὶ Ὀφέλτιον ἐξενάριξε· 20
βῆ δὲ μετ' Αἴσηπον καὶ Πήδασον, οὕς ποτε νύμφη
νηὶς Ἀβαρβαρέη τέκ' ἀμύμονι Βουκολίωνι.
Βουκολίων δ' ἔεν υἱὸς ἀγαυοῦ Λαομέδοντος
πρεσβύτατος γενεῇ, σκότιον δέ Ϝε γείνατο μήτηρ·
ποιμαίνων δ' ἐπ' ὄισσι μίγη φιλότητι καὶ εὐνῇ, 25
ἡ δ' ὑποκυσαμένη διδυμάονε γείνατο παῖδε.
καὶ μὲν τῶν ὑπέλυσε μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Μηκιστηιάδης καὶ ἀπ' ὤμων τεύχε' ἐσύλα. |
Ϝαστύαλον δ' ἄρ' ἔπεφνε μενεπτόλεμος Πολυποίτης·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πιδύτην δ' Ὀδυσεὺς Περκώσιον ἐξενάριξεν 30
ἔγχεϊ χαλκείῳ, Τεῦκρος δ' Ἀρετάονα δῖον.
Ἀντίλοχος δ' Ἄβληρον ἐνήρατο δουρὶ φαεινῷ
Νεστορίδης, Ἔλατον δὲ Ϝάναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
ναῖε δὲ Σατνιόεντος ἐυῤῥείταο παρ' ὄχθας
Πήδασον αἰπεινήν. Φύλακον δ' ἕλε Λήιτος ἥρως 35
φεύγοντ'. Εὐρύπυλος δὲ Μελάνθιον ἐξενάριξεν. |
Ἄδρηστον δ' ἄρ' ἔπειτα βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος
ζωὸν ἕλ'· ἵππω γάρ Ϝοι ἀτυζομένω πεδίοιο,
ὄζῳ ἔνι βλαφθέντε μυρικίνῳ, ἀγκύλον ἅρμα
Ϝάξαντ' ἐν πρώτῳ ῥυμῷ αὐτὼ μὲν ἐβήτην 40
πρὸς πόλιν, ᾗ περ οἱ ἄλλοι ἀτυζόμενοι φοβέοντο,
αὐτὸς δ' ἐκ δίφροιο παρὰ τροχὸν ἐξεκυλίσθη
πρηνὴς ἐν κονίῃσιν ἐπὶ στόμα, πὰρ δέ Ϝοι ἔστη
Ἀτρεΐδης Μενέλαος ἔχων δολιχόσκιον ἔγχος. |
Ἄδρηστος δ' ἄρ' ἔπειτα λαβὼν ἐλλίσσετο γούνων· 45
«ζώγρεε, Ἀτρέος υἷέ, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα.
πολλὰ δ' ἐν ἀφνειοῦ πατρὸς κειμήλια κεῖται,
χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος,
τῶν κέν τοι χαρίσαιτο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα,
εἴ κεν ἐμὲ ζωὸν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.» | 50
ὣς φάτο, τῷ δ' ἄρα θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθε·
καὶ δή μιν τάχ' ἔμελλε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
δώσειν Ϝῷ θεράποντι καταξέμεν· ἀλλ' Ἀγαμέμνων
ἀντίος ἦλθε θέων, καὶ ὁμοκλήσας Ϝέπος ηὔδα· |
«ὦ πέπον, ὦ Μενέλαε, τί ἦ δὲ σὺ κήδεαι οὕτως 55
ἀνδρῶν; ἦ σοὶ ἄριστα πεποίηται κατὰ Ϝοῖκον
πρὸς Τρώων· τῶν μή τις ὑπεκφύγοι αἰπὺν ὄλεθρον
χεῖράς θ' ἡμετέρας, μηδ' ὅν τινα γαστέρι μήτηρ
κοῦρον ἐόντα φέροι, μηδ' ὅς φύγοι, ἀλλ' ἅμα πάντες
Ϝιλίου ἐξαπολοίατ' ἀκήδεστοι καὶ ἄφαντοι.» | 60
ὣς Ϝειπὼν ἔτρεψεν ἀδελφεόν φρένας ἥρως,
αἴσιμα παρϜειπών· ὁ δ' ἀπὸ Ϝέθεν ὤσατο χειρὶ
ἥρω' Ἄδρηστον· τὸν δὲ κρείων Ἀγαμέμνων
οὖτα κατὰ λαπάρην· ὁ δ' ἀνετράπετ', Ἀτρεΐδης δὲ
λὰξ ἐν στήθεσι βὰς ἐξέσπασε μείλινον ἔγχος. || 65
Νέστωρ δ' Ἀργεῖοισιν ἐκέκλετο μακρὸν ἀύσας·
«ὦ φίλοι ἥρωες Δαναοί, θεράποντες Ἄρηος,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μή τις νῦν ἐνάρων ἐπιβαλλόμενος μετόπισθεν
μιμνέτω, ὅς κεν πλεῖστα φέρων ἐπὶ νῆας ἵκηται,
ἀλλ' ἄνδρας κτείνωμεν· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ Ϝέκηλοι 70
νεκροὺς ἅμ πεδίον συλήσετε τεθνηῶτας.« ||
ὣς Ϝειπὼν ὤτρυνε μένος θυμόν τε Ϝεκάστου.
ἔνθα κεν αὖτε Τρῶες ἀρηιφίλων ὑπ' Ἀχαιῶν
Ϝίλιον εἰσανέβησαν, ἀναλκείῃφι δαμέντες,
εἰ μὴ ἄρ' Αἰνείᾳ τε καὶ Ἕκτορι Ϝεῖπε παραστὰς 75
Πριαμίδης Ἕλενος, οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος· |
»Αἰνεία τε καὶ Ἕκτορ, ἐπεὶ πόνος ὔμμι μάλιστα
Τρώων καὶ Λυκίων ἐγκέκλιται, οὕνεκ' ἄριστοι
πᾶσαν ἐπ' ἰθύν ἐστε μάχεσθαί τε φρονέειν τε,
στῆτ' αὖθι, καὶ λαὸν ἐρυκάκετε πρὸ πυλάων 80
πάντῃ ἐποιχόμενοι, πρὶν αὖτ' ἐν χερσὶ γυναικῶν
φεύγοντας πεσέμεν, δηίοισι δὲ χάρμα γενέσθαι. |
αὐτάρ, ἐπεί κε φάλαγγας ἐποτρύνητον ἁπάσας,
ἡμεις μὲν Δαναοῖσι μαχησόμεθ' αὖθι μένοντες,
καὶ μάλα τειρόμενοί περ· ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει· 85
Ἕκτορ, ἀτὰρ σὺ πόλινδε μετέρχεο, Ϝειπὲ δ' ἔπειτα
μητέρι σῇ καὶ ἐμῇ· ἡ δὲ ξυνάγουσα γεραιὰς
νηὸν Ἀθηναίης γλαυκώπιδος ἐν πόλι' ἄκρῃ,
οἴξασα κληῖδι θύρας ἱεροῖο δόμοιο,
πέπλον, ὅ Ϝοι δοκέει χαριέστατος ἠδὲ μέγιστος 90
ἔμμεν ἐνὶ μεγάρῳ καί Ϝοι πολὺ φίλτατος αὐτῇ,
θεῖναι Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠυκόμοιο,
καί Ϝοι ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ
ἥνις ἠκέστας ἱερευσέμεν, αἴ κ' ἐλεήσῃ
Ϝάστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα, 95
αἴ κεν Τυδέος υἱὸν ἀπόσχῃ Ϝιλίου ἱρῆς,
ἄγριον αἰχμητήν, κρατερὸν μήστωρα φόβοιο,
ὃν δὴ ἐγὼ κάρτιστον Ἀχαιῶν φημι γενέσθαι.
οὐδ' Ἀχιλῆά ποθ' ὧδέ γ' ἐδέδϝιμεν, ὄρχαμον ἀνδρῶν,
ὅνπερ φασὶ θεᾶς ἔξ ἔμμεναι· ἀλλ' ὅδε λίην 100
μαίνεται· οὔτις Ϝοι δύναται μένος ἰσοφαρίζειν.« |
ὣς ἔφαθ', Ἕκτωρ δ' οὔ τι κασιγνήτῳ ἀπίθησεν.
αὐτίκα δ' ἐξ ὀχέων σὺν τεύχεσιν ἆλτο χαμᾶζε,
πάλλων δ' ὀξέα δοῦρα κατὰ στρατὸν ᾤχετο πάντῃ,
ὀτρύνων μαχέσασθαι, ἔγειρε δὲ φύλοπιν αἰνήν. | 105

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἳ δ' ἐϝελίχθησαν καὶ ἐναντίοι ἔσταν Ἀχαιῶν·
Ἀργέιοι δ' ὑπεχώρησαν, λῆξαν δὲ φόνοιο,
φὰν δέ τιν' ἀθανάτων ἐξ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Τρωσὶν ἀλεξήσοντα κατελθέμεν· ὣς ἐϝέλιχθεν. |
Ἕκτωρ δὲ Τρώεσσιν ἐκέκλετο μακρὸν ἀύσας· 110
»Τρῶες ὑπέρθυμοι τηλεκλειτοί τ' ἐπίκουροι,
ἀνέρες ἔστε, φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς,
ὄφρα κ' ἐγὼ βήω προτὶ Ἴλιον ἠδὲ γέροντιν
ϝείπω βουλευτῆσι καὶ ἠμετέρησ' ἀλόχοισιν
δαίμοσιν ἀρήσασθαι, ὑποσχέσθαι δ' ἑκατόμβας.« | 115
ὣς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κορυθαίολος Ἕκτωρ·
ἀμφὶ δέ μιν σφυρὰ τύπτε καὶ αὐχένα δέρμα πελαινόν,
ἄντυξ ἣ πυμάτη θέεν ἀσπίδος ὀμφαλόεσσης. |
Γλαῦκος δ', Ἱπολόχοιο πάις, καὶ Τυδέος υἱὸς
ἐς μέσσον ἀμφοτέρων συνίτην μεμαῶτε μάχεσθαι. 120
οἳ δ' ὅτε δὴ σχεδὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες,
τὸν πρότερος προσέϝειπε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης· |
»τίς δὲ σύ ἐσσι, φέριστε καταθνητῶν ἀνθρώπων;
οὐ μὲν γάρ ποτ' ὄπωπα μάχῃ ἔνι κυδιανείρῃ
τὸ πρὶν· ἀτὰρ μὲν νῦν γε πολὺ προβέβηκας ἁπάντων 125
σῷ θάρσει, ὅ τ' ἐμὸν δολιχόσκιον ἔγχος ἔμεινας.
δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένε' ἀντιόωσιν. |
εἰ δέ τις ἀθανάτων γε κατ' οὐρανοῦ εἰληλουθας,
οὐκ ἂν ἐγώ γε θεοῖσιν ἐπουρανίοισι μαχοίμην.
οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος υἱός, κρατερὸς Λυκόϝοργος, 130
δϝὴν ἔεν, ὅς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανίοισιν ἔριζεν,
ὅς ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας
σεῦε κατ' ἠγάθεον Νυσήιον· αἳ δ' ἅμα πᾶσαι
θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν ὑπ' ἀνδροφόνου Λυκοϝόργου
θεινόμεναι βουπλῆγι· Διώνυσος δὲ φοβηθεὶς 135
δύσεθ' ἁλὸς κατὰ κῦμα, Θέτις δ' ὑπεδέξατο κόλπῳ
δεδϝιότα· κρατερὸς γὰρ ἔχε τρόμος ἀνδρὸς ὁμοκλῇ.
τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥῆα ζώοντες,
καί μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου πάις· οὐδ' ἄρ' ἔτι δϝὴν
ἦν, ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν. 140
οὐδέ κ' ἐγὼ μακάρεσσι θεοῖσ' ἐθέλοιμι μάχεσθαι. |
εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν, οἳ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσιν,
ἄσσον ἴθ', ὥς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι.« |

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν δ' αὖθ' Ἱππολόχοιο προσηύδα φαίδιμος υἱός·
Τυδεΐδη μεγάθυμε, τί ἦ γενεὴν ἐρεείνεις; 145
οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.
φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
τηλεθόωσα φύει, ϝέαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
ὣς ἀνδρῶν γενεὴ ἣ μὲν φύει, ἣ δ' ἀπολήγει. |
εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὄφρ' ἐὺ ϝείδῃς, 150
ἡμετέρην γενεήν· πολλοὶ δέ μιν ἄνδρες ἴσασιν—
ἔστι πόλις Ἐφύρη μυχῷ Ἄργεος ἱππο̄βότοιο,
ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν,
Σίσυφος Αἰολίδης· ὃ δ' ἄρα Γλαῦκον τέκετ' υἱόν,
αὐτὰρ Γλαῦκος ἔτικτεν ἀμύμονα Βελλεροφόντην. 155
τῷ δὲ θεοὶ κάλλος τε καὶ ἠνορέην ἐρατειν̄ὴν
ὤπασαν. | αὐτάρ ϝοι Προῖτος κακὰ μήσατο θυμῷ,
ὅς ϝ' ἐκ δήμου ἔλασσεν, ἐπεὶ πολὺ φέρτερος ἦεν,
Ἀργείων· Ζεὺς γάρ ϝοι ὑπὸ σκήπτρῳ ἐδάμασσε.
τῷ δὲ γυνὴ Προίτοιο ἐπεμήρατο, δι' Ἄντεια, 160
κρυπταδίῃ φιλότητι μιγήμεναι· ἀλλὰ τὸν οὔ τι
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέοντα, δαΐφρονα Βελλεροφόντην.
ἣ δὲ ψευσαμένη Προῖτον βασιλῆα προσηύδα·
,τεθναίης, ὦ Προῖτ', ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην,
ὅς μ' ἔθελεν φιλότητι μιγήμεναι οὐκ ἐθελούσης'. | 165
ὣς φάτο, τὸν δὲ ϝάνακτα χόλος λάβεν, οἷον ἄκουσε,
κτεῖναι μέν ϝ' ἀλέεινε, σεβάσσατο γὰρ τό γε θυμῷ,
πέμπε δέ μιν Λυκίηνδε, πόρεν δ' ἃ γε σήματα λυγρά,
γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά,
δεῖξαι δ' ἠνώγει ϝῷ πενθερῷ, ὄφρ' ἀπόλοιτο. 170
αὐτὰρ ὃ βῆ Λυκίηνδε θεῶν ὑπ' ἀμύμονι πομπῇ. |
ἀλλ' ὅτε δὴ Λυκίην ἷξε Ξάνθην τε ῥέοντα,
προφρονέως μιν τῖεν ϝάναξ Λυκίης εὐρείης.
ἐννῆμαρ ξείνισσε καὶ ἐννέα βοῦς ἱέρευσεν.
ἀλλ' ὅτε δὴ δεκάτη ἐφάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς, 175
καὶ τότε μιν ἐρέεινε καὶ ᾔτεε σῆμα ϝιδέσθαι,
ὅττι ῥά ϝοι γαμβρὸς πάρα Προίτοιο φέροιτο. |
αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ σῆμα κακὸν παρεδέξατο γαμβροῦ,
πρῶτον μέν ῥ' Χίμαιραν ἀμαιμακέτην ἐκέλευσε
πεφνέμεν. ἣ δ' ἄρ' ἔεν θεῖον γένος οὐδ' ἀνθρώπων, 180
πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δϝεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
καὶ τὴν μὲν κατέπεφνε θεῶν τεράεσσι πιθήσας.
δεύτερον αὖ Σολύμοισι μαχέσσατο κυδαλίμοισι·
καρτίστην δὴ τήν γε μάχην φάτο δύμεναι ἀνδρῶν. 185
τὸ τρίτον αὖ κατέπεφνεν Ἀμαζόνας ἀντιανείρας. |
τῷ δ' ἄρ' ἀνερχομένῳ πυκινὸν δόλον ἄλλον ὕφαινε·
κρίνας ἐκ Λυκίης εὐρείης φῶτας ἀρίστους
εἶσε λόχον· τοὶ δ' οὔ τι πάλιν ϝοἴκόνδε νέοντο·
πάντας γὰρ κατέπεφνεν ἀμύμων Βελλεροφόντης. | 190
ἀλλ' ὅτε δὴ γίγνωσκε θεῆς γόνον ἠὺν ἐόντα,
αὐτοῦ μιν κατέρυκε, δίδου δ' ὅ γε θυγατέρα ϝήν,
δῶκε δέ ϝοι τιμῆς βασιληίδος ἥμισυ πάσης·
καὶ μέν ϝοι Λύκιοϊ τέμενος τάμον ἔξοχον ἄλλων,
καλὸν φυταλιῆς καὶ ἀρούρης, ὄφρα νέμοιτο. | 195
ἡ δ' ἔτεκε τρία τέκνα δαΐφρονι Βελλεροφόντῃ,
ϝίσανδρόν τε καὶ Ἱππόλοχον καὶ Λαοδάμειαν.
Λαοδαμείῃ μὲν παρελέξατο μητίετα Ζεύς,
ἡ δ' ἔτεκ' ἀντίθεον Σαρπηδόνα χαλκοκορυστήν.
ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ κεῖνος ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν, 200
ἦ τοι ὁ κὰπ πεδίον τὸ Ἀλήιον οἶος ἀλᾶτο
ϝὸν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων·
ϝίσανδρον δέ ϝοι υἱὸν Ἄρης ἄατος πολέμοιο
μαρνάμενον Σολύμοισι κατέκτανε κυδαλίμοισι,
τὴν δὲ χολωσαμένη χρυσήνιος Ἄρτεμις ἔκτα. | 205
Ἱππόλοχος δ' ἔμ' ἔτικτε, καὶ ἐκ τοῦ φημι γενέσθαι·
πέμπε δέ μ' ἐς Τροίην, καί μοι μάλα πόλλ' ἐπέτελλεν
αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,
μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν, οἳ μέγ' ἄριστοι
ἔν τ' Ἐφύρῃ ἐγένοντο καὶ ἐν Λυκίῃ εὐρείῃ. 210
ταύτης τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος εὔχομαι ἔμμεν.» |
ὣς φάτο, γήθησεν δὲ βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.
ἔγχος μὲν κατέπηξεν ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ,
αὐτὰρ ὁ μειλιχίοισι προσηύδα ποιμένα λαῶν· |
»ἦ ῥά νύ μοι ξεῖνος πατρώιος ἐσσι παλαιός· 215
ϝοινεὺς γάρ ποτε δῖος ἀμύμονα Βελλεροφόντην
ξείνισ' ἐνὶ μεγάροισιν ἐϝείκοσιν ἤματ' ἐρύξας·
οἳ δὲ καὶ ἀλλήλοισι πόρον ξεινήια καλά·
ϝοινεὺς μὲν ζωστῆρα δίδου φοίνικι φαεινόν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Βελλεροφόντης δὲ χρύσεον δέπας ἀμφικύπελλον, 220
καί μιν ἐγὼ κατέλειπον ἰὼν ἐν δώμασ' ἐμοῖσι,
Τυδέα δ' οὐ μέμνημαι, ἐπεί μ' ἔτι τυτθὸν ἐόντα
κάλλιφ', ὅτ' ἐν Θήβῃσιν ἀπώλετο λαὸς Ἀχαιῶν.
τῷ νῦν σοὶ μὲν ἐγὼ ξεῖνος φίλος Ἄργεϊ μέσσῳ
εἰμί, σὺ δ' ἐν Λυκίῃ, ὅτε κεν τῶν δῆμον ἵκωμαι. | 225
ἔγχεα δ' ἀλλήλων ἀλεώμεθα καὶ δι' ὁμίλου·
πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμοὶ Τρῶες κλειτοί τ' ἐπίκουροι
κτεινέμεν, ὅν κε θεός γε πόρῃ καὶ ποσσὶ κιχήω,
πολλοὶ δ' αὖ σοὶ Ἀχαιοὶ ἐναιρέμεν, ὅν κε δύνηαι.
τεύχεα δ' ἀλλήλοισ' ἐπαμείψομεν, ὄφρα καὶ οἵδε 230
γνῶσιν ὅτι ξεῖνοι πατρώιοι εὐχόμεθ' ἔμμεν. | »
ὣς ἄρα φωνήσαντε, καθ' ἵππων ἀΐξαντε,
χεῖράς τ' ἀλλήλων λαβέτην καὶ πιστώσαντο.
ἔνθ' αὖτε Γλαύκῳ Κρονίδης φρένας ἐξέλετο Ζεύς,
ὃς πρὸς Τυδεΐδην Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε 235
χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων. |
Ἕκτωρ δ' ὡς Σκαιάς τε πύλας καὶ φηγὸν ἵκανεν,
ἀμφ' ἄρα μιν Τρώων ἄλοχοι θέον ἠδὲ θύγατρες
εἰρόμεναι παῖδάς τε κασιγνήτους τε ϝέτας τε
καὶ πόσιας· ὁ δ' ἔπειτα θεοῖσ' εὔχεσθαι ἀνώγειν 240
πάσας ἑξείης· πολλῆσι δὲ κήδε' ἐφῆπτο. |
ἀλλ' ὅτε δὴ Πριάμοιο δόμον περικαλλέ' ἵκανε,
ξεστῇσ' αἰθούσῃσι τετυγμένον,—αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
πεντήκοντ' ἔνεσαν θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο,
πλησίοι ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ παῖδες 245
κοιμῶντο Πριάμοιο παρὰ μνηστῇσ' ἀλόχοισι·
κουράων δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἔνδοθεν αὐλῆς
δώδεκ' ἔσαν τέγεοι θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο,
πλησίοι ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ γαμβροὶ
κοιμῶντο Πριάμοιο παρ' αἰδοίῃσ' ἀλόχοισιν. 250
ἔνθα ϝοι ἠπόδωρος ἐναντίη ἤλυθε μήτηρ
Λαοδίκην ἐσάγουσα, θυγατρῶν ϝεῖδος ἀρίστην· |
ἓν τ' ἄρα ϝοι φῦ χειρὶ ϝέπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
»τέκνον, τίπτε λιπὼν πόλεμον θρασὺν εἰλήλουθας;
ἦ μάλα δὴ τείρουσι δυσώνυμοι υἷες Ἀχαιῶν 255
μαρνάμενοι περὶ ϝάστυ, σὲ δ' ἐνθάδε θυμὸς ἀνῆκεν,
ἐλθόντ' ἐξ ἄκρης πόλιος Διὶ χεῖρας ἀνασχεῖν. |

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλὰ μέν᾽ ὄφρα κέ τοι μελιϝηδέα ϝοῖνον ἐνείκω,
ὡς σπείσῃς Διὶ πατρὶ καὶ ἄλλοισ᾽ ἀθανάτοισι
πρῶτον, ἔπειτα δέ κ᾽ αὐτὸς ὀνήσεαι, αἴ κε πίῃσθα. 260
ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα ϝοῖνος ἀϝέξει,
ὡς τύνη κέκμηκας ἀμύνων σοῖσι ϝέτῃσι.» |
τὴν δ᾽ ἠμείβετ᾽ ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἕκτωρ·
»μή μοι ϝοῖνον ἄειρε μελίφρονα, πότνια μῆτερ,
μή μ᾽ ἀπογνιώσῃς, μένεος δ᾽ ἀλκῆς τε λάθωμαι. 265
χερσὶ δ᾽ ἀνίπτοισιν Διὶ λειβέμεν αἴθοπα ϝοῖνον
ἄζομαι· οὐδέ πῃ ἔστι κελαινεφέι Κρονίωνι
αἵματι καὶ λύθρῳ πεπαλαγμένον εὐχετάασθαι. |
ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν Ἀθηναίης ἀγελείης
ἔρχεο σὺν θυέεσσιν ἀϝολλίσσασα γεραιάς· 270
πέπλον δ᾽, ὅς τίς τοι χαριέστατος ἠδὲ μέγιστος
ἔστιν ἐνὶ μεγάρῳ καί τοι πολὺ φίλτατος αὐτῇ,
τὸν θὲς Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠυκόμοιο,
καί ϝοι ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ
ἥνις ἠκέστας ἱερευσέμεν, αἴ κ᾽ ἐλεήσῃ 275
ϝάστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα,
αἴ κεν Τυδέος υἱὸν ἀπόσχῃ ϝιλίου ἱρῆς,
ἄγριον αἰχμητήν, κρατερὸν μήστωρα φόβοιο. |
ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν Ἀθηναίης ἀγελείης
ἔρχε᾽, ἐγὼ δὲ Πάριν μετείειμι, ὄφρα καλέσσω, 280
αἴ κ᾽ ἐθέλῃ ϝεπόντος ἀκουέμεν· ὡς δέ ϝοι αὖθι
γαῖα χάνοι· μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
Τρωσί τε καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι τοῖό τε παισίν.
εἰ κεῖνόν γε ϝίδοιμι κατελθόντ᾽ Ἄϝιδος ἐσω,
φαίην κεν φρέν᾽ ἀτέρτου διζύος ἐκλελαθέσθαι.» | 285
ὣς ἔφαθ᾽, ἡ δὲ μολοῦσα ποτὶ μέγαρ᾽ ἀμφιπόλοισι
κέκλετο· ταὶ δ᾽ ἄρ᾽ ἀϝόλισσαν κατὰ ϝάστυ γεραιάς.
αὐτὴ δ᾽ ἐς θάλαμον κατεβήσετο κηώεντα,
ἔνθ᾽ ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοϝειδὴς 290
ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.
τῶν ἕν᾽ ἀειραμένη ϝεκάβη φέρε δῶρον Ἀθήνῃ,
ὃς κάλλιστος ἔεν ποικίλμασιν ἠδὲ μέγιστος,
ἀστὴρ δ᾽ ὡς ἀπέλαμπεν· ἔκειτο δὲ νείατος ἄλλων. 295

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βῆ δ' ἴμεναι, πολλαὶ δὲ μετεσσεύοντο γεραιαί. |
αἳ δ' ὅτε νηὸν ἵκανον Ἀθήνης ἐν πόλι' ἄκρῃ,
τῇσι θύρας ὤιξε Θεανὼ καλλιπάρῃος,
Κισσηΐς, ἄλοχος Ἀντήνορος ἱπποδάμοιο·
τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἱέρειαν. 300
αἳ δ' ὀλολυγῇ πᾶσαι Ἀθήνῃ χεῖρας ἀνέσχον.
ἡ δ' ἄρα πέπλον ἑλοῦσα Θεανὼ καλλιπάρῃος
θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠρκέσιμοιο,
εὐχομένη δ' ἠρᾶτο Διὸς κούρῃ μεγάλοιο·
»πότνι' Ἀθηναίη, ῥυσίπτολι, δῖα θεάων, 305
Ϝᾶξον δὴ ἔγχος Διομήδεος, ἠδὲ καὶ αὐτὸν
πρηνέα δὸς πεσέμεν Σκαιῶν προπάροιθε πυλάων,
ὄφρα τοι αὐτίκα νῦν δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ
ἥνις ἠκέστας ἱερεύσομεν, αἴ κ' ἐλεήσῃς
Ϝάστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα.« 310
ὣς ἔφατ' εὐχομένη, ἀνένευε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη. |
ὣς αἱ μὲν ῥ' εὔχοντο Διὸς κούρῃ μεγάλοιο,
Ἕκτωρ δὲ πρὸς δῶματ' Ἀλεξάνδροιο βεβήκει
καλά, τά ῥ' αὐτὸς ἔτευξε σὺν ἀνδράσιν, οἳ τότ' ἄριστοι
ἦσαν ἐνὶ Τροίῃ ἐριβώλακι τέκτονες ἄνδρες, 315
οἵ Ϝοι ἐποίησαν θάλαμον καὶ δῶμα καὶ αὐλὴν
ἐγγύθι τε Πριάμοιο καὶ Ἕκτορος, ἐν πόλι' ἄκρῃ.
ἔνθ' Ἕκτωρ εἰσῆλθε Διὶ φίλος, ἐν δ' ἄρα χειρὶ
ἔγχος ἔχ' ἑνδεκάπηχυ· πάροιθε δὲ λάμπετο δουρὸς
αἰχμὴ χαλκείη, περὶ δὲ χρύσεος θέε πόρκης. | 320
τὸν δ' εὗρ' ἐν θαλάμῳ περικαλλέα τεύχε' ἕποντα,
ἀσπίδα καὶ θώρηκα, καὶ ἀγκύλα τόξ' ἀφόωντα·
Ἀργείῃ δ' Ἑλένῃ μετ' ἄρα δμωῇσι γυναιξὶν
ἥστο καὶ ἀμφιπόλοισι περικλυτὰ Ϝέργα κέλευε.
τὸν δ' Ἕκτωρ νείκεσσε Ϝιδὼν αἰσχροῖσι Ϝέπεσσι· | 325
»δαιμόνι', οὐ μὲν καλὰ χόλον τόνδ' ἔνθεο θυμῷ.
λαοὶ μὲν φθινύθουσι περὶ πτόλιν αἰπύ τε τεῖχος
μαρνάμενοι· σέο δ' εἵνεκ' ἀυτή τε πτόλεμός τε
Ϝάστυ τόδ' ἀμφιδέδηε· σὺ δ' ἂν μαχέσαιο καὶ ἄλλῳ,
ὅν τινά που μεθιέντα Ϝίδοις στυγεροῦ πολέμοιο. 330
ἀλλ' ἄνα, μὴ τάχα Ϝάστυ πυρὸς δηΐοιο θέρηται.« |
τὸν δ' αὖτε προσέϝειπεν Ἀλέξανδρος θεοειδής·
»Ἕκτορ, ἐπεί με κατ' αἶσαν ἐνείκεσας οὐδ' ὑπὲρ αἶσαν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοὔνεκά τοι Ϝερέω· σὺ δὲ σύνθεο καί μευ ἄκουσον·
οὔ τοι ἐγὼ Τρώων τόσσον χόλῳ οὐδὲ νεμέσσι 335
ἤμην ἐν θαλάμῳ, ἔθελον δ' ἄχεϊ προτραπέσθαι. |
νῦν δέ με παρϝειποῦσ' ἄλοχος μαλακοῖσι Ϝέπεσσιν
ὥρμησ' ἐς πόλεμον· δοκέει δέ μοι ὧδε καὶ αὐτῷ
λώιον ἔσσεσθαι· νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. |
ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἀρήια τεύχεα δύω· 340
ἢ ἴθ', ἐγὼ δὲ μέτειμι· κιχήσεσθαι δέ σ' ὀίω.« |
ὣς φάτο, τὸν δ' οὔ τι προσέφη κορυθαίολος Ἕκτωρ.
τὸν δ' Ἑλένη μύθοισι προσηύδα μειλιχίοισι·
«δᾶερ ἐμεῖο, κυνὸς κακομηχάνοιο, κρυοέσσης,
ὥς μ' ὄφελ' ἤματι τῷ, ὅτε με πρῶτον τέκε μήτηρ, 345
οἴχεσθαι προφέρουσα κακὴ ἀνέμοιο θύελλα
εἰς ὄρος ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
ἔνθα με κῦμ' ἀπόϝερσε πάρος τάδε Ϝέργα γενέσθαι. |
αὐτὰρ ἐπεὶ τάδε γ' ὧδε θεοὶ κακὰ τεκμήραντο,
ἀνδρὸς ἔπειτ' ὤφελλον ἀμείνονος ἔμμεν ἄκοιτις, 350
ὃς Ϝείδει νέμεσίν τε καὶ αἴσχεα πόλλ' ἀνθρώπων.
τούτῳ δ' οὔτ' ἄρ νῦν φρένες ἔμπεδοι οὔτ' ἄρ' ὀπίσσω
ἔσσονται· τῷ καί μιν ἐπαυρήσεσθαι ὀίω. |
ἀλλ' ἄγε νῦν εἴσελθε καὶ ἕζεο τῷδ' ἐπὶ δίφρῳ,
δᾶερ, ἐπεὶ σὲ μάλιστα πόνος φρένας ἀμφιβέβηκεν 355
εἵνεκ' ἐμεῖο κυνὸς καὶ Ἀλεξάνδροι' ἕνεκ' ἄτης,
οἷσιν ἐπὶ Ζεὺς θῆκε κακὸν μόρον, ὡς καὶ ὀπίσσω
ἀνθρώποισι πελώμεθ' ἀοίδιμοι ἐσσομένοισι.« |
τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἕκτωρ·
«μή με κάθιζ', Ἑλένη, φιλέουσά περ· οὐδέ με πείσεις. 360
ἤδη γάρ μοι θυμὸς ἐπέσσυται ὄφρ' ἐπαμύνω
Τρώεσσ', οἳ μέγ' ἐμεῖο πόθην ἀπεόντος ἔχουσιν. |
ἀλλὰ σύ γ' ὄρνυθι τοῦτον, ἐπειγέσθω δὲ καὶ αὐτός,
ὥς κεν ἔμ' ἔντοσθεν πόλιος καταμάρψῃ ἐόντα.
καὶ γὰρ ἐγὼν Ϝοῖκόνδε ἐλεύσομαι, ὄφρα Ϝίδωμαι 365
Ϝοικῆας, ἄλοχόν τε φίλην καὶ νήπιον υἱόν.
οὐ γὰρ Ϝοῖδ', ἢ ἔτι σφιν ὑπότροπος ἥξομαι αὖτις,
ἦ ἤδη μ' ὑπὸ χερσὶ θεοὶ δαμόωσιν Ἀχαιῶν.« |
ὣς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κορυθαίολος Ἕκτωρ.
αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκανε δόμους εὖ ναιετόωντας, 370
οὐδ' εὗρ' Ἀνδρομάχην λευκώλενον ἐν μεγάροισιν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλ᾽ ἥ γε ξὺν παιδὶ καὶ ἀμφιπόλῳ ἐυπέπλῳ
πύργῳ ἐφεστήκει γοόωσά τε μυρομένη τε.
Ἕκτωρ δ᾽ ὡς οὐκ ἔνδον ἀμύμονα τέτμεν ἄκοιτιν,
ἔστη ἐπ᾽ οὐδὸν ἰών, μετὰ δὲ δμωῇσιν ἔϝειπεν· 375
»εἰ δ᾽ ἄγε μοι, δμωαί, νημερτέα μυθήσασθε·
πῇ ἔβη Ἀνδρομάχη λευκώλενος ἐκ μεγάροιο;
ἠέ πῃ ἐς γαλόων ἢ εἰνατέρων ἐυπέπλων,
ἢ ἐς Ἀθηναίης ἐξοίχεται, ἔνθα περ ἄλλαι
Τρῳαὶ ἐυπλόκαμοι δϝεινὴν θεὸν ἱλάσκονται;« | 380
τὸν δ᾽ αὖτ᾽ ὀτρηρὴ ταμίη πρὸς μῦθον ἔϝειπεν·
»Ἕκτορ, ἐπεὶ μάλ᾽ ἄνωγας ἀληθέα μυθήσασθαι,
οὔτε πῃ ἐς γαλόων οὔτ᾽ εἰνατέρων ἐυπέπλων
οὔτ᾽ ἐς Ἀθηναίης ἐξοίχεται, ἔνθα περ ἄλλαι
Τρῳαὶ ἐυπλόκαμοι δϝεινὴν θεὸν ἱλάσκονται, 385
ἀλλ᾽ ἐπὶ πύργον ἔβη μέγαν Ἰλίου, οὕνεκ᾽ ἄκουσε
τείρεσθαι Τρῶας, μέγα δὲ κράτος ἔμμεν Ἀχαιῶν.
ἣ μὲν δὴ πρὸς τεῖχος ἐπειγομένη ἀφικάνει,
μαινομένῃ ϝεϝικυῖα· φέρει δ᾽ ἅμα παῖδα τιθήνη.«
ἣ ῥα γυνὴ ταμίη, ὃ δ᾽ ἀπέσσυτο δώματος Ἕκτωρ 390
τὴν αὐτὴν ὁδὸν αὖτις ἐὺ κτιμένας κατ᾽ ἀγυιάς. |
εὖτε πύλας ἵκανε διερχόμενος μέγα ϝάστυ
Σκαιάς, τῇ ἄρ᾽ ἔμελλε διεξίμεναι πεδίονδε,
ἔνθ᾽ ἄλοχος πολύδωρος ἐναντίη ἦλθε θέουσα
Ἀνδρομάχη, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἠετίωνος, 395
Ἠετίων, ὃς ἔναιεν ὑπὸ Πλάκῳ ὑληέσσῃ,
Θήβῃ Ὑποπλακίῃ, Κιλίκεσσ᾽ ἄνδρεσσι ϝανάσσων·
τοῦ περ δὴ θυγάτηρ ἔχεθ᾽ Ἕκτορι χαλκοκορυστῇ.
ἥ ϝοι ἔπειτ᾽ ἤντησ᾽, ἅμα θ᾽ ἀμφίπολος κίεν αὐτῇ
παῖδ᾽ ἐπὶ κόλπῳ ἔχουσ᾽ ἀταλάφρονα, νήπιον αὔτως, 400
Ἑκτορίδην ἀγαπητόν, ἀλίγκιον ἀστέρι καλῷ,
τόν ῥ᾽ Ἕκτωρ καλέεσκε Σκαμάνδριον, αὐτὰρ οἱ ἄλλοι
Ἀστυϝάνακτ᾽· οἶος γὰρ ἐρύετο ϝίλιον Ἕκτωρ.
ἣ τοι ὃ μὲν μείδησε ϝιδὼν ἐς παῖδα σιωπῇ· |
Ἀνδρομάχη δέ ϝοι ἄγχι παρίστατο δάκρυ χέουσα, 405
ἔν τ᾽ ἄρα ϝοι φῦ χειρὶ ϝέπος τ᾽ ἔφατ᾽ ἔκ τ᾽ ὀνόμαζε·
»δαμόνιε, φθείσει σε τεὸν μένος, οὐδ᾽ ἐλεαίρεις
παῖδά τε νηπίαχον καὶ ἔμ᾽ ἄμμορον, ἣ τάχα χήρη
σεῖ᾽ ἔσομαι· τάχα γάρ σε κατακτανέουσιν Ἀχαιοὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάντες ἐφορμηθέντες· | ἐμοὶ δέ κε κέρδιον εἴη 410
σεῦ ἀφαμαρτούσῃ χθόνα δύμεναι· οὐ γὰρ ἔτ' ἄλλη
ἔσται θαλπωρή, εἴ κεν σύ γε πότμον ἐπίσπῃς,
ἀλλ' ἄχε'. | οὐδέ μοι ἔστι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.
ἦ τοι γὰρ πατέρ' ἁμὸν ἀπέκτανε δῖος Ἀχιλλεύς,
ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν Κιλίκων ἐὺ ναιετόωσαν, 415
Θήβην ὑψίπυλον· κατὰ δ' ἔκτανεν Ἠετίωνα,
οὐδέ μιν ἐξενάριξε, σεβάσσατο γὰρ τό γε θυμῷ,
ἀλλ' ἄρα μιν κατέκηε σὺν ἔντεσι δαιδαλέοισιν
ἠδ' ἐπὶ σῆμ' ἔχεεν· περὶ δὲ πτελέας ἐφύτευσαν
νύμφαι ὀρεστιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο. 420
οἳ δέ μοι ἑπτὰ κασίγνητοι ἔσαν ἐν μεγάροισιν,
οἳ μὲν πάντες ἰῷ κίον ἤματι Ἅϊδος εἴσω·
πάντας γὰρ κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς
βουσὶν ἔπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργεννῆσ' ὀίεσσι.
μητέρα δ', ἣ βασίλευεν ὑπὸ Πλάκῳ ὑληέσσῃ, 425
τὴν ἐπεὶ ἂρ δεῦρ' ἤγαγ' ἅμ' ἄλλοισι κτεάτεσσιν,
αὖψ ὅ γε τὴν ἀπέλυσε λαβὼν ἀπερείσι' ἄποινα,
πατρὸς δ' ἐν μεγάροισι βάλ' Ἄρτεμις ἰοχέαιρα. |
Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοί ἐσσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
ἠδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης. 430
ἀλλ' ἄγε νῦν ἐλέαιρε καὶ αὐτοῦ μίμν' ἐπὶ πύργῳ,
μὴ παῖδ' ὀρφανικὸν θῇς χήρην τε γυναῖκα.
λαὸν δὲ στῆσον παρ' ἐρινεόν, ἔνθα μάλιστα
ἀμβατός ἐστι πόλις καὶ ἐπίδρομον ἔπλετο τεῖχος.
τρὶς γὰρ τῇ γ' ἐλθόντες ἐπειρήσανθ' οἱ ἄριστοι 435
ἀμφ' Αἴαντε δύω καὶ ἀγακλυτὸν Ἰδομενῆα
ἠδ' ἀμφ' Ἀτρεΐδας καὶ Τυδέος ἄλκιμον υἱόν·
ἤ ποθί τίς σφιν ἔνισπε θεοπροπίων ἐὺ ϝειδώς,
ἤ νυ καὶ αὐτῶν θυμὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνώγει. » |
τὴν δ' αὖτε προσέϝειπε μέγας κορυθαίολος Ἕκτωρ· 440
« ἦ καὶ ἐμοὶ τάδε πάντα μέλει, γύναι· ἀλλὰ μάλ' αἰνῶς
αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους,
αἴ κε κακὸς ὥς νόσφιν ἀλυσκάζω πολέμοιο·
οὐδέ με θυμὸς ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐσθλὸς
αἰεὶ καὶ πρώτοισι μετὰ Τρώεσσι μάχεσθαι, 445
ἀρνύμενος πατρός τε μέγα κλέος ἠδ' ἐμὸν αὐτοῦ.
εὖ γὰρ ἐγὼ τόδε ϝοῖδα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔσσεται ἦμαρ, ὅτ᾽ ἄν ποτ᾽ ὀλώλῃ Ϝίλιος ἱρὴ
καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς ἐυμμελίεω Πριάμοιο. |
ἀλλ᾽ οὔ μοι Τρώων τόσσον μέλει ἄλγος ὀπίσσω, 450
οὔτ᾽ αὐτῆς Ϝεκάβης οὔτε Πριάμοιο Ϝάνακτος,
οὔτε κασιγνήτων, οἵ κεν πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ
ἐν κονίῃσι πέσοιεν ὑπ᾽ ἀνδράσι δυσμενέεσσιν,
ὅσσον σεῦ, ὅτε κέν τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
δακρυόεσσαν ἄγηται ἐλεύθερον ἦμαρ ἀποϜράς. 455
καί κεν ἐν Ἄργε᾽ ἐοῦσα πρὸς ἄλλης ἱστὸν ὑφαίνοις,
καί κεν ὕδωρ φορέοις Μεσσηΐδος ἢ Ὑπερείης
πόλλ᾽ ἀϜεκαζομένη, κρατερὴ δ᾽ ἐπικείσετ᾽ ἀνάγκη.
καί ποτέ τις Ϝείπῃσι Ϝιδὼν κατὰ δάκρυ χέουσαν·
Ἕκτορος ἥδε γυνή, ὃς ἀριστεύεσκε μάχεσθαι 460
Τρώων ἱπποδάμων, ὅτε Ϝίλιον ἀμφεμάχοντο.
ὣς ποτέ τις Ϝερέει· σοὶ δ᾽ αὖ νέον ἔσσεται ἄλγος
χήτεϊ τοιοῦδ᾽ ἀνδρός, ἀμυνέμεν δούλιον ἦμαρ. |
ἀλλά με τεθνηῶτα χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτοι,
πρίν γέ τι σῆς τε βοῆς σοῦ θ᾽ ἑλκηθμοῖο πυθέσθαι.» | 465
ὣς Ϝειπὼν Ϝοῦ παιδὸς ὀρέξατο φαίδιμος Ἕκτωρ.
ἂψ δ᾽ ὁ πάις πρὸς κόλπον ἐυζώνοιο τιθήνης
ἐκλίνθη ϜιϜάχων, πατρὸς φίλου ὄψιν ἀτυχθείς,
ταρβήσας χαλκόν τε ἰδὲ λόφον ἱππιοχαίτην,
δϜεινὸν ἀπ᾽ ἀκροτάτης κόρυθος νεύοντα νοήσας. | 470
ἐκ δ᾽ ἐγέλασσε πατήρ τε φίλος καὶ πότνια μήτηρ.
αὐτίκ᾽ ἀπὸ κρατὸς κόρυθ᾽ εἵλετο φαίδιμος Ἕκτωρ,
καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐπὶ χθονὶ παμφανόωσαν,
αὐτὰρ ὃ Ϝὸν φίλον υἱὸν ἐπεὶ κύσε πῆλέ τε χερσίν,
Ϝεῖπεν ἐπευξάμενος Διί τ᾽ ἄλλοισίν τε θεοῖσι· | 475
»Ζεῦ ἄλλοι τε θεοί, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
παῖδ᾽ ἐμόν, ὡς καὶ ἐγώ περ, ἀριπρεπέα Τρώεσσιν,
ὧδε βίην τ᾽ ἀγαθὸν καὶ Ϝιλίου ἶφι Ϝανάσσειν·
καί ποτέ τις Ϝείποι ,πατρός γ᾽ ὅδε πολλὸν ἀμείνων·
ἐκ πολέμοι᾽ ἀνιόντα· φέροι δ᾽ ἔναρα βροτόεντα 480
κτείνας δήιον ἄνδρα, χαρείη δὲ φρένα μήτηρ.« |
ὣς Ϝειπὼν ἀλόχοιο φίλης ἐν χερσὶν ἔθηκε
παῖδ᾽ ἑϜὸν· ἡ δ᾽ ἄρα μιν κηώδεϊ δέξατο κόλπῳ
δακρυόεν γελάσασα. | πόσις δ᾽ ἐλέησε νοήσας,
χειρί τέ μιν κατέρεξε Ϝέπος τ᾽ ἔφατ᾽ ἔκ τ᾽ ὀνόμαζε· 485

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

»δαιμονίη, μή μοί τι λίην ἀκαχίζεο θυμῷ·
οὐ γάρ τίς μ᾽ ὑπὲρ αἶσαν ἀνὴρ Ἅϊδι προϊάψει·
μοῖραν δ᾽ οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
οὐ κακόν, οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπεὶ τὰ πρῶτα γένηται.
ἀλλ᾽ εἶς Ϝοῖκον ἰοῦσα τέ᾽ αὐτῆς Ϝέργα κόμιζε, 490
ἱστόν τ᾽ ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ϝέργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ᾽ ἄνδρεσσι μελήσει
πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα, τοὶ Ϝιλίῳ ἐγγεγάασιν.« |
ὣς ἄρα φωνήσας κόρυθ᾽ εἵλετο φαίδιμος Ἕκτωρ,
ἵππουριν· ἄλοχος δὲ φίλη Ϝοῖκόνδε βεβήκει 495
ἐντροπαλιζομένη, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέουσα.
αἶψα δ᾽ ἔπειθ᾽ ἵκανε δόμους ἐὺ ναιετόωντας
Ἕκτορος ἀνδροφόνοιο, κίχήσατο δ᾽ ἔνδοθι πολλὰς
ἀμφιπόλους, τῇσιν δὲ γόον πάσῃσιν ἐνῶρσεν.
αἳ μὲν ἔτι ζωὸν γόον Ἕκτορα Ϝῷ ἐνὶ Ϝοίκῳ· 500
οὐ γάρ μιν ἔτ᾽ ἔφαντο ὑπότροπον ἐκ πολέμοιο
ἵξεσθαι προφυγόντα μένος καὶ χεῖρας Ἀχαιῶν. |

οὐδὲ Πάρις δήθυνεν ἐν ὑψηλοῖσι δόμοισιν,
ἀλλ᾽ ὅ γ᾽, ἐπεὶ κατέδυ κλυτὰ τεύχεα, ποικίλα χαλκῷ,
σεύατ᾽ ἔπειτ᾽ ἀνὰ Ϝάστυ ποσὶ κραιπνοῖσι πεποιθώς. 505
ὡς δ᾽ ὅτε τις σιατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνῃ,
δεσμὸν ἀποῤῥήξας θείῃ πεδίοιο κροαίνων,
εἰωθὼς λούεσθαι ἐυῤῥεέος ποταμοῖο,
κυδιόων· ὑψοῦ δὲ κάρη ἔχει, ἀμφὶ δὲ χαῖται
ὤμοισ᾽ ἀίσσονται· ὅ δ᾽ ἀγλαΐηφι πεποιθώς, 510
ῥίμφα Ϝε γοῦνα φέρει μετά τ᾽ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων·
ὣς υἱὸς Πριάμοιο Πάρις κατὰ Περγάμου ἄκρης,
τεύχεσι παμφαίνων ὥς τ᾽ ἠλέκτωρ ἐβεβήκει
καγχαλόων, ταχέες δὲ πόδες φέρον. αἶψα δ᾽ ἔπειτα
Ἕκτορα δῖον ἔτετμεν ἀδελφεόν, εὖτ᾽ ἄρ᾽ ἔμελλε 515
στρέψεσθ᾽ ἐκ χώρης, ὅθι Ϝῇ ὀάριζε γυναικί.
τὸν πρότερος προσέϝειπεν Ἀλέξανδρος θεοϝειδής·
»ἠθεῖ᾽, ἦ μάλα δή σε καὶ ἐσσύμενον κατερύκω
δηθύνων, οὐδ᾽ ἦλθον ἐναίσιμον, ὡς ἐκέλευες.« |
τὸν δ᾽ ἀπαμειβόμενος προσέφη κορυθαίολος Ἕκτωρ. 520
»δαιμόνι᾽, οὐκ ἄν τίς τοι ἀνήρ, ὃς ἐναίσιμος εἴη,
Ϝέργον ἀτιμάσσειε μάχης, ἐπεὶ ἄλκιμός ἐσσι·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλὰ Ϝεκὼν μεθιεῖς τε καὶ οὐκ ἐθέλεις· τὸ δ' ἐμὸν κῆρ
ἄχνυται ἐν θυμῷ, ὅθ' ὑπὲρ σέθεν αἴσχε' ἀκούω
πρὸς Τρώων, οἳ ἔχουσι πολὺν πόνον εἵνεκα σεῖο. 525
ἀλλ' ἴομεν· τὰ δ' ὄπισθεν ἀρεσσόμεθ', αἴ κέ ποθι Ζεὺς
δώῃ ἐπουρανίοισι θεοῖσ' αἰειγενέτῃσι
κρητῆρα στήσασθαι ἐλεύθερον ἐν μεγάροισιν,
ἐκ Τροίης ἐλάσαντας ἐυκνήμιδας Ἀχαιούς.« |

II.

1-4 οἰόω (οἶος) ἀπομονῶ, **οἰώθη** (τῶν θεῶν), **αἰνὸς** 3 δεινός, **φύλοπις**-ιδος θ. (φῦλον-ὄψ ὀπός, νοϊ φωνὴ) (κραυγὴ τῶν λαῶν) θορυβώδης μάχη, **ἄρα** ἀκολούθως, **ἰθύω** (ἰθὺς 3 εὐθὺς) προχωρῶ κατ' εὐθεῖαν, **πολλὰ . . .** πολλὰς διευθύνσεις ἔλαβεν, **ἔνθα καὶ ἔνθα** τῇδε κἀκεῖσε, **πεδίοιο** γεν. τοπ. ἐν τῇ πεδιάδι, δηλοῦσα χῶρον, διὰ μέρους τοῦ ὁποίου γίνεται κίνησις, **ἰθύνω** διευθύνω· διὰ τί τὸ μέσον; **ἀλλήλων** ἀντκμ. εἰς τὸ ἰθυνομένων, ἔχον τὴν ἔννοιαν τοῦ στοχάζεσθαι, ὑπ. Τρώων καὶ Ἀχαιῶν, **δόρυ** (ξύλον) κοντάριον τοῦ δόρατος καὶ ὅλον τὸ δόρυ (δόρϝ-, δόρϝ-α, δόρρα, δοῦρα), **χαλκήρης** 2 (χ.-ἀρυρίσκω) συνηρμοσμένος μετὰ χαλκοῦ, χαλκόδετος, **μεσσηγὺς** (μέσσος) μεταξύ, **ῥοάων** διὰ τὴν τομὴν μόνον μετὰ τοῦ Ξάνθοιο.— **5-11 πρῶτος** μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν θεῶν, **ἕρκος** (ἐέργω, εἴργω) (φραγμὸς) προπύργιον, **φάλαγξ**, -γγες τάξεις στρατοῦ εἰς μάχην παρατεταγμένου, **φόως** φῶς, σωτηρία, χαρά, **ἕταρος** κ. ἑταῖρος, **ῥῆξεν-ἔθηκεν** παρατακτ. σύνδεσις ἀντί; **βαλὼν** εἰς τὸ ῥῆξε, τίς μετοχή; τίς ἡ ἔννοια τοῦ **βάλλειν**; **τεύχω, τέτυγμαι** εἶμαι, **μέγας** πελώριος, **τόν ῥα** αὐτὸν λοιπόν, **ἔβαλε** ἐπαναλαμβάνει τὸ βαλὼν 7, **πρῶτος** τὸ ἐν 5, **φάλος** ἀ. προεξοχὴ τοῦ κράνους κερατοειδής, ὡς φαίνεται καὶ ἐν ταῖς γραφαῖς τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀγγείου τῶν πολεμιστῶν, **κόρυς** -υθος θ. κράνος, **ἱπποδάσεια** θ. ἐπίθ. ἡ ἔχουσα ὡς λόφον πυκνὴν οὐρὰν ἵππου, **πῆξε** (δόρυ), **πέρησε δ' ἄρα** ὡς συνέπεια, **αἰχμή**, ἀκίς, ἀκή, ἀκωκή, ἀκόνη, ac-er, **σκότος** (τοῦ θανάτου), **ὄσσε** δυϊκ. (oculus) ὀφθαλμοί.—**12-19 ἔπεφνεν** ἀόρ. β'. μετ' ἀναδιπλ. ἐκ τοῦ ***φένω** φονεύω (φεν-, πέφενον, πέφ(ε)νον), **βοὴν ἀγαθὸς** βροντόφωνος, **Τευθρανίδης** υἱὸς τοῦ Τεύθραντος, ἀντὶ Τευθραντίδης, **ἐὺ κτίμενος** καλῶς ἐκτισμένος, ἔχων ὡραίας οἰκοδομάς, **ἀφνειὸς** (ἄφενος ὁ ἢ τό, πλοῦτος, op-es, opulentus...) πλούσιος, **βίοτος** ἀ. τὰ πρὸς τὸ ζῆν, περιουσία (βιός), **ἔεν** ἦν, **φιλέεσκε** θαμ. τοῦ **φιλέω**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φιλεύω, ξενίζω, **τὰ οἰκία** (μόνον πληθ.) ἡ οἰκία (σύνολον οἰκημάτων ἀποτελούντων τὴν κατοικίαν), **ὁδῷ ἔπι** παρὰ τὴν ὁδόν, **ἐπὶ τῆς ὁδοῦ** ὅπως ἡ Καπνικαρέα ἐν Ἀθήναις, **ναίω** κ. *ναιετάω* κατοικῶ *(μετα-νάσ-της, ναός)*, **τῶν γε** (τῶν ξενισθέντων), **ἀρκέω** (arce-o) ἀποσοβῶ, **οἶ** ἠθ., **λυγρὸς** 3 (lug-eo πενθῶ) πικρός, θλιβερός, **πρόσθεν** (Ἀξύλου), **ὑπαντιάζω** ἀντεπεξέρχομαι (Διομήδεϊ), **ἀποϝράω,** πρτκ. *ἀπέϝρων* ἐν σημ. ἀορ., μτχ. ἀόρ. **ἀποϝράς,** ὡς *ἀπέδραν, ἀποδράς,* ἀφαιρῶ· διὰ τί πρὸς διπλῆν αἰτ.; **ἔσκεν** ἦν, **ὑφηνίοχος** ἡνίοχος, **γαῖαν ἐδύτην** αἱ ψυχαὶ κατῆλθον πρὸς τὸν κάτω κόσμον.—*20-8* **ἐξεναρίζω,** *ἐναρίζω* κ. *ἐναίρω* φονεύω (σκυλεύω, *ἔνα*ρα σκῦλα), **μετὰ** + αἰτ. πρός, **νηΐς**-ίδος θ. (ναῦς, ναϊάς, *νάω* τρέχω, ῥέω) νύμφη τῶν γλυκέων ὑδάτων, **ἀμύμων**(*α*-(στ.) *-μῶμος,* αἰολ. *ἀμύμων)* ἄψογος, ἐξαίρετος: μὲ τὸν Βουκολίωνα, **ἀγαυὸς** 3 (*α*(ἐπιτ.)-*γαίω* γαυριῶ, *γαϝ-, γαῦρος,* gaudeo) εὐγενής, ἐπιφανής, **γενεὴ** ἡλικία, **σκότιος** 3 ὁ μυστικά, ἐκ μὴ νομίμου γάμου γεννηθεὶς (ἐκ κλεψιγαμίας), κτγρ., **γείνομαι** γεννῶμαι, *γεινάμην* ἐγέννησα, **ὄις** (ovis) ὁ, ἡ, **ἐπ' ὄισσι** ἐπάνω εἰς τὰ πρόβατα, καθ' ὃν χρόνον ἔβοσκε τὰ πρόβατα, **μίγη** (τῇ νύμφῃ), π. ἀόρ. β'. τοῦ *μείγνυσθαι,* **φιλότης** ἔρως, **εὐνὴ** ἡ κλίνη, **ὑποκύομαι** (*κυέω, κύω, κῦμα, κύστις, κύλιξ, κύπη* κλπ.) γίνομαι ἔγκυος, **διδυμάων**-ονος κ. *δίδυμος (δύο* μετ' ἀναδιπλ.), **καὶ** (ἐπιδ.) τῶν, **μὲν** μήν, ὄντως, **ὑπολύω** παραλύω (κάτω εἰς τὰ γόνατα· διότι *γυῖα λύειν* γούνατα λ.), **μένος** (ἡ ζωικὴ) δύναμις, **γυῖα** (μόνον πληθ.) τὰ μέλη τοῦ σώματος, **φαίδιμος** 2 *(φάος)* λαμπρός, εὐτραφής, **Μηκιστηιάδης** 20, υἱὸς τοῦ Μηκιστέως, **τεῦχος**, μόνον πληθ. *τεύχεα (τεύχω* κατασκευάζω) (σύνεργα) ὅπλα, **συλάω** σκυλεύω (ἱερόσυλος).—*29-36* **μενεπτόλεμος** 2 (πρβλ. *πτόλις, πτολίεθρον)* ὁ καρτερικὸς ἐν τῷ πολέμῳ, **ἔγχος** οὐ. κ. *ἐγχεΐη* δόρυ, (κυρίως: ἡ λόγχη τοῦ δόρατος), **ἐνήρατο** τοῦ *ἐναίρω,* **ἐυρείτης** ὁ *(ἐὺ-ῥέων),* **αἰπεινὸς** αἰπύς, ὑψηλὸς καὶ ἀπόκρημνος.—*37-44* **βοὴν ἀγαθός ; ζωὸς** 3, **ἀτύζομαι** φεύγω περίτρομος. **οἶ** ἠθ., **πεδίοιο** τοπ., **ὄζος** ἀ. κλάδος, **μυρίκινος** τῆς μυρίκης (θάμνου φυομένου εἰς ἑλώδη μέρη καὶ παράλια, μυστικιᾶς, ἁρμυρίκης), **βλάπτομαι** περιπλέκομαι, **ἀγκύλος** 3 (ἀγκὼν) καμπύλος, **ἄξαντ'(ε)**, ἄγνυμι, **ῥυμὸς** *(ῥύω, ἐρύω* σύρω) τὸ τημόνι, **πρώτῳ** κτγρ.: ἐν τῷ (προσθίῳ) ἄκρῳ τοῦ ῥ., **αὐτὼ** ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ ἅρμα, **ᾗπερ** ὅπου ἀκριβῶς, **φοβέομαι** (ἀείποτε παρ' Ὁμ.) φεύγω, **αὐτὸς** ἀντίθ. πρὸς τοὺς ἵππους, **δίφρος** *(δύο φέρων)* τὸ ὄχημα τοῦ ἅρματος, **κονίη** θ. κονιορτός, **ἐπὶ στόμα** ἐπίστομα·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ μτχ. ἄξαντε εἰς τὸ ἐβήτην, ἡ μ. βλαφθέντε εἰς τὸ ἄξαντε, ἀτυζομενω εἰς τὸ βλαφθέντε· τί εἶναι αἱ μετοχαί; ἐν τῇ μεταφράσει καλὸν ἡ ἑτέρα νὰ ἀναλύηται καὶ ἡ ἑτέρα νὰ μένῃ· **πὰρ** ἐπίρ.· ὑπὸ τῶν ὕστερον ἐνομίσθη ὡς πρόθεσις χωρισθεῖσα τοῦ ἔστη καὶ τὸ φαινόμενον ἐκλήθη **τμῆσις· δολιχόσκιος** (δολιχὸς 3 μακρὸς-σκιὰ) μακρόσκιος, μακρός.—45-50 **λαβὼν** γούνων, **λίσσομαι,** ἀόρ. ἐλισάμην κ. ἐλιτόμην, παρακαλῶ (λιτὴ δέησις, λιτανεύω-νεία), **ζωγρέω** (ζωὸν-ἀγρεύω, ἄγρα), **ἄξιος** 3 (ἄγω ζυγίζω) ἴσου βάρους, ἴσης ἀξίας (πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ προσώπου), ἰσάξιος, **ἄποινα** (α (στ.)-ποινὴ) λύτρα, **ἐν** (δόμῳ) πατρός, **ἀφνειός; χαλκὸς** χαλκᾶ σκεύη, ὁμοίως **χρυσός, πολύκμητος** (π. - κάμνω) δυσκατέργαστος, **τῶν** διαιρ., **ἀπερείσιος** 3 ἄπειρος **εἴ κεν** ὁ κὲν ἐν τῇ ὑποθέσει κολάζει τὴν βεβαιότητα, **ζωὸν** ἐπὶ νηυσί, ὅπου ὁ Μ. θὰ ἔστελλεν αὐτόν, ἐὰν ἐφείδετο τῆς ζωῆς του.—51-4 **ἔπειθεν** ἀποπείρας ἢ ἤρχιζε νὰ πείθῃ, **δὴ** ἤδη, **ἔμελλε** προυτίθετο, διενοεῖτο, **θοὸς** (θέω) ταχύς, ταχύπους, **ᾧ** ἕῳ, **καταξέμεν** ἐπ. ἀόρ. μεικτὸς μετὰ τοῦ σ τοῦ α΄. καὶ τοῦ θεματ. φωνήεντος τοῦ β΄., ἡ **κατὰ** κάτω εἰς τὰ ἐν τῇ ἀκτῇ πλοῖα, **ὁμοκλά(έ)ω** (ὁμοκλὴ θ. (ὁμο-ἐπιτ., πρβλ. τὸ λατ. conclamo)-κ(έ)λομαι δυνατὴ φωνὴ) δυνατὰ φωνάζω, **αὐδάω;**—55-60 **πέπων-ονος** (πέσσω ψήνω, πέψις) (ὥριμος)· ἡ κλητ. καλέ, φίλε· ἒ φίλε! ἒ Μενέλαε! **τί ἦ δὲ** ἀλλὰ διὰ τί λοιπόν, **οὕτως** ὡς βλέπω, **πρὸς Τρώων** ποιητ. αἴτ., **αἰπὺς** ὄλεθρος ὁ ταχύς, αἰφνίδιος, ἄφευκτος, παντελής, **μηδ'** (ἐκεῖνος), ὅν τινα· ἡ φράσις ἐπιτείνει τὸ μή τις· **κοῦρος** ἄρρην, **γαστέρι** τοπ., **μηδ' ὃς** μηδὲ οὗτος (ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐν 57 ἔννοιαν), **ἅμα πάντες** ἁπαξάπαντες, **Ἰλίου** ἡ γεν. ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐν τῷ ἐξαπολοίατο πρώτης προθέσεως, **ἀκήδεστος** 2 (ἀκηδής, ἀκηδέω, α (στ.) -κήδομαι) ἐκεῖνος, διὰ τὴν ταφὴν (κηδείαν) τοῦ ὁποίου οὐδεμία ἐλήφθη φροντίς, ἄταφος, **ἄφαντος** 2 ὁ μηδὲν καταλείπων ἴχνος, ὃν οὐδεὶς τάφος ὑπενθυμίζει.—61-65 **ἀδελφε(ι)ός,** ἀδελφός, ἀδελφεός, ἐξ οὗ ἀδελφοῦ, **αἴσιμος** 3,2 (αἶσα (aequus) ἴση μερίς, (μοῖρα) προσῆκον, δίκαιον) πρέπων, ὀρθός, **παράφημι** συμβουλεύω, **ἔθεν** ἕο, οὗ, προσωπ. ἀντ., **κρείων-οντος** ἄναξ, **οὐτά(ζ)ω,** ἀόρ. ἢ πρτκ. οὔτα, οὐτάμεναι ὡς ἐξ οὔτημι, κτυπῶ ἐκ τοῦ συστάδην (δι' ἀγχεμάχων ὅπλων), ἀντίθετον τὸ **βάλλω** (πόρρωθεν), **λαπάρη**(-α) θ. τὸ μαλακὸν (κενὸν ὀστῶν) μέρος τοῦ σώματος μεταξὺ πλευρῶν καὶ ἰσχίου, αἱ λαγόνες (λαπαροτομία), **λὰξ** (βὰς) (λατ. calx, calcar) διὰ λακτίσματος, πατῶν διὰ τοῦ ποδὸς (καὶ παρ' ἡμῖν: πὺξ λάξ, λακτίζω), **μείλινος** ἀντὶ μέλινος 3 ἐκ με-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λίας, δένδρου (παρ' ἡμῖν τὸ δένδρον μέλεγος), οὗ οἱ κλάδοι εὐθύτατοι, χρησιμοποιούμενοι πρὸς κατασκευὴν τῶν κονταρίων τῶν δοράτων. —*66-71* **κέλ-ομαι**, κελήσομαι, κε-κ(ε)λόμην, (κελεύω) προτρέπω, ἐνθαρρύνω, **αὔω** ἄυσα (**ἄημι** πνέω,, ἀήρ, ἄνεμος, ἄελλα, αὔρα, αἰο) φωνάζω (ἰσχυρότερον τοῦ φωνῶ) (ἐκ τούτου αὐδή, αὐδάω κλπ.), **μακρὸν** μεγαλοφώνως, **θεράπων** (θέρ-ω, θερ-μαίνω, θάλπω) ὁ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τινός, ἑταῖρος, σύντροφος, **ἔναρα ;**, **ἐπιβάλλομαι** ῥίπτομαι ἐπάνω, **μίμνω** (μι-μένω) μένω, **ὥς κεν** ἵνα, **πλεῖστα** τὰ πλεῖστα (ἐν συγκρίσει πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους), **ἔκηλος** (ἑκὼν) ἥσυχος, ἀνενόχλητος, **συλάω** μετὰ διπλ. αἰτ,, **ἅμ** ἀνά, **τεθνηῶτας** ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔκηλοι : ὅταν νεκροὶ θὰ κεῖνται ἐκεῖ.

Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ Ζ. Τὰ μεταξὺ Α-Ζ. Μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Διὸς πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ Ἀχιλλέως ὁ Ἀγαμέμνων διατάσσει διὰ κηρύκων τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ ὁπλισθῶσι πρὸς μάχην· συγχρόνως καὶ οἱ Τρῶες ἑτέρωθεν παρασκευασθέντες ἀντεπεξέρχονται εἰς τὸ πεδίον. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ δύο στρατεύματα ἦσαν ἀντιμέτωπα, ὁ Ἕκτωρ ἀνακοινοῖ ὅτι ὁ Πάρις προτείνει μονομαχίαν πρὸς τὸν Μενέλαον ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὁ νικητὴς νὰ ἔχῃ τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυρούς. Γενομένων ἑκατέρωθεν ὅρκων ἐπὶ τούτοις ἡττᾶται ὁ Πάρις ἐν τῇ μονομαχίᾳ, ἀλλ' ἀφαρπασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης σῴζεται εἰς τὸν ἴδιον οἶκον (Γ). Ἀλλ' ἀντὶ οἱ Τρῶες νὰποδώσωσι κατὰ τοὺς ὅρκους τὴν Ἑλένην ὁ Πάνδαρος τραυματίζει διὰ βέλους τὸν Μενέλαον καὶ οὕτως ἐπιορκησάντων τῶν Τρώων, ὁ Ἀγαμ. ἐπιθεωρήσας τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ συνάπτει φονικὴν μάχην πρὸς τοὺς πολεμίους, καθ' ἣν πολλοὶ ἑκατέρωθεν ἔπεσον (Δ). Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἀριστεύει ὁ Διομήδης, ὅστις βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις μετὰ τῆς Ἥρας εἶχεν ἔλθει πρὸς βοήθειαν τῶν Ἀχαιῶν, τραυματίζει τοὺς συμμάχους τῶν Τρώων, Ἀφροδίτην καὶ Ἄρην (Ε). Εὑρισκόμεθα λοιπὸν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς μάχης.

1 **οἰώθη** οἱ μὲν σύμμαχοι τῶν Τρώων Ἀφροδίτη καὶ Ἄρης τραυματισθέντες ὑπὸ τοῦ Διομήδους ἀπεχώρησαν εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ Ἀπόλλων εἰς τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἰλίου, αἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Ἀχαιῶν Ἥρα καὶ Ἀθηνᾶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἄρεως ἀπεχώρησαν καὶ αὐταί.—*3* **χαλκήρεα**· περὶ χαλκοῦ ἰδ. Α 236.—**δοῦρα· ἔγχος, ἐγχείη κ. δόρυ** ὅπλον ἐπιθετικὸν ἀποτελούμενον 1) ἐκ τῆς λόγχης, **αἰχμῆς,** καὶ 2) ἐκ τοῦ κυρίου **δόρατος** (κονταρίου), ἔχον ἐν συνόλῳ μῆκος 2-5 μ. καὶ χρησιμεῦον πρὸς βολὴν ἢ ὦθιν. Ἡ λόγχη ἔφερε πρὸς τὸ κάτω μέρος σωλῆνα, τὸν **αὐ-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λὸν (οἷον φέρουσι περίπου καὶ τὰ πτύα), εἰς ὃν εἰσήρχετο τὸ ἄνω ἄκρον τοῦ δόρατος (κονταρίου), ἐν ᾧ τὸ κάτω ἄκρον αὐτοῦ ἀπέληγε πολλάκις εἰς χαλκοῦν ὀβελόν, καλούμενον *σαυρωτῆρα* ἢ *οὐρίαχον*, δι' οὗ ἐνεπηγνύετο τὸ δόρυ εἰς τὴν γῆν, ὁσάκις δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο (πρβλ. τὸν ἀνάλογον ὀβελόν, ὃν φέρουσι πολλάκις αἱ σημεριναὶ ὁδοιπορικαὶ καὶ ποιμενικαὶ ῥάβδοι). Σαυρωτῆρα φέρει τὸ δόρυ τοῦ τρίτου ἀπ' ἀριστερῶν μαχητοῦ ἐν τῷ λεγομένῳ ἀγγείῳ τῶν πολεμιστῶν Πίν. Θ'. Ἐν Μυκήναις εὑρέθη λόγχη δόρατος φέρουσα ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ δακτύλιον, ἐξ οὗ κατὰ τὰς πορείας ἐξηρτᾶτο θύλακος φέρων τὰ ἐφόδια τοῦ μαχητοῦ, οἷον βλέπομεν καὶ ἐν τῷ ἀγγείῳ τῶν πολεμιστῶν φερόμενον ὑφ' ἑκάστου μαχητοῦ, ΑΑΜ ἐν Μυκ. Αἰθ. *18* 215.—*4* ***Σιμόεις*** ποταμὸς ἐν Τρῳάδι πηγάζων ἐκ τῆς Ἴδης καὶ εἶτα ἑνούμενος μετὰ τοῦ Σκαμάνδρου, ὅστις κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν θεῶν Α 404 ἐκαλεῖτο Ξάνθος, πηγάζων καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Ἴδης, καὶ ἡνωμένος μετὰ τοῦ Σιμόεντος ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σίγειον, ἀφ' οὗ μετέβαλε κοίτην Πίν. Α'. 1.—*5* ***Αἴας Τελαμώνιος*** Α 138 πρὸς διάκρισιν τοῦ ὁμωνύμου Αἴαντος τοῦ Ὀιλέως, ἡγεμόνος τῶν Λοκρῶν, καλουμένου *μείονος* ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πρῶτον, καλούμενον *μέγαν*.—*8* ***Ἀκάμας*** ἡγεμὼν τῶν Θρᾳκῶν.—*9* ***κόρυς*** εἶναι ἐκ τῶν πρωτογονωτάτων ὅπλων, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἀρχεγόνου ὁπλισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου διὰ δέρματος ζῴου ἢ θηρίου· ἐὰν λ. χ. ὁ μαχητὴς εἶχε περιβληθῆ δορὰν βοός, ἡ κεφαλὴ τοῦ δέρματος θὰ περιεκάλυπτε τὴν κεφαλὴν τοῦ μαχητοῦ, τὸ χάσμα τοῦ στόματος θὰ ἄφηνεν ἐλεύθερον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐμπρὸς θὰ προέβαλλον τὰ δύο κέρατα τοῦ βοὸς καὶ ἄνω κατὰ τὸ μέσον θὰ προεῖχον αἱ τρίχες τῆς χαίτης τοῦ ζῴου, ἐν ᾧ αἱ παρειαὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ δέρματος θὰ ἐκάλυπτον τὰς παρειὰς καὶ τὰς σιαγόνας τοῦ ἀνδρὸς Πίν. Ε'. 1. Ἡ ὁμηρ. κόρυς εἶναι πῖλος δερμάτινος κωνοειδὴς (ἴσως ἀποκλειστικῶς τὸ πάλαι ἐκ δέρματος κυνός, ὅθεν ἡ κόρυς ***κυνέη*** καὶ *κυνέη ταυρείη*, ἐὰν ἦτο ἐκ δέρματος ταύρου), καλύπτων μέρος τοῦ μετώπου καὶ ὅλον τὸ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς μετὰ τῶν κροτάφων, ὅστις, ἵνα μὴ καταπέσῃ ἐκ ταχείας κινήσεως, συγκρατεῖται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ *ὀχέως*, πλατέος ἱμάντος, κατερχομένου πρὸ τῶν ὤτων κάτωθεν τοῦ πώγωνος, ὅστις ἐὰν ἦτο χαλκήλατος (καλυπτόμενος διὰ χαλκῶν πετάλων), ἡ κόρυς ἐκαλεῖτο *χαλκοπάρηος*. Ὁ ὀχεὺς ἦτο περιττός, ἐὰν ἡ κόρυς εἶχε τὸ σχῆμα τοῦ λεγομένου Κορινθιακοῦ κράνους, ὅπερ εἶχε προσωπίδα καλύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πτουσαν καὶ τὰς παρειὰς καὶ καθιστῶσαν περιττὸν τὸν ἱμάντα Πίν. Γ΄. 5, ἄδηλον ὅμως ἂν ἡ τοιαύτη κόρυς ἦτο ἐν χρήσει ἐν τῷ ἡρωικῷ αἰῶνι. Ἡ κόρυς ἐν τῇ κορυφῇ (*κόρυς ἀκροτάτη* Z 470) ἀπολήγει εἰς κομβίον (κῶνον) πλατὺ κοῖλον, ἐξ οὗ ἐκφύονται τρίχες οὐρᾶς ἢ χαίτης ἵππου Πίν. Γ΄. 2 (*κόρυς ἵππουρις, ἱππόκομος κ. ἱπποδάσεια*) μονόχρωμοι ἢ πολύχρωμοι ἢ νήματα χρυσᾶ ἢ πολύχρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸν **λόφον** τῆς κόρυθος τὸν ἐμφανίζοντα διὰ τῶν κινήσεων αὐτοῦ δεινὸν τὸν μαχητήν. Κατὰ τὴν προσθίαν πλευρὰν ἡ κόρυς φέρει σωληνοειδεῖς κερατώδεις προεξοχάς, ὡς ἀκριβῶς οἱ προέχοντες ὀφθαλμοὶ τοῦ κοχλίου, τοὺς **φάλους**, ἐξ ὧν ἡ κόρυς ἡ φέρουσα δύο τοιούτους ἐμπρὸς ἀμφοτέρωθεν καλεῖται **ἀμφίφαλος** Πίν. Γ΄. 2, ἡ δὲ ἔχουσα 4 φάλους, ἀνὰ 2 ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, **τρυφάλεια** (τετράφαλος)· ἠδύνατο ὅμως ἡ κόρυς νὰ φέρῃ καὶ ἕνα μόνον φάλον ἐμπρός· ἐχρησίμευον δὲ οἱ φάλοι τὸ μὲν πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς κόρυθος, τὸ δὲ ἴσως καὶ ὡς ἀποτροπιάσματα (φυλακτα). Ἐπίσης πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἀμυντικότητος τῆς κόρυθος καὶ ὡς κοσμήματα ἐχρησίμευον καὶ τὰ **φάλαρα**, δίσκοι μετάλλινοι ἐφηρμοσμένοι ἐπὶ τοῦ κώνου τῆς κόρυθος Πίν. Γ΄. 2 (τὰ λευκὰ στίγματα). Ἐπίσης ἡ κόρυς στερουμένη προμετωπίου καὶ καταυχενίου γείσου ἔφερε πρὸς ἐπίρρωσιν τὴν **στεφάνην**, κρίκον μετάλλινον περιστέφοντα ὡς κράσπεδον τὴν κόρυν κάτω περὶ τὸ μέτωπον, τοὺς κροτάφους καὶ τὸ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς Πίν. Γ΄. 1 ἐν τῇ εἰκόνι τῆς Ἀθηνᾶς.—*12* **βοὴν ἀγαθὸς** διὰ τὴν ἔλλειψιν σαλπίγγων τὰ παραγγέλματα ἔδει νὰ δίδωνται ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων διὰ τοῦ στόματος· ὅθεν ἀρετὴ τοῦ ἡγεμόνος νὰ εἶναι βροντόφωνος. —**Διομήδης** υἱὸς τοῦ Τυδέως (Τυδείδης) βασιλεὺς τοῦ Ἄργους, ἀριστεύσας ἐν τῇ ῥαψῳδίᾳ Ε, ὅπου ἔτρωσε δύο θεούς.—*13* **Ἀρίσβη** π. τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ Περκώτης καὶ Ἀβύδου.—*15* **πάντας φιλέεσκε** τὸ αὐτὸ ἐλέγετο καὶ περὶ τοῦ Ἀρκάδος Εὐφορίωνος, ὅστις ξενίσας ποτὲ τοὺς Διοσκούρους Κάστορα καὶ Πολυδεύκην ἐξένιζεν ἑκτοτε ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντας τοὺς ἀνθρώπους.— [*18* **Καλήσιος** ὡς καλῶν τοὺς ξένους εἴσω εἰς τὸν φιλόξενον οἶκον τοῦ Ἀξύλου.]—*19* **ὑφηνίοχος, ἅρμα**· τὸ ἅρμα ἐν Ἀνατολῇ ἐχρησίμευε κυρίως ὡς πολεμικὸν ὄργανον, ἐν δὲ τοῖς ὁμηρ. ἔπεσιν ὁ τρόπος οὗτος τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν, διότι οἱ ὁμηρ. ἥρωες μάχονται συνήθως πεζοὶ καὶ μόνον ἐν 5 χωρίοις τῆς Ἰλιάδος ὁ ἀγὼν διεξάγεται ἀπὸ ἁρμάτων. Τὸ ἅρμα παρ' Ὁμήρῳ χρησιμεύει μόνον α΄) νὰ φέρῃ τοὺς μαχητὰς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου εἰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ πεδίον τῆς μάχης μέχρι τῆς εὐκαίρου θέσεως, ὅπου κατέρχονται, ἐν ᾧ αὐτὸ ἀναμένει αὐτοὺς ἢ ἐπακολουθεῖ, β') νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν φυγὴν τοῦ ἥρωος ἡττωμένου ἢ νὰ διώξῃ συντόνως τὸν φεύγοντα ἀντίπαλον, καὶ γ') νὰ ἀποκομίσῃ τραυματίας. Τὸ ἅρμα ἐσύρετο ὑπὸ δύο ἵππων (κατόπιν ***ξυνωρίς)***, ὧν μόνον ἡ χρῆσις αὕτη ἐγίνετο, ἀσκουμένων δι' εἰδικῆς ἀγωγῆς, διότι πρὸς τὰς ἄλλας οἰκιακὰς ἐργασίας ἐγίνετο χρῆσις βοῶν, ἡμιόνων, ὄνων, ὡς ζῴων καρτερικῶν ἐν χώρᾳ ὀρεινῇ· ὅθεν ἅρμα εἶχον μόνον οἱ εὐγενεῖς, διότι μόνοι οὗτοι ἠδύναντο νὰ τρέφωσιν ἵππους ἀπροσόδους, ἡ δὲ κτῆσις τῶν ἵππων ἐγένετο τὸ γνώρισμα τῆς κοινωνικῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, οἵτινες διὰ τοῦτο ἐκαλοῦντο *ἱππῆες, ἱππόται, ἱππηλάται, ἱππόδαμοι,* διότι οἱ ἵπποι ἦσαν τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἅρματος.—***ὑφηνίοχος***· ἐπειδὴ ὁ μαχητὴς *(παραιβάτης)* ὁ ἐπιβαίνων τοῦ ἅρματος ὤφειλεν ἐν πάσῃ στιγμῇ νὰ εἶναι ἕτοιμος πρὸς μάχην, διὰ τοῦτο ἐχρειάζετο ἡνίοχον διὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἅρματος (ἐντεῦθεν τὸ ὄχημα ***δίφρος,*** *δίφρορος, δύο φέρων*). Ἡνίοχος καὶ παραιβάτης εἶναι σχεδὸν ὁμότιμοι (ἡνίοχος τοῦ Ἀχιλλέως ὁ φίλτατος Πάτροκλος, τοῦ Διομήδους ὁ φίλος Σθένελος), ἐὰν δὲ συνέβαινέ τι τῷ ἡνιόχῳ, ἐλάμβανε τὰ ἡνία αὐτὸς ὁ παραιβάτης καὶ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ φέρονται διαπρεπεῖς ἥρωες ἐκτελοῦντες χρέη ἡνιόχου. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν κυρίαν δρᾶσιν ἀπὸ τοῦ ἅρματος διεξῆγεν ὁ παραιβάτης, αὐτὸς ῥυθμίζων τὰς κινήσεις τοῦ ἅρματος, πᾶσα δὲ πρᾶξις τοῦ ἡνιόχου ἀπεσκόπει τὸ ἀγαθὸν ἐκείνου, ἡ θέσις τοῦ ἡνιόχου ἦτο ὑποδεεστέρα πως καὶ ἐντεῦθεν τὸ ***ὑφηνίοχος.—γαῖαν ἐδύσην*** ἡ ψυχὴ μεταβαίνει εἰς τὸν ᾅδην μόνον μετὰ τὴν καῦσιν τοῦ σώματος· ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἐνταῦθα δὲν ἔχει λάβει χώραν, ἡ φράσις αὕτη καὶ ἡ ἑτέρα: (ὁ δεῖνα) ***Ἄιδόςδε βεβήκει*** σημαίνουσιν: ἡ ψυχὴ φεύγει πρὸς τὸν ᾅδην, περιφέρεται μεταξὺ τοῦ κράτους τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, ἕως λάβῃ τὴν ὁριστικὴν θέσιν διὰ τῆς καύσεως, ὅτε ὁ ποιητὴς λέγει *δόμον Ἄιδος εἴσω.* Ἐνταῦθα τὸ Ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου (τὸ) εἶναι ἡ ψυχή, διότι μόνον αὕτη κατέρχεται πρὸς τὸν Ἅιδην· πρβλ. Α 3.—*21* ***[Αἴσηπος*** ἐκ τοῦ Τρωικοῦ ποταμοῦ Αἰσήπου, ***Πήδασος*** ἐκ τῆς ὁμωνύμου Τρωικῆς πόλεως.] ***Νύμφη***· αἱ νύμφαι εἶναι χαρίεντα γυναικεῖα πνεύματα, θεότητες πηγῶν, δένδρων, ἀλσῶν, δασῶν, λειμώνων, ἄντρων κλπ. (προσωποποιία τῶν αἰωνίως ῥεόντων ὑδάτων ἢ τοῦ ὑγροῦ χυμοῦ τοῦ ζωογονοῦντος πᾶσαν γηίνην βλάστησιν)· ἐκεῖ κατοικοῦσι, λούονται, ᾄδουσι, χορεύουσιν, ἐργάζονται καὶ ἐπικοινωνοῦσι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φιλίως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ δὴ αἱ τῶν κρηνῶν καὶ τῶν γλυκέων ὑδάτων καλοῦνται Κρηνιάδες, Ναΐδες καὶ Ναϊάδες, τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων Νηρηίδες, τῶν Ἀλσῶν Ἀλσηίδες, τῶν ὀρέων Ὀρειάδες καὶ Ὀρεστιάδες, τῶν δένδρων Δρυάδες (γεννώμεναι καὶ ἀποθνήσκουσαι μετ' αὐτῶν, ὅθεν καὶ Ἁμαδρυάδες), τῶν ναπῶν Ναπαῖαι, τῶν ποταμῶν Ποταμίδες, τῶν ἄντρων Ἀντριάδες, αἱ περὶ τὰς νομὰς τῶν μήλων (αἰγοπροβάτων) Ἐπιμηλίδες.—***Ἀβαρβαρέη*** νύμφη τοῦ ἕλους (λιμνολάκκου), πλησίον τοῦ ὁποίου ἔβοσκε τὰ πρόβατα ὁ Βουκολίων (ἴσως ἐκ τοῦ α (στ.)-*βόρβορος*, καθαρὰ ἀπὸ τοῦ βορβόρου).—*23* ***Λαομέδων*** υἱὸς τοῦ Ἴλου (ἐξ οὗ τὸ Ἴλιον), πατὴρ τοῦ Πριάμου, βασιλεὺς τῆς Τροίας. Ἐπὶ τούτου ἐκτίσθησαν τὰ τείχη τῆς πόλεως, ὑπὸ τίνος; —*24* ***σκότιον*** κρύφα, διότι ἡ μήτηρ ἦτο κόρη ἄγαμος· οἱ αὐτοὶ ἐκαλοῦντο *παρθενίαι* ἢ *παρθένιοι*· ὁ ἀντίθετος γάμος, ὁ νόμιμος, καλεῖται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ *ἀμφάδιος* (***ἀμφαδὸν*** ἀναφανδόν).—*28* ***ἀπ' ὤμων*** κυρίως τὴν ἀσπίδα 117, τὸν θώρακα 322 καὶ τὸ ξίφος.—*29* ***Πολυποίτης*** υἱὸς τοῦ Περίθου καὶ τῆς Ἱπποδαμείας (κατὰ τοὺς γάμους τῶν ὁποίων τί συνέβη;). —*30* ***Περκώτη*** πόλις ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Πρακτίου, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἑλλήσποντον μεταξὺ Ἀβύδου καὶ Λαμψάκου.—*31* ***Τεῦκρος*** υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος, ἑτεροθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ Αἴαντος, τοξότης δεινός.—*32* ***Ἀντίλοχος*** ὁ πρεσβύτατος υἱὸς τοῦ Νέστορος, φίλος τοῦ Ἀχιλλέως, ἐκ τῶν ἀνδρειοτάτων Ἑλλήνων.—*34* ***Σατνιόεις*** ποταμὸς ἐν τοῖς νοτιωτάτοις τῆς Τρῳάδος.—*35* ***Πήδασος*** ἕδρα τοῦ βασιλέως τῶν Λελέγων Ἄλτου, οὗ τὴν θυγατέρα Λαοθόην εἶχε νόμιμον σύζυγον πρὸς τῇ Ἑκάβῃ ὁ Πρίαμος (ἀποτελῶν τὴν μοναδικὴν ἐξαίρεσιν πολυγαμίας παρ' Ὁμήρῳ). Ἡ πόλις εἶχε πορθηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ δὲ ἐπιζήσαντες τῶν ἀνδρῶν ἐμάχοντο ὑπὸ τὸν Ἕκτορα.—***Λήιτος*** βασιλεὺς τῶν Βοιωτῶν.—*36* ***Εὐρύπυλος*** Θεσσαλὸς ἡγεμών.—*39* ***ἀγκύλον ἅρμα***· τὸ ὁμηρ. ἅρμα συνίσταται α') ἐκ τοῦ ὑποβάθρου (κιλλίβαντος) ἤτοι ἄξονος μετὰ δύο τροχῶν ἐχόντων ὕψος μέχρι 0,80 μ., ὧν ἑκάτερος ἔχει 4 ἢ ἐνίοτε 8 ἀκτῖνας, καὶ τοῦ ῥυμοῦ φέροντος κατὰ τὸ ἄκρον τὸ ζυγόν, καὶ β') ἐκ τοῦ ***δίφρου*** (ὀχήματος), ὅστις ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ ὑποβάθρου ἢ περίκλειστος ἢ ἀνοικτὸς πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥστε ἐκεῖθεν νὰ ἀναβαίνωσιν ἢ νὰ καταβαίνωσιν. Τὸ στῆθος τοῦ δίφρου ἦτο συνήθως στρογγύλον ἔχον ὕψος μέχρι 0,80 μ. Διὰ τὰς πολλὰς καμπύλας γραμμάς, ἃς φέρει τὸ ἅρμα, ἐκλήθη εὐλόγως ἀγκύλον. Ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πρόσθιον ἄκρον τοῦ ῥυμοῦ ὑπῆρχε τὸ ζυγόν, φέρον κάτω

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δύο ζεύγλας (κεκαμπυλωμένας ῥάβδους), ἐντὸς τῶν ὁποίων εἰσήρχοντο αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων (ὅπως ἀκριβῶς ἔχει κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τὸ ἄροτρον τὸ ἐζευγμένον διὰ δύο βοῶν). Ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἐξεπορεύοντο καὶ δύο ἱμάντες, οἵτινες περιβαλλόμενοι περὶ τὸ στῆθος τῶν ἵππων ἐστερεοῦντο διὰ τοῦ ἑτέρου ἄκρου πάλιν ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ, ἐν ᾧ ἕτεροι δύο περιεβάλλοντο περὶ τὴν κοιλίαν αὐτῶν. Δι' οὐδενὸς ἄλλου δεσμοῦ συνεδέοντο οἱ ἵπποι πρὸς τὸ ἅρμα (ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν συνδέονται δι' ἰδίων δερματίνων ἱμάντων ἢ σχοινίων ἢ ἁλύσεων καὶ πρὸς τὰ λεγόμενα τραβηχτόξυλα)· ὅθεν, ἐὰν ἐθραύετο τὸ πρόσθιον ἄκρον τοῦ ῥυμοῦ τὸ φέρον καὶ τὸ ζυγόν, οὐδὲν πλέον ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τοὺς ἵππους ἐν συνδέσμῳ πρὸς τὸ ἅρμα, Πίν. Ι΄. 1.—*45* ***λάβε γούνων*** ὁ Μενέλαος ἢ θὰ εἶχεν ἐν τῇ διώξει ἀποθέσει τὴν ἀσπίδα ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἢ θὰ ἔφερεν ἀνηρτημένην ἀπὸ τοῦ ὤμου 117, ἄλλως ὁ Ἄδραστος δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ γούνων.—*48* ***σίδηρος*** ἐπειδὴ ὡς μέταλλον οὐδέποτε ἀπαντᾷ φύσει καθαρός, ἀλλ' ἐξάγεται ἐκ μεταλλευμάτων· δι' ἐκκαμινεύσεως, καὶ διὰ τὸ δύσκολον τῆς κατεργασίας αὐτοῦ εἶναι ἐν σπανίᾳ χρήσει κατὰ τὴν περίοδον, ἣν περιγράφει ὁ ποιητής. Ἀπὸ τοῦ 1000 π. Χ. ἄρχεται ἡ χρῆσις αὐτοῦ παραλλήλως πρὸς τὴν τοῦ ὀρειχάλκου, ἀπὸ δὲ τοῦ 500 π.Χ. ἀποβαίνει μόνος σχεδὸν ἐν τῇ χρήσει. Ὡς μέταλλον σπάνιον κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐμφάνισιν καὶ δυσκατέργαστον ἐθεωρεῖτο πολύτιμον καὶ ὡς τοιοῦτον μνημονεύεται ἐνταῦθα, ἐχρησίμευε δὲ μόνον πρὸς κατασκευὴν κοσμημάτων, ὡς ἐδείχθη ἐξ εὑρημάτων τινῶν (δακτυλίων) τῶν ἐσχάτων Μυκην. χρόνων. Ἐφ' Ὁμήρου (9. ἑκ.) ἐγίνετο ἱκανὴ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ἀλλ' ὑπερίσχυεν ἔτι ὁ χαλκός.—*53* ***θεράποντι*** τῷ ἡνιόχῳ 19 καὶ Α 20—*59* ***κοῦρον*** συνήθως ἐφείδοντο τῶν ἀνήβων καὶ τῶν γυναικῶν.—***ἀκήδεστοι*** μεγίστη συμφορὰ ἐνομίζετο νὰ μείνῃ πτῶμά τι ἄταφον· διὰ τί;—***ἄφαντοι*** ἀφ' οὗ ἔσβέννυτο ἡ πυρὰ τοῦ νεκροῦ δι' οἴνου, περισυνελέγοντο τὰ ὀστᾶ, περιετυλίσσοντο διὰ λίπους, περιεβάλλοντο διὰ λινοῦ ὑφάσματος καὶ ἐκρύπτοντο ἐν ὑδρίᾳ, ἐφ' ἧς ἐσωρεύετο τύμβος κατὰ πανάρχαιον ἔθιμον, κοσμούμενος διὰ λίθου ἢ κίονος. Τὰ σημεῖα ταῦτα κατὰ τὸν Ὅμηρον ἐχρησίμευον, ἵνα παραμένῃ ἀνεξίτηλον τὸ κλέος τῶν ἀποθανόντων καὶ ἵνα μανθάνωσιν αὐτοὺς οἱ μεταγενέστεροι. Ἐπιτύμβιος πλὰξ ἐκ τῶν τάφων τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν ἐν Πίν. ΙΑ΄.—*68* ***ἐνάρων ἐπιβαλλόμενος*** τί ἔπραττον οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ὁσάκις ἐτρέποντο εἰς φυγήν;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

72-6 **ἔνθ' αὖτε** τότε πάλιν, **ὑπ' Ἀχαιῶν** πιεζόμενοι..., **ἀρηί-φιλος** φιλοπόλεμος, **εἰσαναβαίνω** ἡ **εἰς** τὸ εἴσω τῆς πόλεως, ἡ **ἀνὰ** διότι ἡ πόλις ἔκειτο ἐφ' ὑψηλοῦ, **ἀναλκεῖη** θ. (*ἄναλκις, α (στ.)-ἀλκὴ* ῥώμη) ἀνανδρία, **δάμνημι**, *δαμνάω, δαμάω* (λατ. dom-o), δαμάζω, **δαμέντες ἁ.** ὑποκύψαντες εἰς τὴν ἀνανδρίαν των, **εἰ μὴ ἄρα** ἐὰν μὴ ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.—77-82 **πόνος** οἱ μόχθοι τοῦ πολέμου, *ὔμμι* αἰολ. ὑμῖν, *ὔμμες* ὀν., *ὔμμε* αἰτ., **ἐγκέκλιται** ἐπίκειται, πιέζει, βαρύνει, **Τρώων καὶ Λυκίων** γεν. διαιρ. ἐκ τοῦ *ὔμμι μάλιστα*, **ἰθὺς-ύος** ἡ (*ἰθύω*) (διάβημα, κίνησις) ἐπιχείρησις, **μάχεσθαι-φρονέειν** ἐπεξ. τοῦ *ἰθὺν* ἔν τε τῇ μάχῃ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, **ἐρύκω** ἀναχαιτίζω, **ἐποίχομαι** ἔρχομαι, περνῶ, **πάντῃ** εἰς ὅλα τὰ μέρη, **αὖτε** πάλιν, **φεύγοντας** πρὸς τὸ *λαὸν* 80, **πεσέμεν** ῥιφθῶσι, **χάρμα** ἀντικείμενον χαρᾶς, περίγελως, **δήιος** (*δαίω καίω, δαΐς- δάς, δαλὸς*) (καταστρεπτικὸς) ἐχθρός, πολέμιος.—83-101 **ἡμεῖς μὲν**-σὺ δέ, **μένοντες** κρατοῦντες τὰς θέσεις (καρτερικῶς), **αὖθι** ἐδῶ, **τείρω** καταπονῶ (τερο τρίβω), **ἀναγκαίη** ἀνάγκη, **ἐπείγω** βιάζω, πιέζω, **ἀτὰρ** μετὰ τὴν κλητικὴν εἰσάγει νέαν σκέψιν μετ' ἐλαφρᾶς ἀντιθέσεως πρὸς τὰ ἡγούμενα, **μετέρχομαι** ἡ *μετὰ* τὴν διεύθυνσιν, **εἰπὲ** δὸς παραγγελίαν· ἡ παραγγελία ἀντὶ ἀπαρεμφάτου ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου λόγου: *ἢ δὲ-θεῖναι* (ἀντὶ προστκτ.), **γεραιαὶ** δὲν εἶναι δηλωτικὸν ἡλικίας, διότι καὶ ἡ νεαρὰ Ἀνδρομάχη θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι μεταξὺ αὐτῶν 379, ἀλλὰ ἀντὶ **γεραιραὶ** ἔντιμοι κυρίαι, σεβασταὶ δέσποιναι, **νηὸν** τὸ τέρμα εἰς τὸ *ξυνάγουσα*, **γλαυκῶπις;**, **ἄκρη πόλις** ἀκρόπολις, **οἴξασα**, οἴγω, ἀνοίγω, διὰ τῆς ἱερείας, **κληὶς** κλείς, **ἠύκομος** εὔκομος, καλλίκομος, **ἱερεύω** θύω (*ἱερεῖον*), **ἤνις-ιος** (*ἔνος* περυσινός, παλαιός, sen-ex) ἐνιαύσιος, ἢ : λαμπρός, **ἤκεστος** 3 (ἀκή, ἀκμὴ) ὥριμος, **αἰ** εἰ, *αἴ κε* ἐάν, ἐνταῦθα: πλ. ἐρ., **νήπιος** μικρός, μωρός, 96 **αἴ κεν** ἐπεξ τῆς πρώτης, **μήστωρ**-ωρος ὁ (*μήδομαι* ἐπινοῶ) τεχνίτης, **φόβος** φυγή, **δὴ** ἀσφαλῶς, **γενέσθαι** ὅτι ἀνεδείχθη, **κάρτιστος** κράτιστος, ἰσχυρότατος (κάρτος), **ὧδε** τόσον δά, τόσον πολύ, ὡς τώρα, **ὄρχαμος** αἰολ. (*ἄρχειν*) ἀρχηγός, **ὅν περ** περὶ τοῦ ὁποίου ἴσα ἴσα, **θεᾶς** ἔξ, **ἰσοφαρίζω** (*ἴσα φέρομαι*, πρβλ. *ἀντιφερίζω*) ἐξισοῦμαι, ἀνθαμιλλῶμαι, **μένος** ἀναφ. κατὰ τὴν ὁρμήν, λύσσαν.

73 **αὖτε** ὡς καὶ ὅτε ἠγωνίζετο ὁ Ἀχιλλεύς.—74 **εἰσανέβησαν** ἡ **ἀνα-**, διότι τὸ Ἴλιον ἦτο ἐκτισμένον ἐπὶ λόφου, τοῦ καλουμένου σήμερον Ἰσσαρλίκ.—75 **Αἰνείας** υἱὸς τοῦ Ἀγχίσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, συγγενὴς τοῦ Πριάμου, ἡγεμὼν τῶν Δαρδάνων, ὁμόρων καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συγγενῶν τῶν Τρώων, ὁ ἀνδρειότατος τῶν Τρώων μετὰ τὸν Ἕκτορα καὶ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ἀγῶνος ἀντικαθιστῶν αὐτὸν ἀπόντα, ὁ γνωστὸς γενάρχης τῶν Ῥωμαίων.—*76* ***Ἕλενος*** δίδυμος ἀδελφὸς τῆς Κασσάνδρας, υἱὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης. Ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο μετὰ τῆς ἀδελφῆς ἐν ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, δράκοντες ἐκαθάρισαν τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ ἔκτοτε ἀκούοντες εὐκρινῶς τὰς βουλὰς τῶν θεῶν ἐγένοντο μάντεις.—***οἰωνοπόλος*** Α 69.—*78* ***Λύκιοι*** φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον ᾤκουν ἐν τῇ Τρωικῇ πεδιάδι καὶ ἐνταῦθα οἰκοῦντας πρέπει νὰ φαντασθῶμεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν μεγάλην δίνην τῶν λαῶν τῆς Μεσογείου ἐγκατέστησαν ἐν Λυκίᾳ ΝΔ τῆς Μ. Ἀσίας. Μνημονεύονται παρὰ τοὺς Τρῶας ὡς οἱ κυριώτεροι ἀντιπρόσωποι τῶν συμμάχων, τῶν ἐπικούρων τῶν Τρώων.—*80* ***πύλαι*** 237.—*88* ***νηὸς*** Α 39· ὁ Ὅμηρος μνημονεύει ἐν Τροίᾳ δύο ναῶν, τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀμφοτέρων ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ Ἰλίου· ἐπειδὴ δὲ οἱ 12 βόες θὰ θυσιασθῶσιν 93 *ἐνὶ νηῷ*, αἱματηραὶ δὲ θυσίαι ἐντὸς τοῦ ναοῦ δὲν ἐτελοῦντο, ἀνάγκη ἐνταῦθα ναὸν νὰ νοήσωμεν ἱερὸν τέμενος, ἐν ᾧ ὑπῆρχε καὶ ***ναός***, ὁ ἱερὸς δόμος 89. ***ἄκρη πόλις*** ἡ τοῦ Ἰλίου, Πέργαμος θ., Πέργαμον καὶ Πέργαμα, ἔχουσα ναοὺς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον διτταὶ ἀκροπόλεις, α΄) τόποι ὠχυρωμένοι διὰ τείχους (καὶ τάφρου), κείμενοι συνήθως ἐπὶ ὑψώματος, μὴ οἰκούμενοι, ἀλλ' ἐν πολέμοις καὶ ἐν κινδύνοις χρησιμεύοντες ὡς καταφύγιον τῶν πέριξ οἰκούντων μετὰ τῶν οὐσιῶν των, καὶ β΄) αἱ ἀρχαιότσται ἀκροπόλεις, ὑψώματα ὠχυρωμένα δι' ἰσχυροτάτων τειχῶν μετὰ προεχόντων πύργων, ἃς διὰ τοῦτο ὁ Ὅμηρος καλεῖ *εὐτειχέας καὶ εὐπύργους*, τὰς Μυκήνας *εὐκτίμενον πτολίεθρον*, ὧν τὰ τείχη εἶχον πάχος 3—7 μ. καὶ ἐνιαχοῦ μέχρι 14 μ., ἰδὲ τὴν ὡραίαν πύλην τῶν λεόντων, τὴν εἴσοδον τῆς ἀκροπόλεως, καὶ δείγματα τῆς τειχοδομίας αὐτῆς ἐν Πίν. ΙΔ΄, καὶ τὴν Τίρυνθα *τειχιόεσσαν*, ἧς τὰ θαυμαστὰ τείχη εἶχον πάχος 5—8 μ. καὶ ἐνιαχοῦ μέχρι $17^1/_2$ μ. μετὰ ἐσωτερικῶν σηράγγων. Αἱ πύλαι καὶ αἱ πρόσοδοι κατεσκευάζοντο ἐν τοιαύτῃ θέσει καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ πολέμιος ἐπὶ μακρότερον χρόνον νὰ εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὰ βλήματα τῶν ἀμυνομένων, πρβλ. 117. Ἐν μικροῖς συνοικισμοῖς ἡ ἀκρόπολις (τοῦ β΄ εἴδους) ἦτο ἅμα καὶ πόλις, ἐν αὐτῇ δηλ. κατῴκει ὁ βασιλεὺς καὶ ὅλος ὁ λαός· ἀλλ' ἐν συνοικισμοῖς μεγάλοις ἐν τῇ ἀκροπόλει κατῴκει μόνον ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν εὐγενεῖς καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ, ὁ δὲ πολὺς λαὸς κατῴκει ἐκτὸς τῶν ἀκροπόλεων κατεσπαρμένος ἐν τῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πέριξ χώρᾳ κατὰ γένη ἢ οἰκογενείας, ἀποτελῶν οὕτω μικρὰς κώμας, μόνον δ' ἐν πολέμῳ καὶ κινδύνῳ κατέφευγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ διέμενεν ἐν αὐτῇ συναποκομίζων καὶ τὰ κτήνη καὶ τὴν λοιπὴν οὐσίαν. Καὶ ἐκαλεῖτο μὲν **πόλις** πολλάκις ἡ ἀκρόπολις, ἀλλὰ πόλις, ὅπως νοοῦμεν αὐτὴν σήμερον, κατ' ἀρχὰς δὲν ὑπῆρχε. Καὶ ὅμως ἡ διαρκὴς κίνησις πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἐδημιούργησε κατ' ὀλίγον μεγάλους συμπαγεῖς συνοικισμούς, τὰς πόλεις, παρὰ τὰς ἀκροπόλεις. Ἐν τῇ ἀκροπόλει συνεκαλεῖτο ἡ βουλὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐκεῖ ἐδικάζοντο αἱ ὑποθέσεις τῶν πολιτῶν, ἐκεῖ ἐπληρώνοντο οἱ φόροι, ἐκεῖ εὑρίσκοντο τὰ σπουδαιότατα ἱερά, εἰς ἃ ὁ δῆμος συνέρρεε κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς· αἱ ἀκροπόλεις ἔκειντο ἐπὶ τῶν κυριωτέρων ὁδῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συγκοινωνίας, ἐδέσποζον αὐτῶν, ἐκεῖ συνέρρεεν ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ὁ κερδαινόμενος ἐξ ἐπιχειρήσεων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, πρὸς τὰ ἐκεῖ ἐστρέφοντο οἱ ἀγρόται, ὁσάκις ἐχρειάζοντό τι, νὰ ἀγοράσωσιν ἢ ἀνταλλάξωσιν, ὅπερ δὲν ἠδύναντο αὐτοὶ νὰ παρασκευάσωσιν. Οὕτως ἐντὸς καὶ πρὸ τῆς ἀκροπόλεως ἐδημιουργεῖτο κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας, οὕτως ἐτίθεντο αἱ βάσεις τῆς ἱδρύσεως πόλεως παρὰ τὴν ἀκρόπολιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἔμπορος καὶ ὁ βιομήχανος δὲν ἔχρῃζον ἀγροῦ, ἔκτισαν τὰς οἰκίας αὐτῶν παρ' ἀλλήλας πυκνάς, ἀφήνοντες χῶρον πρὸς δίοδον, τὰς ὁδούς.—*90* **πέπλος** ἐρεοῦς ἦτο τὸ σύνηθες καὶ μόνον ἔνδυμα τῶν γυναικῶν (χιτῶνα δὲν φοροῦσι), ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ὁμ. μακρὸν εὐρὺ τεμάχιον ὑφάσματος, φέρων ἐνυφασμένα πολλάκις ποικίλα κοσμήματα, περιβαλλόμενος περὶ τοὺς ὤμους, πορπούμενος ἐπ' αὐτῶν, ζωννύμενος κατὸ τὴν μέσην (γυνὴ *βαθύζωνος*, ὥστε ὁ πέπλος νἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν δωρικὸν χιτῶνα ζωννύμενον, ὡς βλέπομεν ἐπὶ τῶν κορῶν τοῦ Ἐρεχθείου) καὶ συρόμενος ὄπισθεν (γυνὴ *τανύπεπλος*, *ἑλκεσίπεπλος*). Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι διετήρησαν τὴν συνήθειαν τοῦ ἀναθέτειν κατὰ πᾶν πέμπτον ἔτος, κατὰ τὰ μεγάλα Παναθήναια, πέπλον εἰς τὸ παλαιὸν ἄγαλμα τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ἐν τῷ Ἐρεχθείῳ.—Ἀλλ' ἐπιφανεῖς γυναῖκες ἀντὶ πέπλου φέρουσι τὸ **φᾶρος,** ὅπερ φέρουσιν ὡς ἱμάτιον καὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες, ἔνδυμα λινοῦν, εὐρύ, μακρόν, λευκὸν καὶ πολλάκις πορφυροῦν (πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ χιτῶνος τῶν ἀνδρῶν), περιβαλλόμενον περὶ τοὺς ὤμους, πορπούμενον πρὸς τὸ στῆθος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου καὶ ζωννύμενον ὑπὸ τῶν γυναικῶν, φερόμενον δὲ ἴσως μόνον κατὰ τὸ θέρος διὰ τὴν λεπτότητα αὐτοῦ. Αἱ γυναῖκες ἐξερχόμεναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐφόρουν ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτῆς καὶ τὴν **καλύπτρην** (-αν), ὕφασμα λινοῦν, ἄλλοτε βραχυτέραν, ἄλλοτε μακροτέραν, κατερχομένην ἑκατέρωθεν τῶν παρειῶν ἐπὶ τοὺς ὤμους, τὸν αὐχένα καὶ τὰ νῶτα, ὥστε τὸ πρόσωπον νὰ εἶναι ἐλεύθερον (ἐν ᾧ ἐν Ἀνατολῇ καλύπτει καὶ τὸ πρόσωπον· πρβλ. καὶ τὴν καλύπτραν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέου ἐν τῇ Δυτ. Ἐκκλησίᾳ, παρεμφερῆ πρὸς τὴν Ὁμηρικήν).—*91* **ἐνὶ μεγάρῳ** ἐν κιβωτίῳ ἐντὸς τοῦ μεγάρου· ἀλλ' ἡ Ἑκάβη κατέβη εἰς ὑπόγειον θάλαμον, ἵνα φέρῃ πολυτιμότερον.—*92* **ἐπὶ γούνασιν** τοῦ καθημένου ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπερ πρέπει νὰ φανταζῶμεν ὡς ξόανον (ξύλινον)· ἡ ἀρχικὴ εἰκονικὴ αὐτῆς μορφὴ εἶναι τὰ ἀπειρόκαλα ἀρχαϊκὰ ξύλινα ἢ πήλινα γλαυκώπιδα παλλάδια (τῆς Παλλάδος), ἔνοπλα, σύμβολα ἀμύνης, ἀλεξητήρια τῶν κινδύνων, οἷον τὸ ἐν Περγάμῳ τῆς Τροίας καὶ τὸ οὐρανοπετὲς βρέτας ἐν Ἐρεχθείῳ. Ὁ πέπλος ἀνατίθεται ὡς πρὸς πραγματικὴν χρῆσιν τῆς θεᾶς, διότι ἡ ἀφελὴς εὐσέβεια τῶν πιστῶν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ κοσμῇ καὶ νὰ καθαρίζῃ ἐπιμελῶς τὸ θεῖον εἴδωλον (πρβλ. τὴν ἀρχαιοτάτην ἐν Ἀθήναις ἑορτὴν τὰ Πλυντήρια καὶ Καλλυντήρια, καθ' ἃ ἐπλύνετο τὸ παλαιότατον ξόανον τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς καὶ ἐκοσμεῖτο). Ὅτι ἐκ παλαιοῦ ἦσαν ἐν χρήσει τὰ εἴδωλα τῶν θεῶν, μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἀρχαία παροιμιώδης φράσις: *ταῦτα ἐν γούνασι θεῶν κεῖται*, διότι ἐπὶ τῶν γονάτων τῶν εἰδώλων τῶν θεῶν ἐπετίθεντο δῶρα συνδεδεμένα μετὰ τῆς παρακλήσεως νὰ ἐκτελέσωσιν οἱ θεοὶ πρᾶγμά τι ἀνέφικτον τῷ ἀνθρώπῳ.—*92* **ἠύκομος** αἱ κυρίαι τῶν μυθικῶν χρόνων ὡς καὶ αἱ θεαὶ διερρύθμιζον μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας τὴν κόμην εἰς βοστρύχους, συνεχομένους καὶ διὰ σπειρῶν χρυσοῦ σύρματος, ὧν πολλαὶ εὑρέθησαν Πίν. Η'. 3 (πρβλ. καὶ τὸ κρανίον γυναικὸς τὸ εὑρεθὲν ἐν Μυκήναις, ἐφ' οὗ σῴζεται ἔτι μία τῶν χρυσῶν σπειρῶν ΑΑΜ ἐν Μυκην. αἰθ. *60* 2902). Ἡ κόμη καταπίπτουσα εἰς μακροὺς βοστρύχους (ἐν τοῖς ὁμηρ. χρόνοις εἰς πλοκάμους) διετίθετο περὶ τὴν κεφαλὴν κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ μετὰ μεγάλης δεξιότητος καὶ φιλαρεσκείας, ἐκοσμεῖτο δὲ διὰ καρφίδων, ταινιῶν καὶ ἄλλων κοσμημάτων, ὡς βλέπομεν ἐν τοῖς μνημείοις, (πρβλ. τὴν γυναῖκα ἐν τῇ Μυκην. αἰθούσῃ ἐκ τῆς τοιχογραφίας τῶν ἀνακτόρων τῆς Τίρυνθος τὴν ἀναπαρασταθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Zilliéron, δεξιὰ τῷ εἰσιόντι, εἰς τὸ βάθος). Ἐν Μυκήναις καὶ ἀλλαχοῦ εὑρέθησαν κτένες ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ ἡμικύκλιοι ὡς οἱ σημερινοί, ἀνέχοντες τὴν κόμην ἔμπροσθεν καὶ στεφόμενοι διὰ χρυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σοῦ χείλους.—*94* **ἤνις ἠκέστας** ὡς ἄλλοι θεοὶ εἶχον ἰδιαιτέραν προτίμησιν πρὸς ὡρισμένα θύματα, οὕτω καὶ ἡ Ἀθηνᾶ προετίμα βοῦς ἤνις ἠκέστας.—*96* **Τυδέος υἱὸν** ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν ῥαψῳδίᾳ Ε ἀριστείαν τοῦ Διομήδους.—*99* **οὐδ' Ἀχιλῆα**, ὅτε οἱ Τρῶες ἐκ τοῦ τρόμου ἦσαν κατάκλειστοι ἐν τῇ πόλει καὶ μόνον λάθρᾳ καὶ μεμονωμένοι ἐζήτουν νὰ ἐξέλθωσι.

102-5 **κασίγνητος** (*κάσις* ἀδελφὸς-*γίγνομαι*) ἀδελφός, **ὄχεα** τὰ (veho, ὀχοῦμαι...) ἅρμα, **ἅλτο** ἀόρ., *ἅλλομαι* πηδῶ, **χαμᾶζε** χαμαί, (χαμᾶθεν) (humi), **φύλοπις; αἰνός**;—*106-9* **ἑλίσσω** στρέφω, κάμνω μεταβολὴν (ταχέως), **ἐναντίοι** ἀντιμέτωποι, **φὰν** ἔφασαν, **φὰν δὲ** ἀντὶ αἰτιολ., **ἀλέξω**, *ἀλεξήσω*, *ἤλαλκον*,+δοτ. βοηθῶ, **ὥς** τόσον ταχέως καὶ θαρραλέως.—*110-5*, 110=66, **ὑπέρθυμος** γενναιόψυχος, **τηλεκλειτὸς** 3(*τῆλε-κλειτὸς κλέος*, *κλείω* κλείζω) μακρὰν ἐξακουστός, περίφημος, **ἐπίκουρος** πρόσθετος κοῦρος, : νέοι καλούμενοι ἔξωθεν πρὸς βοήθειαν ἐν πολέμῳ, ἤ : (*ἐπί-κορσ*(curro)-ος) ὁ προστρέχων πρὸς βοήθειαν, **θοῦρος** (*θρώσκω* πηδῶ) ὁρμητικός, **θοῦρις ἀλκὴ** ἡ ἀκάθεκτος ἀνδρεία, **ὄφρα** ἕως, **προτί, ποτί,** πρός, **ἀράομαι** εὔχομαι.—*116-8* **κορυθαίολος** (*αἰόλος* εὐκίνητος τὴν κόρυν) ὁ σείων τὴν περικεφαλαίαν, γοργός, ὁρμητικός, **ἀμφὶ** ἀμφοτέρωθεν (ἄνω καὶ κάτω, σφυρὰ καὶ αὐχένα), **σφυρὰ** αἱ δύο περὶ τὴν πτέρναν προεξοχαὶ τοῦ ποδός, τὰ περὶ τοὺς ἀστραγάλους, **κελαινὸς** 3 (*κελ-,κηλ-ις*) μαῦρος, **ἦ καθ' ἕλξιν** πρὸς τὸ **ἄντυξ** ἀντὶ : ὁ δέρμα, **ἄντυξ**-υγος θ. περιφέρεια τῆς ἀσπίδος, κτγρ., **πύματος** 3 ἔσχατος : τὸ ὁποῖον (δέρμα) περιέθεε (περιέβαλλε) τὴν ἀσπίδα ὡς ἔσχατος γῦρος (κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῆς), **ὀμφαλόεις** 3 ὀμφαλωτός.

103 **ἐξ ὀχέων** ὁ Ἕκτωρ, ὅστις ἐμάχετο πεζός, ἅμα ἀρξαμένης τῆς φυγῆς ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἅρμα· ἐκ τίνος πλευρᾶς κατέβη;—**σὺν τεύχεσιν** φαίνεται ὅτι οἱ ἥρωες συνήθως ἀποθέτοντες τὴν ἀσπίδα ἐπὶ τοῦ δίφρου ἐπήδων κάτω καὶ εἶτα ἀνελάμβανον αὐτήν· ὅτι ὁ Ἕκτωρ ἐπήδησε μεθ' ὅλου τοῦ βάρους τῶν ὅπλων, τοῦτο μαρτυρεῖ τὴν σπουδὴν αὐτοῦ ἐν τῇ κρισιμότητι τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἦτο καὶ πάλιν ἕτοιμος πρὸς μάχην. Οἱ ἥρωες συνήθως φέρουσι δύο δόρατα πρὸς μάχην, ὡς βλέπομεν καὶ ἐν τοιχογραφίᾳ τῶν ἀνακτόρων τῆς Τίρυνθος, παριστώσῃ θήραν κάπρων, ἐν Μυκ. Αἰθ. *91* 5883-4.—*111* **ἐπίκουροι** ἀπαριθμοῦνται ἐν Β 819-77.—*112* **γέροντες βουλευταὶ** καλοῦνται καὶ *γέροντες*, *γέροντες ἀριστῆες*, *δημογέροντες*, 7 τὸν ἀριθμόν, ἀποτελοῦντες ἴσως (εἰ καὶ βουλὴ τῶν Τρ. δὲν μνημονεύεται) τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως Πριάμου. Τοιαύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

την ἐντολὴν δὲν ἔδωκεν ὁ Ἕλενος οὐδ' ὁ Ἕκτωρ ἐπιτελεῖ τοιοῦτόν τι, καὶ ἐν ταῖς ἑπομέναις γενικότησι (*ἑκατόμβας, δαίμοσι*) μόλις διαφαίνεται ἡ ἐντολὴ τοῦ Ἑλένου.—*115* **ἑκατόμβας** περὶ 12 βοῶν.—Παραδόξως κατὰ τὴν κρισιμωτάτην στιγμὴν τῆς μάχης ὁ Ἕκτωρ, ὁ στυλοβάτης τοῦ ὅλου στρατοῦ, ἀποχωρεῖ τῆς μάχης, ἐν ᾧ ἡ παραγγελία τοῦ Ἑλένου ἠδύνατο νὰ διαβιβασθῇ δι' ἄλλου, ἧττον χρησίμου εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνδρός. Ἀλλ' ἡ στρατηγικὴ τῶν χρόνων ἐκείνων εἶναι νηπιώδης καὶ στερεότυπος: ἐν ᾧ τὰ δύο στρατεύματα ἐπέρχονται κατ' ἀλλήλων, οἱ ἡγεμόνες προελαύνουσιν ἐπὶ τῶν ἁρμάτων αὐτῶν. Πλησιάσαντες εἰς βολὴν ἀκοντίου καταβαίνουσι καὶ ἄρχονται τοῦ ἀγῶνος. Ἡ μάχη γενικεύεται καὶ διεξάγεται καθ' ὁμίλους, ὧν ὁ σχηματισμὸς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τύχης. Ἡ μάχη συνήθως κρίνεται ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς προμάχοις ἀγωνιζομένων ἡρώων. Ὁ προορισμὸς τοῦ ὄπισθεν συνωθουμένου πλήθους περιορίζεται εἰς τὸ νὰ στενοχωρῶσι τοὺς πολεμίους διὰ βλημάτων ἀκοντίων, λίθων, βελῶν καὶ νὰσφαλίζωσι τοῖς προμάχοις ὑπό τινας συνθήκας τόπον ὑποχωρήσεως.—*118* **ἀσπὶς** εἶναι τὸ κυριώτατον ἀμυντήριον ὅπλον τοῦ μαχητοῦ, ἔχουσα παρ' Ὁμήρῳ τρεῖς κυρίας μορφάς, α') ἡ **ὀμφαλόεσσα,** β') ἡ **ἀμφιβρότη** περικαλύπτουσα τὸν ἄνδρα καὶ γ') ἢ **πάντοσ' ἐίση**. Ἡ α'. εἶναι ποδηνεκὴς (ποδήρης), καλύπτουσα τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ὤμων μέχρι σχεδὸν τῶν ἄκρων ποδῶν, κεκυρτωμένη πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν, ὁμοιάζουσα πρὸς πεφυσημένον ἱστίον (τὸ κύρτωμα τὸ ἐν τῷ μέσῳ εἶναι ὁ ὀμφαλός), ἀλλὰ κατὰ τὸ μέσον περίπου αἱ δύο μακραὶ πλευραὶ συσπῶνται πρὸς ἀλλήλας, ὥστε νὰ σχηματίζηται ἐκεῖ ἐντομή τις καὶ ἡ ἀσπὶς νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς θήκην βιολίου ἢ πρὸς 8, Πίν. ΙΒ'. 3 κατενώπιον, καὶ ἐν διατομῇ καθέτῳ αὐτόθι 6, καὶ νὰ φαίνηται ἀποτελουμένη ἐκ δύο κύκλων· ὁμοιώματα τοιούτων ἀσπίδων ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ εὑρέθησαν πολλὰ καὶ ὁ τύπος οὗτος τῆς ἀσπίδος εἶναι συνηθέστατος ἐν τοῖς Μυκην. μνημείοις· πρβλ. Πίν. Β'. 1 (ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐξ ἀριστερῶν μαχητοῦ), ΙΒ'. 7.—Ὁ β'. τύπος ἔχει σχῆμα ἡμικυλινδρικὸν φέρων ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ πλευρᾷ ἐπιμήκυνσιν πρὸς φύλαξιν τοῦ προσώπου τοῦ μαχητοῦ καὶ καλύπτει ἐπίσης, εἰ καὶ βραχύτερος, ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ σῶμα Πίν. ΙΒ'. 4 καὶ Πίν. Β'. 1 ἐπὶ τοῦ β'. καὶ δ'. ἀπ' ἀριστερῶν θηρατοῦ). Ἀλλ' ὁ τύπος οὗτος εἶναι σπανιώτερος τοῦ πρώτου, ὅστις τὸ μὲν ἕνεκα τοῦ ὀμφαλοῦ καταλείπει πλείονα κενὸν χῶρον μεταξὺ ἀσπίδος καὶ σώματος καὶ τὰ γόνατα κινοῦνται ἐλευθερώτερον, τὸ δὲ τὰ καταφερόμενα πλή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γματα, ἐὰν διατρυπήσωσι τὴν ἀσπίδα, ἔχουσι νὰ διανύσωσι διὰ τὸν ὀμφαλὸν πολὺ μακρότερον διάστημα ἕως φθάσωσιν εἰς τὸ σῶμα, οὕτω δὲ ἡ ὁρμὴ τοῦ ὅπλου ἀμβλύνεται, τὸ δὲ διὰ τὴν μεγαλυτέραν κλίσιν τῆς ἐξωτερ. ἐπιφανείας τῆς ὀμφαλωτῆς ἀσπίδος τὰ προσπίπτοντα βλήματα εὐκολώτερον διωλίσθαινον. Τοιαύτην ὀμφαλόεσσαν ἀσπίδα φέρει ὁ Ἕκτωρ.—Ἡ περιφέρεια ἀμφοτέρων τῶν τύπων εἶχε περιενδυθῆ διὰ δέρματος (ἄντυγος), τὸ μέν, ἵνα συνέχωνται κατὰ τὰ ἄκρα τὰ ἐπίλληλα βόεια δέρματα, τὸ δέ, ἵνα ἡ πρόσκρουσις καὶ προστριβὴ τῶν τραχέων ἄκρων τῶν βοείων δερμάτων μὴ γίνηται ὀχληρῶς αἰσθητὴ εἴς τε τὰ νῶτα καὶ τοὺς πόδας κάτω, ἐὰν μάλιστα ἡ ἀσπὶς ἔφερεν ἔξωθεν ἐπὶ τῶν βοείων δερμάτων καὶ μετάλλινον ἔλασμα ἐξικνούμενον μέχρι τῆς περιφερείας. — Ὁ χειρισμὸς τῶν ἀσπίδων ἀμφοτέρων τῶν τύπων ἐγίνετο διὰ τελαμῶνος, λωρίου δερματίνου, προσηρμοσμένου κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ ἐγκαρσίου κανόνος καὶ φερομένου περὶ τὸν τράχηλον καὶ τὸν ἀριστερὸν ὦμον. Διὰ τοῦ τελαμῶνος ἐφέρετο ἡ ἀσπὶς ἀπὸ τοῦ ὤμου, ὡς νῦν ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος. — Ἡ ἀσπὶς τῶν ἡρώων ἀπετελεῖτο ἐκ πλειόνων ἐπαλλήλων βοείων δερμάτων συνερραμμένων διὰ βοείων ἱμάντων, θὰ εἶχε δὲ ὕψος 1 ½ μ. διήκουσα ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τοῦ μέσου περίπου τῶν κνημῶν. Τὸ πλάτος θὰ ἦτο τοιοῦτον, ὥστε νὰ περικαλύπτῃ στῆθος καὶ πλευρὰ καὶ μάλιστα ἡ τοῦ β΄. τύπου.—Πλὴν τῶν δύο τούτων τύπων ἀπαντᾷ συνηθέστατος καὶ τρίτος τύπος παρὰ τῷ ποιητῇ, ἡ πάντοτ' εἴση, στρογγύλη ἀσπίς, ἐλαφροτέρα τῶν ἄλλων ὡς μικροτέρα, καλύπτουσα τὰ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῶν ἰσχίων, μετὰ λαβῆς ἐν τῷ κέντρῳ ἔσωθεν, φερομένη διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ἐπιλαμβανομένης τῆς λαβῆς ταύτης Πίν. ΙΒ΄. 5 καὶ Πίν. Δ΄. 2 (φέρουσιν οἱ δύο τελευταῖοι ἀπὸ δεξιῶν ἐπιβάται). Αὕτη ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ κρατῆται εὐκόλως διὰ τεταμένης χειρὸς πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν, ἀφήνουσα κενὸν χῶρον μεταξὺ τοῦ στήθους καὶ αὐτῆς μέχρι 0,80 μ., ὥστε νὰ ἀμβλύνηται ἡ φορὰ τοῦ βλήματος, ἐὰν διετρύπα τὴν ἀσπίδα, διὰ δὲ τοῦ τοῦ μεταλλίνου ὀμφαλοῦ, ὃν ἔφερεν ἔξωθεν κατὰ τὸ κέντρον, ἠδύνατο νὰ διατρυπηθῇ μόνον κατὰ τὰ ἄκρα, κατὰ τὰς ἀνάγκας δὲ ἠδύνατο νὰ κρατῆται καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός. Ἀπὸ τῆς 7. π. Χ. ἑκ. ἤρξατο ἡ χρῆσις τοιούτων ἀσπίδων μετὰ διπλῆς λαβῆς (πόρπακος, δι' οὗ διεπεράτο ἡ ἀριστερὰ χεὶρ, καὶ ὀχάνου, τὸ ὁποῖον ἐκράτει).—Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐργάζεται συνήθως διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός, διὰ τοῦτο καὶ οἱ μαχηταὶ χειρίζονται τὸ δόρυ διὰ τῆς αὐτῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χειρός, κατ' ἀνάγκην δὲ ἡ ἀσπὶς φέρεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός· ἐπειδὴ δὲ οὕτω καλύπτεται μᾶλλον ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ τοῦ μαχητοῦ, τὸ δεξιὸν ἥμισυ αὐτοῦ ἔμενε συνήθως ἀκάλυπτον καὶ ἐκαλεῖτο *γυμνά*, ἦτο δὲ ἀτύχημα διὰ στρατὸν νὰ εὑρεθῇ πρὸ ἀντιπάλων ἔχων ἐστραμμένα πρὸς αὐτοὺς τὰ γυμνά. Διὰ τοῦτο ἔχει παρατηρηθῆ εἰς τὰ προϊστορικὰ τείχη τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος ὅτι αἱ πύλαι καὶ ἡ πρὸς αὐτὰς πρόσοδος ἔχουσι διαταχθῆ οὕτως, ὥστε, ἐάν ποτε πολέμιος ἀπεπειρᾶτο νὰ ἐκβιάσῃ τὴν εἴσοδον, ἐπὶ πολὺ νὰ ἔχῃ ἐστραμμένα τὰ γυμνὰ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀμυνομένους.—Τὸ ἀκατέργαστον δέρμα εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ ἀρχαιότατος πρωτογενὴς τύπος ἀσπίδος. Ἀνάλογος ἦτο καὶ ἡ αἰγὶς τοῦ Διὸς Α 202, φέρουσα κατὰ τὴν περιφέρειαν θυσάνους, ἴσως δέσμας τριχῶν τοῦ δέρματος κατὰ τὴν περιφέρειαν, μεταβληθείσας ὕστερον εἰς χρυσοῦς κροσσούς. Ἐπίσης Γίγαντες, Τιτᾶνες καὶ Κένταυροι καὶ ὁ παλαιότατος ἐθνικὸς ἥρως Ἡρακλῆς παρίστανται ὡπλισμένοι διὰ δέρματος πρὸς ἄμυναν, διὰ λίθων ἢ ῥοπάλων πρὸς ἐπίθεσιν Πίν. ΙΒ'. 1-2, Πίν. Γ'. 1. Ἀλλὰ τὸ δέρμα ἐχρησίμευεν ἐν παλαιοτάτοις χρόνοις καὶ ὡς ἔνδυμα, ἐπιρριπτόμενον ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν νώτων καὶ συνδεόμενον περὶ τὸν λαιμὸν διὰ τῶν δύο προσθίων ἄκρων, Πίν. ΙΒ'. 1 κ. 2. Ἐν κινδύνῳ ἐχρησίμευεν ἅμα καὶ ὡς ὅπλον· ἐσύρετο πρὸς τὰ ἐμπρός, ἐκρέματο πρὸ τοῦ στήθους καὶ προεβάλλετο διὰ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος Πίν. ΙΒ'. 1, καλύπτον οὕτω βραχίονα καὶ σῶμα· ἐντεῦθεν καὶ ἡ φράσις ***δύεσθαι τεύχεα*** ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης συνηθείας τοῦ ἐνδύεσθαι τὸ δέρμα ὡς ἔνδυμα ἅμα καὶ ὅπλον.—Οἱ τοξόται δὲν φέρουσιν ἀσπίδα, διότι θὰ παρεκώλυεν αὐτοὺς κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ τόξου (ὅθεν *ἀσπισταὶ* ὁπλῖται), κατὰ δὲ τὴν προπαρασκευὴν τῆς δράσεως αὐτῶν ζητοῦσι νὰ φυλαχθῶσιν ὑπὸ τὰς ἀσπίδας τῶν ἑταίρων ἢ ὄπισθεν φυσικῶν προκαλυμμάτων· θὰ ἠδύναντο ὅμως νὰ φέρωσι τὸ ἀμυντήριον δέρμα [*λαισήιον*] περὶ τοὺς ὤμους.

119-122 ***ἀμφοτέρων*** τῶν στρατευμάτων, ***συνίτην*** συνηντήθησαν, ***μέμονα*** κ. ***μέμαα*** (*μεν-, μέν-ος*) ζωηρῶς ἐπιθυμῶ, ***121*** ὅτε δὲ οὗτοι ἐπερχόμενοι κατ' ἀλλήλων εὑρίσκοντο πλέον πλησίον, ***πρόσφημι*** προσαγορεύω, λέγω πρός τινα.—***123-7*** ***τίς δὲ*** ἀλλὰ ποῖος εἶσαι σύ· ἡ ἀντίθεσις πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους τοὺς φεύγοντας πρὸ τοῦ Διομήδους· ***φέριστος*** κ. *φέρτατος* (ἐκ τοῦ *φέρειν* ὑπερφέρειν) γενναιότατος, συγκ. *φέρτερος*, ***μὲν*** ἀληθῶς, ***ὄπωπα*** (σέ), ***ἀτὰρ μὲν νῦν γε..*** ἀλλ' ὅμως τώρα τοὐλάχιστον ἔχεις προχωρήσει πολὺ ἐμπρὸς ἀπὸ ὅλους, ***ὅ τε*** ὅτι τε, αἰτιολ. τοῦ *θάρσει*, τὸ ***τὲ***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀμετάφραστον, **ἔμεινας** ὑπέμεινας, ἐκρατήθης πρό, ἀντέσχες εἰς, **δυστήνων δὲ** ἡ ἀντίθεσις πρὸς τοὺς μένοντας τὸ δόρυ, **δύστηνος** (*δυσ-στα-*, ἵσταμαι) δυστυχής, **ἀντιόωσιν, ἀντιάω** ἀντικρύζω, εὑρίσκομαι ἐμπρός, **μένος** ὁρμή.—*125-41* **ἀθανάτων τις** κτγρ. εἰς τὸ ὑποκ. τοῦ *εἰλήλουθας*, **ἐγώ γε** ἐγὼ τοὐλάχιστον, ἀσθενής, θνητός, ἡ ἀντίθ. πρὸς τὸ **θεοῖσιν**, πρὸς ἕνα θεόν, **οὐδὲ γὰρ οὐδὲ** τὸ α' οὐδὲ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν (*δὴν ἦν*), τὸ β'. εἰς τὸ *Λυκοῦργος*, **δὴν ἦν** ὑπῆρξε μακρόβιος, 131 **ὅς** αἰτιολ., **ῥὰ** ἀκριβῶς, **ὅς ποτε** εἰδικὴ περίπτωσις τῆς ἐν 131 γενικῆς ἀναφορικῆς, **τιθήνη** ἡ (*θάω, θηλάζω, θηλὴ* μαστοῦ) τροφός, ἐπιμελήτρια, **σεύω** (θέτω εἰς ταχεῖαν κίνησιν) καταδιώκω, **ἠγάθεος** (*ἄγαν-θε(ῖ)ος*) ἱερώτατος (πρβλ. *ἠνεμόεις, ἠμαθόεις*), **Νυσήιον** τὸ ὄρος τῆς Νύσης (Νῦσα), **θύσθλα** τὰ (*θύω* μαίνομαι, ὄργανα γυναικῶν ἐμμανῶν) τὰ ἐν χρήσει κατὰ τὰς Διονυσιακάς τελετάς, λαμπάδες, θύρσοι = ῥάβδοι ἀπολήγουσαι εἰς κῶνον πίτυος, περιτετυλιγμέναι διὰ κλάδων ἀμπέλου καὶ κισσοῦ, ἱερῶν φυτῶν τοῦ Διονύσου, **καταχέω** διασκορπίζω κάτω, **θείνω** πλήττω, **βουπλὴξ** *-ῆγος* θ. βουκέντρα (ῥάβδος μεταλλίνη ὀξεῖα, δι' ἧς κεντοῦσι τοὺς βοῦς ἀροτριῶντας), μάστιξ, **φοβηθείς ; δύσετο** μεικτὸς ἀόρ. ἐτρύπωσεν εἰς τὰ κύματα κάτω, **κόλπῳ** ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θαλάσσης, **ὁμοκλὴ** 54, **ὀδύσσομαι**+δοτ. μισῶ (od-ium), **ῥῆα** (εὐκόλως) ἀπόνως (*ῥηΐδιος*), *ῥῆα ζώοντες* οἱ θεοὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς *ὀιζυροὺς* (βασανισμένους) βροτούς, **οὐδ' ἄρ'** φυσικὰ δὲ δὲν ἔζησε πολύ, **ἀπεχθάνομαι ; οὐδ' ἂν ἐγὼ** ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐν 129 ἔννοιαν, συνέπεια τοῦ ἱστορηθέντος παραδείγματος, βραχυλογικῶς ἀντὶ: καὶ ἐγὼ δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶμαι μακρόβιος, ἐὰν ἤθελον νὰ μάχωμαι πρὸς τοὺς θεούς.—*142-3* **ἐσσὶ** εἶ, **ἄγχι** πλησίον, *ἄσσον*, **ἄγχιστα, ἴθ,** ἴθι' **ὥς κεν** ἵνα, **πεῖραρ**-ατος οὐ., **πείρατα** (*σπεῖρα, σπάρτον, σπάργανον*) σχοινία, πλεκτάναι, δίκτυα.—*144-9* **προσαυδῶ** λέγω πρός τινα, **φαίδιμος ; γενεὴ** γένεσις, **φύλλα** τὰ **μὲν-ἄλλα δὲ** (νέα), **φύω** ἀναδίδω, ἀπολύω, **τηλεθόωσα** (*τηλεθάω* ἐκτεγεστ. τύπος τοῦ *θάλλω, θαλέθω*) εὐθαλής, θαλερά, **ἐπιγίγνεται** παράταξ. ἀντὶ : *ἐπιγιγνομένης τῆς..*, **γενεὴ ἣ μὲν-ἣ δέ, φύεται** φυτρώνει, **ἀπολήγει** μαραίνεται.—*150-7* **ἐδάην** ἀόρ. (ἐκ ῥ. *δα-, δι-δά-σκω*) ἔμαθον (*δαΐφρων*)· ὡς ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως ἀκολουθοῦσιν αὐτὰ τὰ πράγματα 152 κέ. ἀντὶ: ἄκουε λοιπόν, **πολλοὶ δὲ.**, παρενθετικῶς : ἥτις εἶναι πασίγνωστος, **Ἐφύρη** Ἐφύρα, **μυχῷ Ἄ.** ἐν τῷ βάθει, ἐν τοῖς ἐνδοτέροις τῆς Πελοποννήσου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(διὰ τὸν εἰσπλέοντα τὸν Κορινθιακὸν κόλπον), **ἱππόβοτος** 2 ὁ βοσκόμενος ὑπὸ ἵππων, ἱπποτρόφος, **ὅ** ὅς, **κέρδιστος**, κερδίων, (ἄνευ θετ.) πανουργότατος (πρβλ. κερδαλεόφρων), **Αἰολίδης** υἱὸς τοῦ Αἰόλου, **υἱὸν** κτγρ., **ἔτικτεν** ἦτο πατήρ, **ἠνορέη** (ἀνήρ, πρβλ. ἠγάθεος, ἠνεμόεις) ἀνδρεία, **ἐρατεινὸς** 3 (ἐρᾶν) ἀξιέραστος, **ὀπάζω** δίδω (ὡς ὀπαδόν).—**157-65 μήδομαι** (μῆτις, μητίομαι-τιάω) διανοοῦμαι, σχεδιάζω, **οἱ** ἀντιχ. δοτ., **θυμῷ** ἐνδομύχως, **ὅς** Ϝ' Ϝέ, ἕ, αὐτόν, **δῆμος** χώρα, **ἐλαύνω** ἀποπέμπω, **φέρτερος** ἀνώτερος, ἰσχυρότερος (ὡς βασιλεὺς τῆς χώρας), **Ἀργείων** εἰς τὸ δήμου, **ἐδάμασσεν** (μίν, Βελλεροφόντην), **ὑπὸ σκήπτρῳ** ὑπὸ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ὡς ὑπήκοον αὐτοῦ, **σκήπτρῳ οἱ**, **τῷ** (Βελ.) εἰς τὸ ἐπεμήνατο κ. μιγήμεναι, **ἐπιμαίνομαι** αἰσθάνομαι μανιώδη ἔρωτα, **κρυπτάδιος** 3 κρύφιος: νὰ παραδώσῃ κρυφὰ τὴν συζυγικήν της τιμήν, **ἀγαθὰ φρονέων** ἔχων χρηστὰ (εὐγενῆ) φρονήματα, αἰσθήματα, **οὔ τι πεῖθε** κατ' οὐδένα τρόπον κατώρθωνε νὰ πείσῃ, **δαΐφρων; ψευσαμένη** σοφισθεῖσα ψευδολογίαν, **κάκτανε** ἀντὶ κάτ[ά]κτανε: ὀφείλεις νὰ ἀποθάνῃς, ἐὰν δέν, **ὅς** αἴτ., **μ'** μοί, εἰς τὸ μιγήμεναι.—**166-71 οἷον ἄκουσε** κυρίως ἐπιφώνησις, ἐλευθέρως: ὅτι (διότι) τοῖον ἄκουσε, **ἀλεείνω** ἀποφεύγω, **σεβάζομαι** ἐντρέπομαι, ἀποφεύγω: διότι ἡ συνείδησις ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἀπὸ τούτου· **πόρεν** ἀόρ. ἀχρήστου ἐνεστῶτος, οὗ καὶ πρκμ. πέπρωται, ἔδωκε, **ὅ γε** ἐξαίρει τὴν ταυτότητα τοῦ ὑποκ.: ἀλλὰ συγχρόνως ἔδωκεν, **σήματα** γραφικὰ σημεῖα, **λυγρὸς** ὀλέθριος, **γράφω** λ. π. χαράττω, **πίναξ πτυκτὸς** διπλῆ πινακίς (δύο σανίδια ἐπικεκηρωμένα ἔσωθεν, ἐφ' ὧν δι' αἰχμηροῦ ἐργαλείου (γραφείου, στύλου) ἐχαράσσετο τὸ περιεχόμενον ἐπιστολῆς κ. ἄ., εἶτα κλειόμενα, ἵνα τὸ περιεχόμενον παραμείνῃ ἄγνωστον εἰς τὸν κομιστήν)· **θυμοφθόρος** θανατηφόρος, **ἄνωγα** προτρέπω· διὰ τὴν ἐνεστ. σημ. ὁ πρκμ. ἔλαβε καὶ ἐνεστῶτος καταλήξεις: ἀνώγω, **ᾧ** ἑῷ, **ὑπ' ἀμύμονι πομπῇ** ὑπὸ τὴν ἀσφαλῆ συνοδείαν τῶν θεῶν.—**172-7 ἶξε** ἀόρ. τοῦ **ἵκω**, ἥκω (ἱκάνω), **προφρονέως** (πρόφρων) ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, **τίω** τιμῶ, **ἤτεε σῆμα** ἐπεξ. τοῦ ἐρέεινε, **σῆμα** πίναξ, τὰ ἐν αὐτῷ, **ὅττι ῥα** τίνας δηλαδὴ εἰδήσεις, **φέροιτο** ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ.—**178-86 σῆμα** γαμβροῦ, **ἀμαιμάκετος** 3 (α (ἐπιτ.)-μαιμάσσω, μαιμάω, μέ-μα-α) ἀκατασχέτως ὁρμῶν, ἀκατάσχετος, λυσσώδης, **ἄρα** ὡς φαίνεται, **γένος** γόνος, βλαστός, **ἀνθρώπων** διότι τὸ θεῖον=θεῶν, **χίμαιρα** θ. αἴξ, δεινὸν **μένος** ὁρμή, **αἴθω** καίω, **πιθήσας** (πιθέω) πεισθείς, συμφώνως πρός, (**τέρας** τερ-,στερ-,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀστὴρ) σημεῖον (οὐράνιον, διοσημία), **Σόλυμοι, κυδάλιμος** 2 (κῦδος) ἔνδοξος, **καρτίστην** κτγρ. : ἰσχυρίζετο δὲ ὅτι αὕτη ἡ μάχη τῶν ἀνδρῶν, ἧς μετέσχεν, ἣν συνεκρότησεν, ὑπῆρξεν ἡ πεισματωδεστάτη, **δὴ** ἀσφαλῶς, ἐπιτ. τὸ καρτίστην, **ἀντιάνειρα** ἡ ἴσανδρος, ἀνδρογυναῖκα.—*187-90* **ἀνέρχομαι** ἐπιστρέφω, **ἄρα** ἀκολούθως, **πυκινὸς δόλος** ἔντεχνος ἐπιβουλή, **ὕφαινε** τίς; **κρίνω** χωρίζω, ἐκλέγω, **φὼς** φωτὸς ἀνήρ, **εἶσα** (τῆς αὐτῆς ῥ. πρὸς τὸ ἕζομαι) (ἐκάθισα) ἔστησα, **λόχος** (λοχάω, ἄλοχος, λέχος, λατ. lec-tus=κλίνη), **πάλιν** ὀπίσω—*191-5* **γίγνωσκε** ὁ πρτκ. ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μεθ' ἕκαστον νέον ἄθλον, **ἠὺς** 3 ἀγαθός, **ἐύς,** οὖ. ἐὺ (εὖ), **κατερύκω; ὅ γε** ἀλλὰ συγχρόνως, **ἣν** ἑὴν (ὡς σύζυγον), **βασιληὶς** βασιλική, **καὶ μὲν** ἀλλὰ καί, καὶ πρὸς τούτοις, **τέμον** ἐξεχώρισαν, **τέμενος** οὖ. (τέμνειν) τεμάχιον κεχωρισμένον διὰ θεὸν ἢ ἥρωα· ἐνταῦθα: βασιλικὸν κτῆμα, τοῦ στέμματος, **ἔξοχον** εἰς μέγεθος καὶ ποιότητα, ἐξαίρετον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα κτήματα, **φυταλιὴ** θ. δενδρόφυτος γῆ, **ἄρουρα** (ἀρόω) γεωργήσιμος γῆ· αἱ γενικαὶ τοῦ περιεχομένου, **νέμομαι** καρποῦμαι.—*196-205* **Βελλεροφόντη** μὲ τὸν Β., **παραλέχομαι** κοιμῶμαι μέ, **μητίετα; χαλκοκορυστὴς** ὁ (χαλκὸς-κορύσσομαι, κορύσσω (κόρυς) ὁπλίζω (μὲ κόρυν), ὡς θωρήσσω (θώρηξ) ὁπλίζω (μὲ θώρακα)) ὁ ἔχων χαλκῆν πανοπλίαν, **καὶ κεῖνος** ὡς ὁ Λυκοῦργος, **κὰπ** κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ κ πρὸς τὸ π τοῦ πεδίου ἀντὶ κατ-κατά, **ἀλάομαι** (ἄλη πλάνη) πλανῶμαι (ἀλήτης), **πάτος** ἀ. πεπατημένη ὁδός, κοινωνία (ἀπόπατος, ἀποπατῶ ἀπομακρύνομαι τῆς ὁδοῦ δι' ἀνάγκην φυσικήν), **ἀλεείνω** ἀποφεύγω, **κατέδω** διαβιβρώσκω, **Ἴσανδρον δὲ** Ἴ. γάρ, **ἄατος** 2 (α(στ.)-ἄω κορέννυμι) ἀκόρεστος, **μάρναμαι** μάχομαι, **χρυσήνιος** ἡ χρυσᾶς ἡνίας ἔχουσα, **ἔκτα** ποιητ. ἀόρ. ἀντὶ ἔκτεινε—*206-11* **μάλα πόλλ' ἐπέτελλε** πολὺ θερμῶς παρήγγελλε, **μέγα** ἐξόχως, **ταύτης** καὶ εἰς τὸ αἵματος, **εὔχομαι** καυχῶμαι.—*212-4* **γηθέω,** γέγηθα, (gaudeo) χαίρω, **πολυβότειρα** ἡ (πολλοὺς βόσκουσα) πολυτρόφος, **μειλίχιος,** μείλιχος (μελίσσω, μέλι) γλυκὺς (ἐνταῦθα κατὰ παράλειψιν τοῦ ἐπέεσσι), **ποιμὴν** ἀρχηγός.—*215-25* **ἦ ῥά νυ** ἀλήθεια λοιπόν, **πατρώιος** πατρικός, ἐκ προγόνων, **ξεινήια** ξένια, δῶρα ξενίας, **φοίνιξ** ἀ. πορφύρα, πορφυροῦν χρῶμα, **δέπας; ἀμφικύπελλον** τὸ ἔχον ἀμφοτέρωθεν δύο λαβάς, **μὶν** (δέπας), **ἰὼν** κατὰ τὸν ἐρχομόν μου ἐδῶ· ἡ ἔννοια: καὶ τοῦτο εἶναι ἀκόμη κτῆμά μου, **τυτθὸς** 3 μικρός, **κάλλιπε** κατ(ά)λιπε (ὅτε ἀπέθανε), **ὅτ' ἐν..** κατὰ τὴν ὁλεθρίαν στρατείαν τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, **ἐν Θήβῃσιν** παρὰ τὰς Θ., **τῷ** διὰ τοῦτο, κατὰ ταῦτα, **σοὶ** διὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σέ, σὺ μὲν ἔχεις, Ἄργεϊ τοπ., **τῶν** Λυκίων (ἐμοί,) ὅτε κεν.—*226-31* **ἀλέομαι** ἀλεείνω, εἰς τοῦτο τὸ **ἀλλήλων, καὶ δι' ὁμίλου** καὶ ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, τοῦ σωροῦ τῶν πολεμιστῶν, οὐ μόνον ἐν μονομαχίᾳ ὡς νῦν, ὅπου τὸ πρᾶγμα εὐκολώτατον, **κλειτὸς** 3 (*κλείω κλεΐζω*) ἔνδοξος, **κτείνειν** κ. **ἐναιρέμεν** τῆς ἀκολουθίας, νοούμενα καὶ εἰς τὸ *πόρῃ* καὶ εἰς τὸ *δύνηαι*, **ἐμοὶ-σοί, κιχάνω** κ. *κίχημι* φθάνω, **ἐπαμείβω** ἀνταλλάσσω, τὸ ῥ. ὑποτ., **οἵδε** ἀμφότερα τὰ στρατεύματα, ἅτινα δεικνύει.—*232-6* **ἀίσσω** πηδῶ (*ἄσσω, διάττοντες ἀστέρες, αἴξ, Αἰγαῖον, αἰγίς*), **πιστώσαντο** διεβεβαίωσαν ἀλλήλους, ἔδωκαν ἔνορκον πρὸς ἀλλήλους διαβεβαίωσιν, **ἔνθ' αὖτε** τότε ὅμως, **φρένας ἐξέλετο** ἐμώρανε, **ὅς** αἰτιολ.

119 **Γλαῦκος** καὶ Σαρπηδὼν ἡγεμόνες τῶν Λυκίων.—*130* **Λυκόοργος** βασιλεὺς τῶν Ἠδωνῶν Θρᾳκῶν, οἰκούντων τὸ πάλαι μεταξὺ Ἀξιοῦ καὶ Στρυμόνος, εἶτα μεταξὺ Στρυμόνος καὶ Φιλίππων.—*132* **Διόνυσος** υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ Κάδμου. Ἡ μήτηρ Σεμέλη, ἔγκυος οὖσα, ἠξίωσε κατὰ σύστασιν τῆς ζηλοτύπου Ἥρας παρὰ τοῦ Διὸς νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ θείᾳ μεγαλοπρεπείᾳ Ἀλλ' ὅτε ἐκεῖνος ἐνεφανίσθη μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν, ἡ μὲν Σεμέλη κατεκάη, τὸν δὲ Διόνυσον, ἔμβρυον, κινδυνεύοντα νὰ ὑποστῇ τὴν αὐτὴν τύχην, ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς ἀπὸ τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς ἐνέρραψεν ἐν τῇ ἰδίᾳ κνήμῃ, ἕως συμπληρωθέντων τῶν μηνῶν τῆς κυήσεως ἐγεννήθη ὁ Διόνυσος. Ὁ Ζεὺς ἐνεπιστεύθη τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μικροῦ εἰς τὰς Νύμφας, αἵτινες ἐν δροσερῷ σπηλαίῳ τοῦ ἱεροῦ ὄρους τῆς Νύσης (ἐν Θρᾴκῃ) ἐπεμελοῦντο αὐτοῦ. Αἴφνης ὁ θόλος τοῦ σπηλαίου καλύπτεται ὑπὸ κλάδων κλήματος ἀμπέλου, ὅπερ ἀνέδωκεν ἄνθη καὶ εἶτα ὡρίμους καρποὺς αἰωρουμένους ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου. Ὁ Δ. γευθεὶς τοῦ καινοφανοῦς καρποῦ αἰσθάνεται οὐρανίαν ἡδονήν, φαγὼν δὲ κατὰ κόρον μεθύσκεται αὐτός τε καὶ αἱ Νύμφαι, εἰς ἃς μετέδωκεν ἐκ τῶν σταφυλῶν, καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ μανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τρέχει ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας ἐν τῷ σκότει τῶν νυκτῶν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ μαινομένων Νυμφῶν (Μαινάδων, Θυιάδων, Βακχῶν) ἐν μέσῳ ἀγρίων ἀλαλαγμῶν μετὰ θύρσων καὶ ᾀδῶν. Ὁ Δ. εἶναι θεὸς θρᾳκικός, προσωποποιία τῆς βλαστήσεως καὶ δὴ τῆς ἀμπέλου, ἡ δὲ στάσις τοῦ Λυκούργου ὑπαινίσσεται τὰς μεγάλας ἀντιδράσεις, ἃς συνήντησεν ἡ εἰσαγωγὴ τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ οἴνου ἐν πολλαῖς χώραις.—*133* **Νυσήιον** τὸ ὄρος τῆς Νύσης ὑπῆρξε φαντασιῶδες, πολλὰ δὲ ὄρη ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑλλάδι κατὰ τοὺς ἱστορ. χρόνους ἔφερον τὸ ὄνομα ταύτης, ἀντιποιούμενα τῆς τιμῆς ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἀνετράφη ὁ θεὸς παῖς. Ἐν τῇ Εὐβοίᾳ ὑπῆρχε πόλις Νῦσα, ἐν ᾗ ἡ ἄμπελος ἤνθει τὴν πρωίαν, παρῆγε σταφυλὰς τὴν μεσημβρίαν, τὴν δείλην ἀπεκόπτοντο αὗται καὶ ἐξεθλίβετο ὁ οἶνος.—*136* ***Θέτις*** κατοικοῦσα παρὰ τῷ πατρί. — *138* ***ῥῆα ζώοντες*** ὡς ἀπόνως ζῶντες ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς *διζυροὺς βροτούς*, τοὺς πολυπαθεῖς, τοὺς τρώγοντας τὸν ἄρτον ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου αὐτῶν.—*139* ***Κρόνου πάις*** ὡς ὁ ὕπατος τῶν θεῶν, ὁ πατριάρχης τῆς προσβληθείσης θείας οἰκογενείας. — *142* ***ἀρούρης καρπὸν ἔδουσιν,*** *σῖτον ἔδοντες*, σιτοφάγοι, οἱ πεπολιτισμένοι, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν θεῶν καὶ τῶν ζῴων, πρβλ. καὶ *Λωτοφάγοι, Ἰχθυοφάγοι, Γαλακτοφάγοι, Ῥιζοφάγοι*, χαρακτηριστικὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ εἴδους τῆς τροφῆς, ἐθνικὰ προελθόντα ἐξ ἐπιθέτων δηλωτικῶν βαθμίδος ἰδίας πολιτισμοῦ.—*152* ***Ἐφύρη*** (-α) παλαιὸν ὄνομα τῆς Κορίνθου· πιθανώτερον ὅμως ὁ γενέθλιος τόπος τοῦ γένους τοῦ Σισύφου ὑπῆρξεν ἐν τῇ ὀρεινῇ γωνίᾳ ΒΔ τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄργους καὶ τότε *μυχῷ Ἄργεος*=ἐν τῷ βάθει τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄργους.—***ἱππόβοτον***· μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐκεῖ ἱδρύθη καὶ τὸ πρῶτον Ἱπποφορβεῖον τοῦ κράτους ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κυβερνήτου Καποδιστρίου. — *153* ***Σίσυφος*** (*σοφός*, δι' ἀναδιπλ.) περιβόητος διὰ τὰς πανουργίας αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἐμήνυσεν εἰς τὸν Ἀσωπὸν ὡς ἅρπαγα τῆς κόρης αὐτοῦ τὸν Δία, ὁ Ζεὺς ἀπέστειλε κατ' αὐτοῦ τὸν θάνατον, ὅστις ὅμως δεθεὶς ὑπὸ τοῦ Σισύφου ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν ὑπὸ τοῦ Ἄρεως, ἀλλ' ἅμα ἀπελευθερωθεὶς ἀτάγει τὸν Σίσυφον εἰς τὸν ᾅδην, ὅθεν ὅμως ἐκεῖνος καὶ πάλιν διέφυγεν· διότι πρὶν ἀποθάνῃ εἶχε παρακαλέσει τὴν σύζυγον νὰ μὴ θάψῃ αὐτόν· ἄταφος δὲ παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ Ἅιδου ἱκέτευε τοὺς χθονίους νὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ νὰνέλθῃ ἐπὶ βραχὺ εἰς τὸν ἄνω κόσμον, ἵνα τιμωρήσῃ τὴν γυναῖκα· ἅμα ὅμως ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἀρνεῖται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἅιδου καὶ βίᾳ ἀπάγεται ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ προεκάλεσε τὴν ἀγανάκτησιν πάντων τῶν θεῶν, ἦτο ὅτι κατώρθου διὰ τῆς ἱεροσκοπίας νὰποκαλύπτῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς βουλὰς καὶ πάντα τὰ ἰδιαίτερα τῶν θεῶν. Ὅθεν ὁ Ζεὺς κατεδίκασεν αὐτὸν νὰ κυλίῃ ἐν Ἅιδου λίθον πρὸς τὴν κορυφὴν ὄρους, ὅστις ὅμως ἅμα προσεγγίζων κατεκρημνίζετο πάλιν καὶ τὸ μαρτύριον ἦτο ἀτελεύτητον (πρβλ. τὴν παροιμ. *Σισύφου μηχαναί, σισυφίζειν* ἐνεργεῖν πανούργως, καὶ οἱ πανοῦργοι ἐκαλοῦντο *Σίσυφοι* ὡς ὁ Δερκυλίδας).—*155* ***Βελ-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λεροφόντης· κυρίως ἐκαλεῖτο Ἱππόνοος, ἀλλὰ φονεύσας κατὰ τοὺς μύθους εὐγενῆ τινα ἐν Κορίνθῳ Βέλλερον ὠνομάσθη οὕτω καὶ κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Τίρυνθος Προῖτον, ἵνα καθαρθῇ ἀπὸ τοῦ ἄγους. Ἡ Τίρυνς ἦτο παναρχαία πόλις ἐν Ἀργολίδι, πολυθρύλητος διὰ τὰ (κυκλώπεια) τείχη, ς. 88, τῆς ἀκροπόλεως, τὰ ὁποῖα κατὰ μέγιστον μέρος σῴζονται καὶ σήμερον, ἐντὸς δὲ αὐτῶν ἀπεκαλύφθησαν τὰ προϊστ. ἀνάκτορα Πίν. ΙΓ΄. καὶ αἱ ὡραῖαι τοιχογραφίαι, ἐν αἷς παρίσταται θήρα κάπρων, Μυκ. Αἰθ. δεξιὰ εἰς τὸ βάθος ἐν *89* κ. *90* καὶ εὐγενεῖς δέσποιναι προσφέρουσαι ἐντὸς κιστῶν εἰς τὴν θεὰν δῶρα· μία τούτων ἀναπαρεστάθη ἐν Μυκ. Αἰθ. ὑπὸ Ziliéron ἐν τῇ δεξιᾷ μακρᾷ πλευρᾷ.—*158* **ἐκ δήμου** δῆμος εἶναι ἡ περιοχὴ μιᾶς πολιτείας καὶ ὁ λαὸς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· περιλαμβάνει μίαν ἢ πλείονας πόλεις (συνοικισμούς), ὅθεν πρὸς δήλωσιν τῆς ὅλης χώρας λέγεται: *δῆμός τε πόλις τε*.—*159* Ὁ Βελλεροφόντης καὶ ὡς ἱκέτης καὶ ὡς μετοικος (Ι 648) ἦτο εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ βασιλέως.—*160* **Ἄντεια**, καλουμένη ὑπὸ τῶν ὕστερον καὶ Σθενέβοια, θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Λυκίας Ἰοβάτου.—*169* **γράψας** περὶ γραφῆς ἰδ. ἐν ἡμετέροις **Διδακτικοῖς** σ. 85-8. Ἐκ τῶν ἐν Κρήτῃ γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ Ἄγγλων καὶ Ἰταλῶν ἀρχαιολόγων εὑρέθησαν δύο εἴδη προϊστορικῆς γραφῆς, α) ἡ **ἱερογλυφική**, εἰκονικὴ (εἰκονογραφία ἰδεῶν, ἰδεογράμματα), ἧς ἐγνώσθησαν περὶ τὰ 135 σύμβολα· εἰς ταύτην ἀνήκει καὶ ὁ πήλινος δίσκος τῆς Φαιστοῦ Πίν ΙΕ΄. 4, ἐφ᾽ οὗ ἐπετυπώθησαν διὰ μήτρας ἔντυπα τὰ γράμματα πρὸ τῆς ὀπτήσεως αὐτοῦ (τὰ πρῶτα δείγματα τυπογραφίας !), καὶ β΄) ἡ **γραμμικὴ** (εἰκονογραφία φθόγγων γραμμωτῶν, φθογγογράμματα), ἧς ἐγνώσθησαν περὶ τὰ 100 στοιχεῖα ἐν χρήσει ἐπὶ πηλίνων πινακίδων Πίν. ΙΕ΄. 1—2, τῶν γραμμάτων χαρασσομένων δι᾽ ὀξέος ὀργάνου πρὸ τῆς ὀπτήσεως. Τῶν συμβόλων τούτων ἀνεγνώσθησαν ἤδη μόνον οἱ ἀριθμοί· αἱ μονάδες δηλοῦνται διὰ καθέτων γραμμῶν, αἱ δεκάδες δι᾽ ὁριζοντίων, αἱ ἑκατοντάδες διὰ κύκλων καὶ αἱ χιλιάδες διὰ κύκλων ἐχόντων τέσσαρας κεραίας. Οἱ ἀλφάβητοι οὗτοι οἱ ἀρχαιότατοι, μεθ᾽ ὧν ἐμφανίζεται τέλειον σύστημα γραφῆς ἐν Κρήτῃ, μετηνέχθησαν ὑπὸ τῶν Κρητῶν καὶ εἰς Φοινίκην καὶ Συρίαν καὶ ἐγένοντο ἀποδεκτοὶ καὶ ἐκεῖ.—Ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι εὑρέθησαν ἀραιὰ ἴχνη παλαιοτάτης γραφῆς, ἐν Μυκήναις ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν λαβῶν πηλίνων ἀμφορέων κεχαραγμένα γραμμωτὰ σύμβολα Μυκ Αἰθ. ὑπὸ *59* 2924-5 κ. 4569 καὶ ἐπὶ λιθίνης λαβῆς Πίν. ΙΕ΄. 3, 3, ἐπί τινος ἀμφορέως ἐξ Ὀρχομενοῦ τῆς Βοιωτίας Πίν. ΣΤ΄. 3 καί τινα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐν τῷ θολωτῷ τάφῳ τοῦ Μενιδίου καὶ ἔν τινι τάφῳ λαξευτῷ ἐν Προνοίᾳ τοῦ Ναυπλίου. Ἀλλ' ἡ περαιτέρω ἐπίδοσις τῆς γραφῆς θὰ ἀνεκόπη ἐν Ἑλλάδι ἐκ τῆς καθόδου τῶν Δωριέων καὶ ὁ ποιητής, ὅστις γινώσκει μὲν τὴν γραφὴν καὶ ἐπιστολάς, ἀλλὰ φαντάζεται ὅτι ἡ γραφὴ δὲν ἦτο ἐν χρήσει ἐν τοῖς ἡρωικοῖς χρόνοις (διὰ τοῦτο οἱ ὁμηρ. ἥρωες δὲν γράφουσι), δίδει ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα ἀρχαιοτρόπου μυστηριώδους ἐπιστολῆς, ἐχούσης τὸν χαρακτῆρα εἰκονογραφίας. —*170* γάμος τοῦ Προίτου μετὰ κόρης τοῦ βασιλέως τῆς Λυκίας τί διδάσκει;—*172* ***Ξάνθος*** ποταμὸς τῆς Λυκίας διάφορος τοῦ ἐν Τροίᾳ.—*176* Περὶ ξενίας ἰδ. ἐν Ἀριστοτ. Ἀθ. Πολιτείᾳ[1] σ. 88-9 τῆς ἡμετέρας ἐκδόσεως. Ὁ ξενιζόμενος εὐθὺς μετὰ τὴν ἑστίασιν τῆς πρώτης ἡμέρας ἠρωτᾶτο τίς ἦτο, πόθεν κατήγετο καὶ διὰ τί ἦλθεν. Ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ὁ Βελλ. εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην ἑστίασιν ἠρωτήθη περὶ τούτων καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ περὶ τῆς ἐπιστολῆς, τὴν δὲ δεκάτην ὁ Ἰοβάτης ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς. Μοναδικὴν ἐξαίρεσιν τούτων εὑρίσκομεν τὸν Κύκλωπα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅστις πρὶν ξενίσῃ τὸν Ὀδυσσέα ἐρωτᾷ τίς εἶναι καὶ εἶτα φέρεται θηριωδῶς πρὸς αὐτόν.—*179* ***Χίμαιρα*** προσωποποιία ὁμωνύμου ἡφαιστειώδους ὄρους ἐν Λυκίᾳ παρὰ τὴν πόλιν Φάσηλιν· ὅθεν καὶ πυρίπνους. Εἰκόνα ἐν Ῥωμαϊκῇ Ἱστορίᾳ Βερτολίνη-Λάμπρου τ. Α΄. σ. 152, Ῥαγκαβῆ Ἀρχαιολογικῷ Λεξικῷ ἐν λ.—*184* ***Σόλυμοι*** ἰθαγενεῖς ἐν Λυκίᾳ, οἱ ὁποῖοι ἀπωσθέντες ὑπὸ τῶν Λυκίων εἰς τὰ ὄρη ἔζων ὁρμώμενοι ἀπὸ τούτων ὡς λῃσταί, ὡς ὕστερον οἱ Πισίδαι, Λυκίονες, Ἴσαυροι.—*186* ***Ἀμαζόνες*** μῦθοι περὶ πολεμικῶν γυνσικῶν ἐπεχωρίαζον παρὰ πολλοῖς λαοῖς. Οἱ Ἕλληνες ἐγίνωσκον ἔθνος ὅλον Ἀμαζόνων, πολεμικῶν γυναικῶν, ἱδρυμένον ἐν τοῖς ΒΑ τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Θεμισκύρας παρὰ τὸν Θερμώδοντα ποταμόν. Αὗται ἀπετέλουν πολιτείαν γυναικοκρατουμένην, ἐν ᾗ οἱ ἄνδρες ἦσαν δεδουλωμένοι εἰς αὐτάς, τὰ γεννώμενα ἄρρενα τέκνα ἐπηροῦντο, ἐπιμελῶς δ' ἀνετρέφοντο τὰ θήλεα ἀσκούμενα εἰς τὰ πολεμικά. Ὅτι ἀπέκοπτον τὸν δεξιὸν μαστόν, ἵνα μὴ ἐμποδίζωνται τείνουσαι τὸ τόξον, προῆλθεν ἐκ (ψευδοῦς) παρετυμολογίας (*α (στ)-μαζός*). Στρατεύσασαι καὶ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ Θησέως καὶ διὰ τοῦτο αἱ Ἀμαζονομαχίαι ἦσαν προσφιλὲς θέμα τῶν γλυπτῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ.—*193* Ἡ φράσις σημαίνει ὅτι κατέστησεν αὐτὸν ἕνα τῶν ἀνάκτων (ὑποβασιλέων) τῆς χώρας, μέλος τῆς βουλῆς τῶν γερόντων καὶ οὕτω μετέχοντα πασῶν τῶν βασιλικῶν τιμῶν. Ἦσαν δὲ αὗται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κυρίως α') ὅτι οἱ Λύκιοι, οἱ ὑπήκοοι, ἐχώρισαν ἐκ τῆς κοινοτικῆς χώρας εὐμέγεθες τέμενος, ὅπερ ἐδώρησαν αὐτῷ ὡς κτῆμα τοῦ στέμματος, τὸ ὁποῖον καρποῦται ὁ ἡγεμὼν κληρονομικῶς· β') ἐδικαιοῦτο νὰ λαμβάνῃ παρὰ τῶν ὑπηκόων του τἀναγκαῖα διὰ τὸν καθ' ἡμέραν βίον (οἶνον, βοῦς κ. ἄ.), φόρους, τιμητικὰ δῶρα καὶ προσκλήσεις εἰς δεῖπνα.—*200* ***ἀπήχθετο*** ὡς ἐφάνη ἐκ τῆς θλιβερᾶς του μοίρας.—*201* ***Ἀλήιον πεδίον*** μνημονεύεται ἐν Κιλικίᾳ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Πυράμου καὶ Σάρου, ὅθεν ὡρμήθησαν μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου ὁ Δᾶτις καὶ ὁ Ἀρταφέρνης ἐρχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.—*202* Ὁ Βελλεροφόντης κατελήφθη ὑπὸ μελαγχολίας, διότι ὁ μὲν υἱὸς Ἴσανδρος ἔπεσεν ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἡ δὲ θυγάτηρ ἀπέθανεν αἰφνιδίως. Ἔλεγον ἐπίσης ὅτι θελήσας νἀναβῇ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τοῦ πτερωτοῦ ἵππου Πηγάσου (περὶ οὗ ἐλέγετο κατὰ παρετυμολογίαν ὅτι, ὅπου ἔκρουε τὴν γῆν διὰ τῶν ὁπλῶν, ἐκεῖ ἀνέβλυζον πηγαί), ὃν εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος, κατεκρημνίσθη μισηθεὶς ὑπὸ τῶν θεῶν.—*205* ***χολωσαμένη***, διότι παρεδόθη εἰς τὸν Δία μὴ φυλάξασα τὴν παρθενίαν, ἐν ᾧ ἡ θεὰ αὐστηρῶς φεύγουσα τοῦ ἔρωτος τὰς κηλῖδας διετέλεσε παρθένος ἁγνή.—***χρυσήνιος*** ὡς ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος (ἡλίου) εἶναι προσωποποιία τῆς χρυσῆς σελήνης (ἐντεῦθεν τὰ ἐπίθ. *χρυσήνιος* καὶ *ἰοχέαιρα* διὰ τὰς σεληναίας ἀκτῖνας, παρεμφερεῖς πρὸς βέλη), σκορπίζουσα διὰ τῶν βελῶν ταχὺν καὶ αἰφνίδιον θάνατον· εἰς αὐτὴν ἀπεδίδοντο οἱ αἰφνίδιοι καὶ ἄλυποι θάνατοι τῶν γυναικῶν, τῶν δὲ ἀνδρῶν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.—*213* ***κατέπηξε*** διὰ τίνος; τί ἠθέλησε διὰ τούτου νὰ δηλώσῃ;—*216* ***Οἰνεὺς*** βασιλεὺς τῶν Αἰτωλῶν, πατὴρ τοῦ Τυδέως, πάππος τοῦ Διομήδους.—*219* ***ζωστὴρ*** ζώνη δερματίνη, συσφίγγουσα τὸν χιτῶνα πρὸ τῆς μάχης, χρησιμεύουσα καὶ ὡς ἀμυντήριον ὅπλον, ἐὰν ἔφερεν εὐρεῖς μεταλλίνους ὀχεῖς (πόρπας, χρυσοῦς πολλάκις) καὶ ἦτο ἐπεστρωμένος διὰ μεταλλίνων ἐλασμάτων.—***φοίνικι*** τὸ πορφυροῦν χρῶμα ἐκαλεῖτο οὕτως ὡς παρασκευαζόμενον ὑπὸ Φοινίκων ἐκ τῶν πορφυρῶν, θαλασσίων κοχυλίων, τὰ δὲ δι' αὐτοῦ βεβαμμένα ἦσαν πολύτιμα (ὁ πλούσιος τοῦ Εὐαγγελίου ἐνεδιδύσκετο πορφύραν). Ἐὰν ὁ ζωστὴρ ἦτο μετάλλινος, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι βεβαμμένος.—*221-2* ***δέπας ἀμφικύπελλον*** Πίν. ΙΣΤ΄. 4.—Τὸ ποτήριον τοῦτο ἔχω σήμερον ἐν τοῖς μεγάροις μου, κληρονομήσας αὐτὸ παρὰ τοῦ πάππου μου, πλησίον τοῦ ὁποίου ἀνετράφην καὶ παρ' οὗ ἤκουσα τὴν ἱστορίαν ταύτην καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦ πατρός μου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐνθυμοῦμαι, καθ' ὅσον ἤμην πολὺ μικρός, ὅτε ἐφονεύθη ἐν Θήβαις κατὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν ἀτυχῆ στρατείαν τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.—*231* Ἐκ τούτου μανθάνομεν ὅτι ἡ ξενία ἦτο θεσμὸς καὶ δεσμὸς κληρονομικός.—*232* ***καθ' ἵππων ἀίξαντε*** ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπεισοδίου (120-1), οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ 213, καθ' ὅσον καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος ἠδύνατο νὰ ἐμπηχθῇ τὸ δόρυ, φαίνεται ὅτι οἱ ἥρωες ἦσαν μᾶλλον πεζοί· ἐνταῦθα παρίστανται ἐπιβαίνοντες ἁρμάτων.—*233* ***πιστώσαντο*** ὅρκος εἶναι εὐχὴ ἢ κατάρα, ἐν ᾗ ὁ ὀμνύων, ἐὰν ἐπιορκήσῃ, ἐπικαλεῖται καθ' ἑαυτοῦ τὴν τιμωρίαν τῶν θεῶν. Ὁ ὀμνύων παρεμβάλλει ἀντικείμενόν τι προφιλὲς αὐτῷ οἱονεὶ ὡς ἐνέχυρον ὅτι λέγει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπικαλεῖται τοὺς θεοὺς νὰ στερήσωσιν αὐτὸν τούτου, ἐὰν ψευσθῇ. Συνήθως τοῦτο εἶναι ἡ ζωὴ αὐτοῦ καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν οἰκείων, οὓς ὀφείλει νὰ διακυβεύσῃ, ἢ ἄλλο τι κτῆμα (Α 234), κυρίως τοιοῦτον, ἐπὶ τῇ ἀπολαύσει τοῦ ὁποίου χαίρομεν. Καὶ ἡ χειραψία τοιοῦτόν τι σημαίνει· καταθέτομεν δι' αὐτῆς ἐνέχυρον τὸ πολύτιμον μέλος τοῦ σώματος, τὴν χεῖρα.—Ὁ ὅρκος τῶν θεῶν εἰς τὴν Στύγα, ποταμὸν τοῦ Ἅιδου, ἐδήλου ὅτι ὁ θεὸς ὀμνύων ψευδῶς καταρᾶται καθ' ἑαυτοῦ τὸν θάνατον.—*235* ***ἄμειβεν*** θὰ ἀντήλλαξαν μόνον τὴν ἀσπίδα μετὰ τοῦ τελαμῶνος, τὸ ξίφος μετὰ τοῦ τελαμῶνος καὶ τὸ κράνος, διότι ἀνταλλαγὴ θώρακος, ζωστῆρος, κνημίδων θὰ ἦτό τι πολὺ ὀχληρὸν καὶ ἀβέλτερον.—*236* ***ἑκατόμβοια*** διὰ τὴν ἔλλειψιν νομισμάτων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὰ χρήσιμα εἰς τὸν βίον πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται δι' ἁπλῆς ἀνταλλαγῆς (ὡς γίνεται καὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι μεταξὺ χωρικῶν καὶ μεταπρατῶν), ἐκτιμωμένης τῆς ἀξίας τῶν ὠνίων μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καὶ ποιμενικῶν λαῶν εἰς προϊόντα γῆς καὶ μάλιστα εἰς βοῦς καὶ πρόβατα, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ λατ. pecunia=χρήματα, ἐν ᾧ pecus=κτῆνος· περὶ τούτων καὶ τῶν νομισμάτων ἐκτενῶς ἰδ. Ἀριστοτ. Ἀθ. Πολιτείαν[1] σ. 72-5 τῆς ἡμετέρας ἐκδόσεως. Ἐκ τῆς μεγάλης ἀξίας τῶν ὅπλων πρέπει νὰ εἰκάσωμεν ὅτι τὰ ὅπλα τοῦ Γλαύκου ἦσαν πάγχρυσα (ἐξαιρουμένης τῆς λόγχης τοῦ δόρατος καὶ ἄλλων τινῶν ἴσως τμημάτων τῶν ὅπλων), δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰκάσωμεν ἀσφαλῶς καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ ὡς ἑνδεκαπλασίαν τῆς τοῦ χαλκοῦ τότε, τὸ μὲν διότι καὶ τοῦ Διομήδους ἡ πανοπλία θὰ εἶχε χρυσᾶ κοσμήματα, τὸ δὲ διότι ἡ ἀξία τῶν ὅπλων θὰ ἐξετιμήθη καὶ κατὰ τὴν καλλιτεχνικὴν κατεργασίαν ἑκατέρας πανοπλίας, ἥτις διάφορος οὖσα θὰ ἀπῄτησε καὶ διάφορον δαπάνην. Σήμερον ἡ ἀξία τοῦ χρυσοῦ εἶναι περίπου χιλιοπλασία τῆς τοῦ χαλκοῦ.—Ἐπειδὴ ἡ ἀξία χαλκῆς πανοπλίας εἶναι 9 βοῶν, πάντως βαρεῖα διὰ τὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοινὸν ἀστόν, τὸ πολὺ κοινὸν θὰ εἶχεν ὅπλα εὐτελέστερα καὶ δὴ ἀντὶ τῆς βαρείας καὶ δαπανηρᾶς ἀσπίδος ἄλλην ἐξ ἀκατεργάστου δέρματος, μὴ ἀπεψιλωμένου τῶν τριχῶν [τὸ λαισήιον], οὐκ ὀλίγοι δὲ θὰ ἦσαν ψιλοί. — *234-6* Συνήθως οἱ ὁμηρ. ἥρωες ἔχουσι μεγάλην ἀδυναμίαν πρὸς τὴν ὑλικὴν κτῆσιν. Ληστεία καὶ πειρατεία διὰ τὸν Ἕλληνα εἶναι πράγματα αὐτονόητα καὶ δὴ περιποιοῦντα τιμήν· ὡς ξένοι ἄγνωστοι ἐρωτώμενοι ἐὰν εἶναι πειραταὶ οὐδαμῶς θεωροῦσιν ἑαυτοὺς προσβαλλομένους ἐκ τούτου. Οἱ δοῦλοι τοῦ Ὀδυσσέως εἶναι προϊόντα λαφυραγωγίας ἐξ ὁμόρων λαῶν· ὁ Ὀδυσσεὺς προτίθεται νὰναπληρώσῃ ὅσα αἰγοπρόβατα κατεβρόχθισαν οἱ μνηστῆρες τὸ μὲν ἀπαιτῶν τοιαῦτα παρὰ τῶν ὑπηκόων, τὸ δὲ λαφυραγωγῶν ἀπὸ τῶν γειτόνων. Ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι βασιλεῖς εἰσπράττουσι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν φόρους διὰ σκοποὺς ἀσχέτους πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθόν· ὁ Ἀλκίνους θεωρεῖ ἄτοπον νὰ ὑποστῇ αὐτὸς τὴν ζημίαν διὰ πάντα τὰ ξένια, ὅσα ἐδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσέα, καὶ διὰ τοῦτο προτίθεται νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Φαιάκων τὸ τίμημα αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐπιδοκιμάζουσιν οἱ γέροντες, καὶ ἐπαινεῖται ἡ ἀγχίνοια τῆς Ηηνελόπης ἀπαιτούσης δῶρα παρὰ τῶν μνηστήρων. Καὶ ἡ κρίσις λοιπὸν τοῦ ποιητοῦ περὶ μωρίας τοῦ Γλαύκου, ἀνταλλάξαντος οὕτω πολύτιμα ὅπλα ἀντὶ εὐτελῶν, πρέπει νὰ κριθῇ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ τότε κοινωνικοῦ πνεύματος ὅσον ἀφορᾷ τὸ χρῆμα· κατὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν μωρὸς εἶναι φυσικὰ ὁ ἀνταλλάσσων πολύτιμα ὅπλα ἀντὶ τῶν εὐτελῶν.

237-41 **Ἕκτωρ δὲ** ὁ ποιητὴς ἐπανέρχεται εἰς τὴν 116 διήγησιν, **ἵκω** ἱκάνω, ἥκω, **ἀμφί μιν, εὕρομαί τι** ἐρωτῶ περί τινος, **κασίγνητος; ἕτης** ὁ (ἑταῖρος, ἕταρος, λατ. sat-elles ὁπαδὸς) ἰδικός, συγγενής, **ἔπειτα** μετὰ τὰς ἐρωτήσεις, **ἄνωγα; ἑξείης** ἑξῆς, κατὰ σειράν, ὅπως ἑκάστη συνήντα αὐτόν, **δὲ** ἀλλὰ (τὸ κακὸν ἤδη εἶχε γίνει), **κῆδος** τὸ (*κήδω* λυπῶ, caed-o) πένθος, **ἐφῆπτο** (ἐφάπτομαι) εἶχον ἐπικρεμασθῆ.—*242-52* **ξεστὸς**· 3 πελεκητός, **αἴθουσα** (στοὰ) στοά, χῶρος μεταξὺ τοίχου καὶ παραλλήλου σειρᾶς κιόνων ὑπόστεγος· τὸ ὄνομα διὰ τὸ ἄπλετον φῶς· **αὐτὰρ** ἀντὶ δηλαδή, **ἐν αὐτῷ** ἐντὸς τῆς αὐλῆς αὐτοῦ, **θάλαμος** ἀ. κοιτών, **δεδμημένος** (*δέμω* οἰκοδομῶ), **μνηστὸς** 3 (*μνάομαι* ζητῶ σύζυγον, πρβλ. *μνηστήρ, μνηστή, προμνήστρια* ἡ συμπεθεριάστρα) νόμιμος, **κούρη** θυγάτηρ, **ἑτέρωθεν** ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς αὐλῆς, ἀπέναντι τῶν πρώτων, **τέγεος** (3 *τέγω* στέγω, λατ. tego) καλῶς ἐστεγασμένος, **αἰδοῖος** 3 (αἰδὼς) σεβαστός, ἔντιμος, **ἔνθα** ἐκεῖ, ἡ ἀπόδοσις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ 242 μετὰ τὴν διακοπὴν 243..., **ἠπιόδωρος** 2 ὁ δίδων γλυκαντικὰ δῶρα, φιλόδωρος, **ἐναντίη** ἀντιμέτωπος (ἐξερχομένη ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὴν αὐλήν), **εἰσάγουσα** εἰς τὸν θάλαμόν της 247-8.— **253-57 ἐν φῦ** ἐφύτρωσεν ἐντὸς τῆς χειρός, ἔθλιψε θερμῶς τὴν χεῖρα, **ἄρα** εὐθύς, **οἱ χειρί, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** στερεότυπος φράσις=εἶπε (ἐκυριολεκτεῖτο ἐὰν ὁ χαιρετίζων ἀνέφερεν ὀνομαστὶ τὸν χαιρετιζόμενον), **τίπτε; θρασὺς** πεισματώδης, **ἦ μάλα δὴ** βεβαιότατα, **τείρω; δυσώνυμος** κατηραμένος, **ἀνίημι** παρακινῶ, **ἐλθόντα** ἐνθάδε, **ἀνασχεῖν** ἐξ ἄκρης πόλιος.—**258-62 ἐνείκω** ἤνεικα ἤνεγκα, **σπείσῃς** σπένδω, **καὐτὸς** ὡς καὶ οἱ θεοὶ θὰ εὐφρανθῶσι, **ὀνήσεαι** μέλ. ὁρ. **ὀνίναμαι** ἀναψύχομαι, δροσίζομαι, **ἀέξω** αὔξω, **μέγα** κτγρ. προληπτ. εἰς τὸ *μένος*: μεγάλως πολλαπλασιάζει τὴν δύναμιν, **ὡς** ὅπως, εἰς τὸ *κεκμηῶτι*, **τύνη** σὺ (*τύ*, λατ. tu), **ἔται** ἐνταῦθα μετὰ γενικωτέρας σημ.: συμπολῖται, ἰδικοί σου.— **263-8 κορυθαίολος; ἀείρω** φέρω (κυρίως: αἴρω τὸ ποτήριον), **μελίφρων** ὁ εὐφραίνων τὴν καρδίαν, **ἀπογυιόω** (*γυῖα*) παραλύω τὰ μέλη: μήπως π., **λάθωμαι** χάσω, στερηθῶ, **μένος** ἡ ὁρμή, ἡ δύναμις πρὸς ἐπίθεσιν, **ἀλκὴ** ἡ δύναμις πρὸς ἄμυναν (*ἀλέξω*), **λείβω** σπένδω (*λοιβή*), **αἴθοψ** (ὁ ἔχων αἰθὴν (αἴθουσαν) τὴν ὄψιν) σπινθηροβολῶν, ἀπαστράπτων, **ἄζομαι** (*ἅγ-ιος*) εὐλαβοῦμαι, **οὐδέ πῃ ἔστι** οὐδαμῶς δὲ εἶναι δυνατόν, **κελαινεφής; λύθρον** ἢ *-ος* (ἅγν. ἡ ὀνομ.) αἷμα μετὰ κονιορτοῦ, ῥύπος (λατ. cru-or. *λυ-λῦ-μα* ῥύπος, *λυμαίνομαι-ἀπολυμαίνομαι*), **παλάσσομαι** (*πηλός*, palus) ῥαντίζομαι, μολύνομαι, **εὐχετάομαι** εὔχομαι, ὡς *ναίω-νεαιτάω*.

237 Σκαιαὶ πύλαι· ἡ λ. *σκαιὸς* σημαίνει τὸν ἀριστερὸν (λατ. scaevus, Scaevo!a), ἀπὸ τῆς οἰωνοσκοπίας δὲ Α 69 καὶ τὸν δυτικὸν (διότι ὁ οἰωνοσκόπος βλέπων πρὸς Β πρὸς τὸν Ὄλυμπον ἔχει τὴν ἀριστερὰν χεῖρα πρὸς Δ)· ὅθεν αἱ Σκαιαὶ πύλαι θὶ ἦσαν Δ ἢ ΒΔ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν· αἱ αὐταὶ (;) καλοῦνται καὶ Δαρδάνιαι, εἶναι δὲ αἱ μόναι πύλαι αἱ μνημονευόμεναι παρ' Ὁμήρῳ. Βεβαίως ἡ πόλις θὰ εἶχε καὶ ἄλλας πύλας, τοὐλάχιστον ἡ λ. Σκαιαὶ ὑποδηλοῖ τὴν ὕπαρξιν καὶ ἀνατολικῶν πυλῶν.—**φηγὸς** δρῦς μετ' ἐδωδίμων καρπῶν παρὰ τὴν πόλιν πρὸ τῶν Σκαιῶν πυλῶν, ὑψηλὴ καὶ ὡραία, καθιερωμένη εἰς τὸν Δία· κατὰ τὸν Schliemann οὕτως ἐκαλεῖτο λόφος ἐγγύτατα τῆς Δ πλευρᾶς τῶν τειχῶν.—**238 ἄλοχοι** εὑρίσκοντο ἐπὶ τοῦ πύργου τοῦ τείχους τοῦ παρὰ τὰς πύλας ἀναμένουσαι νὰ μάθωσι παρὰ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐρχομένων εἰδήσεις περὶ τῶν οἰ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κείων. — *242-50* Ὁμηρικὸν ἀνάκτορον ἔχει συνήθως τὴν ἀκόλουθον διάταξιν Πίν. ΙΓ· συνίσταται α΄) ἐκ τῆς **αὐλῆς** Α, ὑπαίθρου, συνήθως σχήματος τετραγώνου, ἐν ᾗ καὶ κυκλοτερὴς βωμὸς τοῦ Ἑρκείου Διός· ἡ αὐλὴ ἔχει στοὰς πρὸς τὰ ἔσω φωτιζομένας ἁπλέτως, τὰς **αἰθούσας**, σχηματιζομένας διὰ σειρᾶς κιόνων παραλλήλων πρὸς τὰς πλευρὰς αὐτῆς (ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Τίρυνθος σῴζονται κατὰ χώραν αἱ λίθιναι βάσεις τῶν ξυλίνων κιόνων)· εἰς τὴν αὐλὴν εἰσερχόμεθα ἔξωθεν διὰ **προθύρου** Κ ἔχοντος στοὰς ἑκατέρωθεν· β΄) ἐκ τοῦ **μεγάρου** Μ, μεγάλου ὀρθογωνίου ἢ τετραγώνου δωματίου, φέροντος ἔσωθεν τέσσαρας μεγάλους ξυλίνους κίονας, ὑποβαστάζοντας τὴν ὀροφήν, καὶ μεταξὺ τῶν βάσεων αὐτῶν τὴν ἑστίαν ἢ ἐσχάραν, ἐν δὲ τῇ ὀροφῇ ὀπαῖον (ὡς τροῦλλον), ἵνα φωτίζηται (διότι παράθυρα δὲν ὑπῆρχον) καὶ ἐξέρχωνται οἱ καπνοί. Τὸ μέγαρον εἶχεν ἐκ τῆς αὐλῆς τὴν εἴσοδον, ἥτις ἐσχηματίζετο ἐκ προεκτάσεως τῶν δύο πλαγίων τοίχων τοῦ μεγάρου πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἐκ διατομῆς αὐτῶν δι' ἐγκαρσίου τοίχου φέροντος θύρας καὶ διαιροῦντος τὴν εἴσοδον εἰς δύο τμήματα, 1) τὸ πρόσθιον πρὸς τὴν αὐλὴν τὸ καλούμενον **αἴθουσαν δώματος**, καὶ 2) τὸ ὄπισθεν τὸ ἀμέσως πρὸ τοῦ μεγάρου, ὅπερ ἐκαλεῖτο **πρόδομος** Κ. Ὁ πίναξ παριστᾷ διάγραμμα τοῦ ἐν Τίρυνθι ἀνακτόρου· ἡ προσθία πρόσοψις τοῦ ἐν Μυκήναις βασιλικοῦ μεγάρου κατ' ἀναπαράστασιν Πίν. ΙΗ΄. 1.—Ὡς ἐνδιαίτημα τῆς οἰκογενείας ἐχρησίμευε τὸ μέγαρον, ὅπου ἔτρωγον οἱ οἰκοδεσπόται, συνεσκέπτοντο, ἐδέχοντο, ἠργάζοντο, ἐκοιμῶντο δὲ ἐν τῷ βάθει τοῦ μεγάρου, μυχῷ δόμοιο, ἐν ἰδίῳ θαλάμῳ, ἐκεῖ δὲ ἐκοιμῶντο καὶ τὰ μικρὰ αὐτῶν τέκνα (πρβλ. πολυαρίθμους κατοικίας ἐν πολλαῖς κώμαις τῆς Ἑλλάδος, αἵτινες καὶ σήμερον ἀδιαίρετοι οὖσαι χωρίζονται διὰ κιβωτίων ἢ ἄλλων ἀντικειμένων εἰς ἴδια τμήματα). Ἀλλ' οἱ ἔφηβοι υἱοὶ καὶ θυγατέρες καὶ δὴ οἱ ἔγγαμοι ἐκρίθη εὐπρεπέστερον νὰ ἔχωσιν ἰδίαν κατοικίαν, τὸν **θάλαμον**, κοιτῶνα ἅμα καὶ μέγαρον, ἀποτελούμενον ἐκ μικροτέρου μεγάρου καὶ προδόμου καὶ ἐπικοινωνοῦντα πρὸς τὴν πατρικὴν αὐλήν, ἐν ᾗ ἐκτίζετο· δύο τοιαύτας σειρὰς θαλάμων πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ἐκτισμένας ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ Πριάμου δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ.—Περὶ τὰ κύρια ταῦτα μέρη τοῦ ὁμηρ. οἴκου ὑπῆρχον καὶ δευτερεύοντα παραρτήματα, χρησιμεύοντα ὡς ἀποθῆκαι, λουτρὸν (ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς Τίρυνθος ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ προδόμου ἔφερε θύραν, δι' ἧς μετέβαινον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ λουτροῦ μ, εἰς ὃ κατὰ τὰ ὁμηρ. ἔθιμα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἤγοντο οἱ ξένοι, ἵνα λουσθῶσι), οἰκήματα χάριν τῆς ὑπηρεσίας κἄ.—Ὁ Πρίαμος ἐκ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ εἶχεν ἀποκτήσει 50 υἱοὺς καὶ 12 θυγατέρας.—*244-50.* Ἡ συμβίωσις αὕτη τῶν οἰκογενειῶν τῶν τέκνων μετὰ τῆς τοῦ πατρὸς εἶναι ὑπόδειγμα τῆς παλαιᾶς οἰκογενειακῆς κοινωνίας, συνοικήσεως τῶν ἐκγόνων τοῦ αὐτοῦ γενάρχου, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐν τῷ αὐτῷ κτήματι, ἔχουσι κοινὰς τὰς γαίας καὶ ζῶσι κοινῇ ἀπὸ τῶν προϊόντων κοινῆς ἐργασίας, τῶν μὲν ἀνδρῶν θηρευόντων, καλλιεργούντων τὴν γῆν, κατασκευαζόντων ὅπλα κλπ., τῶν δὲ γυναικῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰ οἰκιακὰ (ταῦτα συμβαίνουσι καὶ σήμερον πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν κώμαις)· ὁ Ὀδυσσεὺς ἀροτριᾷ, ὁ Πάρις βόσκει τὰ ποίμνια, ἡ Πηνελόπη εἶναι πρότυπον γυναικός, ἡ Ναυσικᾶ πλύνει τὰ ἐνδύματα τῆς οἰκογενείας, αἱ ἄνασσαι ὑφαίνουσι. Τὸ σύνολον τῶν συγγενικῶν οἰκογενειῶν ἐκλήθη ***πατριὰ*** ἢ ***πάτρα,*** ἧς προΐστατο ὁ γενάρχης, ὁ πατὴρ τῆς ἀρχικῆς οἰκογενείας (ὁ ὕστερον κληθεὶς πατριάρχης, ἐξ οὗ καὶ ὁ βίος πατριαρχικός), τούτου δὲ ἀποθνήσκοντος ὁ πρεσβύτατος υἱὸς ἢ ὁ ἀσκῶν μεγίστην ἐπιρροὴν διὰ τῆς προσωπικότητος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Οὕτως ἐμορφώθησαν καὶ αἱ πρῶται κῶμαι (μορφοῦνται δὲ καὶ σήμερον) καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διὰ τί τὸ παλαιότατον πολίτευμα ἐν Ἑλλάδι ἦτο μοναρχικόν, διότι ἑκάστη κώμη ἐβασιλεύετο. Ἑκάστης κώμης οἱ κάτοικοι ἦσαν συγγενεῖς ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας καταγόμενοι, ἡ δὲ κώμη συνήθως ἐλάμβανε τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρύσαντος αὐτὴν γένους (Βουτάδαι, Δαιδαλίδαι, Εὐπυρίδαι, Θυμοιτάδαι καὶ καθ᾽ ὅλου τὸ $^1/_4$ τῶν δήμων Ἀττικῆς ἔφερε τοιαῦτα ὀνόματα). Διὰ τοῦ χρόνου αὐξανομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων κώμης τινὸς καὶ τῶν ἀναγκῶν ἐπῆλθε κατ᾽ ἀνάγκην κατανομὴ τῆς ἐργασίας καὶ ἐμορφώθησαν αἱ ποικίλαι ἐπαγγελματικαὶ τάξεις· ἤδη ὁ Ὅμηρος μνημονεύει χαλκέων, σκυτοτόμων, κεραοξόων, κεραμέων, ἁμαξοπηγῶν, τεκτόνων, ἀλλ᾽ οἱ πολλοὶ τῶν κατοίκων ἦσαν αὐτουργοί, ἐν ἀνάγκῃ δὲ μετεκαλοῦντο καὶ ἔξωθεν τεχνῖται.—Τὸ σύστημα τῶν κωμῶν ὑφίστατο ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους (ἐν Αἰτωλίᾳ, ἐν Ἀρκαδίᾳ, ἐν Ἀττικῇ οἱ δῆμοι, καὶ ἀλλαχοῦ), ἀλλ᾽ ἤδη ἐνωρὶς ἢ πλείονες συγγενεῖς κῶμαι ἡνοῦντο οἰκειοθελῶς εἰς μίαν πόλιν ἢ ὑπήγοντο εἰς κώμας, αἵτινες ἐν ἐπικαίρῳ θέσει κείμεναι προήχθησαν ἐκ τῆς ἐμπορίας εἰς πόλεις, ἢ ὁ κραταιότερος κώμης τινὸς ἡγεμὼν ἠνάγκαζε τὰς λοιπὰς ἀναγνωρίσωσι τὴν ἰδίαν ὡς τὸ κέντρον τῆς χώρας, ὡς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, ἑνουμένης πολιτικῶς (Θησεύς)· ἐν οἱαδήποτε τῶν περι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πτώσεων τούτων ὁ ἡγεμὼν τῆς πρωτευούσης ἀνεγνωρίζετο ὡς ὁ ὕπατος βασιλεύς, ὁ βασιλεύτατος, οἱ δὲ λοιποὶ ἡγεμόνες, οἱ πρεσβύτατοι τῶν γενῶν καὶ οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν ἐν ταῖς κώμαις, ὡς ἄνακτες (δημογέροντες) ἀπετέλουν τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως—*252* **εἰσάγουσα** εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς.—*258* **μελιηδέα** ἡ συχνὴ χρῆσις τοῦ μέλιτος ἐν τοῖς συνθέτοις, *μελίφρων, μελίκρητον, μελίγηρυς, μελίρρυτος* μαρτυρεῖ τὴν εὐρεῖαν ἐν τῇ ἀρχαιότητι χρῆσιν τοῦ μέλιτος, ἀντικαθιστῶντος καὶ τὴν συνήθη παρ' ἡμῖν σάκχαριν.—*266* **χερσὶν ἀνίπτοισιν** οἱ ἀρχαῖοι πρὸ πάσης ἱεροπραξίας ἔπλυνον τὰς χεῖρας, ἵνα προσέρχωνται καθαροὶ πρὸς τοὺς θεούς.

269-78 **ἀγελῄη** (ἄγουσα λείαν) λαφυραγωγός, **θύος** τὸ (*θύω*); **ἀολλίζω** (*ἀολλὴς*) ἁθροίζω (διὰ τῶν θεραπαινῶν), 271-8=90-7, **τοὶ** σοί, **θὲς** καὶ **ὑποσχέσθαι**.—*279-85* **μετελεύσομαι** ἐλεύσομαι μετὰ Πάριν, **αἴ κ'** πλ. ἐρ., **εἰπόντος ἀκουέμεν** νὰ ὑπακούσῃ εἰς τοὺς λόγους μου, **χάσκω**, *ἔχανον, κέχηνα*: εἴθε νὰ ἀνοίξῃ καὶ νὰ καταπίῃ, **αὖθι** ἐκεῖ, ὅπως εὑρίσκεται, πρὶν μεταβῇ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, **ἔτρεφε** (μὶν) μέγα πῆμα κτγρ., **Ἄιδος** (δόμον), **φαίην κε** θὰ ἠδυνάμην νὰ βεβαιώσω, **ὀιζὺς**-ύος ἡ (ἐπιφ. *οἴ*) θλῖψις, πικρία (*ὀιζυρός*), **ἄτερπος** (*α-τέρπειν*) πικρός, φαρμακερός, **φρένα ἐκλελαθέσθαι** ὅτι ἡ ψυχή μου ἐλησμόνησεν ἐντελῶς, ὅτι ἔφυγεν ἐντελῶς ἀπ' ἐπάνω της.—*286-96* **βλώσκω**, *ἔμολον*, ἔρχομαι (*μολὼν λαβέ, αὐτό-μολος*), **μέγαρα** τὸ ὅλον ἀνάκτορον, **ἀμφίπολος** (*ἀμφὶ* (τὴν δέσποιναν)-*πέλομαι*) θεράπαινα, **κατὰ ἄστυ** (περιερχόμεναι), **θάλαμος** ἀποθήκη, **κηώεις** 3 (*καίω*, **κῆος* θυμίαμα) εὐώδης, **ἔσαν οἱ** (οἴ), **παμποίκιλος** 2 (pingo) ὁλοκέντητος, **Σιδονίηθεν** ἐκ τῆς χώρας τῆς Σιδῶνος ἐν Φοινίκῃ, **Ἀλέξανδρος** Πάρις, **ἐπιπλὼς** μτχ. ἀορ. τοῦ *ἐπιπλώω* ἐπιπλέω, **τὴν ὁδὸν** κατ' ἐκεῖνο τὸ ταξείδιον, **εὐπατέρεια** ἡ ἔχουσα εὐγενεῖς πατέρας, εὐγενής, **ἀνάγω** ἀπάγω διὰ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, **αἴρομαι** λαμβάνω, **ποικίλματα** ἐνυφασμένα κοσμήματα, **ἀστὴρ ὡς** ἀναστροφή, **ἀπέλαμπε** λαμπρῶς ἠκτινοβόλει, **νείατος** (*νέος*) ἔσχατος (πρβλ. novissimum agmen, νεώταται εἰδήσεις) κατώτατος, **βῆ ἴμεναι** ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ, **μετασσεύομαι** ἀκολουθῶ ἐν σπουδῇ.—*297-311* **ὤιξα** *οἴγω*, **ἱππόδαμος** (ἱπποδαμαστὴς) ἁρματηλάτης, **ἔθηκαν** διώρισαν, **ὀλολυγὴ** ἡ (*ὀλολύζω* λ. π.) ἀλαλαγμὸς (γυναικῶν ἐπικαλουμένων θεότητά τινα): ἐν μέσῳ ἀλαλαγμῶν, **εὐχομένη ἠρᾶτο** εὐχ. παρεκάλει, **ῥυσίπτολις** 2 (*ῥύομαι* σῴζω) πολιοῦχος, **ἆξον δὴ** θραῦσον πλέον, τέλος πάντων ἔγινεν ἀνοικονόμητος, **καὶ αὐτὸν** ὡς καὶ τὸ δόρυ.., **προπάροιθε** ἔμπροσθεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

270 **θύεα** ὡς τοιαῦτα ἐχρησίμευον ξύλα συκῆς, ἀμπέλου, δάφνης, μύρτου καὶ δὴ τῆς θυίας, εὐώδους δένδρου (εἴδους ἀρκεύθου, κέδρου, παρ᾽ ἡμῖν *τούγιας*)· ὁ λιβανωτὸς ἄγνωστος παρ᾽ Ὁμήρῳ.—*280* **Πάρις** μετὰ τὴν ἀτυχῆ μονομαχίαν πρὸς τὸν Μενέλαον εἶχε καταφύγει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. — *288* **κηώεις**· δωμάτια ἢ ἐνδύματα ἐπληροῦντο μύρων, δι᾽ ὧν καὶ μύες ἢ σῆτες ἀπείργοντο τῶν ἐνδυμάτων καὶ ἅμα οὐδετεροῦντο αἱ κακαὶ ὀσμαί, ἃς κνῖσα καὶ σωροὶ κόπρου ἠπείλουν νὰ μεταδίδωσιν εἰς τὴν ὁμηρ. οἰκίαν. Τὰ μύρα ἴσως θὰ ἐκομίζοντο ἔξωθεν καὶ δὴ ἐκ Φοινίκης.—**κατεβήσετο,** διότι ὁ θάλαμος ἦτο ὑπόγειος καὶ γενικῶς ὑπόγειοι ἦσαν οἱ θάλαμοι, ὅπου ἐφυλάσσοντο πολύτιμα πράγματα ἢ θησαυροί. Ἐν τῷ μεγάρῳ ὑπῆρχον κιβώτια μετ᾽ ἐνδυμάτων καὶ ἐκ τούτων εἶχε συστήσει ὁ Ἕλενος νὰ προσενεχθῇ ὁ πέπλος, ἀλλ᾽ ἡ Ἑκάβη κατέβη εἰς τὸν θάλαμον, ἵνα λάβῃ τιμιώτερον πέπλον.—Τί ἀπέγινεν ἡ Εὐρυδίκη ἀποσιωπᾷ ὁ ποιητὴς ὡς ἐπουσιῶδες.—*290* **Σιδονίων**· ἡ βιομηχανία καὶ δὴ ἡ ὑφαντικὴ καὶ τῶν χειροτεχνημάτων εἶχε προαχθῆ πολὺ ἐν Φοινίκῃ, ἐν ᾧ ἐν Ἑλλάδι διὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Δωριέων ὡς ἐν μεσαιωνικῇ περιόδῳ μοῦσαι καὶ τέχναι εἶχον μαρανθῆ. Ὁ Πάρις φεύγων ἐκ Σπάρτης μετὰ τῆς Ἑλένης ἀπεπλανήθη εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐκεῖθεν διελθὼν διὰ Φοινίκης ἐπανέκαμψεν οἴκαδε. Ἐν εὐπλοίᾳ ὁ πλοῦς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τροίας ἦτο τριήμερος.—*292* **εὐπατέρεια** ὡς θυγάτηρ τοῦ Διὸς Α 113. — *294* **ποικίλμασι**· ταῦτα ἢ θὰ εἶχον ἐνυφανθῆ ἤ, ἐὰν ληφθῇ ἡ λ. κυριολεκτικῶς (πρβλ. τὸ λατ. pingo), θὰ εἶχον κεντηθῆ· πρβλ. τὴν κατάκοσμον ἐσθῆτα τῆς λεγομένης θεᾶς τῶν ὄφεων ἐν τῇ Μυκηναίᾳ αἰθούσῃ ἐν τῇ Προθήκῃ *62* τῶν Κρητικῶν ἐκμαγμάτων ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι.—*295* **νείατος**· μόνον τὰ καθημερινῆς χρήσεως ἀντικείμενα τοποθετοῦμεν ἄνωθεν τῶν κιβωτίων, ἵνα ἔχωμεν πρόχειρα—*298* **θύρας** τοῦ ναοῦ· ταύτας ἤνοιγεν ἡ καλουμένη **κληὶς** (κλείς), μετάλλινος μικρὸς μοχλὸς εἰσαγόμενος δι᾽ ὀπῆς τῆς θύρας, ἵνα ἀπωθήσῃ τὸν ξύλινον μοχλὸν τὸν κλείοντα ἔσωθεν αὐτήν.—*299* **Κισσηὶς** θυγάτηρ τοῦ Κισσοῦ (Κισσέας-ῆς), Θρᾳκὸς βασιλέως.—*300* **ἔθηκαν**· τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα πολλάκις ἦτο κληρονομικόν, ἄλλοτε αἱρετόν, ὡς ἐνταῦθα, ἄλλοτε παρείχετο διὰ κληρώσεως, ἄλλοτε ἐπωλεῖτο· ἡ διάρκεια τοῦ ἀξιώματος ἐνιαυσία ἢ διὰ βίου· ἰδ. Α. 62.—*301* **ὀλολυγῇ**· ἐν εὐχῇ καὶ θυσίᾳ αἱ γυναῖκες ἐκβάλλουσιν ὀλολυγήν, κραυγὴν νενομισμένην περιλαμβάνουσαν ἴσως ἐπιφωνήματά τινα.—**ἀνέσχον**· ἐπὶ ἐγγλύπτων λίθων ἀνατείνουσιν ἀμφοτέρας τὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χεῖρας ἢ τὴν ἑτέραν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀρχοῦνται ἐπιτελοῦσαι ἱερὰν ὄρχησιν.—*305* Διὰ τί ἡ πολυωνυμία τῆς θεᾶς;—*307* **πρηνέα**· ἡ Θεανὼ εὔχεταί τι πλέον τοῦ Ἑλένου.— *308* **ἐνὶ νηῷ**· πῶς πρέπει νὰ νοηθῇ;—*311* **ἀνένευε** ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἐκ τῶν πραγμάτων· ὅθεν δὲν πρόκειται περὶ πραγματικῶν νευμάτων τῆς θεᾶς.

312-20 **βεβήκει** εἶχεν ἐκκινήσει, **αὐτὸς** ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τοὺς ἄνδρας, **ἐριβῶλαξ** ἡ (ἐρι-βῶλος) (ἡ ἔχουσα μεγάλους βώλους) εὔφορος (κ. ἐρίβωλος), **τέκτων** ὁ (τεύχω, τέχνη) τεχνίτης, κτίστης, 316 **οἳ** οὗτοι, **ἐγγύθι τε** ἀντὶ ἐγγύθι Πριάμοιό τε, **ἔνθα** ἐκεῖ, **ἄρα** κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, **ἐνδεκάπηχυ, πῆχυς** τὸ μῆκος τοῦ πήχεως τῆς χειρός, **πάροιθε δουρὸς** ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ δόρατος, **περιθέω** περιβάλλω, **πόρκης** ἀ. κρίκος, δακτύλιος συνέχων τὸ ἀκόντιον μετὰ τοῦ σωλῆνος τῆς λόγχης.—*321-5* **ἔπω** ἀσχολοῦμαι, περιποιοῦμαι, **ἀφάω** ψηλαφῶ (διὰ νὰ ἴδῃ ἂν εὑρίσκοντο ἐν καλῇ καταστάσει), δοκιμάζω, **ἀγκύλος** 3 καμπύλος, **ἄρα** τότε, συγχρόνως, **δμωὴ** ἡ (δάμνημι) δούλη, δμὼς ὁ, δμωός, δοῦλος δοριάλωτος (ὅστις πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἠδύνατο νὰ εἶναι καὶ εὐγενής), **ἧστο** ἐκάθητο, **περικλυτὸς** ἐξακουστός, περίφημος.—*326-31* **νεικέω** (νεῖκος ἔρις) (ἐρίζω) ἐπιπλήττω, **αἰσχρὸς** προσβλητικός, **δαιμόνιε** ἀλλόκοτε, περίεργε ἄνθρωπε· πῶς ἡ σημασία αὕτη; **οὐ μὲν καλὰ** ἀληθῶς δὲν εἶναι ὀρθὸν αὐτό, τὸ ὁποῖον κάμνεις, ὅτι, **χόλος** χόλιασμα, ἐχθροπάθεια, **τόνδε** ὃν ἐγὼ βλέπω, **ἐντίθεμαι θυμῷ** βάλλω μέσα εἰς τὴν ψυχήν μου, **φθινύθω** (φθίνω) φθείρομαι, **αἰπύς**; **αὐτὴ** (αὔω) (κραυγή,) μάχη (θορυβώδης), **δαίω**; ἀμφιδέδηε ἔχει ἀνάψει ὁλόγυρα, **μάχομαι** ἐπιτιμῶ, **μεθίημι** ἀποχωρῶ, **στυγερὸς** (στυγέω) 3 φρικαλέος, ἀποτρόπαιος, **ἄνα** (πρόθ. ἐπιρ.) ἐπάνω, ἐγέθητι, **τάχα** ταχέως, **θέρ-ομαι** (θερμαίνομαι) καίομαι, **δήιος** (δαίω) καυστικός, φλογερός, **πυρὸς** γεν. διαιρ. ἀπὸ πῦρ, διὰ πυρός,—*332-6* **αἶσα**; **κατ' αἶσαν** ὀρθῶς, δικαίως, **ὑπὲρ αἶσαν** ἀδίκως, **τοὔνεκα** (τοῦ ἕνεκα), **συντίθεμαι** βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, 335 **τοὶ** (σοὶ) μάθε ὅτι, **τόσσον**, εἰς ὃ ἀκολουθεῖ **ἔθελον δὲ** ἀντὶ: ὅσσον ἐθέλων, αἰτιολ. μετοχῆς ἀντιστοιχούσης εἰς τὸ χόλῳ-νεμέσσι, δηλοῦντα αἴτιον, **νέμεσις-ιος** ἡ ἀγανάκτησις, **ἄχος** τὸ (λ. π.) λύπη, πόνος, **προτραπέσθαι** νὰ παραδοθῶ εἰς τὴν λύπην μου, νὰ παρηγορήσω τὸν πόνον μου.—*337-9* **παράφημι** συμβουλεύω, **λώιον** λῷον (συγκ. τοῦ ἀγαθὸς), καλύτερον, **ὧδε κατ' ἔννοιαν** ὑποκ. τοῦ **ἔσεσθαι**: τόδε, ἐὰν μετάσχω τοῦ πολέμου· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς νομίζω ὅτι τοῦτο θὰ εἶναι τὸ καλύτερον, **ἐπαμείβομαι** ἀλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λάσσω (ἐκ περιτροπῆς ἐπισκέπτομαι), ἐναλλάσσω.—*340-1* **ἐπιμένω** περιμένω, **δύω** ὑποτ. θέλω νὰ ἐνδυθῶ τὰ ὅπλα μου, ἂς ἐνδυθῶ τὰ ὅπλα, νά· ἢ ὑποτ. μετὰ προστ. ὡς ἀττ. *φέρε σκεψώμεθα κλπ.*, **ἀρήιος** (*ἄρης*) πολεμικός, **μέτειμι** ἔρχομαι κατόπιν, **κιχάνω**;—*342-8* **δαὴρ** -έρος ἀνδράδελφος, **κύων** ἀναιδής, **κακομήχανος** κακότροπος, κακοῦργος, **κρυόεις** 3 (*κρύος* τὸ) παγερός, φρικαλέος, **ὄφελε οἴχεσθαι** εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος, **προφέρω** φέρω μακρὰν: νά με εἶχε φέρει μακρὰν χωρὶς νά με γυρίσῃ, **ὅτε πρῶτον** εὐθὺς μόλις, **θύελλα ἀνέμοιο** ἀνεμοστρόβιλος, **φλοῖσβος** λ. π. ὁ γλυκὺς ἦχος τῆς μετρίως κινουμένης θαλάσσης, **πολύφλοισβος** πολυτάραχος, **ἔνθα** ὅπου (ἀναφ. τελ. ἵνα ἐκεῖ), **ἀπόϝερσε** ἀόρ. ἀχρ. ῥήμ. (ἴσως τοῦ *ἔρρω*, *ἔρρ᾽ ἐς κόρακας χάσου*, ἴσως καὶ τοῦ ἀποϝράω), μετὰ τοῦ *κὲν* θά με παρέσυρε κατὰ διαβόλου, **πάρος** (κατ᾽ ἔννοιαν: ἀντὶ νά).—*349-53* **ἐπεί γε** ἀφ᾽ οὗ ἅπαξ, **ὧδε** ὅπως τώρα γίνονται, **τεκμαίρομαι** (*τέκμωρ* οὐ. ὅριον) ὁρίζω, **ἔπειτα** τότε τοὐλάχιστον, **ἄκοιτις**; **εἴδει** (*κεν*) νὰ εἶχε συνείδησιν, νὰ συνῃσθάνετο, **νέμεσις** κατάκρισις (ἐξ ἠθικῆς ἀγανακτήσεως, δικαία), **αἴσχεα** ὕβρεις, **οὔτ᾽ ἄρ᾽** οὔτε τώρα ὡς φαίνεται, **ἔμπεδοι φρένες** ὑγιὴς νοῦς, **ὀπίσσω** ἐν τῷ μέλλοντι, **τῷ** διὰ τοῦτο, ὅθεν, **καὶ** εἰς ὅλην τὴν ἔννοιαν, δηλῶν τὴν συμφωνίαν ἀκολουθίας καὶ λόγου, **ἐπαυρίσκομαι** ἀπολαύω, δρέπω τοὺς καρποὺς (τῶν μὴ ἐμπέδων φρενῶν).—*354-8* **δίφρος** (*δύο φέρων*) κάθισμα ἁπλοῦν ἄνευ ἐρείσματος νώτων καὶ βραχιόνων, **σὲ φρένας, σὲ μάλιστα, ἀμφιβέβηκε** πιέζει, βαρύνει, πνίγει, **πόνος** ὁ ἀγών, **ἄτη** διατάραξις τοῦ νοῦ, τύφλωσις, καὶ ἐντεῦθεν: ἁμάρτημα, **ἐπὶ θῆκε** ἐπεκρέμασε, προώρισε, **ἀοίδιμος** 2 (*ἀοιδός, ἀοιδή, ἀείδω* ᾄδω) ἀντικείμενον ᾠδῆς, ψαλσιμάτων, ἵνα μᾶς κρεμάσουν κουδούνια, **καὶ ἐσσομένοισι** καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.—*359-62* **φιλέουσά περ** παρ᾽ ὅλην σου τὴν ἀγάπην, **οὐδὲ** ἀλλὰ δὲν (διότι δέν), **ἐπέσσυται**, πρκμ. τοῦ *ἐπισσεύομαι*, σπεύδει, προθυμοποιεῖται, ποθεῖ, **ὄφρα ἐπαμύνω** ἡ τελ. πρότασις ἀντὶ τίνος κεῖται; **ποθὴ** πόθος, **μέγα** σφόδρα.—*363-8* **ὄρνυμι** κεντῶ, **καὶ αὐτὸς** καὶ μόνος του, χωρὶς νὰ περιμένῃ ἔξωθεν παρακινήσεις, **ὥς κεν** τί διορίζει ἡ τελ. πρότασις; **καταμάρπτω** καταλαμβάνω, καταφθάνω, **καὶ γὰρ** τὸ *καὶ* εἰς τὸ *οἰκόνδε*, **ἴδωμαι** ὁ. μ. τύπος ἀντὶ τοῦ ἐνεργ., **οἰκεύς**, *οἰκῆες* οἰκεῖοι, **ἢ-ἤ** διπλ. ἐρ. ἐὰν--ἤ, **αὖτις ἵξομαι** θὰ ἐπανέλθω, **ὑπότροπος** γυρίζων ὀπίσω, **ἤδη** τώρα ἀμέσως, **δαμώσιν** ἀντὶ *δαμῶσιν* (*δαμά(σ)ουσιν*) μέλ., **ὑπὸ χερσὶ** ὑπὸ τὸ κράτος τῶν χειρῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

313 **Ἀλέξανδρος-Πάρις**· διὰ τί ἡ διωνυμία; — *314* **αὐτὸς ἔτευξε**· οἱ ἥρωες ὡς ἐν κινδύνῳ εἶναι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος, οὕτως ἐν εἰρήνῃ ποιμαίνουσι, παρασκευάζουσι τὸ φαγητόν, γεωργοῦσιν ἢ ἐποπτεύουσι τὰς ἐν τοῖς κτήμασιν αὐτῶν συντελουμένας ἐργασίας 244-50. — *316* **θάλαμος** τὸ μέγαρον, ὁ κοιτὼν τῶν ἐφήβων καὶ τῶν ἐγγάμων· **δῶμα** ἄδηλον τί σημαίνει· ἴσως τὴν αὔθουσαν δώματος καὶ τὸν πρόδομον κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ θαλάμου· κατ' ἄλλους τὰ οἰκήματα τῆς ὑπηρεσίας. — *317* Οἱ σπουδαιότεροι τῶν υἱῶν τοῦ Πριάμου εἶχον ἰδίαν κατοικίαν, ἀλλὰ παρὰ τὴν πατρικὴν ἱδρυμένην. — *320* **πόρκης** συγκρατῶν στερεώτερον αὐλὸν καὶ καυλὸν (τὸ ἄκρον τοῦ δόρατος τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν αὐλόν), ἵνα μὴ ἀποσπᾶται ἡ λόγχη ἀπὸ τοῦ δόρατος. Ἐκ τοῦ μεγάλου ὕψους τοῦ δόρατος ἐξάγεται καὶ τὸ μέγα ὕψος τοῦ ἥρωος, ὃν ἀλλαχοῦ ὁ ποιητὴς παραβάλλει πρὸς ὄρος νιφόεν. — *321-2*. Τὰ ὅπλα ἐστήνοντο ὄρθια ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ μεγάρου ὡς ὁ κάλλιστος κόσμος ἡρωικῆς κατοικίας, ὅπως ἐν ταῖς μεσαιωνικαῖς αἰθούσαις τὰ ὅπλα τῶν ἱπποτῶν ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν τοίχων. — *322* **θώρηξ** συνίστατο ἐκ δύο μεταλλίνων γυάλων (κοίλων πλακῶν), καλυπτόντων τὸ στῆθος καὶ τὰ νῶτα καὶ συνδεομένων πρὸς ἄλληλα· πῶς ὅμως ἦσαν διαμεμορφωμένα τὰ γύαλα, πῶς συνεδέοντο, οὐδὲν λέγει ὁ ποιητής. Ὁ ἀρχαιότατος θώραξ θὰ ἦτο δερμάτινος φορούμενος ὡς ἔνδυμα· πρβλ. τὸ ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν, ὅπου διακρίνεται διὰ τοῦ μελανοῦ χρώματος φέρων καὶ χειρίδας· εἶτα ἐφηρμόζοντο ἐπ' αὐτοῦ μετάλλινα πέταλα πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἀμυντικότητος, ἕως ἐγένετο ὅλος μετάλλινος. Τμῆμα γυάλου ἀπόκειται ἐν ΑΑΜ ἐν τῇ Χαλκοθήκῃ ἐν *199*. 6441. — **ἀγκύλα τόξα**· ἀσπὶς καὶ θώραξ δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν ὁπλισμὸν τοξότου· ὁ Πάρις πρόκειται νὰ ἐκλέξῃ. — *323* **δμωαί**· κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὑπάρχουσι τρεῖς τάξεις κατοίκων, α') οἱ εὐγενεῖς, β') οἱ ἐλεύθεροι πολῖται (δῆμος) καὶ γ') οἱ δοῦλοι, εἰς οὓς ἀνήκουσι καὶ οἱ δμῶες. Ἡ λ. ἀρχῆθεν ἐσήμαινε τὸν δοριάλωτον, τὸν ἀνήκοντα εἰς λαὸν ὑποταχθέντα, ὡς ἦσαν οἱ Εἵλωτες τῆς Λακωνικῆς καὶ οἱ πενέσται τῆς Θεσσαλίας, καὶ κατὰ τοῦτο θὰ διεκρίνοντο τῶν ἄλλων δούλων, ἀλλ' ἄδηλον ἂν ἡ διάκρισις αὕτη ὑφίστατο παρ' Ὁμήρῳ. Παρὰ τούτῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων εἶναι μικρός, μόνον δὲ οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ εὐγενεῖς ἔχουσι πολλοὺς ἢ δοριαλώτους ἢ ἀγορασθέντας ἀπὸ πειρατῶν, μεταξὺ δὲ ἐλευθέρων καὶ δούλων ὑφίσταται οὐχὶ μέγα χάσμα, ἀλλὰ τοὐναντίον συνήθως οἰκεία ἀναστροφή, διότι ὡς πιστοὶ θεράποντες τῶν κυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρίων δύνανται νἀπολαύωσι μεγάλης ἐκτιμήσεως καὶ φιλόφρονος εὐνοίας· ταῦτὰ ἰσχύουσι καὶ μεταξὺ δεσποινῶν καὶ δμωῶν.—*324* **ἔργα** ὑφαντικῆς καὶ ἄλλα σχετικά.—*326* **χόλον τόνδε,** ὅστις δείκνυται διὰ τῆς ἀποχῆς σου ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος· διὰ τί ἦτο ὠργισμένος κατὰ τῶν Τρώων δὲν εἶπεν ὁ ποιητής.—*336* **ἄχει** ὑπαινίσσεται τὴν ἥτταν ἐν τῇ μονομαχίᾳ πρὸς τὸν Μενέλαον ὡς καὶ ὁ ς. 339.—*340* **δύω·** διὰ τί περὶ τῶν ὅπλων τὸ *δύεσθαι*; τὰ ὅπλα ἐφόρουν κατὰ τήνδε τὴν σειράν: κνημῖδας, θώρακα, ξίφος, ἀσπίδα, κόρυθα καὶ τέλος τὸ δόρυ.—*346* **θύελλα** ἐνταῦθα θυελλώδης ἄνεμος, ὅστις ἁρπάζει. Ὕστερον αἱ θύελλαι ἐπρόσωποποιήθησαν ὡς ἅρπυιαι (ἁρπ-άζουσαι), πνεύματα τῶν ἀνέμων πτερωτά, λίαν μυστηριώδη (πρβλ. τὰς ἡμετέρας ἀνεμοξουριὰς) ἁρπάζοντα μεμονωμένους ἀνθρώπους καὶ ἀπάγοντα αὐτοὺς ἀπὸ τῆς χώρας τῶν ζώντων εἰς ἄγνωστον τόπον, ὡς ἐνταῦθα, ἢ εἰς τὸν κάτω κόσμον, ὅπου αὐταὶ διατρίβουσι.—*348* **τάδε ἔργα** ἡ ἀπαγωγή μου καὶ ὁ πόλεμος.—*349* **θεοὶ τεκμήραντο·** πρβλ. τὰ περὶ μοίρας ἐν Α 416. Ἐπειδὴ αἱ βουλαὶ τῆς μοίρας εἶναι καὶ βουλαὶ τῶν θεῶν, ἐντεῦθεν καὶ αἱ φράσεις: *οἱ θεοὶ ἐπεκλώσαντο, τεκμήραντο.*—*354* **δίφρος; κλισμὸς** ἴσως τὸ ἔχον μόνον ἐρεισίνωτον Πίν. Γ. 2, ὅπου εἰκονίζεται ὁ κακῶς λεγόμενος **θρόνος** τοῦ Μίνω· **θρόνος** τὸ ἔχον ἔρεισμα καὶ νώτων καὶ χειρῶν.—*358* Ὁ στίχος οὗτος προϋποθέτει τὴν ὕπαρξιν ἀσμάτων περὶ ἁρπαγῆς τῆς Ἑλένης καὶ ἐξαγγέλλει τὴν ἀθανασίαν τῆς πράξεως καὶ διὰ τῶν ὁμηρ. ἐπῶν.

366-80 **δόμοι ἐὺ ναιετόωντες** καλῶς κατοικούμενοι (ἱδρυμένοι), ἀναπαυτικοί, **οὐδὲ** ἀλλὰ δέν, **γοάω** γοερῶς θρηνῶ, **μύρομαι** δακρυροῶ, **τέτμεν** ἀόρ. τοῦ *τέμνειν* μετ' ἀναδιπλ.: εὗρεν, **οὐδὸς** ἀ. κατώφλιον, **μετὰ δμωῇσιν** μεταξὺ τῶν ὑπηρετριῶν, **εἶ δ' ἄγε; νημερτὴς** *(νη-ἁμαρτάνω)* ἀψευδής, *νημερτέα* τὴν ἀλήθειαν, **ἠὲ** (ἢ)-**ἦ** διπλ. ἐρ., **πῇ** κάπου, εἴς τινα, **ἐς** (οἶκον) **γαλόων, γαλόως** ἡ (ἀττ. *γάλως*) ἀνδραδέλφη, **εἰνάτερ**-τέρος ἡ συννυφάδα, **Τρῳαὶ** Τρῳάδες, τί σημ. ὁ ἐνεστ. **ἱλάσκονται;**—*381-91* **ὀτρηρὸς** ὀ *(ὀτρύνω, ο* (πρόθ.)-*τρηρός, τρέω* τρέχω) δραστήριος, φιλόπονος, **πρὸς ἔειπεν,** *383* ἀντὶ ἀποδόσεως: **ταὔνεκά τοι ἐρέω,** ἀκολουθοῦσιν αὐτὰ τὰ πράγματα, **ἐπὶ πύργον** διὰ νὰ ἀναβῇ ἐπάνω εἰς τὸν πύργον, **τείρομαι; κράτος** ὑπεροχή, **δὴ** ἤδη, **ἀφικάνει** ἔχει φθάσει, **τιθήνη** ἡ ἐπιμελήτρια (ντανά), **ἦ** πρτκ. τοῦ *ἠμὶ* (λατ. aio) λέγω (παρ' ἀττ. *ἦν δ' ἐγώ, ἦ δ' ὅς*), **ταμίη** θ. ἡ οἰκονόμος, **ἀπέσσυτο** ἀπῆλθεν ἐν σπουδῇ, **κατ' ἀγυιὰς** κάτω (ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως) διὰ τῶν ἀγυιῶν, **ἐὺ κτί-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μενος λιθόστρωτος (λατ. strata(via)).—**392-404** **εὖτε** ὅτε ἀκριβῶς (ὁ σύνδεσμος οὗτος πάντοτε παρ' Ὅμ. τίθεται ἀσυνδέτως), **τῇ ἄρα** ὅπου (διὰ τῶν ὁποίων) ἀκριβῶς, **διεξίμεναι** τί σημ. ἡ διά, τί ἡ ἔξ; **πολύδωρος** ὁ δίδων πολλὰ δῶρα, ἐλευθέριος, γενναιόδωρος, (πρβλ. ἠπιόδωρος), **ἐναντίη** ἀντιμέτωπος, ἀντικρύ, **μεγαλήτωρ** μεγαλόκαρδος, γενναιόψυχος, **Πλάκος** θ. ἀποφυὰς τοῦ ὄρους Ἴδης ἐν Μυσίᾳ, **ὑπὸ Πλάκῳ** ἐν ταῖς ὑπωρείαις τῆς Πλάκου, **Θήβη** τοπ., διὰ τὴν θέσιν ἡ πόλις ὑποπλακίη, **τοῦ περ δὴ** λοιπὸν τούτου ἀκριβῶς, **ἔχετο** ἦτο σύζυγος, **χαλκοκορυστής ; ἠ** 399 δεικτ., **ἔπειτα** τότε 394· **ἀντάω ; ἀταλάφρων** (ἀταλὸς τρυφερὸς) ὁ ἔχων τρυφερὸν (παιδικὸν) νοῦν, ἀθῴαν ζωηρότητα, **αὔτως** οὕτως, τόσον (ὅπερ δεικνύει τρόπον τινὰ ὁ ποιητὴς διὰ τῆς χειρός), **ἀλίγκιος** κ. ἐναλίγκιος ὅμοιος, **μειδάω** κ. μειδιάω, **σιωπῇ** (ἐν ἀφώνῳ πατρικῇ χαρᾷ) εἰς τὸ ἰδὼν (ῥίψας βλέμμα) ἐς παῖδα.—**405-10** 406=253 **δαιμόνιε** θεότρελλε, **τεὸν** (σὸν) **μένος** τὸ θάρρος, ἡ ὁρμή σου. **νηπίαχος** νήπιος, **χήρη,** χῆρος (χά-σκω, χά-ος), **ἄμμορος** (σμερ-. ἡ ῥ. τοῦ μόρος, μείρομαι) ἄμοιρος.—**410-3** **κερδίων** -ιον ὠφελιμώτερος, **ἀφαμαρτάνω τινὸς** χάνω τινά, **θαλπωρὴ** ἡ παρηγορία, **πότμος** ὁ (πίπτω) μοῖρα, μοιραῖος θάνατος, λατ. cado-casus, **π. ἐφέπειν** παρακολουθεῖν, ὑποκύπτειν εἰς τὸν θάνατον.—**413-28** **ἔστι** ζῇ, πατὴρ καὶ μήτηρ μετὶ τὸ οὐδέ, διότι ἀμφότεραι αἱ ἔννοιαι λαμβάνονται ὡς μία, γονεῖς, **ἁμὸς** ἡμέτερος (συνυπονοεῖ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς 421), **ἔκ πέρθω** ἐκπορθῶ, **ἐὺ ναιετόωσα** πολυάνθρωπος, εὐρύχωρος, **σεβάσσατο** ἐκ σεβασμοῦ ἐντράπη νὰ στερήσῃ αὐτὸν τῆς ἐν ἔντεσι ταφῆς, **θυμῷ** ἐνδομύχως, **ἔντεα** τεύχεα, **δαίδαλος-λεος** (δαιδάλλω, Δαίδαλος) ποικίλος, ἐντέχνως κατεσκευασμένος, **ἐπὶ χέω** ἐπισωρεύω, ἀνεγείρω, **σῆμα** τύμβος, **αἰγίοχος ; οἵ** ἀναφ., εἰς ὃ ὡς ἐπεξ. ἐπτὰ κασίγνητοι, εἰς τὸ ἀναφ. ἀποδίδεται τὸ δεικτικὸν οἵ, **ἴος ἴα ἴον,** ἰοῦ κλπ., εἴς, **ποδάρκης** 2 (ἀρκῶν ἑαυτῷ τοῖς ποσὶ) ταχύπους, **ἐπὶ βοῦν** ἐπάνω, πλησίον, **εἰλίπους** ὁ συστρέφων τοὺς (ὀπισθίους) πόδας ἐν τῷ βαδίσματι, **ἀργεννὸς** 3 (ἀργεσ-νός, ἐν-αργής, ἀργὸς λευκός, ἄργυρος, ἄργιλος..) λευκός, **βασίλευεν** ἦτο βασίλισσα, ὡς σύζυγος τοῦ βασιλέως, **ἐπεὶ ἄρα** εὐθὺς μόλις, **δεῦρο** πρὸς τὰ ἐδῶ, εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. **κτέαρ** -ατος οὐ. (κτᾶσθαι) κτῆμα, **ἂψ** πάλιν, **ὅ γε** αὐτὸς τοὐλάχιστον, μετ' ἐμφάσεως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἄρτεμιν, **πατρὸς** τῆς μητρὸς τῆς Ἀνδρομάχης, **ἰσχέαιρα** ἡ (ἰοὺς βέλη χέουσα) τοξότις. —**429-39** **ἀτὰρ** ἡ ἀντίθ. πρὸς τοὺς ἀποθανόντας ἀγαπητοὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτῇ, **θαλερὸς** τρυφερός, **παρακοίτης** σύζυγος, **νῦν ἐλέαιρε,** ὅπερ μέχρι τοῦδε δὲν ἔκαμες, ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἐν 407, **αὐτοῦ** ἐδῶ, **ἐπὶ πύργῳ** τῷ ἄνωθεν τῶν Σκαιῶν πυλῶν, **ἐρινεὸς** ἀ. ἀγριοσυκῆ (πρβλ. ὀρνὸς) καὶ ὁ περὶ αὐτὴν τόπος, **ἀμβατὸς** 2 εὐανάβατος, **ἐπίδρομος** 2 εὐπρόσβλητος, **ἔπλετο,** ὅτε ἐγένοντο αἱ ἀπόπειραι 435, **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὴν ἀξίωσιν, **τῇ γε** εἰς τοῦτο ἀκριβῶς τὸ μέρος, **ἐπειρήσαντο** ἔκαμον ἀπόπειραν (νὰ ἀναβῶσι τὰ τείχη), **ἀγακλυτὸς** (ἄγαν κλυτὸς) ἐξακουστός, **ἐν(ν)έπω,** ἀόρ. ἔνισπον, λέγω, **θεοπρόπος** μάντις, **θεοπρόπιον** μαντεία, **εἰδὼς**+γεν. ἔμπειρος, **ἤ νυ** ἢ ἴσως, **αὐτῶν θυμὸς ἐποτρύνει** αὐθόρμητοι προβαίνουσιν εἰς τοῦτο.—**440-9** ἀληθῶς καὶ ἐγὼ συλλογίζομαι ὅλα αὐτὰ (ἰδίως τὰ ἐν 432), **μάλ' αἰνῶς** καθ' ὑπερβολήν, **ἑλκεσίπεπλος** θ. ἧς ὁ πέπλος σύρεται ὄπισθεν, ἐπίθ. μόνον τῶν Τρῳάδων, **κακὸς ὡς** ἀναστροφή, ὡς; δειλός, **νόσφιν** μακράν, ἐκ τούτου τὸ πολέμοιο, **ἀλυσκάζω** ὑποχωρῶ, φεύγω (ἀλύσκω, ἀλέομαι, ἀλεείνω), **οὐδέ με θυμὸς** καὶ αὐτὴ ἡ ψυχή μου μοὶ ἀπαγορεύει τοῦτο, **μάθον** συνήθισα, **πρῶτοι** πρόμαχοι, πρωτοστάται, **ἄρνυμαι** διασῴζω (μίσθαρνος): ἀγωνιζόμενος νὰ διασῴσω, **εὐμμελίης** ὁ (μελίη μέλεγος) ὁ ἔχων καλὸν δόρυ ἐκ μελίης, πολεμικός, **ὀλώλῃ** θὰ εἶναι χαμένη, δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον.—**450-63 Τρώων...** αἱ γεν. ἀντικμ. ἐκ τοῦ ἄλγος, **χαλκοχίτων** χαλκοθώραξ, **ἐλεύθερον ἦμαρ** ἐλευθερίαν, **Ἄργος** Ἑλλὰς (ἢ τὸ Θεσσαλικὸν Ἄργος), **πρὸς ἄλλης** ὑπὸ τὰς διαταγάς, ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἄλλης, **φορέω** θαμιστικόν, περὶ διαρκοῦς ὑπηρεσίας, **Ὑπέρεια, ἀεκάζομαι** (ἀέκων, ἄκων) ἀναγκάζομαι, **δὲ** ἀντί; **κρατερὴ** σιδηρᾶ, **ἐπικείσεται** θὰ πιέζῃ, **εἴπῃσιν** ἡ ὑποτ. ἀντὶ μέλλοντος, **ἤδε** ἰδού, **μάχεσθαι** τὸ κατά τι, **Τρώων** ἐκ τοῦ ἀριστεύεσκεν, διέπρεπε, **ἀμφεμάχοντο** (οἱ Ἀχαιοί), **χῆτος** τὸ (χάσκω) στέρησις, ἡ δοτ. αἴτ., **τοιοῦδε** ἑνὸς τοιούτου, ὁποῖος εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ, ἱκανοῦ, **ἀμύνειν** τῆς ἀκολουθίας: ὥστε νὰ ἀποσοβῇ, **δούλιον ἦμαρ;—464-5 χυτὴ γαῖα** σωρὸς χώματος, τύμβος, **πρίν γέ τι** πρὶν ἡμέραν τινά, **ἑλκηθμὸς** ἀ. ἀπαγωγή, **βοῆς-ἑλκηθμοῖο** πυθέσθαι, τὸ β'. εἰς τὸ ἀνάλογον αἰσθέσθαι, **σῆς** ἐνέχει τὴν προσωπ. ἀντων. ὡς γεν. ὑποκ., **σοῦ** ὡς γεν. ἀντικ.—**466-70 ὀρέγω** ἐκτείνω τὰς χεῖρας (ὀργυιά), **ὀρέγομαί** τινος ἁπλώνω τὰς χεῖρας, ἵνα λάβω τι, **οὔ** ἑοῦ, **ἄψ** πρὸς τὰ ὀπίσω, **ἐκλίνθη** ἔκλινε, **ἰάχω** (ἰαχ-ος, Ϝαχ-, Ϝι-Ϝάχ-ω) φωνάζω, **ἀτύζομαι; ταρβέω** φοβοῦμαι (τάρβος οὐ. φόβος, τρόμος, terreo), **ἰδὲ** καὶ (πρβλ. ἠδὲ), **λόφος** ὁ τῆς περικεφαλαίας, ὡς τὸ λοφίον τῶν ση-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μερ. στρατ. πηληκίων, **ἱππιοχαίτης** ὁ ἐξ οὐρᾶς ἵππου (πρβλ. κόρυς ἵππουρις, ἱπποδάσεια), **νοήσας** ἀντιληφθείς, **νεύω** κλίνω, **δεινὸν** ἐπιρ., ἢ κτγρ., **ἀπ' ἀκροτάτης** ἀπὸ τῆς κορυφῆς, **ταρβήσας** εἰδικωτέρα αἰτιολ., καὶ ταύτης τὸ *νοήσας*.—**471-5 ἐκ γελῶ** ἀνακαγχάζω, **σκάζω** τὰ γέλοια, **παμφανόωσα** (ἐκ τοῦ *παμφαίνω* (μετ' ἀναδιπλ. ἐκ τοῦ *φαίνω*) ἐκτενέστ. τύπος) ἀπαστράπτουσα, λαμποκοποῦσα, **κυνέω** φιλῶ (προσκυνῶ), **πάλλω** χορεύω.—**476-81 τόνδε παῖδ' ἐμὸν** γενέσθαι ἀριπρεπέα Τρώεσιν (τοπ. μεταξὺ τῶν) ὡς καὶ ἐγώ περ, **ὧδε** οὕτω δά, ἀναφέρεται εἰς τὸ *ὡς καὶ ἐγώ περ* ὡς ἐπεξ., **βίην ἀγαθὸν** ἀνδρεῖον κατὰ τὴν δύναμιν, **ἶφι** κραταιῶς, σθεναρῶς, **ἀγαθὸν-ἀνάσσειν** ἐπεξ. τοῦ *ὧδε*, ἐν ᾗ τὸ β'. μέλος κατ' ἀπαρμφ. κατὰ τὸ *δότε*, **ἀνιόντα** εἰς τὸ *εἴποι* (ὅπερ μετὰ διπλῆς αἰτ. *λέγειν τινά τι*): εἴθε νὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ ἐπιστρέφοντος, **φέροι** ἐκ τοῦ πολέμου)· ταῦτα εὔχεται αὐτὸς ὁ πατὴρ λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τοῦ *ἀνιόντα*, **βροτόεις** (*βρότος* ἀ. αἷμα, *μορ-ύσσω*, μολ-ύνω, *μορο-,μβροβρο-*) καθημαγμένος.—**482-4 κηώδης** (*κῆος* τό, καίω) κηώεις, **κόλπῳ** τοπ., **δακρυόεν** σύστ. ἀντικμ.—**484-93 καταρέζω** θωπεύω, **ἀκαχίζομαι** (*ἄχ-ος, ἀχ-έω*, μετ' ἀναδιπλ.) στενάζω, λυποῦμαι, **λίην τι, ὑπὲρ αἶσαν** παρὰ τὰς βουλὰς τῆς μοίρας, **προϊάπτω**; **μοῖρα** ὁ μοιραῖος θάνατος, **πεφυγμένον ἔμμεναι** πεφευγέναι, **οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν** οὔτε ἐκ ταπεινοῦ γένους ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ εὐγενής, **ἐπεὶ τὰ πρῶτα**.. εὐθὺς μόλις γεννηθῇ, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, **τέ'** τεά, σά, *τέ' αὐτῆς* σεαυτῆς· ἀντίθ. πρὸς τὸ *ἀμφιπόλοισι*, **κομίζω** ἐπιμελοῦμαι, κυττάζω, **ἱστὸς** ὁ (*ἵσταμαι*) ὁ ἀργαλειὸς (ὡς ὄρθιος), **ἐποίχεσθαι ἔργον** νὰ καταγίνωνται ἐν σπουδῇ εἰς τὰς ἐργασίας των, νὰ τρέχωσιν.., **γέγαα** γέγονα (πρβλ.. *μέμαα-μέμονα*), **τοὶ ἐγγεγάασιν** εἰς τὸ *πᾶσι*—**494-502 βεβήκειν** εἶχεν ἐκκινήσει, **ἐντροπαλίζομαι** συχνὰ πυκνὰ στρέφω ὀπίσω, **θαλερὸς** ὁ ἀναβλαστάνων μετὰ σφρίγους (ὡς νεαρὸς βλαστὸς), ἀναβλύζων ἄφθονος, **γόος** ἀ. θρῆνος, **ἐνόρνυμι** προκαλῶ μεταξύ, 500 **γόον** ἐγόων, **ὑπότροπον ἕξεσθαι**.

370 αἶψα διὰ τί;—**372 καὶ ἀμφιπόλῳ** συνήθως αἱ ἡρωίδες συνοδεύονται δημοσίᾳ ὑπὸ δύο θεραπαινῶν.—**373 πύργῳ** τῷ ἄνωθεν τῶν Σκαιῶν πυλῶν.—**375 ἐπ' οὐδόν**· ὁ Ἕκτωρ διελθὼν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου διηρεύνησε τὰ ἐν αὐτῷ μήπως ἴδῃ τὴν Ἀνδρομάχην. Μὴ εὑρὼν αὐτὴν ἐκεῖ ἐπανέρχεται πρὸς τὴν θύραν καὶ ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ λέγει πρὸς τὰς δμωάς, αἵτινες ἐργαζόμεναι ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς αὐλῆς καὶ ἀντιληφθεῖσαι τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἕκτο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρος ἔσπευσαν πρὸς τὸ μέγαρον καὶ ἔχουσιν ἤδη συγκεντρωθῆ περὶ αὐτόν.—*380* **ἐυπλόκαμος**· πρβλ. *ἠύκομος* ἐν 92.—*388* **ἀφικάνει**· τοῦτο εἰκάζει ἐκ τῆς μεγάλης σπουδῆς.—*389* **τιθήνη** εἶναι ἡ ἐπιμελήτρια, ἡ παιδαγωγός, οὐχὶ ἡ τροφός, διότι αἱ ἡρωίδες αὐταὶ θηλάζουσι τὰ τέκνα ἐν τῷ ἡρωικῷ αἰῶνι.—*391* **ἐὺ κτιμένας** ἀγυιάς· ὄντως εὑρέθησαν ἐν τῷ ὁμηρικῷ Ἰλίῳ ὁδοί, ὧν τὸ δάπεδον εἶναι ἐπεστρωμένον δι' ἀσβέστου, ἐν δὲ τῷ ἀρχαιοτέρῳ Ἰλίῳ τοῦ Schliemann ἐπεστρωμέναι διὰ λιθίνων πλακῶν· πρβλ. τὰ Τουρκικὰ καλντιρίμια καὶ τὸ λατ. (via) strata.—*392* **μέγα ἄστυ**· ἡ Ἰλιὰς φαίνεται ὅτι διακρίνει τὴν πόλιν (πόλις, ἄστυ) ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως (ἄκρη πόλις, Πέργαμος). Ἀλλ' ἐπειδὴ κάτωθεν τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἰλίου δὲν εὑρέθησαν ἴχνη μέχρι σήμερον μυκηναϊκοῦ συνοικισμοῦ, φαίνεται ὅτι καὶ ἡ πόλις ἦτο ἐκτισμένη ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, ἥτις ὅμως πελαμβάνει ἐπιφάνειαν 20 χιλ. τ. μ. (20 βασιλικῶν στρεμμάτων) ᾠκοδομημένην, μὴ δυναμένην νὰ στεγάσῃ οὐδὲ τὸ $^{1}/_{10}$ τῶν πεντακισμυρίων ὑπερασπιστῶν τοῦ Ἰλίου (40 χιλ. ἐπικούρων καὶ 10 χιλ. Τρώων), ἐκτὸς ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ἡ πόλις ἦτο κατὰ μικροὺς συνοικισμοὺς ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ λόφου καὶ ἐν τῇ πεδιάδι, ὧν οὐδὲν ἴχνος διεσώθη (πλὴν θραυσμάτων ἀγγείων), διότι αἱ οἰκίαι θὰ ἦσαν ἐκ πλίνθων ὠμῶν ἢ καλύβαι. Ἡ Ὁμηρ. Τροία μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς Πίν. ΙΘ'.—*394*. Ἡ Ἀνδρομάχη κατέβη ἀπὸ τοῦ πύργου ἢ διότι εἶδεν ἐρχόμενον τὸν Ἕκτορα ἢ διότι ἀνελθοῦσα ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἕκτωρ εἶχεν ἤδη διέλθει ἐκεῖθεν καὶ διὰ τοῦτο ἔσπευσε νὰ καταβῇ, ὅτε συνηντήθη.—*396* **Πλάκος** παραφυὰς τοῦ ὄρους τῆς Ἴδης ἐν Μυσίᾳ.—**Κίλικες** διάφοροι τῶν ἐν ΝΑ τῆς Μ. Ἀσίας ὁμωνύμων, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν δίνην τῶν λαῶν μεταναστεύσαντες ἀπὸ τῆς Πλάκου ἐγκατέστησαν ἐκεῖ, ὡς εἴδομεν καὶ περὶ τῶν Λυκίων.—*398* **ἔχειο**· ἐκ τῆς ἡλικίας τοῦ Ἀστυάνακτος φαίνεται ὅτι ὁ γάμος εἶχε γίνει διαρκοῦντος τοῦ πολέμου καὶ δὴ πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Θήβης, γενομένης κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν περὶ Χρυσηίδος.—*402* **Σκομάνδριος**-Ἀστυάναξ. διὰ τί ἡ διωνυμία; **Ἀστυάναξ** ἄναξ καὶ προασπιστὴς τῆς πόλεως, πρὸς τιμὴν τοῦ πατρός, οὗ τὸ ὄνομα Ἕκτωρ σημαίνει ἔρεισμα, τὸν σκέποντα καὶ προασπίζοντα τὴν πόλιν, Ἐχέπολιν (πρβλ. πολιοῦχος). Ὅτι ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα Ἀστυάναξ μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ τὸν σεβασμόν, ὧν ἐτύγχανεν ὁ πατὴρ παρὰ τῶν πολιτῶν.—*418* **κατέκηε**· ὁ ἄνθρωπος προέβη εἰς τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν ἀφ' ὅτου ἐπίστευσεν ὅτι ὁ ἀποθανὼν καὶ μετὰ θάνατον ἐξηκολούθει ζῶν καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συνεχίζων τὸν ἐν τῇ γῇ βίον. Εἶχεν ἄρα ὁ νεκρὸς ἀνάγκην οἰκήματος (τάφου), ἵνα κατοικῇ ἐν αὐτῷ, καὶ σκευῶν καὶ ὀργάνων καὶ ἄλλων προσφιλῶν πραγμάτων, ὧν ἔκαμνε χρῆσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα ἀνέτως διάγῃ τὸν μετὰ θάνατον βίον καὶ πληροῖ τὰς ἐκεῖ ἀνάγκας, καὶ μάλιστα τῶν ὅπλων, τὰ ὁποῖα συνθάπτονται, ἵνα καὶ ἐκεῖ συνεχίσῃ τὰς ἀνδραγαθίας αὐτοῦ καὶ τὰς προσφιλεῖς ἀπασχολήσεις, θήραν κλπ. (κτερίσματα, κτέρεα κτερεΐζειν). Τὸ θάπτειν ἐν Ἑλλάδι ἦτο διττόν, τὸ κατορύττειν καὶ τὸ καίειν τοὺς νεκρούς, ἀρχαιότερον δὲ τὸ κατορύττειν. Κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο ἐντὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐκτὸς μὲν αὐτῶν, ἀλλὰ πλησίον, καὶ τέλος μετὰ τὸ 1000 π. Χ. ἐθάπτοντο ἑκατέρωθεν ὁδῶν κλπ. ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως (Δίπυλον). Καθ' ἅπασαν τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν οἱ νεκροὶ εἶχον λ'αν κεκαμμένα τὰ κάτω ἄκρα, ἤτοι στάσιν ὀκλάζοντος, ἢ εἶχον στάσιν κοιμωμένου· ἔκειντο πλαγίως ἐπὶ τῆς δεξιᾶς (ὡς τὸ πολὺ) πλευρᾶς καὶ εἶχον τὰ σκέλη συνεσταλμένα, ἤτοι τοὺς μηροὺς πρὸς τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰς κνήμας πρὸς τὰ ὄπισθεν κεκαμμένας.—Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν εἰσήχθη κατὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, περὶ τὰ τέλη τῆς β' χιλιετηρίδος π. Χ. Ὁ Ὅμηρος γινώσκει μόνον τὴν καῦσιν. Ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι οὐδέποτε ἐπεκράτησεν ἡ καῦσις, ἀλλ' ἠσκεῖτο ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν κατόρυξιν. Ἐὰν ὁ νεκρὸς ἔμενεν ἐκτεθειμένος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας πρὸ τῆς καύσεως (πρόθεσις), ἐγίνετο ταρίχευσις αὐτοῦ, ὡς φαίνεται ἐκ τεμαχίων σαρκῶν καὶ δέρματος, εὑρεθέντων ἐν τοῖς τάφοις τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις τῆς ταφῆς ἐπεσωρεύετο ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σωρὸς γῆς, ὁ τύμβος (tumulus) (*χεύειν τόμβον, σῆμα, χυτὴ γαῖα*), ἀναμιμνήσκων τοὺς ζῶντας τὸν φίλτατον ἀποιχόμενον. Ἀνεγειρόμενος εἰς μέγα πολλάκις ὕψος περιεβάλλετο κύκλῳ ὑπὸ ταπεινοῦ τείχους, συνέχοντος τὸ χῶμα. Τοιοῦτοι τύμβοι σῴζονται πολλοὶ καὶ δὴ ὁ λεγόμενος τοῦ Πατρόκλου ἐν Τροίᾳ Πίν. Κ'. 1. Τοιοῦτος ἦτο ὁ τῶν Μαραθωνομάχων. Καὶ αὐτοὶ οἱ Μυκηναϊκοὶ θολωτοὶ τάφοι ἐκαλύπτοντο ὑπὸ χώματος καὶ ἐλάμβανον τὴν μορφὴν τύμβων.—Οἱ τάφοι εἶναι κτιστοὶ ἐκ λίθων ἢ λαξευτοὶ ἐν βράχῳ, κυκλικοὶ ἢ τετράγωνοι τὸ σχῆμα, θολοειδεῖς ἢ ἀετοειδεῖς τὴν στέγην. Οἱ κτιστοί, κυκλικοὶ καὶ θολοειδεῖς καλοῦνται θολωτοί, 9 ἐν Μυκήναις, προωρισμένοι διὰ βασιλεῖς ἢ εὐγενεῖς, ὧν ὁ μεγαλοπρεπέστατος ὁ ἐν Μυκήναις τοῦ Ἀτρέως λεγόμενος Πίν. Κ. 2 (ἡ εἴσοδος), 3 (τὸ ἐσωτερικόν, οἱ ῥόδακες κατ' ἀναπαράστασιν)· ὁ κυρίως θολωτὸς τάφος ἐχρησίμευεν ὡς κατοικία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ νεκροῦ (πρβλ. νηὸς) καὶ ὡς ἱερὸν πρὸς λατρείαν αὐτοῦ, τὸ δὲ μικρὸν παράπλευρον δωμάτιον, τὸ ὁποῖον φέρουσιν οἱ θολωτοὶ τάφοι Πίν. ΚΑ΄ 2, ἔνθα παρίσταται ἡ ὀροφὴ τοῦ δωματίου τούτου ὡς εὑρέθη παρὰ τὰ ἐρείπια τοῦ τάφου τοῦ Μινύου ἐν Ὀρχομενῷ αὐτόθι 1, πρὸς ταφὴν αὐτῶν. Οἱ λαξευτοὶ τάφοι, ὑπὲρ τοὺς 100 ἐν Μυκήναις, προωρισμένοι διὰ τὸν λαόν, εἶναι διττοί, α΄) ***θαλαμοειδεῖς*** ἐν σχήματι δωματίου τετραγώνου μετ' ὀροφῆς, ἀετοειδοῦς, β΄) ***σπηλαιώδεις*** κυκλοτερεῖς μετ' ὀροφῆς λελαξευμένης ἀκανονίστως καὶ ἀτελῶς ὡς θόλου.—Οἱ τάφοι ἐθεωροῦντο κατὰ ταῦτα ὡς ἱεροὶ χῶροι, ἐν οἷς οἱ εὐλαβεῖς ἀπόγονοι ἀπένεμον τιμὰς εἰς προαποθανόντα μέλη τῆς οἰκογενείας (λατρεία τῶν νεκρῶν). Ἡ ἐπιτύμβιος στήλη ἐδήλου τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου· δένδρα, ἐνίοτε ὅλα ἄλση 419, ἐφυτεύοντο περὶ τὸν τάφον, ἵνα χρησιμεύωσι ταῖς ψυχαῖς ὡς τόπος ἀναψυχῆς. Συχνὰ δ' ἦσαν καὶ τὰ προσφερόμενα ***ἐναγίσματα***, ***χοαὶ*** οἴνου, ἐλαίου καὶ μέλιτος, ὧν κυριώτερον συστατικὸν τὸ μελίκρατον, κρᾶμα μέλιτος καὶ ὕδατος, καὶ τροφὴ πρὸς συντήρησιν τῆς ψυχῆς· ὅθεν σφάζονται ζῷα ἐπὶ τοῦ τάφου, τὸ αἷμα χύνεται εἰς βόθρον, τὸ κρέας κατορύσσεται. Ἡ λατρεία τῶν νεκρῶν προῆλθεν ἐκ τῆς δοξασίας ὅτι ἡ ψυχὴ ζῇ καὶ μετὰ θάνατον καὶ δύναται νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ζῶντας, μάλιστα δὲ νὰ βλάψῃ· ἐπὶ τῇ φρίκῃ, ἣν ἕκαστος ζῶν αἰσθάνεται πρὸ τοῦ θανάτου, αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν ἐνομίζοντο κατ' ἀρχὰς δυσοίωνα πνεύματα· ὅθεν οἱ ζῶντες ὤφειλον νὰποτρέπωσι τὴν ὀργὴν αὐτῶν, διότι εἶναι οἱ νεκροὶ εὐόργητοι, καὶ νὰ ἐξευμενίζωσι διὰ ποικίλων μέσων. Τῶν ἡγεμόνων μάλιστα αἱ ψυχαὶ εἶχον ἰδιάζουσαν σημασίαν· ὡς ὁ βασιλεὺς ζῶν ἦτο προμαχὼν τῆς ἰδίας πολιτείας, οὕτως ὤφειλε καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ νὰ παρίσταται προστατεῦον τὸν τόπον τῆς ἄλλοτέ ποτε δράσεως αὐτοῦ· ἐφρόντιζε λοιπὸν ἡ ὅλη κοινότης νὶ συγκρατῇ τὴν εὔνοιαν τόσον ἰσχυροῦ πνεύματος· ὅθεν σύμπας ὁ δῆμος μετεῖχε τῆς ταφῆς τοῦ ἡγεμόνος· πάντες προσφέρουσιν ἐναγίσματα καὶ πάντες ἐργάζονται ὑπὲρ τοῦ τύμβου τοῦ ἐγειρομένου ὑπὲρ τὸ πτῶμα· οὕτω προέκυψαν οἱ τεράστιοι βασιλικοὶ τάφοι τῶν Μυκηνῶν.—**420 *Νύμφαι*·** περὶ νυμφῶν ἐν ς. 21· πρὸς τιμὴν τοῦ νεκροῦ ἡ φύτευσις ἀποδίδεται ταῖς νύμφαις· αἱ πτελέαι διὰ τὸ σκοτεινὸν χρῶμα τῶν φύλλων καὶ διὰ τὸ ἄκαρπον· πένθιμα δένδρα ἦσαν καὶ αἱ αἴγειροι (μαυρόλευκα), ἰτέαι (πρβλ. τὴν κλαίουσαν), αἱ κυπάρισσοι, ὧν καὶ σήμερον γίνεται ἀποκλειστικὴ χρῆσις ἐν τοῖς νεκροταφείοις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοῦραι Διός, διότι αἱ νύμφαι εἶναι προσωποποιία τῶν ὑδάτων, τῆς ζωτικῆς ἰκμάδος τῆς γῆς, αὕτη δὲ προέρχεται ἐκ τῆς βροχῆς τοῦ Διός.—***αἰγίοχος;—428 πατρός***· ὁ πατὴρ τῆς μητρός της εἶχε καταβάλει τὰ λύτρα καὶ εἶχε παραλάβει αὐτὴν εἰς τὸν οἶκόν του. —***βάλ' Ἄρτεμις***· τί σημαίνει;—***ἰοχέαιρα;—433 ἐρινεὸς*** ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς φηγοῦ ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐπὶ γηλόφου.—***434 ἐπίδρομον***· κατὰ τὸν τειχισμὸν τοῦ Ἰλίου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀπόλλωνος ἡ πλευρὰ αὕτη τῆς πόλεως ἐτειχίσθη κατὰ μεταγενεστέραν παράδοσιν ὑπὸ θνητοῦ, τοῦ Αἰακοῦ, ὃν οἱ θεοὶ προσέλαβον συνεργάτην. Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὑρέθη ὅτι τμῆμα τῶν τειχῶν ὄπισθεν τῆς φηγοῦ, ΝΔ τοῦ περιβόλου, δὶς εἶχεν ἐπισκευασθῆ· ὄντως ἄρα ἦτο ἀσθενές. ***436 Αἴαντε δύω***· τίνες οὗτοι;—***Ἰδομενεὺς*** Α145. —Ἐν τῇ Ἰλιάδι οὐδὲν τοιοῦτον οὐδαμοῦ μνημονεύεται· ἴσως ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ἢ ὅτι τὸ τοιοῦτον πρὸ πολλοῦ εἶχε γίνει ἢ ἤδη κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἕκτορος· ἐντεῦθεν μνημονεύει τελευταῖον τὸν Διομήδην, τὸν ἐπιτελέσαντα πλείονα ἢ οἱ λοιποὶ Ἀχαιοί.—***441 τάδε πάντα*** ὅσα μέλλω νὰ καταλίπω, σύ, ὁ υἱός, ἡ πατρίς.—***442 ἑλκεσίπεπλος*** καὶ τανύπεπλος· ἕτερα κοσμητικὰ ἐπίθετα ἐκ τοῦ μεγάλου πέπλου ***βαθύκολπος*** καὶ ***βαθύζωνος*** διὰ τὴν βαθεῖαν ἐγκοπήν, ἣν προκαλεῖ σφιγκτὴ ζῶσις τοῦ σώματος ἢ διότι ὁ πέπλος ἐζώννυτο οὕτως, ὥστε ἐσχηματίζετο βαθὺς κόλπος ἄνω τῆς ζώνης καὶ περὶ αὐτήν· ἐντεῦθεν σημαίνουσι τὴν ῥαδινὴν τὸ παράστημα· πρὸς τούτοις: ***εὔσφυρος, καλλίσφυρος,*** διότι ἐμπρὸς ὁ πέπλος δὲν ἦτο τόσον μακρός, ὅσον ὄπισθεν, καὶ διὰ τοῦτο ἐφαίνοντο τὰ σφυρά.—***448-9*** Τοὺς στίχους τούτους εἶπε καὶ Σκιπίων ὁ νεώτερος πρὸς τὸν διδάσκαλον Πολύβιον βλέπων πυρπολουμένην τὴν Καρχηδόνα, προφητεύων καὶ τὴν ὁμοίαν τύχην τῆς Ῥώμης.—***454 χαλκοχίτων***· ὁ χιτὼν εἶναι ἔνδυμα φοινικικὸν (κιτά), λινοῦν, λευκὸν ἢ ὕπωχρον, εἰσαχθεὶς ὑπὸ τῶν Φοινίκων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ φορούμενος ὑπὸ μόνων τῶν ἀνδρῶν, εἶναι ῥαπτός, φορεῖται (ὅθεν: δύεσθαι χιτῶνα) ἔσωθεν ὡς τὸ ὑποκάμισον, ἔχει συνήθως χειρίδας μέχρι τοῦ ἀγκῶνος, ἐξικνεῖται μέχρι τῶν γονάτων (ὁ ἰωνικὸς ἦτο ποδήρης, τοιοῦτον δ' ἐφόρουν καὶ οἱ ἐπιφανεῖς, οἱ μετέχοντες τελετῶν, οἱ ἀοιδοί, φέροντα καὶ παρυφὰς μετὰ κοσμημάτων), ζώννυται κατὰ τὴν ἐργασίαν καὶ εἶναι τὸ μόνον ἔνδυμα τὸ φορούμενον ἐν τῷ οἴκῳ.—Ἀλλὰ τὸ κυρίως ἐθνικὸν ἔνδυμα τοῦ Ἕλληνος ἦτο ἡ ἐρεᾶ ***χλαῖνα,*** ἣν ἐφόρει ἔξω τῆς οἰκίας, ἐπανωφόριον, ἓν ἐπίμηκες τεμάχιον ὑφάσματος, ὅπερ δὲν ἐφορεῖτο, ἀλλ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐρρίπτετο περὶ τοὺς ὤμους (ὅθεν: *βάλλεσθαι χλαῖναν*) (ὡς τὸ σάλιον) καὶ ἐπορποῦτο ἐπ᾽ αὐτῶν, ἀναδιπλούμενον, διὰ πόρπης ἢ περόνης. Ἡ χλαῖνα τῶν ἐπιφανῶν ἦτο πολλάκις πορφυρᾶ, ἡ δὲ ἑορτάσιμος ἔφερεν ἐνυφασμένας ποικίλας παραστάσεις. — Οἱ ὁμηρ. ἥρωες ἐν εἰρήνῃ εἶναι ἀσκεπεῖς πλὴν ἐν θήρᾳ καὶ ἐν τῇ ἐξοχῇ, ὅπου φέρουσι πῖλον πίλινον ἢ δερμάτινον. Ἐπίσης ἐντὸς τῆς οἰκίας εἶναι ἀνυπόδητοι, ἀλλ᾽ ἐξερχόμενοι φοροῦσι τὰ πέδιλα, πέλματα δερμάτινα μετὰ στενοῦ γύρῳ κρασπέδου, συγκρατούμενα ἐπὶ τοῦ ποδὸς δι᾽ ἱμάντων (ὡς περίπου τὰ παρ᾽ ἡμῖν γουρνοτσάρουχα). Ὡς ὁ χιτὼν καλύπτει νῶτα καὶ στῆθος, οὕτω καὶ ὁ θώραξ· ἅμα δὲ ἀνεκαλύφθη καὶ ἐπρησιμοποιήθη, οἱ ἄνθρωποι ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς χιτῶνα χαλκοῦν· ἢ: ὡς πολλὰ ὅπλα, κόρυς, δόρυ, καλοῦνται χαλκᾶ, οὕτω καὶ ὁ χιτὼν ὁπλισθεὶς διὰ δύο χαλκῶν γυάλων τοῦ θώρακος θὰ ὠνομάσθη χαλκοῦς καὶ ὁ φορῶν τοιοῦτον χιτῶνα ὡπλισμένον διὰ χαλκοῦ καλεῖται χαλκοχίτων. — *456*... Ὁ Ἕκτωρ προφητεύει τὴν τύχην τῆς Ἀνδρομάχης· Νεοπτόλεμος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως αἰχμαλωτίσας αὐτὴν ἀπήγαγεν εἰς Φαρσαλίαν τὴν πατρίδα τοῦ Ἀχιλλέως. — ***Ἄργος*** τὸ Πελασγικόν, ἡ Θεσσαλία, ὡς γινώσκουσιν ἀκροαταὶ καὶ ἀναγνῶσται. — ***ὑφαίνοις***· τὸ ὑφαίνειν ἦτο τιμητικὴ ἐργασία τῶν ἡρωίδων καὶ θεαινῶν, ἀλλὰ τὸ ***πρὸς ἄλλης*** ὕβρις. — *457* ***Μεσσηὶς*** πηγὴ παρὰ τὴν Θεράπνην ἐν Λακωνικῇ, ***Ὑπέρεια*** πηγὴ ἐν Θεσσαλίᾳ ἐν μέσῃ τῇ πόλει τῶν Φερῶν. Οἱ Φαρσάλιοι ἰσχυρίζονται ὅτι ἀμφότεραι αἱ πηγαὶ εὑρίσκοντο παρ᾽ αὐτοῖς καὶ οὕτω φαίνεται ὅτι φαντάζεται καὶ ὁ ποιητὴς τὸ πρᾶγμα διὰ τὰ πράγματι κατόπιν ἐπισυμβάντα εἰς τὴν ἡρωίδα. Ἡ Ἀνδρομάχη παρεστάθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων ποιητῶν ὑδροφοροῦσα. — *464* ***χυτὴ γαῖα;*** — *470* ***κόρυς***...ς.9 — *473* ***παμφανόωσαν*** διὰ τὰ μετάλλινα κοσμήματα. — *479* ***πατρὸς ἀμείνων***· οἱ ἀρχαῖοι ἐφρόνουν ὅτι οἱ παῖδες ἐκφυλίζονται Α 272. — *487* ***ὑπὲρ*** αἶσαν Α 416.

503-14 ***δηθύνω*** (*δήν, δηθά, δηρόν*, diu) βραδύνω, ***κατέδυ*** ἐνεδύθη ὅλα ἢ καλῶς, ***σεύατο*** ἐξεκίνησε ταχέως, ***κραιπνὸς*** 3 ταχὺς (πρβλ. *καρπάλιμος*), ***ὡς δὲ*** (γίγνεται), ὅτε. ***στατὸς*** 3 ἵππος τῆς φάτνης, ἐν τῇ φάτνῃ μένων διαρκῶς ἀργός, ***ἀκοστάω*** τρέφομαι μὲ ἄφθονον κριθήν, κριθ(ι)ῶ (μὲ πιάνει τὸ κριθάρι, ἀκοστή), σφριγῶ, ***πεδίοιο*** γεν. τοπ., ***κροαίνων*** (κρούω) συχνὰ κρούων τοὺς πόδας, καλπάζων, ***ποταμοῖο*** γεν. διαιρ. (ἀπὸ τὰ νερὰ...), ***εὔρρεης*** 2 καλλίρρους, ***κυδιάω*** (*κῦδος*) γαυριῶ, καμαρώνω (διὰ τὴν καλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λονήν), **ἔχει** ὁ ἵππος, **ἀμφὶ..** καὶ πρὸς τὰ δύο μέρη ἐπὶ τῶν ὤμων, **ἀίσσονται** κυματίζουσι, **ἀγλαΐη** θ. ὡραιότης, **ῥίμφα** ταχέως, **ἐ γοῦνα φέρει** μετὰ τὸ *πεποιθὼς* ἀνακολούθως, **ἤθεα** συνήθεις τόποι, **νομὸς** (*νέμω*) βοσκή, **παμφαίνω** (ἰδ. *παμφανόωσα*) ἀπαστράπτω, **ἠλέκτωρ** ἀ. (*ἤλεκτρον*) ἀπαστράπτων (ἥλιος), **καγχαλάω** (λ. π.) καγχάζω, ἀγάλλομαι, **ἐβεβήκειν.** — *514-9* **ἔτετμεν ; εὖτε ; ἄρα** ἀκριβῶς, **στρέψεσθαι** νὰ στρέψῃ, **ὀαρίζω** (*ὄαρ(ο(=α ἀθρ.)- εἴρω*, συνείρω) σύζυγος) γλυκομιλῶ (*ὀαριστύς*), **ἠθεῖε** ἀγαπητὲ (προσφώνησις νεωτέρου ἀδελφοῦ πρὸς πρεσβύτερον, **τέττα** παντὸς νεωτέρου πρὸς πρεσβύτερον (πρβλ. **μπάρμπα**), **ἄττα** πρὸς τροφέα, **πάππα** πρὸς πατέρα), **ἦ μάλα δή, καὶ ἐσσύμενον** ἐνδ. μ., **ἐναίσιμος** δίκαιος, ἐναίσιμον κατὰ τὴν προσήκουσαν ὥραν, ἐγκαίρως.—*520-9* **ἔργον μάχης** τὴν ἐν τῇ μάχῃ δρᾶσιν, **μεθίημι**, *μεθιεῖς* εἶσαι ἀδρανής, **οὐκ ἐθέλεις** εἶσαι ἀναποφάσιστος, σοῦ λείπει ἡ θέλησις, **τὸ δὲ** διὰ τοῦτο δέ, ἀντκμ. εἰς τὸ *ἄχνυται*, **ἄχνυμαι** (ἄχος), *ἀκάχημαι κ. ἀκήχεμαι* ἀναστενάζω, **ὅτε** ὁσάκις, **αἴσχε' ὑπὲρ σοῦ** εἰς βάρος σου, **ἀρέσκω** συμβιβάζω, διορθώνω, **τὰ** τὰς ἀσημάντους προοτριβὰς μεταξὺ ἡμῶν τῶν δύο, **αἰειγενέτης** (*αἰεὶ-γίγνομαι*) ἀθάνατος, **θεοῖς** χαρ., **στήσασθαι** ἡμέας, **εὐκνήμιδος** ὁ ἔχων ὡραίας κνημῖδας.

528 **κρητήρ**;—*529* **εὐκνήμιδες ;**

Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Μυκηναίᾳ αἰθούσῃ.

(Οἱ δι' ἄρρων στοιχείων ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὰς Προθήκας)

δόρυ· λόγχαι δοράτων *29*, 449. *39*, 740, τέσσαρες λόγχαι *50*. *72*,3543. *69*,5691, λόγχη μετὰ κρίκου ἐξαρτήσεως *18*, 215· λόγχαι ἀκοντίων *29*, 448. *54*, 2480-2, 2535. *56*, 2937,3133 κἀ· θηραταὶ φέροντες ἀνὰ 2 ἀκόντια *91*,5883-4 ἐκ τοιχογραφίας τῶν ἀνακτόρων τῆς Τίρυνθος· λόγχαι δοράτων, ἀκοντίων, ξιφῶν, μαχαιρῶν ἐν τῷ 6ῳ τάφῳ τῶν Μυκηνῶν ὑαλοφράκτῳ ἐν τῷ Μέσῳ τῆς Αἰθούσης,

κόρυς· ἐν *47*,2468-70 ὑπάρχουσι τρεῖς κεφαλαὶ ἐξ ἐλέφαντος ἀνδρῶν φορούντων κόρυν ἐπενδεδυμένην ἔξωθεν δι' ὁριζοντίων σειρῶν χαυλιοδόντων ἐπαλλήλων, ἐναλλασσούσης τῆς κυρτῆς ἢ κοίλης ἐπιφα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νείας αὐτῶν παρ' ἑκάστην σειράν, ὡς φαίνεται μάλιστα ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 2470 κεφαλῇ καὶ ἐν *79*,2055 ἡ κορυφὴ ἀπολήγει εἰς μέγα κομβίον ἀνεστραμμένον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ λόφου· ὑπὸ τὴν στεφάνην περὶ τὴν κεφαλὴν φαίνονται μικροὶ ἐστρογγυλευμένοι βόστρυχοι (ὡς αἱ ἀφέλειαι), ὄπισθεν δὲ κατέρχεται ἡ μακρὰ κόμη διηυθετημένη κατ' ἴδιον τρόπον. Τοιαύτην κόρυν γινώσκει καὶ ὁ Ὅμηρος. Χαυλιόδοντες ἐν *23*,562, 521-5. *78*,5626. *79*,2097. *86*,2002 κἄ· ἀκρόταται κόρυθες (κομβία), ὅπου ἐνηρμόζετο ὁ λόφος, ἐν *32*,532-5.

ἀσπὶς α') ***ἀμφιβρότη*** ἐν *20*,241 ἐπὶ σφενδόνης χρυσοῦ δακτυλίου καὶ ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ τῷ φέροντι ἐμπαιστὴν ἐκ χρυσοῦ θήραν λεόντων· β') ***ὀμφαλόεσσα*** ἐξ ἐλέφαντος ἐν *42*,1027-8, ἕνδεκα τοιαῦται διαφόρων μεγεθῶν ἐν *47*,2331, πέντε μικραὶ ἐν *65*,2416, δύο ἄνευ ἀριθμοῦ ἐν *79*, γραπταὶ ἐν ἐπιτυμβίῳ γραπτῇ στήλῃ 3526 μεταξὺ τῶν Πρ. *88-9* ἐν τῇ δεξιᾷ μακρᾷ πλευρᾷ τῆς Αἰθούσης, ἐπὶ ἐρυθροῦ λίθου ἐγγλύπτου *13*,116.

ἅρμα ἐν *89*,5878-9 ἐκ τοιχογραφίας τοῦ ἀνακτόρου τῆς Τίρυνθος· ἑκατέρου ἐπιβαίνουσι γυναῖκες εὐγενεῖς ἀνὰ δύο, ὧν ἡ ἑτέρα ἡνιοχεῖ, ἀπερχόμεναι εἰς δάσος ἐπὶ θέαν θήρας κάπρων. Ὑπὸ Πρ. *83* δύο ἕτερα ἅρματα ἐπὶ γραπτῶν ἀγγείων 2042-3 ἐκ Μενιδίου. Χαλινὸς ἵππου ἐν *55*,2553.

ἐπιτύμβιοι στῆλαι τρεῖς ἐκ Μυκηνῶν 1428 30 μεταξὺ Πρ. *61-2*, ἑτέρα 3256 μεταξὺ Πρ. *88-9*, ἕτεραι δύο 1427 κ. 1431 μεταξὺ Πρ. *82-3*.

γράμματα· ὑπὸ τὴν Πρ. *59* ὑπάρχουσιν ἀμφορεῖς εὑρεθέντες ἐν Μυκήναις· ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ἑτέρου τῶν ὤτων δύο ἐξ αὐτῶν φαίνονται κεχαραγμένα γράμματα· ἐν Πρ. *62* (ἐν τῷ β' ἀπὸ τῆς βάσεως τμήματι) ὑπάρχει γύψινον ἔκμαγμα τοῦ ἐντύπου δίσκου τῆς Φαιστοῦ (λευκὸν στρογγύλον, ἐφ' οὗ φαίνονται τὰ ἔντυπα σύμβολα).

εὐχαί· ἐπὶ σφενδόνης χρυσοῦ δακτυλίου ἐν *43*,3179 παρίσταται γυνὴ σταυροῦσα τὰς χεῖρας ἐπὶ βωμοῦ καὶ πρηνὴς ἐπ' αὐτοῦ, ἑτέρα ἐν τῷ μέσῳ ὀρχεῖται (ἱερὰν ὄρχησιν πρὸς τιμὴν θεοῦ), δεξιὰ ἀνὴρ γονυπετὴς μετ' ἀπεστραμμένου τοῦ προσώπου ζητεῖ νὰ ποκόψῃ καρπούς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ δένδρου βωμοῦ· ἐν *43*,2853 τρεῖς γυναῖκες προσέρχονται εἰς τὴν καθημένην θεὰν αἴρουσαι τὴν ἀριστερὰν μετὰ προσφορᾶς, διὰ δὲ τῆς καθειμένης δεξιᾶς κρατοῦσαι ἑτέραν.

περόναι, πόρπαι, ἐνεταὶ ἐν *14*,102-3, κεφαλαὶ αὐτῶν ἐν *14*, 104-5· περίχρυσοι *13*,93-6· χρυσαῖ *19*,245-7· ἕτερος τύπος αὐτῶν ὡς αἱ σημεριναὶ παραμάναι ἐν *53*,2888-9, 2456, 2808-9.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βελόναι καὶ ***βελόνια*** *65*,2565. *60*,1060. *59*,2728.

κτένες· ἡμικύκλιος ἐλεφάντινος περιστεφόμενος διὰ χρυσοῦ χείλους ἐν *22*,310· ἐπίπεδοι διαφόρων μεγεθῶν ἐλεφάντινοι *47*,2460, 2474. *52*,2333,2326. *57*,2632. *58*,4532. *59*,1024-5. *64*,2700. *65*,2579. *79*,2044.

δακτύλιοι *20*,240-1· πολλοὶ ἐν *42-43*. *92*,6208. *87*,1801-4.

περιδέραια *12*,56-68. *14*,77-8. *13*,80. *43*,3087, 3003, 2998, 3153. *92*,6212 (πολλαπλοῦν). *77*,4331 (ἐκ Τροίας). *37*,689 μετ' ἐξαρτήματος ἐπιστηθίου, *43*,3194. *45*,2791, 2847· ἐξαρτήματα ἐπιστήθια περιδεραίων ἐν *23*,340-9. *36*,672, 699. *37*,668, 674.

Ὅρμοι φερόμενοι περὶ τοὺς βραχίονας ἢ τὸν λαιμὸν *14*,110, 111, 114—5 ἐξ ἐρυθρῶν χανδρῶν ἠλέκτρου Βαλτικῆς. *30*,508, 513. *45*, 2847, 2791, 2845. *44*,3186.

ψέλλιον μέγα, ἴσως ἀνδρικόν, ἀρίστης τέχνης ἐν *20*,263.

ἐνώτια (ἕρματα) φέρει ἡ προσωπὶς ἐν *14*,146. *13*,53-5, 61. *77*,4332-3 (ἐκ Τροίας).

Οἱ ἄνδρες ἔφερον δακτυλίους, ψέλια καὶ ὅρμους περὶ τὸν βραχίονα, περιδέραια καὶ ὅρμους περὶ τὸν λαιμόν· αἱ γυναῖκες ἔφερον δακτυλίους, ψέλια, περιδέραια καὶ ὅρμους, ἐν τῇ κόμῃ ὡραίας καρφίδας, ταινίας καὶ διαδήματα, ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδυμάτων ἐπερραμμένα χρυσᾶ κοσμήματα ποικίλων σχημάτων.

διαδήματα γυναικεῖα ἐκ πλακῶν χρυσοῦ φερουσῶν ἐκτύπους ῥόδακας καὶ ἄλλα κοσμήματα καὶ περὶ τὴν ἄνω περιφέρειαν πέταλα κινητὰ διατεταγμένα ἀνὰ 4 σταυροειδῶς καὶ σχηματίζοντα ἄνθη λειρίου περιστέφοντα τὸ στέμμα *1*, 1A (τὸ κάλλιστον κατ' ἀναπαράστασιν), *1*. *19*,230 μετὰ σταυροειδῶν κοσμημάτων.

διαδήματα ἐκ μόνης τῆς ἐκτύπου πλακὸς ἄνευ τῆς στεφάνης τῶν ἀνθέων *2*, 3. *9*, 37. *17*, 184. *18*, 219. *19*, 229, 232-5· ἐν *19*, 237-8 διάδημα μετὰ χρυσῶν ἑρμάτων.

ἡμιδιαδήματα ἀνὰ δύο ἀποτελοῦντα ἓν διάδημα *3*, 5. *4*, 7. *15*, 185, 187.

ὠτογλυφὶς χρυσῆ ἐν *45*, 2883.

κάτοπτρα ἄνευ λαβῆς ἐν *60*, 3210-1, μετὰ λαβῆς ἐλεφαντίνης γλυπτῆς ἀρίστης τέχνης αὐτόθι 2898, μόνον λαβὴ ἐλεφαντίνη καλλίστη αὐτόθι 2899.

προσωπίδες ἐξ ἐλάσματος χρυσοῦ, ἐφ' οὗ διὰ μήτρας, πιθανῶς ξυλίνης, ἐπετύπουν τὴν μορφὴν τοῦ ἀποθανόντος μετὰ τῶν κυριωτέρων γραμμῶν αὐτῆς (ἀνάλογοι πρὸς τὰς σημερινὰς ἐπιθανατίους

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φωτογραφίας, διαιωνιζούσας τὴν μορφὴν τοῦ ἀποθανόντος)· αὗται ἐπετίθεντο ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νεκροῦ καλύπτουσαι αὐτὸ ἢ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ πώματος τοῦ φερέτρου, ὡς βλέπομεν καὶ ἐν τοῖς Αἰγυπτ. φερέτροις, *21*, 253-4, 259. *34*, 623-4.

ἐπιστήθια καλύμματα κατ' ἀνάλογον τρόπον τοποθετούμενα *21*, 252. *34*, 625-6· ἐν *14*, 146 βλέπομεν χρυσᾶ ἐλάσματα καλύπτοντα ὅλον τὸ σῶμα μικρῶν παιδίων, διακρινομένων τῶν χειρῶν, ποδῶν, κεφαλῆς.

δίσκοι χρυσοῖ περὶ τοὺς 700 φέροντες ἔκτυπον ψυχὴν ἢ πολύποδα ἐκόσμουν τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν, ἐπιρραπτόμενοι, ἢ μᾶλλον τὸ φέρετρον, ὡς ἐγίνετο καὶ παρ' ἡμῖν μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κοσμουμένων τοῦ φερέτρου καὶ τοῦ πώματος δι' ἀναλόγων κοσμημάτων χρυσοχάρτου, *1*, 2. *2*, 4. *3*. 6. *5*. *6*. *7*. *8*. *9*, 2, 16. *10* 18. *11*, 20· καὶ ἄλλα κοσμήματα ἐν ταῖς αὐταῖς Προθήκαις ὡς ῥόδακες.

μῆτραι ἐκ γρανίτου ἢ βασάλτου πρὸς κατασκευὴν διαφόρων κοσμημάτων χρυσῶν ἢ ὑαλίνων, εὑρεθεῖσαι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν, πολύτιμοι ὡς διδάσκουσαι ὅτι τὰ κοσμήματα ἐκεῖνα ἦσαν ἐγχωρίου κατασκευῆς.

Τὰ ἐν ταῖς *1—49* εἶναι τὰ εὑρεθέντα ἐν τοῖς 6 τάφοις τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν, οἵτινες ἐκπροσωποῦσι τὸν ἀρχαιότερον Μυκην. πολιτισμὸν (1600—1450 π.Χ.), τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς Προθήκαις τῆς Αἰθούσης εὑρέθησαν ἐν Μυκήναις καὶ ἐν ἄλλοις προϊστορικοῖς τόποις, οἵτινες σημειοῦνται ἢ ἐπὶ τῶν Προθηκῶν δι' ἰδίων πινάκων ἢ ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἐν τῷ α΄. τάφῳ εἶχον ταφῆ 3 γυναῖκες, ἐν τῷ β΄. εἷς ἀνήρ, ἐν τῷ γ΄. 3 γυναῖκες καὶ δύο παιδία, ἐν τῷ δ΄. 2 γυναῖκες καὶ 3 ἄνδρες, ἐν τῷ ε΄. 3 ἄνδρες, ἐν τῷ ς΄. 2 ἄνδρες· ἄξιος μελέτης ἰδίας ὁ 6ος τάφος, ὅπου τὸ δάπεδον καὶ οἱ νεκροὶ καὶ τὰ κτερίσματα ἔχουσιν ὅπως εὑρέθησαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

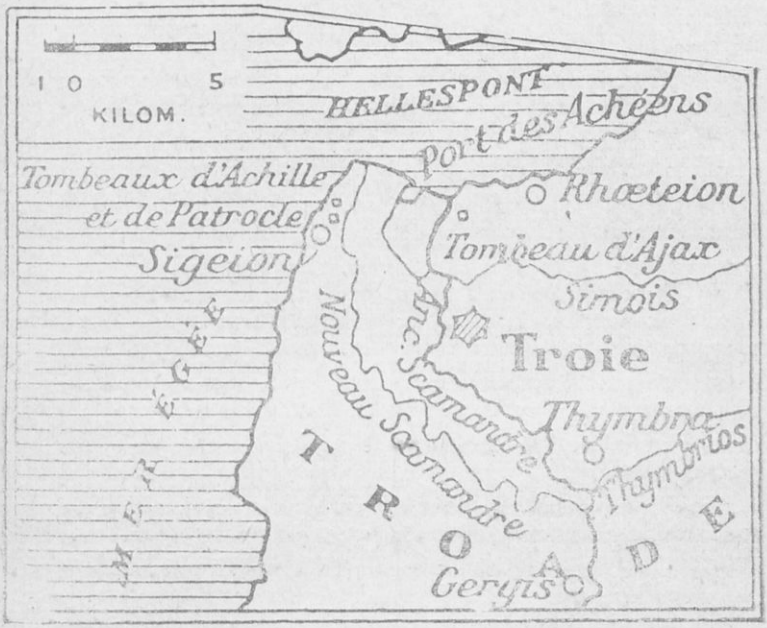

1

2

3

Ν. Γουδῆ Ὁμήρου Ἰλιάδος Ζ, Ἔκδοσις Γ', 18-7-1925.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

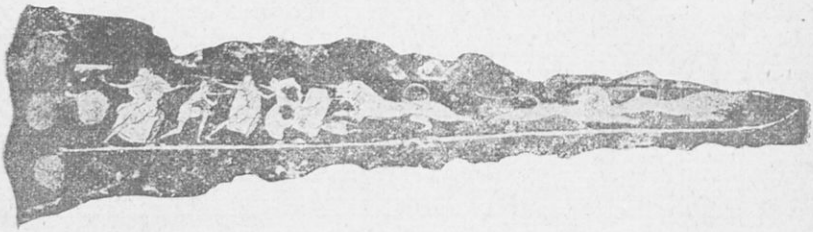

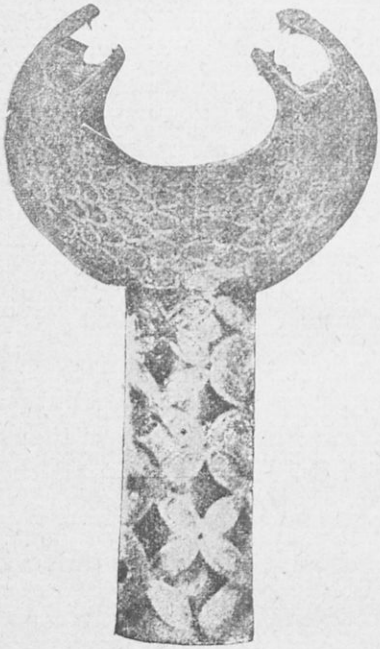

2

3

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

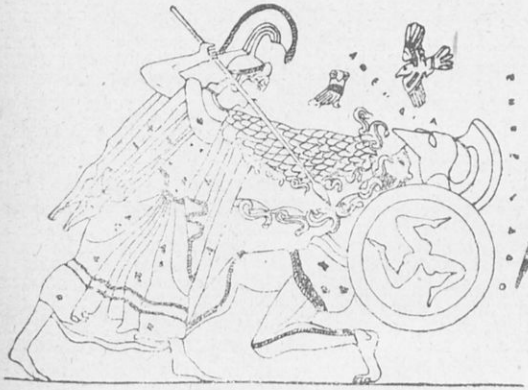

1

2

3

3

5

6

7

8

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1

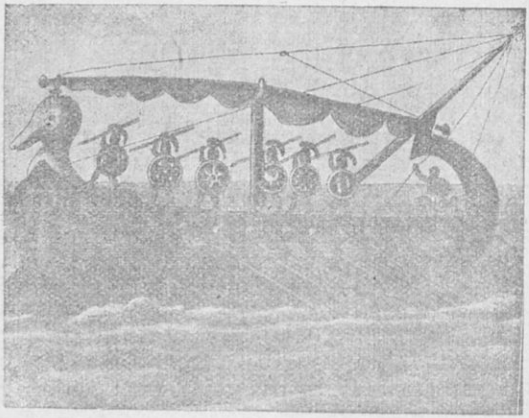

2

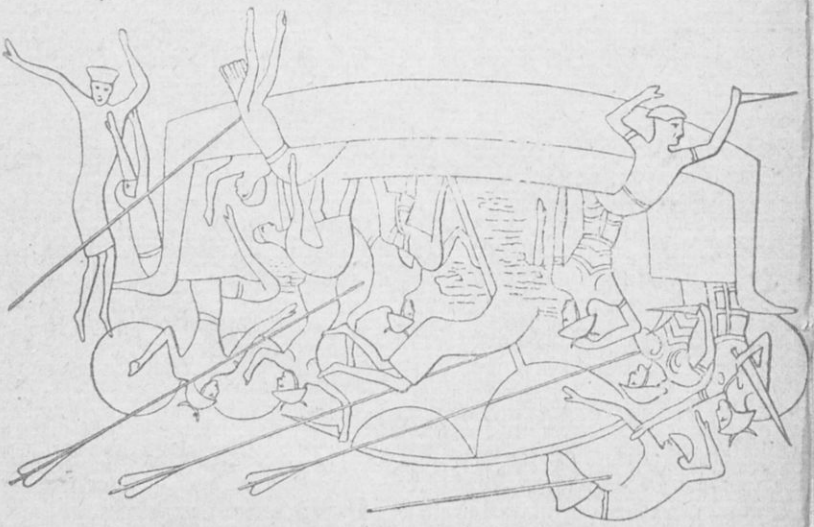

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

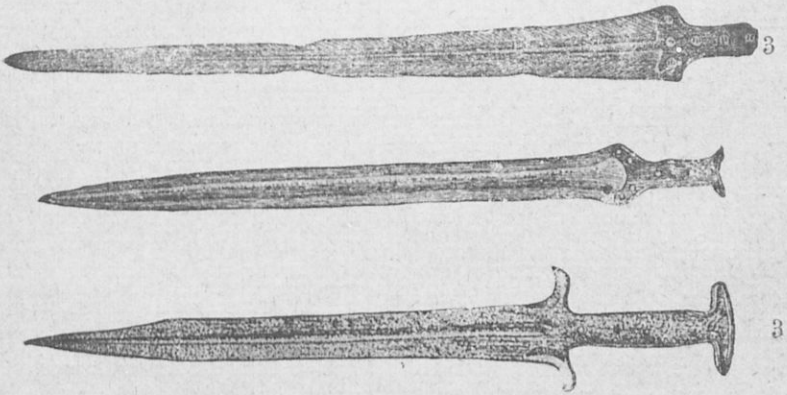

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1

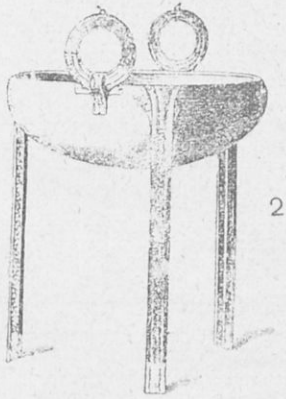

2

3

4

4

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

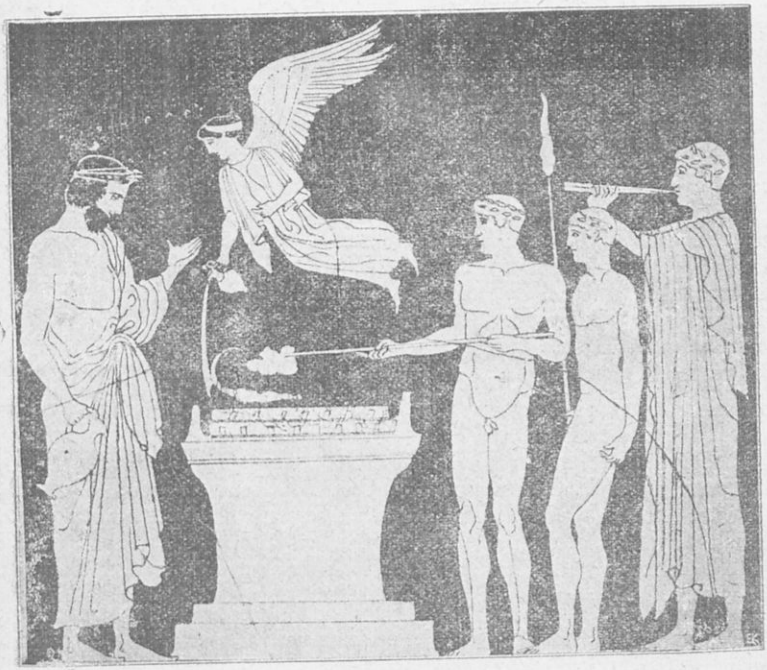

1

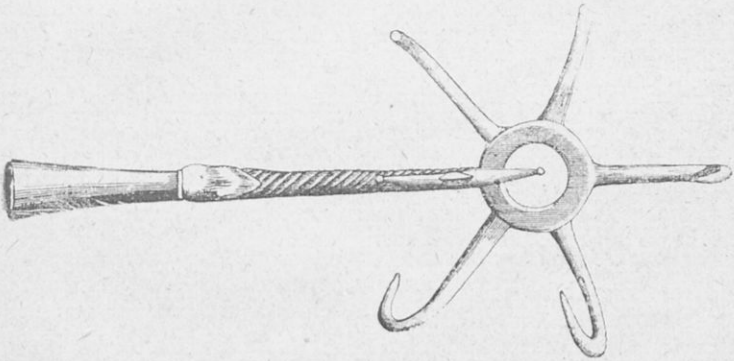

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

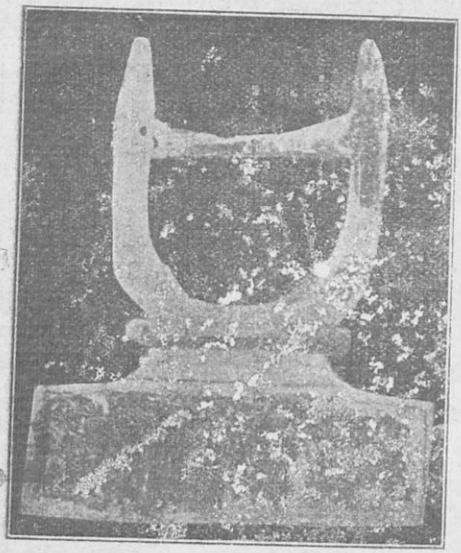

1

2

3

3

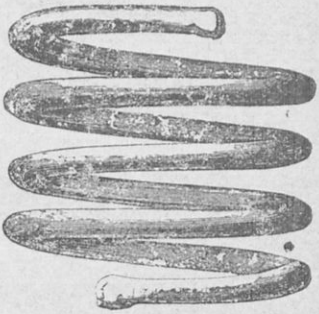

3

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1

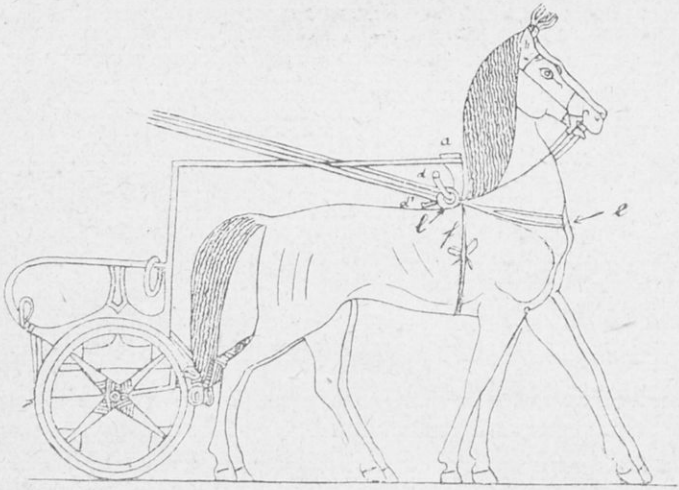

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

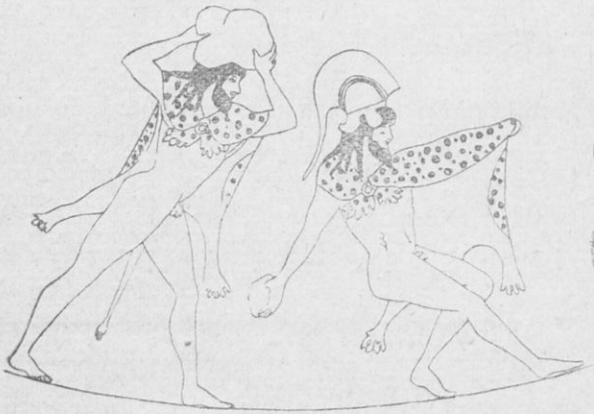

1 2

3

5

4

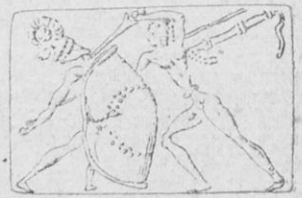

7

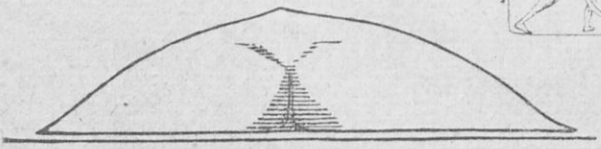

6

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

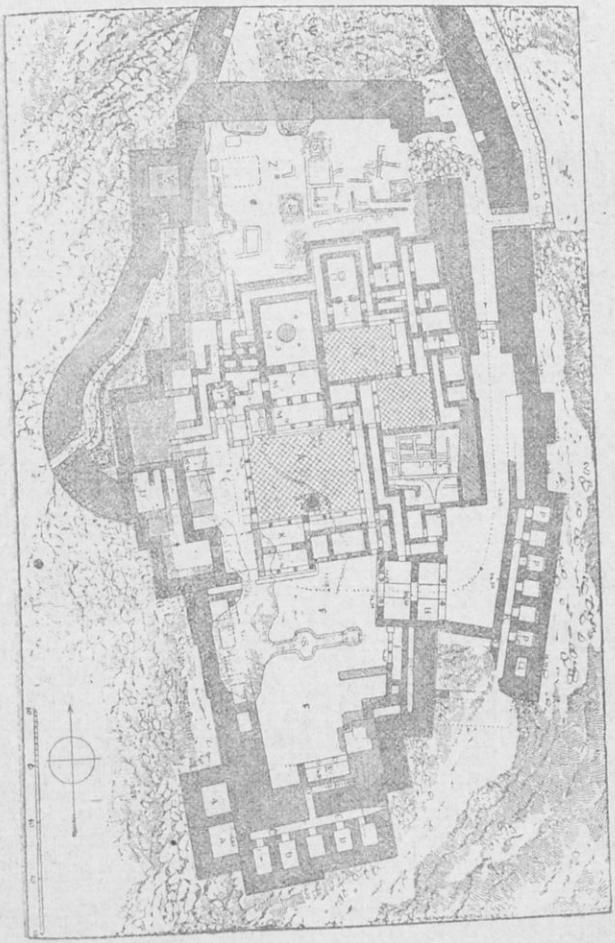

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1

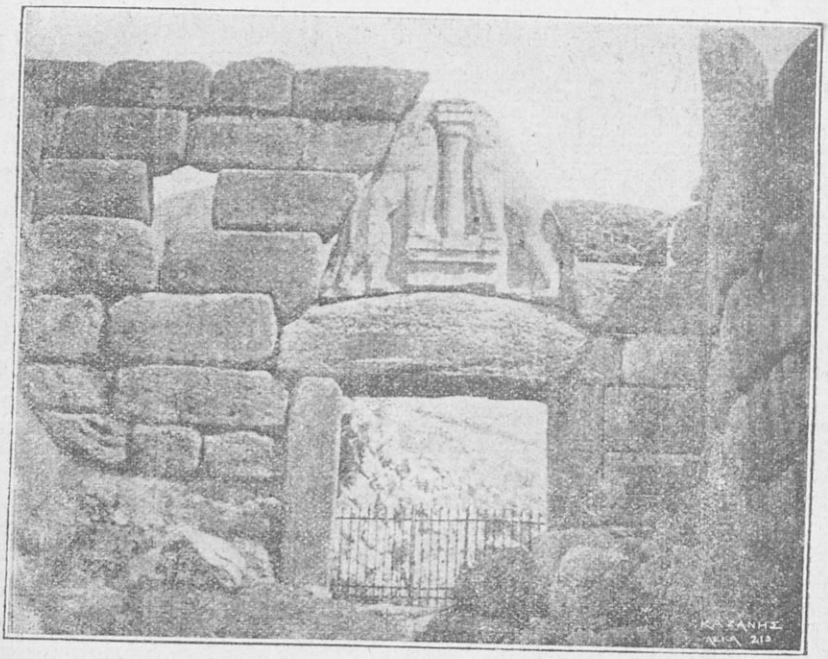

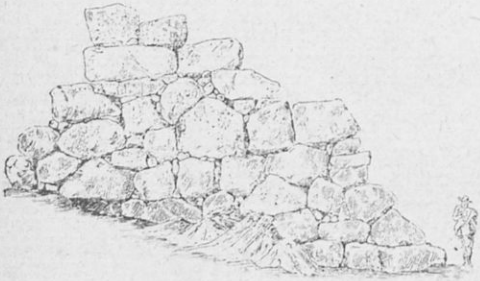

2

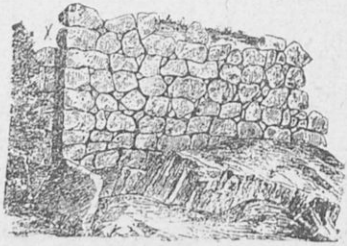

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1

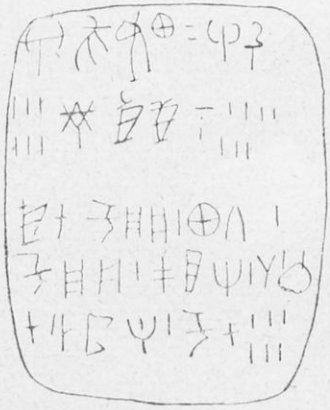

2

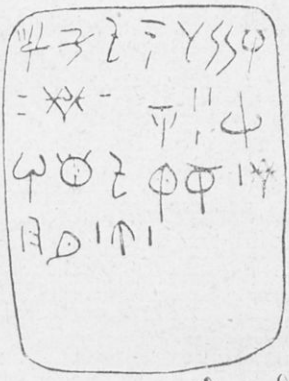

3

3

4

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

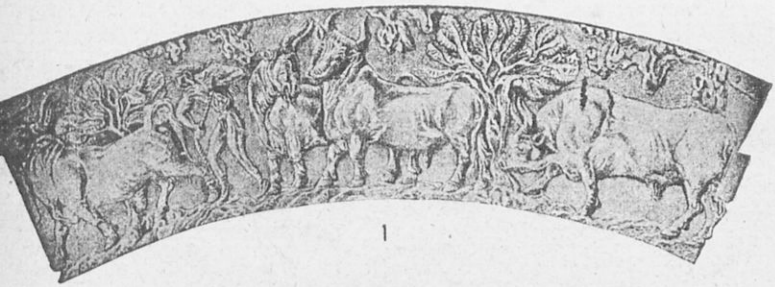

1

2

3

4

5

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πίν. ΙΗ΄.

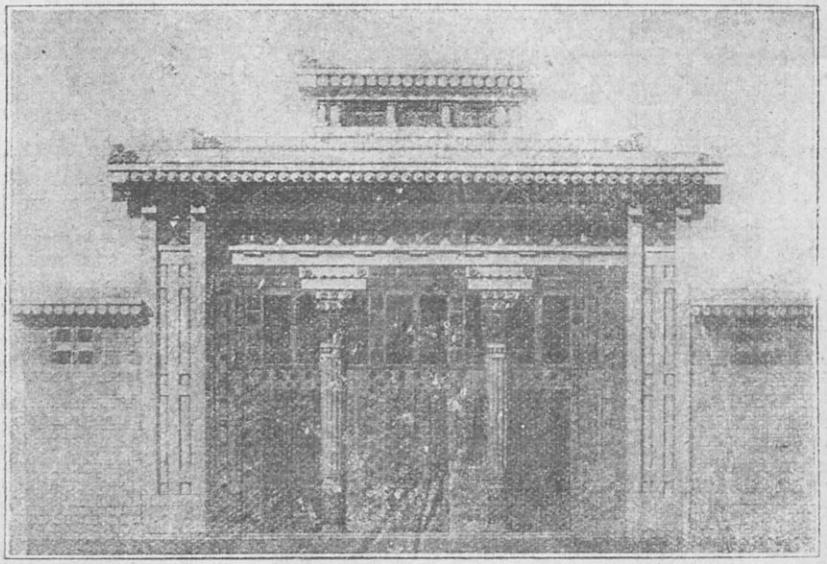

1

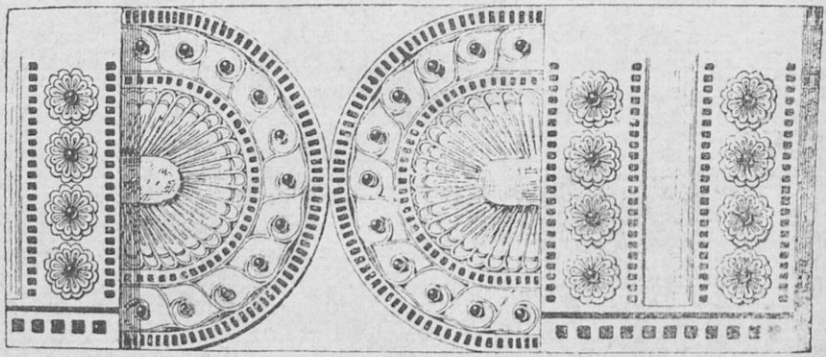

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

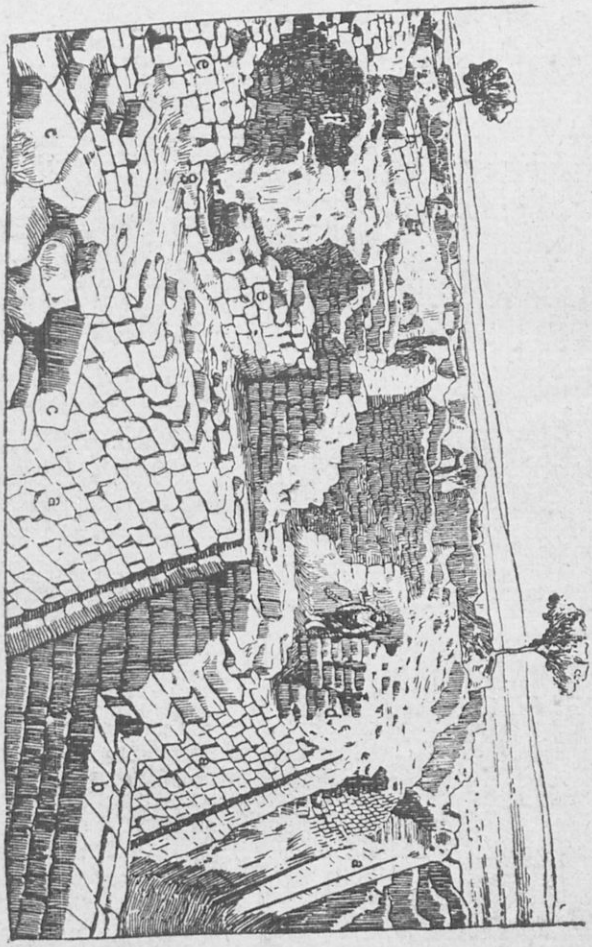

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1

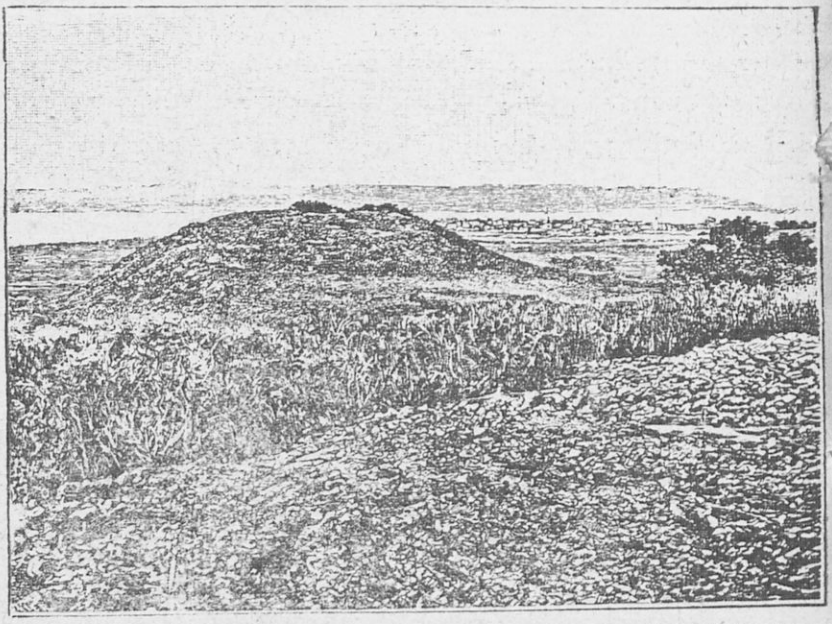

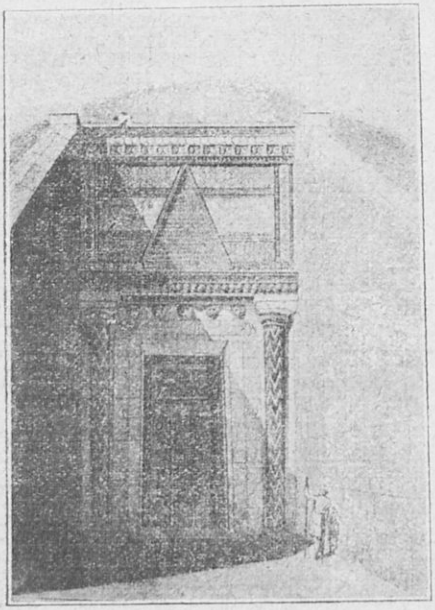

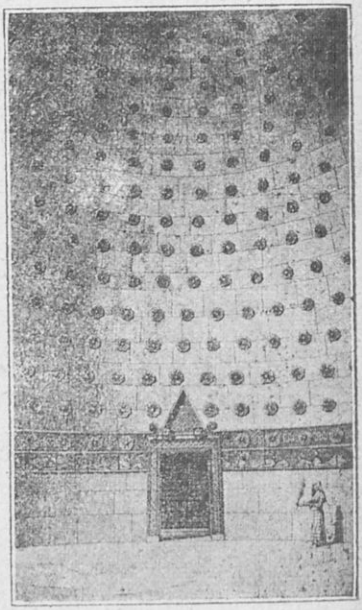

3

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

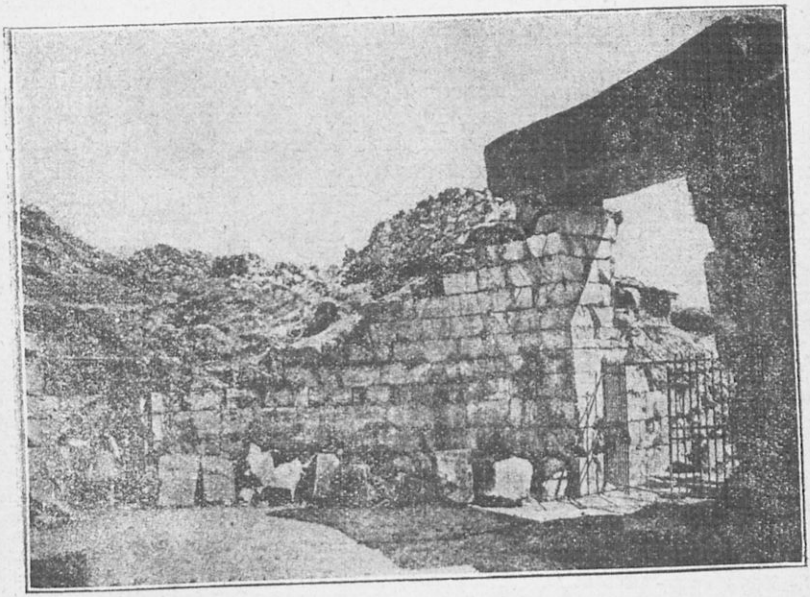

1

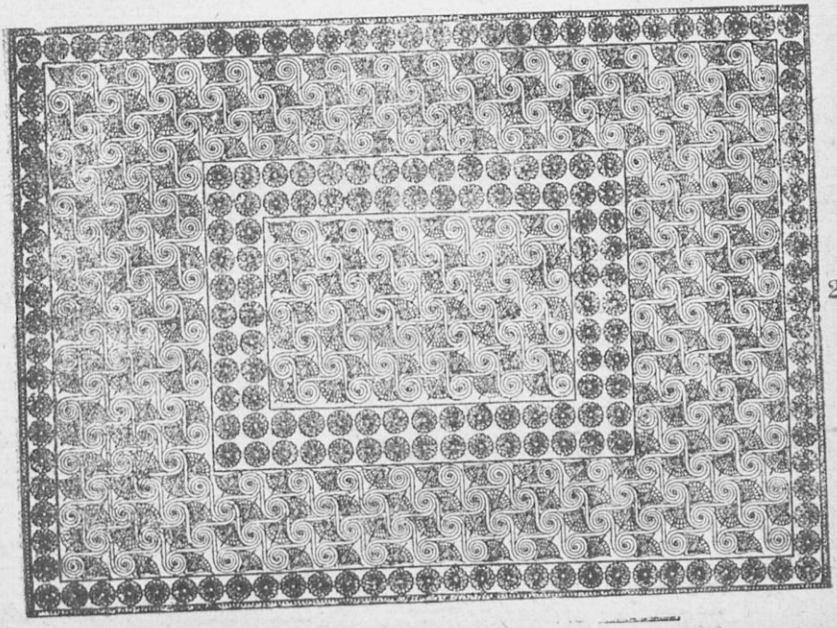

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

III. ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ

1—71 Νίκη Ἀχαιῶν: 1-4 ἀποχωρησάντων τῶν θεῶν ἡ μάχη ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀμφίρροπος· 5-11 πρῶτος Αἴας ὁ Τελ. διέρρηξε τὰς φάλαγγας τῶν Τρώων φονεύσας τὸν Θρᾶκα Ἀκάμαντα· 12-9 ὁ Διομήδης ἐφόνευσε τὸν φιλόξενον Ἄξυλον καὶ τὸν ἡνίοχον αὐτοῦ· 20-8 ὁ Εὐρύαλος ἐφόνευσε τὸν Δρῆσον καὶ Ὀφέλτιον, εἶτα τὸν Αἴσηπον καὶ Πήδασον· 29-36 ἄλλοι Ἀχαιοὶ φονεύουσιν ἄλλους Τρῶας. *37-65 Φόνος τοῦ Ἀδράστου:* 37-44 τὸν Ἄδρ. ἀνατραπέντα ἐκ τοῦ ἅρματος καταφθάνει ζωντανὸν ὁ Μενέλαος· 45-50 ἐκεῖνος ἱκετεύει τὸν Ἀτρείδην νὰ φεισθῇ αὐτοῦ δεχόμενος ἄπειρα λύτρα· 51-4 ὁ Μεν. θὰ ἐπείθετο, ἂν δὲν κατέφθανεν ὁ Ἀγ. λέγων: 55-60 μηδεμία φειδὼ τῶν Τρ. μηδ' αὐτῶν τῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς ἐμβρύων· 61-5 ὁ Μεν. πεισθεὶς ἀπωθεῖ τὸν Ἄδρ., ὃν διαπερᾷ διὰ τοῦ δόρατος ὁ Ἀγ.—66-71 ὁ Ν. συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἀργείους νὰ φονεύωσιν ἄνδρας καὶ μετὰ τὴν νίκην νὰ σκυλεύσωσι τοὺς νεκρούς.—Καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν θεῶν οἱ δύο στρατοί, ἐπαφεθέντες πλέον εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, μάχονται λυσσωδῶς εν τῇ πολεμ. κονίστρᾳ, ἕως τέλος ἡ Νίκη διαλαλεῖ ὁριστικὴν την ὑπεροχὴν τῶν Ἀχ., ἐὰν δὲν ἐπεμβαίνουν οἱ θεοὶ σκανδαλωδῶς ὑπὲρ των Τρώων. Ἀλλ' ἤδη παρέρχονται ἐπὶ τῆς πολεμ. ὀθόνης μετὰ τοῦ Διομ., οὗ οἱ ἀνυπέρβλητοι ἄθλοι δὲν ἔχρηζον ἄλλης ποιητ. λαμπρύνσεως, ἀριστεύοντες καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες. Οἱ ς. 1-4 ἀποτελοῦσι γενικὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ νέον τῆς μάχης τμῆμα. Ἀπὸ τοῦ γενικοῦ τούτου βάθους (πρβλ. τὴν Ὁμηρικὴν τεχνοτροπίαν ἐν περιγραφῇ μάχης ἐν Λ 422-56 σ. 128 ἡμετέρας ἐκδόσεως) ἀναδύεται σειρὰ πολεμικῶν σκηνῶν, ἐν ἑκάστῃ τῶν ὁποίων ὁ παντογνώστης ποιητής, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς, ἱστορεῖ ἡμῖν ποικίλα ἐκ τῆς βιογραφίας τῶν πιπτόντων μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν οἰκογενειακῶν ἀπορρήτων. Θλιβερὸν συναίσθημα κατέχει ἡμᾶς ἐπὶ τῷ ἄνευ σοβαρᾶς ἀμύνης θανάτῳ τοσούτων ἀντιπάλων. Βλέπομεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς σκιᾶς τῆς εἰρηνικῆς ἐλαίας, ἥτις ἐσκίαζεν ἄλλοτε τὰς ὡραίας πατρίδας των, ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγὴν ἀνερχομένους τὸ ἰκρίωμα τῆς πολεμ. λαιμητόμου, ὅπου τρέμοντες ἀκούουν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν ἀνοικτίρμονα καὶ θηριώδη τοῦ δημίου κραυγὴν «Μηδεμία χάρις! ἀμείλικτον τοῦ θανάτου τὸ δρέπανον ἃς θερίζῃ πᾶσαν Τρ. κεφαλὴν καὶ αὐτὰ τὰ ἔμβρυα!». — *5* **ἕρκος** μεγαλοπρεπὴς μτφρ. *11* **σκότος ὄσσε κάλυψεν** γραφικὴ εἰκὼν τοῦ θανάτου· ἐπίσης *κελαινὴ ἢ ἐρεβεννὴ νὺξ ἐκάλυψεν, μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν, κατ' ὀφθαλμῶν κέχυτ' ἀχλύς, στυγερὸς σκότος εἶλε*, καὶ ἡμεῖς *σκοτώνειν* λέγομεν τὸ ἀποκτείνειν· ἐν 19 *γαῖαν ἐδύτην* χάριν ποικιλ. *16* **ἀλλὰ οὐ . . .** ἡ φράσις οἶκτον καὶ λύπην. *19* **ἄμφω** ἐμφαντ. ἐπανάληψις τοῦ *ἄμφω* 17. *27* **ὑπέλυσε μένος καὶ φαίδιμα γυῖα**, *ἔπεφνε* 29, *ἐξενάριξε* 30, *ἐνήρατο* 32, *ἕλε* 35, μεγάλη ποικιλία παραστάσεως τοῦ αὐτοῦ πράγματος. *46* **ζώγρει** (ἐμέ), πρὸς ὃ ἡ ἀντίθ. *σὺ δέ*. Ἀνάγκη ἐπιτηδεύσεως τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου 46-50 καὶ ἐξάρσεως τῶν λ. *ζώγρει, ἄξια, πολλά, ἀφνειοῦ, χαλκός, χρυσός, πολύκμητος σίδηρος, ἀπερείσια, ζωὸν πεποίθοιτο*· ὁ λόγος πλήρης ἁδρῶν δελεασμάτων, ὧν τὸ πλῆθος καὶ ἡ αἴγλη ζητοῦν νὰ θαμβώσουν τὸν Μεν. *55* ἡ διπλῆ προσφών. **ὦ-ὦ** ἐν κατεπειγούσῃ σπουδῇ, ἵν' ἀφυπνίσῃ τὸν Μ., ἵνα ἐπιστήσῃ τὴν προσοχήν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν σημασίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον πράττει. **ὦ πέπον** τρυφερὰ ἐπιτίμησις. **τί ἦ δὲ** ὁ δὲ εἰσάγει ἀντίρρησιν εἰς τοὺς λόγους ἢ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας ἄλλου. **κήδεαι** φειδὼ τῆς ζωῆς τῶν Τρ. φαίνεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀγ. ὡς θερμὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ αὐτῶν καὶ προκαλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν. *56* **ἀνδρῶν** ἀντὶ *ἀνδρός*, ἐμφαντικὴ γενίκευσις, μεγεθύνουσα τὸ ἁμάρτημα, ὡς *Τρώων* 57 περὶ ἑνός, τοῦ Πάριδος, σκοποῦν νὰ καταστήσῃ συνενόχους πάντας τοὺς Τρ. **ἄριστα** ὁ πληθ., διότι μετὰ τῆς ἀπαγωγῆς τῆς Ἑλένης συνυπονοεῖται καὶ ἡ ἀπαγωγὴ τῶν θησαυρῶν, ἡ ἀτίμωσις τοῦ οἴκου, ἡ ὕβρις πρὸς τὴν ξενίαν. **σοὶ** προετάχθη μετ' ἐμφ. πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Τρ. *57-8* **αἰπὺν ὄλεθρον-χεῖρας ἡμετέρας** ἓν διὰ δυοῖν. *58* **μηδ' ὄντινα**, *59* **μηδ' ὅς** μετὰ πάθους ἡ ἐπίδοσις· ἡ ἀξίωσις ἀπάνθρωπος, ἀήθους ὠμότητος, δικαιολογουμένη ἐκ τοῦ πολλαπλοῦ ἐγκλήματος τοῦ Πάρ. καὶ ἐκ τῆς ἐπιορκίας τῶν Τρ. μετὰ τὴν μονομαχίαν Μεν.—Πάρ. Τὰ ἡμερώτερα ἤθη τὰ κρατοῦντα ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ὁμ. ἐπιτρέπουν νὰ αἰχμαλωτίζεται ὁ ἄοπλος ἀντίπαλος καὶ νὰ μὴ φονεύεται· ὁ ἀνθρωπισμὸς εἶχε κρατήσει τοῦ πολιτικοῦ ὑπολογισμοῦ. *60* **ἀκήδεστοι-ἄφαντοι** προληπτ. *61* **παρέπεισεν** ἐν σχέσει πρὸς τὸ *ἔπειθε* 51. *62* **ἀπο σϝέθεν. ὤσατο** διότι 45 ὁ Ἀ. εἶχε λάβει γούνων· τὸ ἤρεμον τοῦ Μ. ἀποτελεῖ ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἐμπαθῆ Ἀγ. Ἡ σκηνὴ Ἀδρ.-Μ. εἶναι τῶν ἀρίστων τῆς Ἰλιάδος, ὅλως ζωντανή,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δραματική, περιέχουσα 4-5 ὡραίας πλαστικὰς εἰκόνας, 1) τὴν ἀνατροπὴν τοῦ Ἀδρ., 2) τὴν ἱκεσίαν πρὸς τὸν Μ., 3) τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀγ., 4) τὸν φόνον τοῦ Ἀδρ.· τῶν πλειόνων εἰκόνων δύναται νὰ γίνῃ ἐποπτικὴ ἀναπαράστασις καὶ ὑπὸ μαθητῶν. *67* τιμητ. προσφώνησις πρὸς πάντας τοὺς Ἀχ. *70* ***συλήσετε*** ὁ μέλ. ἀντὶ πρστκτ. πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς βεβαιότητος· ὁ συνετὸς καὶ ἀνιδιοτελὴς γέρων τοῦ μὲν πόνου μετέχει καὶ αὐτὸς (*κτείνωμεν*), τὸ δὲ κέρδος καταλείπει τοῖς ἄλλοις (*συλήσετε*). *71* ***νεκροὺς τεθνηῶτα;*** πλεον.

72-101 ***Συμβουλὴ τοῦ Ἑλένου πρὸς τὸν Ἕκτορα πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς Ἀθηνᾶς:*** 72-9 οἱ Ἀχ. φανατισθέντες θὰ ἔκλειον καὶ πάλιν τοὺς Τρ. εἰς τὸ Ἴλιον, ἐὰν δὲν ἔλεγεν ὁ Ἕλ. πρὸς τὸν Αἰνείαν καὶ τὸν Ἕκτ.: 77-82 Ἐπειδὴ εἶσθε ἄριστοι ἐν πᾶσι, συγκρατήσατε τὸν στρατὸν πρὸ τῶν πυλῶν· 83-101 μεθ' ὃ ἡμεῖς μὲν θὰ πολεμῶμεν, σὺ δέ, Ἕκτ., ἐλθὼν εἰς τὸ Ἴλιον εἰπὲ εἰς τὴν μητέρα νἀφιερώσῃ μετὰ τῶν γεραιῶν πέπλον ἐξαίρετον εἰς τὴν Ἀθ. καὶ ὑποσχεθῇ μεγάλην θυσίαν ζητοῦσα παρ' αὐτῆς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Διομ.—Ἡ σύστασις τοῦ Ἑλ. προϋποθέτει τὴν ἀριστείαν τοῦ Διομ. καὶ σκοπεῖ νἀποσπάσῃ διὰ πλουσίας θυσίας ἀπὸ τῶν Ἀχ. τὴν Ἀθ., τῇ βοηθείᾳ τῆς ὁποίας ὁ ἥρως εἶχεν ἐμπνεύσει τρόμον εἰς τοὺς Τρ. Ἀρχαῖοι καὶ σημερινοὶ κριτικοὶ ἀποροῦσιν ὅτι ὁ Ἕκ. ἐν κρισιμωτάτῃ στιγμῇ, ἐν δεινῇ ἀμηχανίᾳ τῶν Τρ., καταλείπει τὸ πεδίον τῆς μάχης καὶ τοὺς οἰκείους, ἵνα διαβιβάσῃ ἐντολήν, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἠδύνατο ἢ θὰ ὤφειλε νὰ πράξῃ εἷς τῶν δευτερευόντων ἡρώων ἢ καὶ εἷς τῶν κηρύκων, καὶ κακίζουσι τὸν ποιητὴν ὡς παραλογιζόμενον: *Οἱ Τρ. θὰ ἐνεκλείοντο εἰς τὴν πόλιν, ἐὰν ὁ Ὅμ. δὲν ἀπεμάκρυνε τῆς μάχης τὸν Ἕκ.!* Ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἀπομακρύνων τὸν Ἕ. δὲν ἀπέβλεπε σοβαρῶς καὶ κυρίως εἰς τὴν λιτανείαν [,ἥτις ἄλλως ἔμεινεν ἀτελεσφόρητος], ἀλλ' εἰς τὴν δημιουργίαν ἄλλων ἀπαραμίλλων σκηνῶν [τῆς συναντήσεως Ἕκ.-Ἑκάβης, Ἕκ.-Πάριδος, Ἕκ.-Ἑλένης, Ἕκ.-Ἀνδρομάχης], αἵτινες κατέστησαν δυναταὶ μόνον διὰ τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸ Ἴλιον.—*82* ***χάρμα*** αἴσχιστον νὰ ἐπικαλῆται ἀνὴρ βοήθειαν καὶ ἄσυλον ἀπὸ γυναικός, προσπίπτων εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. *90* ὅσον τιμιώτερον ἦτο τὸ ἀνάθημα διὰ τὸν προσφέροντα, τόσον εὐπροσδεκτότερον εἰς τὸν θεὸν ἦτο. *98* πάντοτε ὁ παρὼν κίνδυνος παρίσταται σπουδαιότερος ἄλλων κινδύνων τοῦ παρελθόντος μᾶλλον σπουδαίων· τοῦτο πάσχομεν καὶ ἐν τῇ ἐκτιμήσει τοῦ ψύχους τῶν χειμώνων.

102-18 ***Ὁ Ἕ. συγκρατεῖ τοὺς Τρ. καὶ ἀναχωρεῖ εἰς τὸ***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἴλιον: 102-5 ὁ Ἕ. συγκρατήσας τὸν στρατὸν ἐγείρει δεινὴν μάχην· 106-9 οἱ Ἀχ. ὑποχωροῦσι φοβηθέντες θείαν ἐπέμβασιν· 110-5 ὁ Ἕ. ἐμψυχῶν τοὺς Τρ. δηλοῖ ὅτι θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Ἴλιον χάριν εὐχῶν καὶ θυσιῶν· 116-8 καὶ ἀπέρχεται ταχύς.—Ὁ Ἕ. πείθεται εἰς τὸν ἄριστον δεδοκιμασμένον οἰωνοπόλον.—*103-9* γραφικώτατοι οἱ στ. *114* ταῦτα προσθέτει ἴσως ἵνα ἐξάψῃ ἔτι μᾶλλον τὸ συναίσθημα τῆς φιλοτιμίας τῶν μαχητῶν. *115* ***ἑκατόμβας*** ὁ πληθ. περὶ μιᾶς θυσίας ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον. *116-8* γραφικώτατον τὸ χωρίον, ζωντανὴ ἡ εἰκών. *117* τὸ ὁλοδάκτυλον τοῦ στ. ἀποδίδει τὴν σπουδὴν τοῦ Ἕ.

119-236 Ὁ Γλαῦκος καὶ ὁ Διομήδης ὡς ξένοι: *119-43 Λόγος Διομ. πρὸς Γλ.:* 119-22 ὁ Διομ. συναντήσας τὸν Γλ. λέγει: 123-7 Τίς εἶσαι, γενναῖε; δυστυχῶν ὅμως πατέρων τέκνα μὲ συναντῶσι· 128-41 ἐὰν ὅμως εἶσαι θεός, δὲν εἶμαι διατεθειμένος νὰ μάχωμαι, ἀναλογιζόμενος τὸ πάθημα τοῦ Λυκ.· 142-3 ἐὰν εἶσαι ἄνθρωπος, θὰ πέσῃς.—*144-211 Ἀπόκρισις τοῦ Γλ., γενεαλογία:* 144-9 ὁ Γλ.: Ἐρωτᾷς περὶ πραγμάτων ἐφημέρων· 150-7 ἐὰν ἐπιμένεις νὰ μάθῃς, ἐν Ἐφύρᾳ ὁ πανουργότατος Σίσυφος ἐγέννησε τὸν Γλ., οὗτος τὸν Βελ.· 157-65 οὗτος καταφυγὼν παρὰ τὸν Προῖτον ἐξεδιώχθη ἐκεῖθεν ἐκ διαβολῆς τῆς συζύγου Ἀντείας· 166-71 ὁ Πρ. μὴ θέλων νὰ φονεύσῃ αὐτὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ ἔστειλεν εἰς Λυκίαν πρὸς τὸν πενθερὸν μετὰ θανατηφόρων γραμμάτων· 172-7 ὅτε ἦλθεν ἐκεῖ, ὁ βασιλεὺς ξενίσας ἐπὶ 9 ἡμέρας τὴν δεκάτην ἐζήτησε τὰ γράμματα· 178-86 ἰδὼν τὸ περιεχόμενον ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν ἐπικινδύνους ἄθλους, οὓς ἐκεῖνος αἰσίως διεξήγαγεν· 187-90 τέλος ἐξωλόθρευσεν ἐνέδραν στηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν ἐπάνοδον· 191-5 ὁ βασιλεὺς ἐννοήσας ὅτι ἐκ θεῶν κατήγετο προσέλαβε γαμβρὸν καὶ συμβασιλέα, οἱ δὲ Λύκιοι ἐδώρησαν ἐξαίρετον τέμενος· 196-205 ἐκ τοῦ γάμου ἀπέκτησε 3 τέκνα, τὸν Ἴσ., τὴν Λαοδ. καὶ τὸν Ἱππόλ., διὰ δὲ τὸν πρόωρον θάνατον τῶν δύο πρώτων περιέπεσεν εἰς μελαγχολίαν· 206-11 ἐγὼ εἶμαι υἱὸς τοῦ Ἱππολ., ὅστις πέμπων με ἐνταῦθα συνίστα αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμενας ἄλλων.—*212-36 Ἀναγνώρισις αὐτῶν ὡς ξένων καὶ ἀνταλλαγὴ ὅπλων:* 212-4 ὁ Διομ. περιχαρὴς λέγει: 215-25 Εἴμεθα λοιπὸν παλαιοὶ πατρικοὶ ξένοι, διότι οἱ πάπποι ἡμῶν συνεδέθησαν διὰ ξενίας· 226-31 ἀποφεύγοντες νὰ κτυπήσωμεν ἀλλήλους ἂς ἀνταλλάξωμεν τὰ ὅπλα χάριν τῆς ξενίας· 232-6 τὰ ὅπλα ἀντηλλάγησαν, εἰ καὶ τὰ τοῦ Γλ. ἦσαν βαρυτιμότερα.—Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ Ἕ. καταλείπει τὸ πεδίον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς μάχης ἀόριστον συναίσθημα φόβου συνέχει ἡμᾶς περὶ τῆς τύχης τῶν Τρ. ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς καθαίρων ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ φόβου τούτου εἶπεν 107-9 ὅτι οἱ Ἀχ. ἀποδίδοντες τὴν αἰφνιδίαν μεταβολὴν τῶν Τρ. εἰς θείαν ἐπέμβασιν ὑπεχώρησαν, ἀποσχόντες τοῦ φόνου, καὶ ἀποτρέπων τελείως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀπασχολεῖ ἡμᾶς ἐφ' ἱκανὸν εὐαρέστως διὰ τῆς συναντήσεως Γλ.—Διομ. καὶ διὰ χαριέντων οἰκογενειακῶν ἀπομνημονευμάτων, τὰ ὁποῖα φυγαδεύουσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν προσδοκίαν μή, ἐφ' ὅσον ὁ Ἕ. ἀπουσιάζει, δυσάρεστόν τι συμβῇ εἰς τοὺς Τρ. Τὸ παρεμβληθὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ **ἐπεισόδιον** σκοπεῖ ἔτι α') νὰ πληρώσῃ τὸ κενὸν τὸ ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἕ. μέχρι τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν (περὶ τῆς τοιαύτης ὁμηρ. τεχνοτροπίας ἰδ. Ὁμ. Γ 121-244 σ. 98 ἡμετ. ἐκδ.), καὶ β') νὰ διακόψῃ τὴν μονότονον φρικιαστικὴν περιγραφὴν αἱματηρῶν ἀγώνων (*παῦσις τῆς πράξεως*) δι' εἰρηνικῆς σκηνῆς, ἐπιχέον εὐάρεστον ποικιλίαν ἐπὶ τὴν διήγησιν καὶ πλουτίζον τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τοῦ τότε ἱπποτικοῦ ἡρωικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐπιτρέπει νὰ συνάπτωνται ἢ νὰνανεῶνται φιλίαι μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων καὶ νὰνταλλάσσωνται ὅπλα. Ἀγών, ἐν ᾧ οἱ ἀντίπαλοι καὶ διαλέγονται, καλεῖται *Ὁμηρικός*. Ὁ Διομ. παρίσταται μετὰ τοῦ θυελλώδους μένους αὐτοῦ ὡς ἐν Ε, ἀλλὰ καὶ μετά τινος ἰδιορρυθμίας. Ἐρασμίως διεγράφη καὶ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ Γλ., ὃν πρέπει νὰ φαντασθῶμεν νεώτερον τοῦ Διομ. Τὸ **ἐπεισόδιον** εἶναι μεγαλοπρεπὴς ὕμνος τῆς ἱερότητος τῆς ξενίας, ἐγεῖρον διὰ τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἀρώματος, ὅπερ ἀποπνέει, καὶ μάλιστα διὰ τῆς αὐτόχρημα εἰδυλλιακῆς λύσεως αὐτοῦ, ἱλαράν, γλυκεῖαν διάθεσιν, καὶ ψυχαγωγεῖ ἡμᾶς εὐαρέστως ὡς μετάγον ἀπὸ τῶν ταραχῶδῶν σκηνῶν τοῦ ἀγῶνος εἰς σκηνὰς ἠρέμου καὶ γαληναίου βίου. Πόσον ἀπότομον ἀντίθεσιν ἀποτελεῖ πρὸς τὸ θηριῶδες ἐπεισόδιον 37-65!—*119* **Γλαῦκος δὲ** τὸ ἐπεισόδιον καὶ ἡ πορεία τοῦ Ἕ. εἶναι σύγχρονα γεγονότα, περὶ τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως τῶν ὁποίων ἰδ. Ὁμ. Γ 121 σ. 98-9 ἡμετ. ἐκδόσ. *123* **τίς δὲ** οἱ μὲν ἄλλοι προτροπάδην φεύγουσι πρὸ ἐμοῦ, ἀλλά σύ, ὅστις ὑπέμεινας, τίς εἶσαι; **φέριστε** προσφώνησις φιλικὴ πρὸς τὸν ἄγνωστον ἀντίπαλον, οὗ ἡ μεγαλόφρων εὐγένεια τοῦ Διομ. ἀναγνωρίζει τὴν ἀξίαν. *127* κ. *143* ἀπόρροια τῆς ἀριστείας τοῦ Διομ. καὶ τῆς μεγάλης αὐτοπεποιθήσεως. **δυστήνων** ἐξαίρεται ἐκ τῆς θέσεως ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. καὶ ἐκ τοῦ **δέ τε**. [*129* ἔψεξαν πολλοὶ ἐνταῦθα τὸν Ὅμ., διότι δημιουργεῖ ἀντίφασιν ἐν τῇ στάσει τοῦ Διομ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λησμονῶν πολὺ ταχέως τὴν ἀριστείαν αὐτοῦ ἐν Ε : πῶς ὁ Διομ. ὁ τραυματίσας Ἀφροδίτην καὶ Ἄρην ὀκνεῖ ἐνταῦθα νὰ προσβάλῃ πολεμιστήν, ἄγνωστον αὐτῷ, πρὶν ἐξακριβώσῃ ἐὰν εἶναι θεὸς ἢ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ Ε 127-8 ἡ Ἀθ. εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀχλύν, ἵνα δύναται νὰ διακρίνῃ θεοὺς ἀπὸ ἀνθρώπων ; Ἀλλὰ πράγματι οὐδεμία ἀντίφασις ὑπάρχει ἐν αὐτῷ. Βομβοῦσιν ἔτι εἰς τὰ ὦτα τοῦ Διομ. οἱ λόγοι τοῦ Ἀπόλλωνος Ε 440-1· τὴν Ἀφροδ. ἐτραυμάτισε τῇ ῥητῇ ἀξιώσει τῆς Ἀθ. Ε 131-2 καὶ κατὰ τοῦ Ἄρεως ὠθεῖται ὑπ' αὐτῆς τῆς θεᾶς παρούσης, ἥτις καὶ κατευθύνει τὸ δόρυ αὐτοῦ εἰς τὸν κενεῶνα τοῦ θεοῦ. Ἀλλ' ἤδη ἡ θεὰ ἔχει ἀπέλθει εἰς τὸν Ὄλυμπον, ἐναποθέσασα καὶ πάλιν, φαίνεται, τὴν ἀχλὺν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ φίλου.] Ἐπίσης ἔψεξαν τοῦ ποιητοῦ ὅτι ὁ Διομ. κατὰ τὸ 10ον ἔτος τοῦ πολέμου ἀγνοεῖ τὸν Γλαῦκον. Ἀλλ' ἐλησμόνησαν ὅτι μέχρι τῆς μήνιος οἱ Τρῶες διὰ τὸν φόβον τοῦ Ἀχ. οὐδεμίαν σχεδὸν μάχην εἶχον συνάψει πρὸς τοὺς Ἀχ., καὶ ὅτι ὁ ποιητὴς πολλάκις ὑπολογίζει μόνον τοῦ ἀκροατοῦ τὰς ἀνάγκας, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ μάχη αὕτη εἶναι ἡ πρώτη. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ Τειχοσκοπίᾳ (Γ), ὅπου ὁ Πρίαμος κατὰ τὸ 10ον ἔτος τοῦ πολέμου ζητεῖ νὰ μάθῃ παρὰ τῆς Ἑλένης τοὺς διαφόρους ἡγεμόνας τῶν Ἀχ. Ὅτι μόνον τὸν ἀκροατὴν ἔχει ὑπολογίσει ἐνταῦθα ἀποδεικνύει καὶ ἡ μικρὰ ἀπροσεξία του (*καὶ ὁ ἀγαθὸς Ὅμηρος ἐνίοτε κοιμᾶται!*) ἐν 206, ὅπου ὁ Γλ. ὀνομάζει μὲν τὸν πατέρα Ἱππόλοχον, ἀλλὰ δὲν ὀνομάζει καὶ ἑαυτόν, ἐν ᾧ περὶ τούτου ἀκριβῶς εἶχεν ἐρωτηθῆ ὑπὸ τοῦ Διομ. 123· διὰ τί ; διότι ὁ ἀκροατής, οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ Διομ., γινώσκει 119 ὅτι καλεῖται Γλαῦκος· τοῦτο ἀρκεῖ ! ***129*** τοῦτο λέγει καὶ ἐξ εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ φόβου τῶν θεῶν καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς Ἀθ. ***130*** ***υἱὸς*** διότι τὸ ι προυφέρετο ὡς σύμφωνον j (ἐν ἀττ. ἐπιγρ. ὑός). ***143*** ***ἄσσον-θᾶσσον*** παρήχησις. ***145*** ***Τυδεΐδη*** ὡς ἀριστεύοντα ἐγίνωσκεν ἤδη αὐτὸν ὁ Γλ. : τί ἐρωτᾷς περὶ ματαίων πραγμάτων, ἐφημέρων καὶ παροδικῶν; ***146*** πολυθρύλητος στίχος, ὃν πολλοὶ ἐμιμήθησαν (ὁ διδάσκων ἂς ἑρμηνεύσῃ ἐν καιρῷ τὴν σχετικὴν ἐλεγείαν τοῦ Μιμνέρμου, Ἡμετ. Λυρ. Ἀνθολ. 6 κ. 46). ***152*** ***ἔστι πόλις Ἐφύρη*** συνήθης ἀρχὴ ἐπικῆς διηγήσεως (ὡς παρ' ἡμῖν : *Μίαν φορὰν καὶ ἕνα καιρὸν ἦτο...*). ***154*** ***Σίσυφος*** ἡ ἐπανάλ. μετ' ἐμφάσεως, διότι ἦτο πολυθρύλητος, α 23. ***156*** ***κάλλος*** καὶ ***ἠνορέη*** ἀπηργάζοντο τὸν μετέπειτα ***καλὸν κἀγαθόν,*** τὸν τέλειον· οἱ ς. 156-9 περιλαμβάνουσι γενικώτερον τὰς περιπετείας τοῦ Βελ., ἀπὸ 160 ἀκολουθεῖ ἀκριβεστέρα ἔκθεσις τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πράγματος. *160* **δῖα** στερεότυπος τιμητ. τίτλος, ὡς σήμερον *Μεγαλειοτάτη, Ὑψηλοτάτη,..*, ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸν ἠθικὸν βίον τῆς ἀπίστου συζύγου. *164* ὁ στ. ἀποδίδει ἄριστα τὴν ἐμπαθῆ παραφορὰν τῶν γυναικῶν, ὁσάκις νομίζωσιν ὅτι καιρίως θίγεται ὁ ἐγωισμὸς αὐτῶν. Τὸ ἐπεισόδιον ἀνάλογον πρὸς τὸ τῆς Κυρίας Πετεφρῆ καὶ Ἰωσήφ. *165* **ἔθελεν οὐκ ἐθελούσῃ** ἰσχυρὰ ἀντίθεσις μετὰ παρονομασίας. *167* **σεβάσσατο** διὰ τὴν ἱερότητα τῆς ξενίας. *171* **ἀμύμονι πομπῇ** ἀντίθ. πρὸς τὸ *ἀπόλοιτο*, ἣν παρασκευάζει ὁ εὐσεβὴς καὶ χρηστὸς ποιητής. *174* **ἐννῆμαρ-ἐννέα** παρήχ., ἐξαίρουσα τὸ μεγαλεῖον τῆς φιλοξενίας. *180* **θεῖον γένος οὐδ' ἀνθρώπων** ἐκ παραλλήλου. *187* **πυκινὸν** μτφρ. **ὕφαινεν** μτφρ., ἐπίσης *πλέκειν, τολυπεύειν, κατασκευάζειν, σκευωρεῖν, μηχανορραφεῖν, ῥάπτειν, τεκταίνεσθαι, βυσσοδομεῖν* / παρ' Ὅμ. *κακόν, φόνον, μόρον ῥάψαι—μήδεα, μῆτιν, δόλον ὑφαίνειν—πόλεμον, δόλους τολυπεύειν—μῆτιν τεκταίνεσθαι—κακόν, κῆρα φυτεύειν—κακὰ βυσσοδομεύειν*/. *189* **τοὶ δ' οὔ τι...**, ὡς παρ' ἡμῖν, γραφικώτερον τοῦ ἀπώλοντο. *191* **ἀλλ' ὅτε δὴ** τετράκις 172, 175, 191, 200. *201* **Ἀλήιον** παρήχ. πρὸς τὸ *ἀλᾶτο*, οἱονεὶ πεδίον πλάνης. *202* **πάτον ἀλεείνων** ἀνάπτυξις τοῦ *οἶος* 201. *203* **Ἄρης...** ἡ εἰκὼν γραφικωτέρα τοῦ *ἔπεσε μαχόμενος*. *211* ὁ ἐπίλογος μεταφέρει ἡμᾶς εἰς τὸ κύριον τῆς ἀποκρίσεως, εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Διομ. Τὸν λόγον τοῦ Γλ. διανθίζει ὥριμος βιοτικὴ σύνεσις 145.., βαθεῖα εὐσέβεια καὶ εὐγένεια φρονήματος 204-11.—*214* **ποιμένα** ἡ μτφρ. ἐκ τοῦ ἀρχαίου ποιμεν. βίου τῶν λαῶν. *225* **τῶν** κατὰ σύνεσιν εἰς τὸ *Λυκίῃ*. *227* **πολλοὶ μὲν-πολλοὶ δὲ** ἀναφορά· πρβλ. καὶ τὴν ἀντιστοιχίαν *ἐμοί-σοί, Τρῶες-Ἀχαιοί*. *232* **φωνήσαντε-ἀίξαντε** ὁμοιοκαταλ. τῶν δύο ἡμιστιχίων, α 40. *234*.. Οἱ Ἕλληνες καὶ μεγάλην ἀξίαν ἀποδίδουν εἰς τὴν κτῆσιν καὶ προσέχουν τὰ ξένια νὰ εἶναι ἴσης ἀξίας· αὐτὴ ἦτο ἡ κοινὴ γνώμη καὶ ἐκ ταύτης προέρχεται ἡ κρίσις· ὁ Γλ. οὐδαμῶς ἐσκέφθη τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων· ἂν ἡ σκέψις αὕτη ἐγεννᾶτο κατὰ τὴν ἱερὰν ἐκείνην στιγμήν, καθ' ἣν ἐστεφανοῦτο ἡ ἱερότης τῆς ξενίας, θὰ κατεκρημνίζοντο ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἠθικῆς βαθμίδος, εἰς ἣν ἀνήγαγεν αὐτοὺς ὁ ποιητής. *236* παροιμιώδης ὁ στ. παρὰ τοῖς ὕστερον.

***237-311* Ὁ Ἕκτωρ ἐν τῷ Ἰλίῳ· ἀνακοίνωσις τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἑλένου καὶ ἀφιέρωσις τοῦ πέπλου εἰς τὴν Ἀθηνᾶν:** *237-85* *Ὁ Ἕ. ἐν τῷ Ἰλίῳ, συνάντησις μετὰ τῆς μητρὸς καὶ ἀνακοίνωσις τῆς ἐντολῆς*: 237-41 Ὁ Ἕ. φθάσας εἰς τὰς Σκαιὰς πύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λας συνιστᾷ εἰς τὰς ζητούσας παρ' αὐτοῦ πληροφορίας Τρῳάδας εὐχὰς εἰς τοὺς θεούς· 242-52 ὅτε ἦλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός, συνήντησε τὴν μητέρα· 253-7 αὕτη θλίψασα τὴν χεῖρα ὑποπτεύει μὴ ἦλθε νὰ εὐχηθῇ εἰς τὸν Δία πιεζόμενος ὑπὸ τῶν Ἀχ.· 256-62 καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ περιμείνῃ, ἵνα φέρῃ οἶνον πρὸς σπονδὴν καὶ ἵνα πίῃ πρὸς τόνωσιν· 263-8 ὁ Ἕ.: Οὔτε θὰ πίω, φοβούμενος μὴ ἀτονήσω, οὔτε σπονδὰς θὰ κάμω μὲ ἀνίπτους χεῖρας· 269-78 ἀλλὰ σὺ ἀφιέρωσον εἰς τὴν Ἀθ. πέπλον ἐξαίρετον μετὰ τῶν γεραιῶν καὶ ὑποσχέθητι μεγάλην θυσίαν μήπως ἀπομακρύνῃ τὸν Διομ.· 279-85 ἐγὼ δὲ θὰ καλέσω τὸν Πάριν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης· εἴθε νὰ κατέπινεν αὐτὸν ἡ γῆ!—*286-311 Ἀφιέρωσις τοῦ πέπλου ὑπὸ τῆς Ἑκ.*: 286-96 ἡ Ἑκ. καλέσασα τὰς γεραιὰς καὶ ἐκλέξασα κάλλιστον πέπλον ἐξεκίνησε διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀθ.· 297-311 ἀφ' οὗ ἔφθασαν, ἐκεῖναι μὲν ἀνέσχον τὰς χεῖρας ὀλολύζουσαι, ἡ δὲ Θεανὼ ἀφιεροῦσα τὸν πέπλον καὶ ὑποσχομένη μεγάλην θυσίαν ἐδεήθη τῆς Ἀθ. νὰ ἐπαγάγῃ τὸν φόνον τοῦ Διομ.· μάτην!— Ὁ ποιητὴς λαμβάνων ἡμᾶς ἀπὸ τῆς χειρὸς ἄγει μετὰ τοῦ Ἕ. πρὸς τὸ γνώριμον αὐτῷ Ἴλιον· νομίζομεν ὅτι ὡς παῖς πολλάκις εἶχε παίξει ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως καὶ θὰ εἶχε μετρήσει καὶ αὐτοὺς τοὺς λίθους αὐτῆς ἕνα πρὸς ἕνα· τόσον καλῶς γινώσκει τὴν πόλιν. Ἰδοὺ ὀρθοῦται πρὸ ἡμῶν μεγαλοπρεπὲς τὸ Ἴλιον. Ἰσχυραὶ πύλαι καὶ πύργοι ὑψηλοὶ κατάμεστοι γυναικοπαίδων ὑψοῦνται περὶ τὴν βασιλ. ἀκρόπολιν καὶ ἐντὸς αὐτῆς τοῦ γηραιοῦ βασιλ. ζεύγους τὰ ἀνάκτορα, τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων οἱ θάλαμοι, ἀκέραιοι ἔτι καὶ μεγαλοπρεπεῖς, ἐκ πελεκητῶν λίθων προβάλλουν πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀφθαλμῶν μετὰ τοσαύτης διαυγείας, ὡς εἰ ἡμεῖς αὐτοὶ εἴχομεν γίνει ἔνοικοι αὐτῶν. Ἰδοὺ προβάλλει ἡ γραῖα μήτηρ, ἥτις ὡς ἀληθὴς γυνὴ διαισθάνεται κινδύνους ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου παρουσίας τοῦ Ἕ. καὶ θέλει νὰ προσφέρῃ ποτήριον οἴνου πρὸς σπονδὴν καὶ ὡς δυναμωτικόν. Ἐὰν ὁ Ἕ. ἀποποιεῖται ἐντόνως, τοῦτο πράττει κυρίως οὐχὶ ἐκ φόβου μὴ ἀτονήσῃ ἢ διότι αἱ χεῖρες αὐτοῦ εἶναι ῥυπαραί, ἀλλὰ διότι σπεύδει ὠθούμενος ὀπίσω πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος, ὡς πρὸ ὀλίγου διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπέφυγε νὰ δώσῃ λεπτομερεῖς πληροφορίας πρὸς τὰς Τρ. Ἀρκεσθεὶς δὲ νὰ διαβιβάσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἑλ. ἀπέρχεται πρὸς τὸν Πάριν, οὗ ἡ ἀνάμνησις προκαλεῖ φρικτὴν κατ' αὐτοῦ κατάραν. Ἡ λιτανεία τελεῖται, ἀλλ' ἀστοχεῖ τοῦ σκοποῦ· πῶς ἦτο δυνατὸν ἡ θεὰ ἡ διανοίξασα τὴν ὁδὸν τῶν δαφνῶν τοῦ Διομ. ἐν Ε αὐτὴ νὰ διανοίξῃ καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν τάφον του ; τοὐναντίον μάλιστα διαισθανόμεθα ὅτι ἡ εὐχὴ θἀντιστραφῇ κατ᾽ ἐκείνων, ἀφ᾽ ὧν προῆλθε (**τραγικὴ εἰρωνεία,** ἡ ἀντίφασις τοῦ ἐπιδιωχθέντος σκοποῦ πρὸς τὸ πράγματι γενόμενον). Ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸν ποιητὴν ἐνδιέφερεν ἡ λιτανεία, ἀφ᾽ οὗ δι᾽ ἄλλους κυρίως λόγους εἶχε φέρει τὸν Ἕ. εἰς τὸ Ἴλιον σ.89.—*237* **Σκαιὰς πύλας-φηγὸν** πρωθύστερον. *238*.. γραφικωτάτη ἡ εἰκὼν τῶν Τρ., αἵτινες κατέρχονται ἐν σπουδῇ ἀπὸ τοῦ πύργου, περιστοιχίζουσι τὸν Ἕ. καὶ ἐναγώνιοι ἀποτείνουσι ταυτοχρόνως ἐρωτήσεις περὶ τῆς τύχης τῶν οἰκείων· ἀλλ᾽ ὁ Ἕ. παρέρχεται σπεύδων πρὸς τὸ καθῆκον, συστήσας μόνον γενικῶς εὐχὰς εἰς τοὺς θεούς. Ἀλλ᾽ ὁ ποιητὴς βαρύθυμος προσθέτει σείων τὴν κεφαλὴν ὅτι αἱ εὐχαὶ θὰ ἐγίνοντο κατόπιν ἑορτῆς! *255* ἡ μήτηρ ἐν τῇ ἐναγωνίῳ μερίμνῃ αὐτῆς καὶ ὡς ἀληθινὴ γυνὴ προαισθάνεται ὅτι σοβαρὸς κίνδυνος τῶν Τρ. θὰ ὤθησε τὸν υἱὸν πρὸς τὴν πόλιν, ἵνα ἀπὸ τοῦ ἱερωτάτου χώρου τῆς ἀκροπόλεως προσφέρῃ σπονδὰς τοῖς θεοῖς· διότι πῶς ἄλλως ὁ φιλόπατρις υἱὸς ἦτο δυνατὸν νὰ καταλίπῃ τὸ πεδίον τῆς τιμῆς; **δυσώνυμοι** συνήθης κατάρα τῶν γυναικῶν· ἴσως ἐνταῦθα παρετυμολογεῖ τοὺς Ἀχ. πρὸς τὸ ἄχος, οἱ φαρμακεροί. *260* **πρῶτον, ἔπειτα** εὐθὺς παρ᾽ ἄλληλα, ἵνα δείξῃ τὸ συμφυὲς καὶ ἀναπόσπαστον τῶν δύο πράξεων. *261* ταῦτα προσθέτει ἡ μήτηρ, ἵνα διὰ τοῦ βάρους τῆς πείρας πείσῃ τὸν υἱὸν νὰ δεχθῇ τὸν οἶνον. Καὶ ὁ Δαυΐδ: *Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου.* Ἡ μήτηρ ὁμιλεῖ ὡς γυνή, νομίζουσα ὅτι ὁ οἶνος ἐπιρρωννύει καὶ τὰς ἠθικὰς δυνάμεις. *264*... ὁ Ἕ χιαστὶ ἀπαντᾷ εἰς τὰς δύο προτάσεις τῆς μητρός: δὲν δύναται ὁ οἶνος νὰ τονώσῃ τὰς ἠθικάς μου δυνάμεις· ταύτας ἀναζωπυρεῖ ἡ ἱερότης τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τοῦ πατρίου ἐδάφους· ἀλοίμονον εἰς ἐμέ, ἐὰν ἀνέμενον ὡς βάναυσος χειρῶναξ ἀπὸ τοῦ οἴνου νὰ τονώσῃ τὰς χεῖράς μου! Τοὐναντίον φοβοῦμαι μήπως ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀναψυχὴ παραλύσῃ τὰς δυνάμεις μου, ἐν ᾧ πρέπει ταχέως καὶ ἀκμαῖος νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς! *265* **ἀπογυιώσῃς** διότι ἡ παράλυσις τῶν σωματ. δυνάμεων ἐκδηλοῦται ἐν τοῖς ἄρμοῖς καὶ δὴ τῶν γονάτων. *266* ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐπαναλαμβάνεται ἀποφατικῶς 267-8. **ἀνίπτοισι** καὶ τοῦτο λέγων προβάλλει τὰς χεῖρας, ἃς βλέπομεν γραφικώτατα αὐχμηρὰς ἐκ τοῦ αἵματος καὶ τῶν ῥύπων· ὁ καθαρισμὸς τῶν χειρῶν καὶ ἡ προσκομιδὴ τοῦ οἴνου θἀπήτουν χρόνον, ἀλλὰ τοιοῦτον ὁ Ἕ. δὲν ἔχει διαθέσιμον. *269* **ἀλλὰ σὺ μὲν** ἐπειδὴ ἀπομακρύνεται, ἐπαναλαμβάνεται 279, ἵνα συσχετισθῇ ἡ πρᾶξις αὕτη πρὸς τὴν ἀκόλουθον 280.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

280 ὁ ἥρως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ μόνον ὡς **ἁπλοῦς ταχυδρόμος,** ἀρκούμενος μόνον εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς δοθείσης ἐντολῆς, εἶναι καὶ **ἥρως,** προμαχῶν τῆς πατρίδος· νομίζει δὲ ὅτι σπουδαίως θἀνακουφίσῃ τοὺς μαχομένους, ἐὰν καὶ ἕνα ἔτι μαχητὴν προσθέσῃ εἰς αὐτούς, τὸν Πάριν· καὶ πρὸς αὐτὸν λοιπὸν θὰ κατευθυνθῇ. *281-5* τὸ ἤρεμον καὶ σοβαρὸν ἦθος τοῦ Ἕ. ἀποτόμως ἀναταράσσεται ἐκ τῆς ἐμπαθοῦς ἐκρήξεως τῆς ὀργῆς, διότι ὁ Πάρις, αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ ἀπαισίου πολέμου, ἀποχωρήσας τοῦ ἀγῶνος τρυφᾷ ἐν τῇ χλιδῇ τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ οἱ οἰκεῖοι χάριν αὐτοῦ αἱματοκυλίονται καὶ διατελοῦσιν ἤδη ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀμηχανίᾳ. Τὴν σκέψιν ταύτην αἰφνιδίως ἀφύπνισεν ἐν αὐτῷ ἡ φράσις: *ὄφρα καλέσσω. 311* **ἔφατ'-ἀνένευε** οἱ πρτκ. τὸ σύγχρονον· ἡ Ἀθ. ἀνένευεν ἴσως καὶ διὰ τὴν ὑπέρβασιν ὑπὸ τῆς Θεανοῦς τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἑλ., διότι, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἐζήτει τὴν ἀπομάκρυσιν τοῦ Διομ., αὕτη ἐζήτησε τὸν θάνατον ἥρωος προσφιλοῦς εἰς τὴν θεάν.

312-68 Ὁ Ἕ. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Πάριδος: *312-41 Μετάβασις τοῦ Ἕ. εἰς τὸν οἶκον τοῦ Π., διάλογος μετ' αὐτοῦ:* 312-20 ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἕ. ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Π.· 321-5 εὑρὼν αὐτὸν περιποιούμενον τὰ ὅπλα καὶ τὴν Ἑλένην μεταξὺ τῶν θεραπαινῶν ἐπετίμησεν αὐτόν· 326-31 Χάριν σοῦ γίνεται ὁ πόλεμος καὶ σὺ κάθησαι; ἐγέρθητι εὐθύς· 332-6 ὁ Π.: Ἐκαθήμην παραδεδομένος εἰς τὴν λύπην μου· 337-9 ἀλλὰ τώρα ἐκ παραινέσεων τῆς συζύγου, ἃς καὶ ἐγὼ εὑρίσκω ὀρθάς, θὰ ἐπανέλθω εἰς τὸν πόλεμον· 340-1 ἀλλὰ περίμεινον ἕως νὰ ὁπλισθῶ ἢ πήγαινε καὶ θὰ σὲ φθάσω.— *342-68 Διάλογος Ἑλένης καὶ Ἕ.:* 342-8 ἡ Ἑλ.: Ἀνδράδελφε, εἴθε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς μου νὰ ἀπέθνησκον κακῶς· 349-53 ἀλλ' ἀφ' οὗ τοιαύτη ἦτο ἡ μοῖρά μου, εἴθε νὰ ἤμην σύζυγος καλυτέρου ἀνδρὸς καὶ οὐχὶ ἀσυναισθήτου· 354-8 ἀλλὰ κάθισον ὀλίγον, ἵνα ἀναπαυθῇς· 359-62 ὁ Ἕ.: Δὲν θὰ καθίσω, διότι σπεύδω εἰς τὸ καθῆκον· 363-8 ἀλλ' ἐπίσπευδε αὐτόν, ἵνα μὲ φθάσῃ, διότι ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἴδω καὶ τοὺς οἰκείους μου ἴσως διὰ τελευταίαν φοράν.—Ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἕ. κερδίζει τὴν εὐκαιρίαν νὰ περιγράψῃ ἡμῖν τὸν ἔνοχον τοῦ πολέμου, ἅμα δὲ νὰ ἐξάρῃ ἐξ ἀντιθέτου λαμπρότερον τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἕ.—***Πάρις.*** Ἐν ᾧ τὸ Ἴλιον ἀσπαίρει ὑπὸ τὸ φάσμα τοῦ κινδύνου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ πνιγόμενα εἰς τὸν ἱδρῶτα καὶ τὸ αἷμα ζητοῦν νἀνακόψουν τὴν μοιραίαν τροπήν, ἰδοὺ ἀμέριμνος, οὐδεμίαν ἀντίληψιν τοῦ κινδύνου καὶ τῆς ἀπογνώσεως ἔχων, κάθηται ἐν τῷ... θαλάμῳ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν γυναικῶν ὁ Πάρις, στιλβώνων τὰ ὅπλα του, ὡς εἰ προορισμός
των ἦτο νὰ κοσμήσωσι Μουσεῖον ἢ Ἔκθεσιν! Λίφνης ἡ θύρα
ἀνοίγει καὶ ὁ Ἕ. κρατῶν τὸ φοβερὸν ἐνδεκάπηχυ δόρυ πατεῖ τὸν
θάλαμον τοῦ θηλυδρίου. Ἐὰν ἐνώπιον τῆς μητρὸς ἐξετόξευσε δει-
νὴν ἀρὰν κατὰ τοῦ ἀσυνειδήτου, τίνες ποταμοὶ πάθους ἐξεχείλιζον
ἤδη ἀτὸ τοῦ διωγκωμένου ἐκείνου στήθους ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἀλιτη-
ρίου, ὅστις, αὐτὸς αἴτιος τοῦ πολέμου, ἀναίσθητος κάθηται ἐν
μέσῳ τῶν γυναικῶν, ἐν ᾧ ἡ πατρὶς σφαδάζει ἄπνους ὑπὸ τὸν πνι-
γηρόν, μολύβδινον ἐφιάλτην; Καὶ ὅμως ἡ εὐγενὴς τοῦ Ἕ. ψυχὴ
ἀφοπλίζεται πρὸ τοῦ... ἀδελφοῦ! Ἀντὶ νὰ περιλούσῃ αὐτὸν δι
ὕβρεων, ὧν ἦτο ὅλως ἄξιος, ἐπιπλήττει ὡς πρεσβύτερος ἀδελφός,
νουθετεῖ καὶ ἐξορκίζει νὰ σπεύσῃ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος.
Ὁ Π. κατὰ τὸν Ἕ. μένει ἐν τῷ θαλάμῳ οὐχὶ διότι ἐλλείπει ἀπ'
αὐτοῦ ἀνδρεία, ἀλλὰ διότι ἐλλείπει ἠθικὴ δύναμις, ἵνα ἐπιδείξῃ
ἐκείνην. Τὸ κύριον ἐλάττωμ' αὐτοῦ εἶναι ἡ κουφόνοια, ἡ ἐπιπολαιό-
της, ἥτις ἐν τῇ κλίσει πρὸς ἀπόλαυσιν φαιδροῦ βίου ἀδιαφορεῖ διὰ
τὰς ψογερὰς κρίσεις τῶν ἀνθρώπων. Οὕτω καὶ ἡ Ἑλ. οἰκτίρει ὅτι
ὁ σύζυγος αὐτῆς οὔτε ἐν τῷ παρόντι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἔχῃ
ἀμπέδους φρένας καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ ὅτι ὁπλίζεται πρὸς μάχην
πεισθεὶς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς συζύγου! Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἠθικῆς
δυνάμεως καὶ ἐπιβολῆς ἐφ' ἑαυτὸν περιπίπτει ἀπ' ὀλισθήματος εἰς
ὀλίσθημα καὶ ἔχει ἐπισύρει καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀγανάκτησιν πάντων
εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε λαὸς Γ 320-3 καὶ ἀδελφὸς Ζ 281-3 εὔ-
χονται αὐτῷ τὸν θάνατον. Αἱ γενικαὶ αὗται διαθέσεις δὲν διελάν-
θανον τὸν Π., ὅστις ὅμως ἀντὶ νὰ τονώσῃ τὴν θέλησίν του ἀπέ-
χει τοῦ ὀχληροῦ πολέμου καὶ τῶν ἐνοχλητικῶν βλεμμάτων τῶν
Τρ., παραδεδομένος εἰς δυσθυμίαν, ὡς αὐτὸς λέγει, διὰ τοὺς ἀκουο-
μένους ψόγους. Ἴσως καὶ νὰ ἐμήνιε κατὰ τῶν Τρ., ὡς ὁ Ἕ. βε-
βαιοῖ (ἐν ᾧ τοὐναντίον ἐκεῖνοι εἶχον πάντα λόγον νὰ μηνίουν κατ'
αὐτοῦ), καὶ τοῦτο, διότι ἐπιπόλαιοι ὡς αὐτὸς ἄνθρωποι μηνίουν
συνήθως κατ' ἐκείνων, καθ' ὧν ἔχουν διαπράξει ἀδίκημα. Ἄλλως
ὁ Π. δὲν εἶναι τελείως κακός, διότι ἔχει καὶ ἐκλάμψεις εὐγενεστέ-
ρων ὁρμῶν· ἀναγνωρίζει τὴν ἰδίαν ἐνοχὴν καὶ δικαίους τοὺς ψό-
γους τοῦ Ἕ., ὁμολογεῖ ὅτι καθήμενος ἐν τῷ θαλάμῳ ἤθελε νὰ δια-
σκεδάσῃ τὸν πόνον του διὰ τὴν ἥτταν καὶ ὅτι ὁ πόλεμος φαίνεται
καὶ εἰς αὐτὸν προτιμότερος. Κατὰ ταῦτα ὁ Π. εἶναι τύπος καλῶς
μὲν ἐσχηματισμένου ἀνδρός, ἀλλ' ἀβούλου καὶ ἀναποφασίστου, νω-
θροῦ καὶ ῥᾳθύμου.—Ἀλλ' ἂς ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι πολλαὶ κηλῖδες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτοῦ θἀπεσβέσθησαν ἐν τῇ διαγραφῇ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ διὰ τὴν παρουσίαν γυναικῶν, καὶ μάλιστα τῆς συζύγου, καὶ δὴ ἡ μνεία τῆς ἥττης αὐτοῦ ἐν τῇ μονομαχίᾳ, ἥτις θὰ ἦτο λίαν ὀδυνηρά.— Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Π. ἐγνωρίσαμεν καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν ***Ἑλένην***, ἥτις χαιρετίζει τὸν ἀνδράδελφον διὰ λόγου περιπαθοῦς καὶ συγκινητικοῦ, ὅστις εἶναι τελεία ζωγραφία τῶν μυχίων τῆς ψυχῆς αὐτῆς, θρηνούσης τὴν πολύδακρυν τύχην της. Ἡ Ἑλ. εἶναι ἡ μεγάλη ἁμαρτωλή, καὶ ὅμως πνοὴ ἐπιεικείας καὶ συγγνώμης πνέει περὶ αὐτὴν ἐν Τροίᾳ· διότι πάντες ἀναγνωρίζουσιν ὅτι ὑπῆρξεν ἐν τῷ ἁμαρτήματι τὸ παίγνιον τῆς ἀδυσωπήτου Μοίρας, ὅθεν ἀξία συγγνώμης. Ἐάν ποτε αἰτιῶνται αὐτήν, τοῦτο πράττουσιν οὐχὶ διὰ τὸ ἠθικὸν αὐτῆς ἁμάρτημα, ἀλλὰ διότι διὰ τῆς πράξεως αὐτῆς προκαλέσασα τὸν πόλεμον ἀπέβη ὀλεθρία εἰς πολλούς. Ἐναντίον τοῦ ἀπατεῶνος μόνου κατευθύνεται ἡ ἠθικὴ ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ, τοῦ Ἕ., τῆς συζύγου· τὴν ἀποπλανηθεῖσαν ἀντικρύζει πανταχοῦ τρυφερὰ συμπάθεια, διότι αἱ βουλαὶ τῆς Μοίρας ἀμετάτρεπτοι. Καὶ ὅμως ὁ μόνος, ὅστις κατηγορεῖ αὐτὴν διὰ πικροτάτων ψόγων, εἶναι... αὐτὴ αὕτη, δεινῶς καταρωμένη ἑαυτήν. Οὕτως ἐν ᾧ οἱ περὶ αὐτὴν μετ' ἐπιεικοῦς πραότητος προσβλέπουσι τὸ ὀλίσθημα τῆς ἁμαρτωλῆς, τῆς ἐμπλακείσης εἰς τὰ δίκτυα τῆς ἀτέγκτου Μοίρας, ὁ ἀριστοτέχνης ποιητὴς ἐν τῷ ἠθικῷ αὐτοῦ μεγαλείῳ ἐνέβαλεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς τῆς ἐνόχου τὴν πικροτάτην βάσανον τῆς συνειδήσεως ὡς ποινὴν τῆς κολάσεως. Οὕτω καὶ νῦν. Ἡ Ἑλ. διατελεῖ ἐν βαρυθύμῳ πικρίᾳ, διότι εἶναι ὑποχρεωμένη πανταχοῦ νὰ κούῃ *νέμεσιν καὶ αἶσχεα πόλλ' ἀνθρώπων* διὰ τὴν ἀχαρακτήριστον διαγωγὴν τοῦ συζύγου, ὅστις ἄνευ ἐρυθήματος αἰδοῦς κωφεύει πρὸς πάντα ταῦτα. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ὁ Ἕ.· κάθιδρως καθημαγμένος, μὲ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον διηυλάκωσαν προώρως αἱ βαθεῖαι τῶν μεριμνῶν ῥυτίδες καὶ τὸ βαρὺ αὐτῆς ἁμάρτημα, ἵσταται πρὸ αὐτῆς. Τὸ βλέμμα του προκαλεῖ σφοδρὰς τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεώς της καὶ ἡ τρικυμία τῆς ψυχῆς της; ζητεῖ νὰ εὕρῃ τὴν γαλήνην ἐν ἀγρίᾳ αὐτοκατηγορίᾳ. Ὡς ἄγος, ὡς τέρας βλέπει αὐτὴ ἑαυτήν, μαραῖνον διὰ τῆς λοιμικῆς του πνοῆς τὰ πάντα. Θὰ ἠύχετο διὰ τοῦτο νὰ μὴ ἐγεννᾶτο, τοῦτο ἤθελε νὰ εἴπῃ, ἢ γεννηθεῖσαν νὰ ἥρπαζον αὐτὴν οἱ τέσσαρες ἄνεμοι. Καὶ ὅμως ἐγεννήθη καὶ ζῇ καὶ πάσχει καὶ μετ' αὐτῆς τοσοῦτος κόσμος ἀθῴων, καὶ τὸ ἄλγος αὐτῆς ἐπιτείνεται, διότι ἐγένετο σύζυγος ἀξιοθρηνήτου καὶ ἀναισθήτου ἀνθρώπου (καὶ ὁ Π. εἶναι παρὼν καταπίνων ἀναισθήτως τὰ φιλοφρονήματα τῆς συζύγου), δι' ὃν φοβεῖται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μᾶλλον ἀπὸ τοῦ χαρακτῆρός του ἢ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν του. Καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης παρακαλεῖ τὸν Ἕ., ἱστάμενον ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ (*εἴσελθε* 354), νὰ εἰσέλθῃ καὶ καθίσῃ ἐπὶ μικροῦ δίφρου· εἶναι τὸ μόνον φιλοφρόνημα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἄνδρα τὸν ταλαιπωρούμενον δι' αὐτήν. Ἀλλ' ὁ Ἕ., οὗ τὸ βῆμα ῥυθμίζουσι δύο ὁδηγοὶ ἀστέρες, καθῆκον καὶ τιμή, δὲν ἔχει οὐδὲ δευτερόλεπτον νὰ δαπανήσῃ εἰς ἄσκοπον φλυαρίαν καὶ ἀποποιεῖται, ὡς εἶχεν ἀποκρούσει καὶ τὸ ποτήριον τῆς μητρός· ἄλλως ὑπῆρχον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ δύο πλάσματα, Ἀνδρομάχη καὶ τέκνον, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐπ' αὐτοῦ ἀπαράγραπτα δικαιώματα· ταῦτα θέλει νὰ ἴδῃ χρησιμοποιῶν πρὸς τοῦτο τὸν χρόνον, ἕως ὁ Π. ὁπλισθῇ. Πόσον θαυμασίως οἰκονομεῖ τὰ πράγματα ὁ ἀριστοτέχνης ποιητής! — *312* **ὣς αἳ μὲν** κλείει τὴν διήγησιν τῆς ἱκεσίας, ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἀκόλουθον σύγχρονον πρᾶξιν· περὶ τῆς ἐκφορᾶς τῶν συγχρόνων πράξεων παρ' Ὁμ. πρβλ. Γ 121 σ. 98-9 ἡμετ. ἐκδ. *314* **καλὰ** πανταχοῦ βλέπει τις τὸ φιλόκαλον τοῦ Π., πρβλ. 321-2· ὁ δακτυλ. ῥυθμὸς δεικνύει τὴν ταχύτητα, μεθ' ἧς ἐγένετο ἡ οἰκοδομή. *319* **ἑνδεκάπηχυ** αἰσθητοποιεῖ καὶ τὸ ἀρήιον τοῦ Ἕ. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν θηλυδρίαν· πόσον φοβερὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς παρίσταται ὁ Ἕ. 318, 20 ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν θεωροῦντα τὰ ὅπλα ὡς παιδικὰ ἀθύρματα! *325* **αἰσχροῖς** καὶ ἐνταῦθα φαίνεται ἡ εὐγένεια τοῦ Ἕ. ὅστις ἀντὶ νὰ ἐκσπάσῃ εἰς δεινὰς ὕβρεις κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ φείδεται αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς συζύγου, συγκαλύπτων τὴν δειλίαν, ἣν ἀποκαλεῖ χόλον κατὰ τῶν Τρώων! *331* **ἀμφιδέδηε** μτφρ. *333* **κατ' αἶσαν οὐδ'**... ἐκ παραλλ. *336* **ἤμην** οὐχὶ *ἦμαι*, διότι ἐν 322 κ. 337 δηλοῦται μεταλλαγὴ σκέψεων πρὸς δρᾶσιν. **ἄχεϊ** διὰ τὸ μῖσος καὶ τὴν καταφρόνησιν τῶν Τρ. καὶ διὰ τὴν ἧττταν ἐν τῇ μονομαχίᾳ. *337* **μαλακοῖς ἐπέεσσιν** ἐκ τοῦ λόγου τῆς Ἑλ. φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ πικρῶν σκωμμάτων αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ὅμως ὁ Π. ἐξ αἰσχύνης συγκαλύπτει. *340* **ἐπίμεινον** ὁ Ἕ. ἐπειγόμενος νὰ φύγῃ καὶ νὰ κερδίσῃ χρόνον ἵστατο ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν θάλαμον, πρβλ. 354· ἤδη ἡτοιμάζετο νὰ ἐπέλθῃ. *342* **οὔ τι προσέφη** καὶ τί νὰ εἴπῃ! οὐδὲν εἶχε νὰ ἐπιδοκιμάσῃ· νὰ ἀποδοκιμάσῃ δὲν ἤθελε μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν προθυμίαν. *344*.. τὰ πικρὰ τῆς Ἑλ. δάκρυα καὶ ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια ζητοῦσι νὰ ἐξιλεώσωσι τὴν μοιχαλίδα διὰ τὸ ἁμάρτημα. *344* **κύων** μτφρ. τὸ σύμβολον τῆς ἀναιδείας· πρβλ. *κυνῶπις*, *κυνάμυια*· τὸ ἀσύνδ. τῶν ἐπιθ. διὰ τὸ πάθος. *349* ἡ Ἑλ. πάσχει ἕνεκα τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεῶν καὶ μάλιστα τῆς Ἀφροδίτης *(μῆλον τῆς Ἔριδος)*· ὅθεν δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπέχῃ εὐθύνην πράξεως, ἐν ᾗ δὲν ἐλειτούργει ἡ ἰδία βούλησις, ἀλλ' αἱ βουλαὶ τῆς Μοίρας· καὶ ὅμως ὁ ὁμηρ. ἄνθρωπος ὑπόκειται εἰς καταλογισμὸν διὰ πράξεις ἀλλοτρίας βουλήσεως, καὶ ἀποτίνει ἁμάρτημα, ὅπερ δὲν ἐπετέλεσεν αὐτὸς μόνος, χωρὶς νὰ δικαιοῦται νὰ θεωρῇ ἄδικον καὶ παράλογον τὴν θείαν τιμωρίαν· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀνθρώπων σφυρηλατοῦσιν οἱ θεοὶ τὴν θείαν δικαιοσύνην! ***352 τούτῳ*** περιφρονητικῶς, κατὰ πρόσωπον τοῦ συζύγου! ***358 ἀοίδιμοι*** ὁ ποιητὴς πλήρης φρονήματος, ἔχων συνείδησιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀδάμαντος, ὃν ἐκαλλιτέχνησεν, προφητεύει ὅτι τὸ ἔργον του θὰ ἐπιζήσῃ εἰς αἰῶνας αἰώνων καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ φοβερὰ τραγῳδία τῆς Ἑλ. καὶ τοῦ Π. ***362*** πόσον εὐγενέστερος τοῦ Ἀχιλλέως ἀναδείκνυται ὁ Ἕ.! ὁ Πηλείδης χάριν παλλακίδος καταλείπει τοὺς ὁμοφύλους εἰς τὴν λύσσαν τοῦ ἀντιπάλου, ὁ Ἕ., καὶ κρατούμενος παρὰ τῶν οἰκειοτάτων, τρέχει εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος, εἰ καὶ ἡ αἰτία τοῦ πολέμου εἶναι αἰσχρά. Λεπτὸς καὶ εὐγενὴς παρέρχεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ λόγου τῆς Ἑλ., οὐδὲ λέξιν λέγων περὶ τοῦ ἁμαρτήματος αὐτῆς, καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ ἀναξέσῃ πληγήν, ἣν ἐκείνη διὰ τῶν πικρῶν τῆς μετανοίας δακρύων προσεπάθει νὰ βαλσαμώσῃ. ***365*** ὁ Ἕ., ὃν ἐγνωρίσαμεν ἤδη ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν, ὡς συγγενῆ, ὡς πολίτην, ὡς ἀρχιστράτηγον, ἐμφανίζεται καὶ ὡς τέλειος ἄνθρωπος, φιλόστοργος σύζυγος καὶ πατήρ· τὴν ἐπίσκεψιν συνδέει καὶ πρὸς τὴν ἀπαισίαν διαίσθησιν, ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδῃ πλέον τοὺς οἰκείους. Καὶ ἀπέρχεται.

369-502 Συνάντησις Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης: *1) 369-91 Ὁ Ἕ. ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ:* 369-80 ὁ Ἕ. ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον καὶ μὴ εὑρὼν τὴν Ἀ. ἐρωτᾷ τὰς δμωὰς ποῦ εἶναι· 381-91 μαθὼν παρὰ τῆς οἰκονόμου ὅτι εἶχεν ἀπέλθει μετὰ τοῦ παιδὸς εἰς τὸν πύργον περίτρομος περὶ τῆς τύχης τοῦ συζύγου ἀπέρχεται.—*2) 392-439 Συνάντησις τῶν συζύγων καὶ ὁ λόγος τῆς Ἀ.:* 392-404 ἀλλ' ὀλίγον πρὶν ἐξέλθῃ εἰς τὴν πεδιάδα συνήντησεν αὐτὴν μετὰ τῆς ἀμφιπόλου καὶ τοῦ υἱοῦ, ὃν προσβλέπει μειδιῶν· 405-10 ἐκείνη θλίψασα τὴν χεῖρα λέγει: Θὰ σὲ καταστρέψῃ ἡ ὁρμή σου καὶ θάφῃς ἐμὲ χήραν καὶ τὸν υἱὸν ὀρφανόν· 410-3 ἀλλὰ τότε μοὶ εἶναι προτιμότερος ὁ θάνατος· 413-28 διότι δὲν ἔχω οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα οὔτε ἀδελφούς· 429-39 ἐπειδὴ λοιπὸν εἶσαι δι' ἐμὲ τὸ πᾶν, ἐλέησον ἡμᾶς παρατάσσων τὸν στρατὸν παρὰ τὸν ἐρινεόν, ὅπου ἡ πόλις εὐάλωτος. —*3) 440-65 Ἀπόκρισις τοῦ Ἕ.:* 440-9 ὁ Ἕ.: Δὲν δύναμαι νὰ πράξω

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦτο α') ἐξ αἰδοῦς καὶ β') διότι ἔμαθον νὰ προμαχῶ χάριν τῆς δόξης τοῦ πατρὸς καὶ τῆς ἰδικῆς μου, οὐχὶ χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ Ἰλίου, ὅπερ θὰ πέσῃ· 450-63 ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δι' οὐδένα ἄλλον θὰ πονῶ τόσον, ὅσον διὰ σέ, ἧς ἡ τύχη θὰ εἶναι θλιβερά· 464-5 ἀλλ' εἴθε νὰ εἶμαι νεκρός, ἵνα μὴ ἀκούω τοὺς κοπετούς σου. —*4) 466-502 Σκηναὶ μεταξὺ τέκνου, μητρὸς καὶ πατρός:* 466-70 μεθ' ὃ ὁ Ἕ. ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸν υἱόν, ὅστις ὅμως τρομάξας τὸν λόφον ἐκρύφθη εἰς τὸν κόλπον τῆς τροφοῦ· 471-5 ὁ Ἕ. γελάσας μετὰ τῆς μητρὸς ἀπέθηκε τὸ κράνος καὶ χορεύσας τὸν υἱὸν ἠυχήθη: 476-81 Εἴθε ὁ υἱός μου νὰ γίνῃ κρείττων τοῦ πατρὸς καὶ νὰ χαροποιήσῃ τὴν μητέρα· 482-4 μεθ' ὃ ἐνεχείρισε τὸν υἱὸν εἰς αὐτήν, γελάσασαν μετὰ δακρύων· 485-93 ὁ Ἕ.: Τρελλή, τὴν μοῖραν οὐδεὶς ἀποφεύγει· μόνον κύτταζε τὰ ἔργα σου, ὁ δὲ πόλεμος εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν· 494-502 ὁ Ἕ. ἀπέρχεται, ἡ δὲ σύζυγος συχνάκις στρεφομένη ὀπίσω ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον, ὅπου προκαλεῖ μέγαν θρῆνον μεταξὺ τῶν δμωῶν.—Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται οὐχὶ ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ οἴκου, ἀλλ' ἔξω παρὰ τὰς Σκαιὰς πύλας, ὅπου ἡ ὁδὸς ἄγει εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης καὶ τοῦ κινδύνου· ἐντεῦθεν ὁ διάλογος γίνεται περιπαθέστερος, ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος ἀμεσώτερον προσπίπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς συζύγου. Τὸ περιπαθὲς ἐπιτείνει ὅτι ὁ γάμος αὐτῶν εἶναι νωπός, εὐλογηθεὶς διὰ τῆς ἀποκτήσεως καὶ μικροῦ τέκνου· καὶ τοῦτο ἐποιήθη σκοπίμως ὑπὸ τοῦ θεσπεσίου ποιητοῦ, διότι ἤδη ὁ Ἕ. ἔχει βαρυτέρας ὑποχρεώσεις, δὲν εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερος νὰ ρυθμίζῃ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὅπως αὐτὸς θέλει. Ἀλλ' ὁ ὑμέναιος εἶχεν ἑνώσει αὐτοὺς ἐν πολέμῳ, ὅστις μαίνεται ἔτι ἐν τῇ χώρᾳ· τὸ κρίσιμον τοῦ παρόντος, τὸ ἀβέβαιον τοῦ μέλλοντος ζοφοῦσι τὴν αἰγλήεσσαν εὐδαιμονίαν τῶν δύο συζύγων. Μοιραῖαι θύελλαι εἶχον ῥίψει τὴν βασιλόπαιδα εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ Ἕ. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς φίλης πατρίδος τὰ πανύψηλα τῆς Πλάκου δένδρα κλίνοντα τὴν κεφαλὴν ψάλλουν τὸ αἰώνιον ᾆσμα τοῦ θανάτου, αἱ πτελέαι θρηνοῦν μελαγχολικὰ περὶ τὸν τάφον τοῦ βασιλέως πατρός, ὁ ἄνεμος ψυχρὸς σκορπίζει τῇδε κἀκεῖσε τὴν τέφραν αὐτοῦ καὶ τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν της. Πόσον ψηλαφητὴ ἡ δυστυχία περιβάλλει αὐτήν! Μὴ καὶ αὐτὴ θὰ εἶναι τὸ ὕστατον τῶν θυμάτων, εἰς ἃ οἱ θεοὶ εἶχον προορίσει τὴν οἰκογένειάν της;

Ἡ ὅλη σκηνὴ ὑποδιαιρεῖται εἰς 3 μέρη, εἰς τὸ πρὸ τῆς συναντήσεως, εἰς τὴν συνάντησιν καὶ τὸν διάλογον τῶν δύο συζύγων, καὶ εἰς τὸν ἀποχωρισμόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ Ἀνδρ. δὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ οἴκῳ οὐδ' ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ ἐκεῖ, διότι τότε θὰ παρίστατο ἡμῖν ἀμέριμνος καὶ ἀδιάφορος σύντροφος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν φιλόστοργον ἄνδρα, ὅστις παρὰ πᾶσαν τὴν σπουδὴν αὐτοῦ ἀναβάλλει πρὸς στιγμὴν τὴν κάθοδον εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, μόνον καὶ μόνον ἵνα ἴδῃ τοὺς οἰκείους, *ἄλοχόν τε φίλην καὶ νήπιον υἱὸν* 366. Οὐδὲ μετέχει τῆς ἱκεσίας τῶν ἄλλων Τρῳάδων, εἰ καὶ θὰ εἶχε κληθῆ ὅπως καὶ πᾶσαι αἱ εὐγενεῖς τῆς πόλεως δέσποιναι, ἀλλ' ἡ ἀπαισία εἴδησις ὅτι οἱ Τρῶες πιέζονται εἶχε ῥίψει αὐτὴν ἔξω τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἐργασίας εἰς τὰ τείχη, ἵνα ἐκεῖθεν κλαίουσα καὶ ὀλοφυρομένη περισκοπήσῃ τὴν τύχην τοῦ φιλτάτου. *Ἐπειγομένη καὶ μαινομένῃ εἰκυῖα* 388-9 ἔφθασεν εἰς τὸ τεῖχος, *θέουσα* 394 ἔρχεται πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἕ. καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας τῆς ἀλλοφροσύνης ἀκολουθεῖ αὐτὴν ἡ τροφὸς μετὰ τοῦ μικροῦ τέκνου, διότι ἦτο ἀδύνατον τοῦτο νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς μητρός. Οὕτως ὁ ἀριστοτέχνης ποιητὴς διὰ δύο μόνον στίχων 372-3, 3889-, ἀπέδωκε τὴν ***ἐναγώνιον σύζυγον*** καὶ ***φιλόστοργον μητέρα.***

Ἀκολουθεῖ ἡ συνάντησις. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ παιδίου θερμαίνεται ἡ καρδία τοῦ πατρὸς καὶ μειδιᾷ. Καὶ ὁ λόγος τῆς Ἀνδρ. καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἕ. ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ συναισθηματικὸν καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος. Ἐν τῷ α΄. μέρει ἐξαίρουσα δι' ἁδρῶν χρωμάτων ἡ Ἀνδρ. τοὺς κινδύνους τοῦ ἀνδρὸς διαβλέπει ἐν τῷ αἰσθήματι ἐκείνῳ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, ὅπερ μόνον κατευθύνει τοῦ Ἕ. τὸ βῆμα, τὸ φιλοπόλεμον μόνον, τὴν ἀκατάσχετον αὐτοῦ ὁρμήν, ἥτις ἀνεπίσχετος φέρει αὐτὸν καὶ εἰς τὸν τάφον. Πόσον ἀληθινὴ καὶ ὡραία διεγράφη ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν Ἑλένην! Ἐν ᾧ ἐκείνη, θέλουσα ἐν τῇ γυναικείᾳ φιλοτιμίᾳ νὰ βλέπῃ λευκὸν τὸ μέτωπον τοῦ ἀνδρός, διὰ λακτισμάτων ὠθεῖ αὐτὴ αὐτὸν εἰς τὴν μάχην, ἡ Ἀνδρ. τοὐναντίον ζητεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὸν Ἕ. ἐκχύνουσα ἐν λυγμοῖς ὅλην τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ***ὡς ἀληθὴς γυνή, ἐν τῇ μερίμνῃ ὑπὲρ τοῦ οἴκου, ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου καὶ τοῦ τέκνου,*** διὰ τῶν ὡραιοτέρων καὶ περιπαθεστέρων λέξεων, ὅσας εὗρέ ποτε πάσχουσα γυναικεία καρδία, πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἐνσαρκώνει δι' αὐτήν, τὴν ἔρημον, πᾶν ὅ,τι ἠγάπησεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ πατέρα ἔτι καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς, τοὺς ὁλοίους πάντας σκληρὰ μοῖρα ἐσάρωσεν. Δὲν κλαίει τὴν μοῖραν τῆς πόλεως, ἐὰν πέσῃ τὸ μόνον ἔρκος αὐτῆς· δὲν κλαίει τὴν μοῖραν τῶν πολιτῶν, ἐὰν πέσῃ ὁ πρῶτος πολίτης· οὐδὲ διὰ μιᾶς λέξεως θίγει αὐτήν·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κλαίει μόνον τὴν ἰδίαν μοῖραν, ἐὰν ἔχανε τὸν μόνον σύντροφον τοῦ βίου της. Εἶναι ὁ ἀπεριόριστος ἐγωισμὸς τῆς ἀγάπης. Συγκλονίζει μυχίως ἡ χειμαρρώδης ἔκφρασις, ἡ διαύγεια τῆς σκέψεως, ἡ ἀλήθεια τοῦ αἰσθήματος, ἡ συχνὴ μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀχ.· αὐτὸς ἐφόνευσε τὸν πατέρα, αὐτὸς τοὺς ἀδελφούς, αὐτὸς ᾐχμαλώτισε τὴν μητέρα· ἄχ! ἐὰν ἐγνώριζεν ἡ δύσμοιρος ὅτι ὁ αὐτὸς ἔμελλεν ἐν βραχεῖ νἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτῆς καὶ τὸ ὕστατον ἔρεισμα, τὸν ἄνδρα! Ἡ Ἀνδρ. εἶναι ὁ τέλειος τύπος τῆς συζύγου, ἡ τελείωσις τῆς μητρικῆς ἀγάπης· ὅτε συγκλονίζει τὸν ἄνδρα, σκέπτεται πρῶτον τὴν τύχην τοῦ τέκνου καὶ εἶτα τὴν ἰδίαν ἑαυτῆς 408, 432. Τὸ α΄. μέρος τοῦ λόγου αὐτῆς εἶναι ὕμνος πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου (μονογαμίας), ὅτε τὸ ἕτερον ἥμισυ εἶναι τὸ τιμιώτατον διὰ τὸ ἕτερον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.—Τί λοιπὸν πρέπει νὰ πράξῃ ὁ σύζυγος; Ἐν τῷ β΄. μέρει τοῦ λόγου 431... ἡ πονοῦσα καὶ πάσχουσα σύζυγος, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ἀληθῆ γυναικείαν φύσιν, τὴν **περίεργον** καὶ **πολυπράγμονα** (πρβλ. τὸν σημερινὸν ἀγῶνα τοῦ φεμινισμοῦ), παρέχει καὶ στρατηγικὰς συμβουλάς, ὅσας ὑπαγορεύει ἡ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ οἴκου ἐναγώνιος μέριμνα αὐτῆς 432.

Ἀκολουθεῖ ὁ λόγος τοῦ Ἕ., ὅστις εἶναι κρᾶμα σιδηροῦ ρεαλισμοῦ, συνήθους εἰς στρατιωτικούς, πειθαρχοῦντας ἀτέγκτως εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος, καὶ περιπαθοῦς τρυφερότητος. Ἐπιλαμβανόμενος τοῦ β΄. μέρους τοῦ λόγου τῆς συζύγου ἀποκρούει μετὰ παρρησίας καὶ ὀξύτητος, συνήθων ἄλλως καὶ εἰς τὴν ἀφελῆ ὁμηρικὴν φύσιν, τὰς στρατηγικὰς συμβουλάς, διότι οὔτε ὁ ὑπολογισμὸς τῆς κοινῆς γνώμης οὔτε ἡ στρατιωτική του τιμὴ θὰ ἠνείχοντο τοῦτο· κωλύει αὐτὸν ἡ αἰδὼς μὴ δακτυλοδεικτεῖται καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν ὡς δειλός, διευθύνων τὴν μάχην ἀπὸ τῆς κρύπτης τῶν τειχῶν· εἶναι ἕξις πλέον δι' αὐτὸν νὰ μάχηται ἐν τοῖς προμάχοις, εἰ καὶ γινώσκει καλῶς ὅτι χάριν δόξης καὶ τιμῆς μόνον ἀγωνίζεται, οὐχὶ χάριν τοῦ Ἰλίου, τὸ ὁποῖον εἶναι προγεγραμμένον ὑπὸ τῶν θεῶν. Ἐν τῷ ἀνυπερβλήτῳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μεγαλείῳ κηρύττει ὅτι ἡ μὲν νίκη πλέκεται πολλάκις διὰ τῶν νημάτων τῆς Μοίρας καὶ εἶναι δῶρον τῆς τυφλῆς τύχης, ἀλλὰ τὸ προμαχεῖν εὐγενῶν ἰδανικῶν καὶ πίπτειν ὑπὲρ αὐτῶν εἶναι ὁ κλῆρος μόνον τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν· καὶ στέφει μὲν τὸν νικητὴν μείζων δόξα, ἀλλὰ τιμᾷ τὸν ἡττημένον ὁ εὐγενέστερος σκοπός.

Ἐὰν ὁ λόγος τοῦ Ἕ. ἔληγεν ἐνταῦθα, περιλαμβάνων τὴν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος ὅπως αὐτὸς ἀντιλαμβάνεται αὐτό, θὰ ἦτο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χωλὸς καὶ δεσάρμοστος πρὸς τὸν τρυφερὸν καὶ περιπαθῆ λόγον τῆς συζύγου. Ἀλλ' ὁ Ἕ. δὲν εἶναι ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος, εἶναι ἀντάξιος σύζυγος τῆς Ἀνδρ. Καὶ ἰδοὺ εἰσερχόμενος εἰς τὸ β'. μέρος, τὸ συναισθηματικόν, διανοίγει ὅλην του τὴν καρδίαν καὶ ἐκρήγνυται παφλάζουσα ἡ θερμὴ καὶ περιπαθὴς ἀγάπη, ἥτις ἄφωνος μέχρι τοῦδε ὤρειλε νὰ πειθαρχῇ εἰς τὴν αὐστηρὰν τοῦ στρατιώτου σκέψιν· καὶ ὁ ἀνήρ, ὃν ἡ τιμὴ ἠνάγκαζε νὰ κωφεύῃ εἰς τὰς συγκινητικὰς τῆς συζύγου παρακλήσεις, ἀποτείνει ἐν στυγνοτάτῃ βαρυθυμίᾳ ἐπὶ τῇ πικρᾷ προαισθήσει τοῦ προσόρου θανάτου αὐτοῦ τοὺς παρηγόρους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους δὲν θὰ εὕρῃ ἴσως ἄλλην εὐκαιρίαν νὰ ποτείνῃ πρὸς τὴν λατρευτὴν σύζυγον, βεβαιῶν ὅτι ἀγαπᾷ αὐτὴν ὑπὲρ τοὺς Τρῶας, ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς, ὑπὲρ τὸν γέροντα πατέρα, ὑπὲρ αὐτὴν τὴν θηλάσασαν μητέρα, καὶ ὅτι τὸ ἀπαίσιον τῆς χηρείας καὶ τῆς ὀρφανίας φίσμα αἰωρεῖται καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἰδίου· ἀλλ' αὐτὸς βλέπει εὐρύτερον, βλέπει καὶ ἄλλα θλιβερά, τὰ ὁποῖα ἐκείνη δὲν εἶδε, δὲν ἐτόλμησε νὰ ἴδῃ· καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ψυχή του σπαράσσεται ἐντός, μὲ δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς, μὲ καρδίαν περιπαθῶς παλλομένην ὁμιλεῖ περὶ τῆς δουλείας της, περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ ὑφαίνῃ καὶ ὑδροφορῇ κατ' ἐπιταγὴν καὶ νὰ κλαίῃ καθ' ὁδὸν ὅταν οἱ διαβάται δακτυλοδεικτοῦντες αὐτὴν θὰ μνημονεύουν τὸ ὄνομά του· ἀλλὰ θὰ ἠύχετο νὰ ἦτο νεκρὸς κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν ἀπαγομένην αὐτὴν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν δὲν θὰ δύναται νὰ λυτρώσῃ. Περὶ ἑνὸς μόνου σιωπᾷ· ὅτι ἀνυπεράσπιστος θὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν ἄλλου γινομένη παλλακίς του, τὴν ἀπαισίαν ταύτην προφητείαν, ἣν βλέπομεν τριγυρίζουσαν περὶ τὰ χείλη του, ὁ ἀνδρικὸς ἐγωισμός του δὲν τολμᾷ, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ προφέρῃ.

Οὕτως ὁ ἀνήρ, ὅστις ἐδείχθη τόσον ἐπιεικὴς καὶ αἰδήμων πρὸς δύο ἁμαρτωλούς, ἀδελφὸν καὶ νύμφην, συντρίβει τὴν νεαρὰν σύζυγον, διότι πιστεύει ὅτι ἐν τῇ ἀπεριορίστῳ πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνῃ ὀφείλει νὰνοίξῃ εἰς αὐτὴν τὴν καρδίαν του καὶ νὰ μὴ ἀποκρύψῃ ἀπ' αὐτῆς τὴν μυχιαιτάτην του ἀπόγνωσιν· δι' αὐτὴν εἶναι προτιμότερον νὰ συμμερισθῇ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ὅλην του τὴν βαθυτάτην ψυχικὴν ἀγωνίαν ἢ νὰγνοῇ μίαν καὶ μόνην τῶν σκέψεών του· ἀπὸ τῶν φιλτάτων δὲν πρέπει νὰποκρύπτωμεν τὴν ἀλήθειαν ὅσον πικρὰ καὶ ὠμὴ καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Ὡς εἰ προησθάνοντο ὅτι τὸ ὕστατον ἔμελλον νὰ ἴδωσιν ἀλλήλους, ὁ διάλογος αὐτῶν σπαράσσει τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν· αἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γλυκεῖαι καὶ περιπαθεῖς ὁμολογίαι τοῦ ἀμοιβαίου ἔρωτος ἀνταλλάσσονται ὡς ἐνέχυρα τῆς πλήρους ἀμοιβαίας ἀφοσιώσεως συζυγικῆς ἀγάπης, τὰ ὁποῖα ὡς προσφιλέσταται ἀναμνήσεις θὰ βαλσαμώνωσι τὴν αἱμάσσουσαν ψυχὴν ἐκείνου, ὅστις θὰ ἐπιζήσῃ, ἐὰν ὁ ἕτερος δὲν ἴδῃ πλέον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὁ δαιμόνιος ποιητής, ἵνα καταστήσῃ ἡμῖν αἰσθητοτέραν τὴν ὑπότυπον ταύτην ἀμοιβαίαν συζυγικὴν ἀγάπην, ἐδημιούργησε προηγουμένως τὴν θαυμασίαν ἀφορμὴν νὰ παρασκευάσῃ ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν· ἀφ᾽ οὗ ἐπέρασεν ἡμᾶς πρῶτον διὰ τοῦ οἴκου τῶν μοιχῶν, ὅπου εἴδομεν πανταχοῦ ἠθικοὺς ῥύπους, εἰσάγει ἤδη ἡμᾶς εἰς τὴν ἐρασμίαν λευκότητα καὶ ἁγνότητα τοῦ τιμίου οἴκου τοῦ Ἕ., ὃν περιβάλλει ἀίδιον τιμῆς φωτοστέφανον. Πόσον ἐξαίρονται ἀμοιβαίως αἱ δύο ἀντίθετοι εἰκόνες,

Λύσελπι πένθος ἔχει περιχυθῆ ἤδη περὶ τὸ ζεῦγος καὶ τὰ δάκρυα τὰ περιλούοντα τὰ πεπικραμμένα αὐτῶν πρόσωπα συνέχουσιν ἡμᾶς ἐν παγερᾷ φρικιάσει καὶ στυγνῇ ἀγωνίᾳ. Καὶ ὅμως ἡ δαιμονία τέχνη τοῦ ὑπερφυοῦς καλλιτέχνου γινώσκει νὰ μετάγῃ τοὺς μέχρι θανάτου τεθλιμμένους συζύγους καὶ ἡμᾶς, τοὺς ἀφώνως συμπενθοῦντας, εἰς ζωηρὰν χαράν, εἰς χρυσῆν ἐλπίδα· αἴφνης στρέφεται ἁπλούστατα πρὸς τὴν ἁγνὴν καὶ ἄδολον φύσιν τοῦ ἀθῴου παιδίου, τοῦ μακαρίως οὐδὲν αἰσθανομένου, πρὸς τὴν εὔελπιν ἐπιτολὴν τοῦ νέου ἀστέρος, καὶ ἀποδίδει δι᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ζωὴν πατέρα καὶ μητέρα καὶ ποιεῖ τοὺς μέχρι θανάτου περιλύπους νὰ καγχάζωσι μάλιστα! Οὕτω πολλάκις καὶ ἀσήμαντον γεγονός, ὡς ἐνταῦθα ὁ τρόμος τοῦ μικροῦ, κρυπτομένου ἐν τῷ κόλπῳ τῆς τροφοῦ λύει καὶ τὴν ζοφερωτάτην διάθεσιν εἰς ἐγκάρδιον γέλωτα, διότι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀμύνεται κατὰ τῆς θλιβερᾶς δυστυχίας. Οὕτω μεταβαίνομεν εἰς τὸ β᾽ μέρος τῆς σκηνῆς τοῦ διαλόγου, ὅπου ὁμιλεῖ μόνος ὁ Ἕ., καὶ ὀρθῶς· διότι ἡ Ἀνδρ., ἀφ᾽ οὗ ἐξέφρασε τὸν κόσμον τῶν ἰδίων συναισθημάτων, ὀφείλει νὰ σεβασθῇ τὴν βαρύτητα τῶν δικαίων τοῦ ἀνδρὸς καὶ—σιωπᾷ. Ὁ Ἕ. ἐν τῇ μεταστροφῇ τῆς διαθέσεως ἀποτείνει δύο ἀποχαιρετιστηρίους προσφωνήσεις πρὸς τοὺς δύο ἀπομένοντας, παρέχων δι᾽ ἀμφοτέρων θερμὴν παρηγορίαν πρὸς τὴν χρῄζουσαν τοιαύτης σύζυγον. Χορεύων καὶ φιλῶν τὸν παῖδα εὔχεται τοῖς θεοῖς· καὶ ἡ θέα τοῦ γελῶντος, τοῦ εὐέλπιδος Ἑκτορίδου, διαλύει ἀπὸ τῆς τεθολωμένης αὐτοῦ ψυχῆς πάντα τὰ μαῦρα νέφη τῆς στυγνῆς ἀπαισιοδοξίας· ὁ πατὴρ βλέπει ἤδη φαιδρὸν παρὸν καὶ λαμπρὸν μέλλον· λησμονεῖ ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτοῦ τὴν πτῶσιν τοῦ Ἰλίου, λησμονεῖ τὴν τραγικὴν τύχην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς Ἀνδρ. καὶ εὔελπις ὀνειροπολεῖ τὸν υἱὸν κρείττονα ἑαυτοῦ (διότι οὐδέποτε ὁ φθόνος πρὸς τὸν υἱὸν εὗρε θέσιν ἐν οὐδεμιᾷ πατρικῇ καρδίᾳ), νίκας καὶ θριάμβους τοῦ ἡβάσκοντος κληρονόμου πρὸς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς μητρός. Συγκινητικωτάτη πρὸς τὴν Ἀνδρ. παρηγορία, διασκεδάζουσα τῆς συζύγου τὰς μερίμνας διὰ τῶν ἐλπίδων τῆς μητρός! Πόσον ταχεῖαν παραίσθησιν ὑπέστησαν οἱ σύζυγοι ἁπλούστατα καὶ φυσικώτατα διὰ τῆς ἀγαθοποιοῦ ἐπεμβάσεως τοῦ Ἀστυάνακτος! Πόσον δαιμόνιος ὡς ψυχολόγος εἶναι ὁ Ὅμηρος! Μεθ' ὃ ὁ Ἕ. παραδίδει οὐχὶ εἰς τὴν τροφόν, ἀλλ' εἰς τὴν μητέρα τὸ χάρμα αὐτῶν, τὸν κληρονόμον τῶν ἐνδόξων παραδόσεων τοῦ ἀνδρός, τὸν ἐπίδοξον τῆς Τροίας ἀμύντορα, τὸ πολύτιμον τῆς μητρὸς ἔρεισμα, πρὸς ἰσχυρὰν αὐτῆς παραμυθίαν. Καὶ ἡ μητρικὴ καρδία σκιρτᾷ ἐξ εὐφροσύνου ἀγαλλιάσεως, ἐν ᾧ τὸ συζυγικὸν ἄλγος ἐκρήγνυται καὶ πάλιν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἑτοιμαζομένου πρὸς ἀναχώρησιν συζύγου. Ὁ κλαυσίγελως τῆς συζύγου συγκινεῖ τὸν Ἕ., ὅστις θωπεύων αὐτὴν συνιστᾷ ψυχραιμίαν α') διὰ σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἀναποτρέπτους βουλὰς τῆς Μοίρας· πρὸ τῆς μοιραίας ἡμέρας οὐδεὶς θὰ φονεύσῃ αὐτὸν καὶ οὐδεὶς γινώσκει πότε αὕτη θὰ ἔλθῃ· βεβαίως θὰ ἔλθῃ ἅπαξ, ὡς διὰ πάντα θνητόν· ἀλλὰ διὰ τί σήμερον ἀκριβῶς νὰ ἔλθῃ αὕτη ; καὶ β') διὰ τῆς ἀπασχολήσεως περὶ τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας. Οἱ ὡραῖοι καὶ βαρεῖς οὗτοι λόγοι, οἱ ἐγκλείοντες ὅλον τὸ ἄρωμα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς ἀρχαιότητος, ὅλον ἐκεῖνον τὸν θρησκευτικὸν πρὸς τὴν εἱμαρμένην σεβασμόν, εἶναι αἱ τελευταῖαι πρὸς τὴν Ἀνδρ. παρηγορίαι· προσβάλλουσιν ἴσως τὴν λεπτὴν εὐαισθησίαν τῆς σημερινῆς κοινωνίας, ἥτις, ζῶσα ἐν μέσῳ κλοιοῦ συμβατικῆς ἐθιμοτυπίας, προτιμᾷ νὰ διαθρύπτηται μᾶλλον διὰ τῆς ὡραίας λέξεως ἢ νὰ βλέπῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' εἶναι αἱ μόναι φεῦ! τελεσφόροι καὶ ἀληθῶς παρύνουσαι τὴν ψυχήν, οὐδ' ἐπενόησεν ἄλλας δραστικωτέρας αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι σήμερον.

Ἡ σκηνὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ εἶναι βραχεῖα, στερουμένη τοῦ κυρίου ἀποχαιρετισμοῦ. Ἀλλ' ἀφ' οὗ αἱ καρδίαι ἐξεφράσθησαν, οὐδεμία πλέον χρεία περαιτέρω συμβατικῶν τύπων, ὅπως γινώσκει ὁ σημερινὸς βίος. Καὶ ὅμως πόσην πικρὰν ὀδύνην καὶ πόσην τρυφερὰν στοργὴν ἐγκλείουσιν οἱ συχνοὶ ἐντροπαλισμοὶ τῆς συζύγου, τὰ κρύφια βλέμματ' αὐτῆς πρὸς τὸν εὐθὺ βαίνοντα τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς σύζυγον, ἐν τῇ ἀπαισίᾳ προαισθήσει ὅτι ἀπεχωρίζοντο διὰ παντός! Βαθεῖα καὶ παθητικὴ ὀδύνη, ἀληθὴς ὀδύνη εἶναι ἡ ἄφωνος, ἡ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συναισθανομένη μὲν βαθέως ὅτι σύρεται εἰς τὸ βάραθρον, τὸ ὁποῖον θὰ διανοίξῃ ἡ τραγικὴ τοῦ ἀνδρὸς συμφορά, ἀλλ' ὅμως μὴ ὑπερβαίνουσα τὰ ὅρια τῆς κοσμιότητος μηδὲ ταράττουσα ἡμᾶς διὰ τῶν παραφορῶν τοῦ ὁρμεμφύτου. Ἡ σκηνὴ κλείεται διὰ τοῦ γοεροῦ θρήνου τῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κυρίου, ὃν οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπανίδῃ. Διὰ τί νὰ παρατείνῃ αὐτὴν ὁ ποιητής, ἀφ' οὗ θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ συγκινήσῃ ἡμᾶς βαθύτερον;

Δικαίως ἡ συνάντησις Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὑμνήθη διὰ πάντων τῶν αἰώνων. Εἶναι ὁ ἀριπρεπέστατος ὕμνος τῆς ἱερότητος τοῦ γάμου, ὅστις οὐδέποτε ὑμνήθη δι' ἁπλουστέρων, ἀλλὰ καὶ βαθυτέρων τόνων· πᾶσα ἀνθρωπίνη εὐτυχία καὶ δυστυχία ἐνταῦθα ἔχει τὸ τέλειον αὐτῆς ἔκτυπον. Ἡ ἑνότης ἐγκλείει καὶ πλησμονὴν ὡραίων πλαστικῶν συμπλεγμάτων, τὸν ἀρήιον Ἕ. συναντῶντα τὴν ἀλλόφρονα Ἀνδρ. καὶ ῥίπτοντα ἄφωνον τρυφερὸν μειδίαμα ἐπὶ τὸν παῖδα, τὸν τρόμον τοῦ τέκνου κρυπτομένου ἐν τῷ κόλπῳ τῆς τροφοῦ ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ κορυθαιόλου πατρὸς καὶ τὸν γέλωτα τῶν γονέων, τὸν Ἕ., ἀφ' οὗ ἀπέθηκε τὸ κράνος, πάλλοντα τὸ τέκνον ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ἐπαίροντα τὸ βλέμμα ἱκετευτικὸν πρὸς τὸν οὐρανόν, τὴν Ἀνδρ. παραλαμβάνουσαν τὸ τέκνον ἐν κλαυσιγέλωτι, τοὺς ἐντροπαλισμοὺς τῆς συζύγου, πινακοθήκην ὅλην ζωντανῶν εἰκόνων, περιέχουσαν ὕλην ἁπλῆν, πλουσίαν καὶ θελκτικήν, δυναμένην νὰ ἐμπνεύσῃ πάντα δημιουργοῦντα καλλιτέχνην.—Ἀλλὰ καὶ διαθέσεων πλήμμυρα περιλούει καὶ λικνίζει ἡμᾶς μετάγουσα ἐπὶ τὰ ποικιλώτατα τῶν συναισθημάτων, θρῆνος τῆς συζύγου καὶ στοργὴ τῆς μητρός, ἐπίπληξις τρυφερὰ πρὸς τὸν ἄγαν θαρραλέον σύζυγον, ἄπελπις ὀδύνη, ἱκεσία, πολυπραγμοσύνη, ἀρρενωπὴ ἀκαμψία τοῦ συζύγου πρὸ τοῦ καθήκοντος, περιπαθεῖς ἐκδηλώσεις ἀρρήτου ἀγάπης πρὸς τὴν σύζυγον, πικρὰ ὀδύνη ἐπὶ τῇ μοίρᾳ τοῦ μέλλοντος, γέλως τῶν γονέων ἐπὶ τῷ τρόμῳ τοῦ παιδίου, χαρὰ καὶ ἐλπὶς ἐν τῇ εὐχῇ, δάκρυα καὶ χαρὰ τῆς συζύγου, τρυφερὰ παρηγορία τοῦ συζύγου, ἄφωνος ὀδύνη τῆς ἀποχωριζομένης γυναικός, γοεροὶ θρῆνοι τῆς ὑπηρεσίας, συναισθήματα ἐξελισσόμενα φυσικῶς, ἀβιάστως, καὶ συνέχοντα ἀπρὶξ τὴν ψυχὴν ἡμῶν. Ἕκτωρ καὶ Ἀνδρομάχη ἵστανται μεταξὺ ἡμῶν ζῶντες καὶ ἀληθινοὶ καὶ γελῶμεν καὶ κλαίομεν μετ' αὐτῶν. Ὦ θεῖε Ὅμηρε, ποῦ εἶναι οἱ τριάκοντα περίπου αἰῶνες, ὅσοι λέγονται ὅτι χωρίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπὸ τῶν δημιουργημάτων σου;—Πανταχοῦ φυσικότης, σαφήνεια, βραχύτης. —Διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀρετὰς ἡ σκηνὴ εἶναι ἐξ ἐκείνων,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αἵτινες ἅπαξ μόνον ἐποιήθησαν ἐν τῷ κόσμῳ. Πόσον ἀμερόληπτος, πόσον εὐγενὴς ἀναδείκνυται ὁ ποιητὴς ἐμφανίζων ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἐθνικῶν ἀντιπάλων Τρώων τὸ ἰδανικὸν ζεῦγος, εἰς ὃ ᾄδει τὸ ᾆσμα τοῦτο τῆς ἀμαράντου καλλονῆς!—*388* **ἀφικάνει** τοῦτο εἰκάζει ἐκ τῆς σπουδῆς. *389* **μαινομένῃ εἰκυῖα** γραφικωτέρα διασάφησις τοῦ *ἐπειγομένη*· ἐν τῇ ἐναγωνίῳ μερίμνῃ περὶ τοῦ συζύγου δὲν συμμορφοῦται πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς ἐθιμοτυπίας καλοῦσα δύο ἀμφιπόλους· ἀπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ τέκνου δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ. *390* **ἀπέσσυτο** ἀφ᾽ οὗ τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκον ὡς ἄνθρωπος, σπεύδει ἤδη ὅπου ἐκάλει αὐτὸν ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος. *395* ὁ ποιητὴς ἐξαίρων τὴν σημασίαν τῆς συναντήσεως περιγράφει ἐρασμίως μητέρα καὶ υἱόν. *396* **Ἠετίων** καθ᾽ ἕλξιν πρὸς τὸ ὅς. *400*... ὁ ποιητὴς προπαρασκευάζει τὰς ἐφεξῆς δυνατωτάτας σκηνάς. *401* **ἀλίγκιον** παρομοίωσις· τὸ ἐν ἐρασμιωτάτῃ νηπιακῇ ἡλικίᾳ ἀκτινοβολοῦν παιδίον, ὅπερ ἀναπαύεται ἐν τοῖς κόλποις τῆς τροφοῦ, ὁμοιάζει πρὸς ἀστέρα. *404* ἡ σιωπηλὴ μυχία χαρὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ ἐνσαρκοῦντος τὰ ὄνειρα τῶν γονέων. *407* **δαιμόνιε** τρυφερὰ ἐπιτίμησις. **φθείσει** προτάσσεται μετ᾽ ἐμφάσεως ὡς μορμολύκειον διὰ τὸν Ἕ. **οὐδ᾽ ἐλεαίρεις** πικρὸν παράπονον, διότι οὐδεὶς ὑπολογισμὸς ἀναχαιτίζει τὸ ἐπικίνδυνον θάρρος του. *408* **παῖδα** μετ᾽ ἐμφάσεως ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. καὶ πρὸ τῆς μητρός. **τάχα-τάχα** 409 μετ᾽ ἐμφάσεως ἡ ἀναδίπλωσις. **πάντες** ἐπίσης ἐν ἀρχῇ τοῦ στ.· οὕτως ἐξαίρει διὰ ζωηροτάτων χρωμάτων τὸν ἐπικείμενον ἄμεσον κίνδυνον τοῦ συζύγου, ἐὰν θελήσῃ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. *412* **χθόνα δύμεναι** γραφικὴ εἰκὼν τοῦ θανάτου. *412* **θαλπωρὴ-ἄχεα** 413 ἐν προεχούσῃ θέσει τοῦ στ· μετ᾽ ἀντιθέσεως. **σύ γε** πολὺ περιπαθῶς, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀναφορᾷ 429-30, : ὁ συγκεντρῶν καὶ ἐνσαρκῶν πάντα μου τὰ ὄνειρα. *416* **Ἠετίωνα** ἡ κατ᾽ ὄνομα δήλωσις προκαλεῖ ζωηροτέραν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ποοσωπικότητος τοῦ πατρός. *417*... ἡ Ἀνδρ. εἶναι καὶ τώρα ἔτι ὑπερήφανος διὰ πᾶν ὅ,τι ἠγάπα καὶ ἀπώλεσεν (ὁ γυναικεῖος ἐγωισμός)· ὁ Ἀχιλ. ἀποκαλυπτόμενος πρὸ τοῦ μεγαλείου τοῦ πατρὸς δὲν ἐσκύλευσεν αὐτόν, ἀλλ᾽ ἔθαψεν ἐν πάσῃ τιμῇ· αἱ Νύμφαι γλυκαίνουσαι τὴν πικρὰν μοῖραν, ἧς δὲν ἦτο ἄξιος ὁ πατήρ, ἐκδηλοῦσι τὴν θερμὴν των συμπάθειαν. Πόσην πένθιμον μελαγχολίαν ἀποδίδουσιν οἱ στ. 419-20! ὡς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀναπαύσεως νομίζομεν ὅτι ἀκούομεν τὸν θρηνώθη ψίθυρον τῶν μαύρων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δένδρων περὶ τὸν ἔρημον τάφον τοῦ πατρός. **421.. οἳ δέ μοι ἑπτά, οἳ μὲν πάντες, πάντας** ἐν ἀρχῇ τῶν στ. ἐξαίρουσι τὴν ἀπώλειαν καὶ ἐπιτείνουσι τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς. **429-30** πνιγομένη εἰς τὰ δάκρυα καὶ τοὺς λυγμούς, συγκεντρώνουσα ὅλην τὴν ἀγωνίαν τῆς ψυχῆς λέγει τοὺς ἀθανάτους λόγους. Ἡ Ἀνδρ. εἶναι τὸ ὡραῖον καὶ εὔοσμον ἄνθος ἐν μέσῳ πενθίμου ἐρημίας, τὸ ὁποῖον, μόλις ἤνοιξε τὰ πέταλά του πρὸς τὸν ἥλιον τῆς εὐτυχίας, ἄνευ ἐλπίδος σωτηρίας θὰ κλίνῃ καὶ θὰ κλείσῃ, ὅταν δύσῃ ὁ ἥλιός του. Ταῦτα πάντα προπαρασκευάζουσι τὴν 431 ἀξίωσιν· ἡ Ἀνδρ. ἐξαίρουσα τὴν θέσιν τοῦ Ἕ. ἀπέναντι αὐτῆς ἐξαίρει καὶ τὸ πολλαπλοῦν τοῦ ἐγκλήματος, ὅπερ θὰ διαπράξῃ ὁ σύζυγος καταλείπων αὐτὴν χήραν· θὰ ὀρφανίσῃ πατρός, μητρός, ἀδελφῶν, τρυφεροῦ συζύγου, διότι πάντα ταῦτα πληροῖ ἤδη ὁ Ἕ. **Ἕκτορ** ἔξω τῆς προτάσεως, ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου καὶ τοῦ στ., ἵνα ἐπιστήσῃ δεόντως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς ὅ,τι θὰ εἴπῃ. **431** πόσον ἰσχυρὰ ἀντίθεσις πρὸς τὴν Ἑλ. ἀπέναντι τοῦ Πάριδος! **432 γυναῖκα** ἀντὶ ἐμέ, ἵνα δείξῃ τὴν ἠθικὴν σχέσιν καὶ ὑποχρέωσιν τοῦ Ἕ. πρὸς αὐτήν. **439 ἐποτρύνει** . . . οἱ ἐνεστ. μετὰ τὸ **ἔνισπε**, ἴσως διότι ἀναμένονται ἐν τῷ παρόντι καὶ ἄλλαι νέαι ἀπόπειραι μετὰ τὰς ἀποτυχούσας τρεῖς. **441** ὁ Ἕ. ἀρχόμενος τοῦ λόγου δηλοῖ ὅτι συμμερίζεται τὰ αἰσθήματα τῆς συζύγου, ἀλλ' ὑπεράνω τῆς στοργῆς ταύτης ἵσταται τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον· οὕτως ἡ ἀγάπη τοῦ Ἕ. εἶναι εὐρυτέρα τῆς τῆς συζύγου· ὑπερπηδῶσα τὰ στενὰ τοῦ οἴκου ὅρια, ὅπου περιορίζεται ἡ ἀγάπη τῆς συζύγου, περιλαμβάνει τὴν ὅλην πατρίδα, ἐκ τῆς τύχης τῆς ὁποίας ἀπορρέει καὶ τοῦ ἰδίου οἴκου ἡ εὐδαιμονία. **442 αἰδέομαι** οἱ ὁμηρ. ἥρωες προσέχουσι πολὺ εἰς τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων· ἡ ἀγαθὴ φήμη εἶναι ὑψίστη ἀμοιβὴ ἡρωικῶν ἄθλων καὶ τὸ ἰσχυρότατον ἐλατήριον πρὸς τὸ μεγαλουργεῖν. **443 κακὸς ὡς** ἡ ἀναστροφή, ἵνα προταχθῇ ἡ εἰδεχθὴς ὑπαρότης τοῦ ἐπιθ. **νόσφιν ἀλυσκάζω** ὡς αἰσχρὰ φυγὴ παρίσταται αὐτῷ ἡ ἀπὸ τοῦ πύργου στρατηγία. **447** βαρύθυμος ἔκφρασις ἀλγεινῆς αὐταπαρνήσεως. **448 ἔσσεται** μετ' ἐμφ. ὁ μέλλων ἐν ἀρχῇ: ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ. **451 αὐτῆς Ἑκάβης** ἦτο ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ ἰσχυροτέρα ἔκφρασις τῆς πρὸς τὴν Ἀνδρ. στοργῆς καὶ μᾶλλον παρήγορος: σὲ ἀγαπῶ περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα μου, ἥτις μὲ ἐθήλασεν! τὸ φίλτρον πρὸς τὸν πατέρα εἶναι σοβαρώτερον καὶ εὐλαβέστερον, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν μητέρα γλυκύτερον, τρυφερώτερον, θερμότερον. **456 καί κεν, 457** καί κεν, **459 καί ποτε** ἀθρόα ἐπισώρευσις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν δεινῶν τῆς αἰχμαλωσίας. *460* πόσον πικρὰ θἀναξέωνται τἀνεπούλωτα τραύματα τῆς ἀτυχοῦς αἰχμαλωτίδος διὰ τῆς πικρᾶς ὑπομνήσεως τίνα σύζυγον ἀπώλεσε! *466* ἀφ' οὗ ὁ σύζυγος ἐξέχεε τὴν πλήμμυραν τῶν συναισθημάτων πρὸς τὴν συντετριμμένην σύζυγον, ἔρχεται ἤδη ὡς πατὴρ νὰ ἐκχύσῃ τὰ πατρικὰ αἰσθήματα πρὸς τὸ θελκτικὸν παιδίον. *466-8* ἡ εἰκὼν ζωντανή, ἀληθινή. *469* ὁ ς. εἶναι ἑρμηνεία τοῦ *κορυθαιόλου* Ἕκτορος. *493* ***Ἰλίῳ ἐγγεγάασιν*** οἵτινες διὰ τοῦτο ἔχουσι μέγιστον διαφέρον νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα.

503-29 ***Συνάντησις Ἕκτορος καὶ Πάριδος:*** 503-14 ὁ Π. ἐνδυθεὶς τὰ ὅπλα σπεύδει γαυριῶν· 514-9 συναντήσας τὸν Ἕ. λέγει: Συγγνώμην, ἀδελφέ, διότι ἐβράδυνα· 520-9 ὁ Ἕ.: Εἶσαι γενναῖος, ἀλλ' ἐθολοκακεῖς· ἀλλ' αὐτὰ θὰ διορθώσωμεν, ὅταν σὺν θεῷ ἀποδιώξωμεν τοὺς Ἀχαιούς.—Περὶ τὸν Ἕ. πνέει ἤδη διάφορος ἄνεμος· ἡ ἐναγώνιος βαρυθυμία παρῆλθεν, ἡ ἐλπὶς ἐπανῆλθεν. Ἐὰν ῥίγῃ σφοδρᾶς συγκινήσεως διέδραμον τὸ σῶμά του κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ὑστάτου ἀποχωρισμοῦ, τὴν ἱερὰν συγκίνησιν διαδέχεται εὐθὺς ἡ φαιδρὰ εἰκὼν τοῦ Π., ὅστις ἔρχεται τροχάδην, ἵνα προφθάσῃ τὸν Ἕ., ὡς εὐγενὴς ἵππος τῶν ἱπποδρομιῶν. Πᾶσα γραμμὴ τῆς παραβολῆς εἶναι ἀποκάλυψις δροσερᾶς καλλονῆς καὶ τὸ ἡμέτερον διαφέρον ἐγείρεται ἐκ νέου πρὸς τὴν νέαν σκηνὴν καὶ αἰχμαλωτίζεται ὑπ' αὐτῆς. Δὲν δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν τὸν γέλωτα βλέποντες τὸν Π. ἐν κούφῃ φιλαρεσκείᾳ περισκοποῦντα ἑαυτὸν καὶ καγχάζοντα καθ' ἑαυτόν, διότι ἀκούων τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων του καὶ βλέπων τὰς ἀστραπὰς αὐτῶν ὀνειροπολεῖ δάφνας καὶ τρόπαια. Ὁ Ἕ. βλέπει μόνον τὰς εὐγενεῖς γραμμὰς τῆς εἰκόνος, ἡ καρδία του σκιρτᾷ διὰ τὴν πατριωτικὴν στάσιν τοῦ ἀδελφοῦ, οἱ λόγοι του πρὸς αὐτὸν εἶναι γλυκύτεροι καὶ ἀπηχοῦσιν ἐν πλήρει ἀγαλλιάσεως πεποιθήσει ἐπὶ τὴν νίκην, ὅτε ἐλεύθεροι πλέον θὰ ἠδύναντο νὰ διορθώσουν τὰς μικρὰς ἀμοιβαίας διαφοράς των. Οὐχὶ τεθλιμμένους, ἀλλὰ πλήρεις χρηστῶν ὑπὲρ τοῦ Ἕ. ἐλπίδων καταλείπει ἡμᾶς ὁ ποιητής.—*506*.. τὰ κύρια σημεῖα τῆς παραβολῆς: α') στατὸς ἵππος ὡς καὶ ὁ Π. ἀδρανὴς ἐτρύφα ἐν τῷ θαλάμῳ· β') ἡ ὡραιότης ἀμφοτέρων· γ') τὸ καμάρωμα: *κυδιόων-καγχαλόων*, γραφικώτατα· δ') ἡ ταχύτης τῆς κινήσεως· ε') φάτνη-οἶκος· ς') νομὸς-μάχη. *511* τὸ ἀνακόλουθον διὰ τὴν ζωηρὰν παράστασιν· τὸ ὁλοδάκτυλον τοὺς γοργοὺς καλπασμοὺς τοῦ ἵππου. Ἐκ τῶν ἡμέρων ζῴων ὁ ζωηρὸς καὶ ὑπερήφανος ἵππος εἶναι προσφι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λὲς ὑποκείμενον καλλιτεχνικῆς φαντασίας· γραφὶς τοῦ Ὁμήρου, ὅστις ὑπὲρ πάντα ἄλλον ποιητὴν ἠγάπησε τὰ ζῷα, ἐκόσμησεν αὐτὸν διὰ τῶν ὡραιοτέρων καὶ ζωηροτέρων χρωμάτων. Ἡ παραβολὴ μεγαλοπρεπής, ἀποδίδουσ' ἀριστοτεχνικῶς τὴν κουφότητα τοῦ Π., οὗ τοὺς δειλοὺς διαλογισμοὺς μετέστρεψαν εἰς θερμὸν πόθον μάχης αἱ νουθεσίαι τῆς Ἑλ. καὶ οἱ ψογεροὶ ἔλεγχοι τοῦ Ἕ. Ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς προσφάτου αἰσχρᾶς φυγῆς αὐτοῦ καὶ τῆς νῦν γαύρου καθόδου εἰς τὴν μάχην! —*519* ὁ Π. ὑπερβάλλει ὀλίγον τὰ πράγματα καθ' ἑαυτοῦ, ἵνα διαλλάξῃ τὸν ἀδελφὸν πρὸς ἑαυτόν. *521* ἀλλόκοτε, ἐλαφρῶς ψογερόν· τώρα χωρὶς οὐδεὶς νὰ σὲ ψέξῃ σπεύδεις ἀμέσως νὰ δικαιολογηθῇς διὰ τὴν ἀνύπαρκτον βραδύτητά σου, καὶ ὅμως ἀνέχεσαι τόσας ὕβρεις, τὰς ὁποίας οἱ Τρῶες ἐκτοξεύουσι κατὰ σοῦ. Ὁ Ἕ. ἐν τῇ εὐγενείᾳ του δὲν ψέγει κυρίως τὸν ἀδελφὸν ὡς αἴτιον τοῦ ἐπαράτου πολέμου, ἀλλὰ διότι δὲν ἀποπλύνει τὸ ἁμάρτημα διὰ τῆς ἐντάσεως τῶν δυνάμεων ἐν τῷ ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνι, ὅταν δὲ βλέπῃ μετάνοιαν καὶ στερρὰν ἀπόφασιν πρὸς δρᾶσιν συγχωρεῖ ἀσμένως τὸν ἀδελφόν· αἱ αὐστηραὶ αὐτοῦ λέξεις δὲν ἀπέρρευσαν ἐκ προσωπικοῦ πάθους. *522* ***ἑκὼν*** ἄνευ ἀνάγκης καὶ ἐξωτερ. πιέσεως, ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν ἰσχυρᾶς θελήσεως. *523* ***μεθιεῖς καὶ οὐκ...*** ἐκ παραλλήλου. *527* ***θεοῖς*** ἐξ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἡμῶν ἀπὸ τῆς δουλείας μετὰ τὴν φυγὴν τῶν πολεμίων.

Ἡ ῥαψῳδία Ζ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ ποικιλίαν τῶν σκηνῶν, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ ποικίλας αὐτῆς ἀρετὰς καὶ δὴ διὰ τοὺς δύο μεγαλοπρεπεῖς, ἰδανικοὺς τύπους τῶν συζύγων, εἶναι ἀληθὴς ἀδάμας τῆς ὁμηρ. ποιήσεως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Περὶ Ἄργου τοῦ Πανόπτου διατριβὴ ἐναίσιμος. Ἀθῆναι 1889.

Ἀρκαδικὴ Ἠχὼ (λόγοι κοινωνικῆς δράσεως τοῦ συγγραφέως). Ἀθῆναι 1911.

Παιδαγωγικὴ Βιβλιοθήκη:

I. **Διδακτικά.** Ἀθῆναι 1915.

II. **Ἀριστοτέλους Πολιτεία Ἀθηναίων.** Ἀθῆναι 1923.

III. **Ὁμήρου Ὀδύσσεια** (Α'. Ἐκλογὴ Α—Ι—Κ). Ἀθῆναι 1924.

IV. **Ὁμήρου Ἰλιάς.** (Ἐκλογαὶ Α Ἀθῆναι 1925—Ζ 1925).

V. **Ὁμήρου Ἰλιὰς** (Β'. Ἐκλογὴ Γ—Δ). Ἀθῆναι 1924.

VI. **Ὁμήρου Ἰλιάς** (Γ' Ἐκλογὴ Α—Β—Θ—Λ). Ἀθῆναι 1924.

VII. **Ὁμήρου Ἰλιάς** (Ἐκλογαὶ Ο—Ω). Ἀθῆναι 1923.

VIII. **Σοφοκλέους Ἀντιγόνη.** Ἀθῆναι 1924.

X. **Ὁμήρου Ὀδύσσεια** (Β' Ἐκλογὴ Α — Ε — Ζ). Ἀθῆναι 1924.

XI. **Σοφοκλέους Οἰδίπους τύραννος.** Ἀθῆναι 1925.

XII. **Ἀνθολογία ἀρχαίων Ἑλλήνων λυρικῶν.** Ἀθῆναι 1923.

XIII. **Θουκυδίδου ὁ Περικλέους Ἐπιτάφιος.** Ἀθῆναι 1924.

XIV. **Ἐκθέσεις.** Τεῦχ. Α'. **Εὐθυμογραφήματα.**—Τεῦχ. Β'. **Περὶ τὴν Πατρίδα.**—Τεῦχ. Γ'. **Λεύκωμα Σχολ. ἑορτῶν.**—Τεῦχ. Δ'. **Διατριβαί.**—Τεῦχ. Ε'. **Διατριβαί.**

XV. **Σοφοκλέους Ἠλέκτρα.** Ἀθῆναι 1925.

XVI. **Σχολικὴ Εὐκοσμία** (ποικίλοι Σχολ. Κανονισμοὶ μετὰ καταλόγου βιβλίων καταλλήλων διὰ Μαθητ. Βιβλιοθήκας). Ἀθῆναι 1925.

Ἡ Ἔκθεσις τῶν θερινῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Β' τοῦ Προτύπου Γυμνασίου. Ἀθῆναι 1915.

Αἰσθητικὴ ἑρμηνεία τοῦ Β' Στασίμου τῆς Σοφοκλέους Ἀντιγόνης ἐν τῷ Περιοδικῷ «Ἀγωγῇ» Τ. Α' τ. Β'—ΣΤ'.

Διορθώσεις εἰς τὴν Σοφόκλειον Ἀντιγόνην καὶ **Αἰσθητικὴ ἑρμηνεία** Ὁμ. ι 447—60, ἀνακοίνωσις ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἑταιρείᾳ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 27. Μαΐου 1917.

Διορθώσεις εἰς τὸν Σοφοκλέους Οἰδίποδα τύραννον καὶ **Αἰσθητικὴ ἑρμηνεία** Ὁμ. ν 79—80, 119, ἀνακοίνωσις ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἑταιρείᾳ ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 27. Μαΐου 1918.

Διορθώσεις εἰς ἐλεγείας, ἐπιγράμματα, ἰάμβους, ἀνακοίνωσις ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἑταιρείᾳ ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 2. Ἰουνίου 1919.

Ὁ ἑξανθηματικὸς τῦφος καὶ ὁ λοιμὸς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν τῷ Περιοδικῷ «Παντογνώστῃ» 1923.

Προσεχῶς ἐκδοθήσονται

Ἐκθέσεις Τεῦχ. ΣΤ'. **Διηγήματα** (Τὸ δρᾶμα τῆς νυκτός.—Ὁ ἀθῷος.—Ὁ φιλάργυρος.—Παντέρημος.—Ἡ πρόσφυξ.—Τὸ θῦμα.—Ἡ καταστροφὴ τοῦ Σαλιχλῆ.—Ἀπολεσθεῖσα εὐτυχία.—Ὁ φυλακισμένος.—Θυσία.—Τὸ θῦμα κλπ.).

Ἐπιστημονικὰ Ἀνάλεκτα (Ποικίλαι ἐπιστημον. ἐργασίαι οὐ μικροῦ διαφέροντος).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΟΥ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΩΝ

Οἱ μαθηταὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ποκτήσωσι τὸ πολύτιμον καὶ ζηλευτὸν ὅπλον νὰ γράφωσιν ὡραίας ἐκθέσεις ἃς προμηθεύωνται πάντα τὰ τεύχη τοῦ χρησιμωτάτου βιβλίου.

Α'. Τεῦχος **Εὐθυμογραφήματα** . . . . . *ἐξηντλήθη*
Β'. » **Περὶ τὴν πατρίδα** *μετὰ τῶν ταχυδρ. τελῶν* . . . . . *δρχ. 5*
Γ'. » **Λεύκωμα Σχολ. Ἑορτῶν** *ἐξηντλήθη*
Δ'. » **Διατριβαὶ** *μετὰ τῶν ταχυδρ. τελῶν δρχ. 6*
Ε'. » » » » *δρχ. 6*
Ἡ ἔκθεσις τῶν θερινῶν ἐξετάσεων . . . *ἐξηντλήθη*

(Ἀκυροῦται πῖν προηγούμενον Τιμολόγιον)

Τὰ τεύχη ταῦτα ἀποστέλλονται παρ' ἡμῶν εἰς πάντα αἰτοῦντα μαθητὴν ἐπὶ προαποστολῇ τοῦ ἀντιτίμου διὰ ταχυδρ. ἐπιταγῆς, ὄπισθεν τῆς ὁποίας ἀναγράφονται τὰ παραγγελλόμενα βιβλία. Ἡ παραγγελία ἀνάγκη νὰ περιλαμβάνῃ δύο τοὐλάχιστον βιβλία.

Ἡ διεύθυνσις : Κύριον **Δ. Γουδῆν** *Γυμνασιάρχην*
Ἀθήνας *Μεγ. Ἀλεξάνδρου 50*

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΣΤ'. Τεῦχος **Ποικίλα διηγήματα.**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής